Molla Nasreddin

1906 Yılı'nda Tiflis'de Yayınlanan Molla Nesreddin Dergisi'nin İlk 16 Sayısı

Mehmet KARABAĞLI

Araştırmacı – Yazar

2026

İÇİNDEKİLER

- **Önsöz:** 3
- **Giriş:** 4
- **Molla Nasreddin Dergisi Hakkında:** 5-6

1. Sayı: 7-14
2. Sayı: 15-22
3. Sayı: 23-29
4. Sayı: 30-37
5. Sayı: 38-44
6. Sayı: 45-52
7. Sayı: 53-60
8. Sayı: 61-68
9. Sayı: 69-75
10. Sayı: 76-83
11. Sayı: 84-91
12. Sayı: 92-99
13. Sayı: 100-107
14. Sayı: 108-115
15. Sayı: 116-123
16. Sayı: 124-131

- **Kaynaklar:** 132

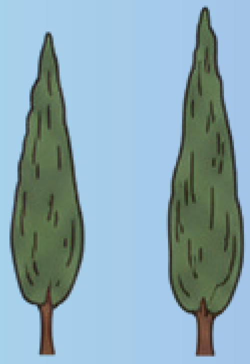

ÖNSÖZ

"Molla Nasreddin Dergisi" Kitabı, 1906 Yılı'nda Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te yayınlanan "Molla Nasreddin" mizah dergisinin 16 sayısını kapsamaktadır.

120 yıl önce Çarlık Rusyası döneminde yayınlanan dergi, döneminin baş yapıtı olduğu gibi günümüzde de eşi ve benzeri yoktur.

Bu dergiyi yayınlayan öncü yenilikçi insanların isimleri, insanlık tarihine altın harflerle yazılmıştır.

120 yıl önceki zorlu şartlarda dergi yayınlayarak başlatılan yenilikçi hareket, insanlığın aydınlanması ve gelişimi sürecinde öncü olmuştur.

Molla Nasreddin dergisinin yazar ve çizer kadrosu kahraman insanlardır.

Güldürürken düşündüren, düşündürürken sorgulatan, sorgulattıkça değişimin gerekliliğini fark ettiren cesur ve temiz yürekli insanlar, günümüzde Dünya milletleri tarafından örnek alınmalıdır.

Her sayısını heyecanla okudum, okuyorum, okuyacağım. Kahraman insanların yaşadığı zorlukları yüreğimde hissettim. Zorluklara rağmen ürettikleri eser, tarihi bir belgeseldir.

Derginin yayınlanmasında emeği geçen güzel insanları saygıyla anıyorum.

Mehmet KARABAĞLI

Araştırmacı-Yazar

GİRİŞ

Bir aydınlanma destanı Molla Nasreddin

120 yıl önce, Çarlık Rusyası'nın zorlu dönemlerinde Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te bir meşale yakıldı.

Molla Nasreddin, sadece bir mizah dergisi değil, Türk dünyasının ve İslam coğrafyasının toplumsal uyanış sembolü oldu.

Bu eser, 1906 yılında Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te yayınlanan Molla Nasreddin mizah dergisinin ilk 16 sayısını kapsamaktadır.

Bu dergi, döneminin başyapıtı olduğu gibi günümüzde de eşi ve benzeri olmayan tarihi bir belgesel niteliğindedir.

Dergi, yayınlandığı ilk günden itibaren "gaflet uykusunda" olan bir toplumu mizahın keskin kılıcıyla uyandırmayı görev edinmiştir.

Celil Memmedguluzade'nin öncülüğünde, kahraman yazar ve çizer kadrosuyla; cehalete, bağnazlığa ve sosyal adaletsizliğe karşı cesur bir savaş açmıştır.

"Sizi deyip gelmişim, ey benim Müslüman kardeşlerim!" nidasıyla halka kendi ana dilinde hitap ederek samimiyetin ve değişimin öncüsü olmuştur.

Karikatürleri ve yazılarıyla rüşvetçi memurlardan adaletsiz kadılara, eğitim sistemindeki eksikliklerden kadın haklarına kadar her türlü yaraya parmak basmıştır.

Güldürürken düşündüren, sorgulattıkça değişimin gerekliliğini fark ettiren bu yenilikçi hareket, günümüzde de tüm dünya milletleri için eşsiz bir örnektir.

"Eğer bilmek isteseniz ki kimin üstüne gülüyorsunuz; o vakit önünüze bir ayna koyun ve kendi cemalinize dikkatlice bakın..."

Bu eser, 120 yıl önceki zorlu şartlarda insanlığın aydınlanması ve gelişimi için hayatlarını ortaya koyan o cesur ve temiz yürekli insanların aziz hatırasına bir saygı duruşudur. Onların başlattığı bu yenilikçi hareket, bugün hâlâ yolumuzu aydınlatmaya devam etmektedir.

Mehmet KARABAĞLI
Araştırmacı-Yazar
2026

MOLLA NASREDDİN DERGİSİ: BİR ASIRLIK AYDINLANMA YOLCULUĞU

TİFLİS'TE YAKILAN MEŞALE VE UYANIŞ (1906 - 1917)

Bir Devrin Başlangıcı

7 Nisan 1906 tarihinde Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te, "Gayret" matbaasında basılan bir dergi, sadece Azerbaycan basın tarihini değil, tüm Doğu dünyasının düşünce yapısını kökten değiştirecek bir hareketin fitilini ateşledi. Celil Memmedguluzade'nin editörlüğünde ve Ömer Faik Nemanzade'nin büyük destekleriyle yayın hayatına başlayan Molla Nasreddin, adını halkın sağduyusunu ve mizahi zekasını temsil eden efsanevi figürden alıyordu.

"Sizi Deyip Gelmişem..."

Derginin ilk sayısındaki başmakalede yer alan "Sizi deyip gelmişem, ey benim Müslüman kardeşlerim!" hitabı, derginin temel felsefesini özetliyordu. O dönemde elit tabakanın kullandığı ağır Osmanlıca veya Rusça yerine, halkın sokakta konuştuğu sade ve duru Azerbaycan Türkçesi tercih edilmişti. Bu, okuma yazma oranı düşük olan geniş kitlelerin dergiyi anlamasını ve sahiplenmesini sağladı.

Karikatürün Gücü ve Görsel Devrim

Molla Nasreddin'i benzersiz kılan en önemli unsurlardan biri, metinle iç içe geçmiş yüksek nitelikli karikatürlerdi. Oskar Schmerling, Azim Azimzade ve Josepy Rotter gibi sanatçıların çizgileri; cehaleti, bağnazlığı, kadın hakları ihlallerini ve sömürgeciliği hiçbir kelimeye ihtiyaç duymadan en ücra köylerdeki insanlara bile anlatabiliyordu. İlk sayıların kapaklarında tasvir edilen "uyuyan Müslüman toplumu" ve Molla Nasreddin'in onları uyandırma çabası, derginin ikonikleşen görsel dili haline geldi.

Molla Nasreddin Mektebi

Kısa sürede dergi etrafında toplanan Mirza Elekber Sabir, Ali Nazmi, M. Said Ordubadi ve Abdurrahim Bey Hakverdiyev gibi dev isimler, edebiyatta "Molla Nasreddin Mektebi" olarak bilinen realist ve hiciv odaklı bir akımı başlattılar. Özellikle Sabir'in "Hophopname" eserinde toplanan şiirleri, toplumsal yaralara neşter vuran derginin en güçlü silahlarından biri oldu.

SANSÜR, SÜRGÜN VE ÖLÜMSÜZ MİRAS
(1917 - 1931)

Baskılara Karşı Direniş

Derginin başarısı, statükodan beslenen çevreleri rahatsız etmekte gecikmedi. Çarlık sansürü, yerel bağnaz çevrelerin tehditleri ve dini otoritelerin "tekfir" girişimlerine rağmen Celil Memmedguluzade geri adım atmadı. Dergi sayfalarında yer alan "Kabirden Mektup" (Ölülerin ağzından dirilerin eleştirisi) ve "Lügat" (Kelimelere yüklenen acı gerçekler) gibi köşeler, toplumun içindeki ikiyüzlülüğü cesurca deşifre etmeye devam etti.

Savaş, Tebriz ve Bakü Dönemleri

Birinci Dünya Savaşı ve Rus Devrimi'nin yarattığı kaos ortamında Tiflis'teki yayın hayatına ara vermek zorunda kalan dergi, 1921 yılında Güney Azerbaycan'ın kalbi Tebriz'de yeniden canlandı. Burada da sömürgecilik karşıtı ve özgürlükçü çizgisini korudu. 1922 yılından itibaren ise merkezi Bakü'ye taşındı. Sovyetler Birliği'nin ilk yıllarında "Allahsız" gibi ideolojik baskılara maruz kalsa da, Molla Nasreddin figürü halkın gönlündeki yerini her zaman korudu.

Kadın Hakları ve Modernizm

Dergi, yayınlandığı 25 yıl boyunca kadının toplumdaki yerini en öncelikli meselelerden biri olarak gördü. Çocuk yaşta evliliklere, çok eşliliğe ve kadının eğitimden mahrum bırakılmasına karşı yürüttüğü amansız mücadele, bugün modern Azerbaycan ve Türkiye'deki kadın hakları hareketlerinin temellerinden biri sayılmaktadır.

Evrensel Bir Işık

Molla Nasreddin, etkisini sadece Kafkasya ile sınırlı tutmadı; Fas'tan Hindistan'a, İstanbul'dan Tahran'a kadar geniş bir coğrafyada "Doğu'nun Aynası" oldu. 1931 yılında yayın hayatı tamamen sona erdiğinde, geride binlerce karikatür, yüzlerce makale ve uyanmış bir millet bıraktı.

Sonuç olarak; Molla Nasreddin sadece bir dergi değil, imkansızlıklar içinde başlatılan bir uyanış destanıdır. Derlenen bu 16 sayı, o cesur insanların "gaflet uykusuna" karşı verdikleri mücadelenin canlı tanığıdır. Onların mirası, sorgulayan ve aydınlanan her zihinde yaşamaya devam etmektedir.

Büyük kırmızı harflerle yazılmış olan başlık:
ملا نصرالدين (Molla Nasreddin)
Bu, 20. yüzyılın başında Tiflis'te yayınlanmaya başlayan, Türk dünyasının ve İslam coğrafyasının en ünlü satirik (mizah) dergilerinden biridir.
Tarih ve Sayı Bilgileri
Logonun hemen altındaki küçük el yazısı:
№ 1: 1. Sayı
۷ اپریل ۱۹۰۶ (7 April 1906): 7 Nisan 1906
Karikatürün Mesajı
Bu derginin ilk sayısının kapağıdır ve oldukça semboliktir. Karikatürde Molla Nasreddin, derin bir uykuda olan Müslüman dünyasını uyandırmaya çalışırken tasvir edilir.
Görseldeki durum: Bir grup insan yan yana dizilmiş, derin bir uykudadır. Bir kişi ise uyanmış, esnemektedir.
Molla Nasreddin: Elini ileri doğru uzatmış, şaşkın ve biraz da sitemkâr bir ifadeyle uyuyanlara bakmaktadır.
Bu çizim, derginin temel amacını özetler: Toplumsal cehaleti, bağnazlığı ve "gaflet uykusunu" mizah yoluyla eleştirerek halkı uyandırmak.
Alt Kısımdaki Notlar
Sol alt köşedeki küçük ibare derginin basıldığı matbaayı belirtir: "Güneş" Matbaası, Tiflis (Rusça ve eski harflerle not düşülmüştür).
Özetle bu belge, Türk basın ve mizah tarihinin en önemli taşlarından biri olan .Molla Nasreddin Dergisi'nin 7 Nisan 1906 tarihli ilk sayısıdır

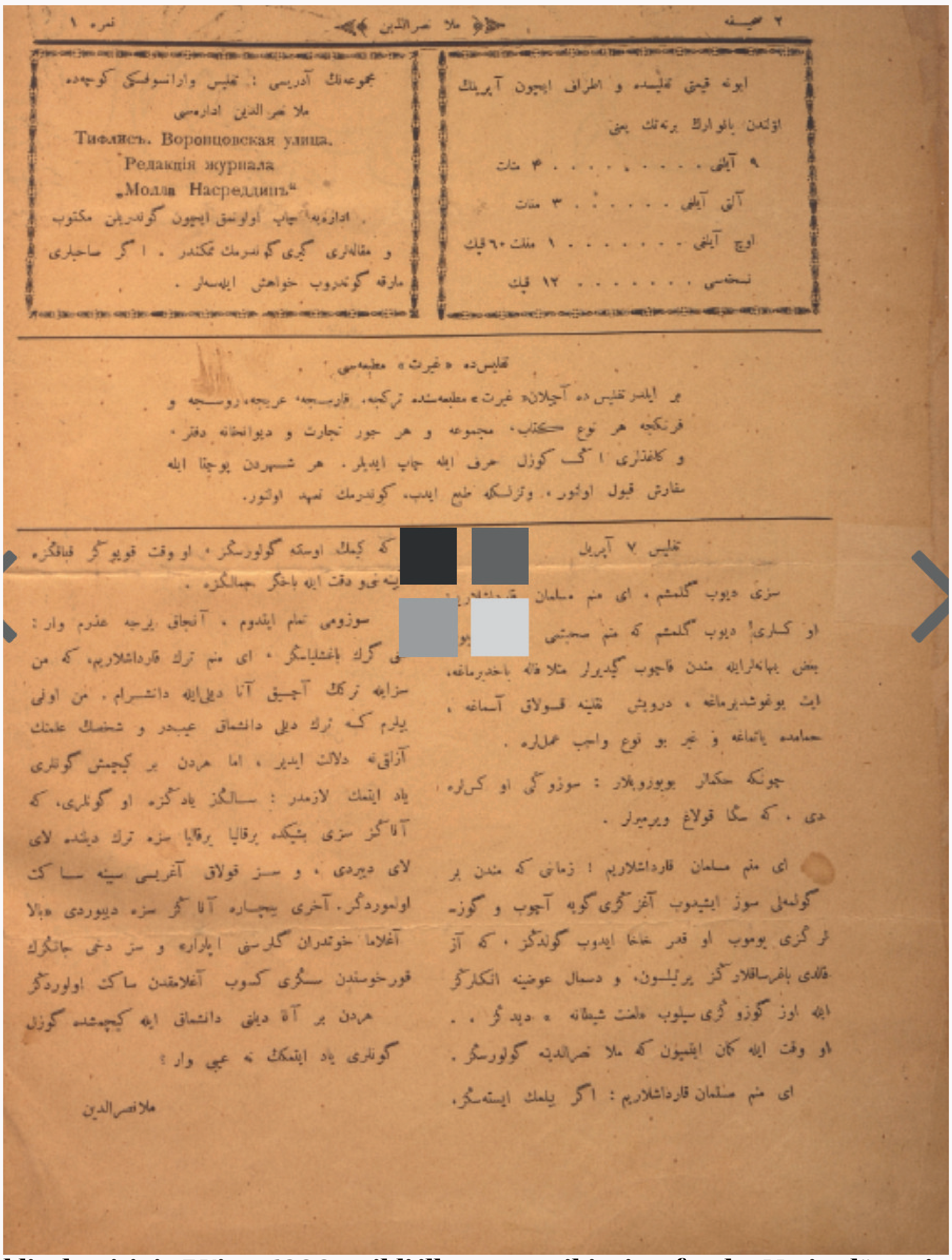
Тифлисъ. Воронцовская улица.
Редакція журнала
„Молла Насреддинъ“

Bu sayfa, Molla Nasreddin dergisinin 7 Nisan 1906 tarihli ilk sayısının ikinci sayfasıdır. Metin, dönemin Azerbaycan Türkçesi (eski harflerle) ile yazılmıştır.

İşte sayfanın bölümlere göre Türkçe çevirisi:

Üst Bölüm: Künye ve Abonelik Bilgileri

Sol Üst Kutu (Adres):

Mecmuanın Adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi, Molla Nasreddin İdaresi.

(Rusça metin): Redaktsiya jurnala "Molla Nasreddin", Tiflis.

Not: İdareye basılmak üzere gönderilen mektup ve makalelerin geri verilmesi mümkün değildir. Eğer sahipleri pul gönderirse geri iade edilebilir.

Sağ Üst Kutu (Abonelik):

Abone Kıymeti: Tiflis ve çevresi için:

Yıllık: 4 Manat

Altı Aylık: 3 Manat

Üç Aylık: 1 Manat 60 Kuruş

Tek nüshası: 12 Kuruş

Orta Bölüm: Matbaa İlanı

Tiflis'te "Gayret" Matbaası

"Tiflis'te yeni açılan 'Gayret' matbaasında Türkçe, Farsça, Arapça, Rusça ve Fransızca her tür kitap, mecmua, ticari defter ve kağıtlar en güzel harflerle basılır. Her şehirden posta ile sipariş kabul olunur ve hızla basılıp gönderilir."

Alt Bölüm: Molla Nasreddin'in Hitabı (Başmakale)

Bu kısım Molla Nasreddin'in okuyucularına ilk sesleníşidir. Oldukça edebi ve iğneleyici bir dille yazılmıştır:

"Sizi deyip gelmişim, ey benim Müslüman kardeşlerim!"

"O kesleri deyip gelmişim ki, benim sohbetimi beğenmeyip benden kaçıp giderler; makul bahane bulamazlar, giderler 'abdestim yok' derler, 'dervişin sesine kulak asmak günahtır' derler veya 'hamama gitmeliyim' gibi vacip amelleri bahane ederler."

"Çünkü hükema (bilginler) buyurmuşlar: Sözü o kişiye söyle ki sana kulak vermiyorlar..."

"Ey benim Müslüman kardeşlerim! Zaman ki benden bir gülmeli söz işitip ağzınızı göğe açıp gözlerinizi yumup o kadar kahkaha atıp güleceksiniz ki, az kalsın bağırsaklarınız yırtılsın ve mendil yerine eteğinizle gözlerinizin yaşını silip 'lanet şeytana' diyeceksiniz... O vakit öyle zannetmeyin ki Molla Nasreddin'e gülüyorsunuz."

"Ey benim Müslüman kardeşlerim! Eğer bilmek isteseniz ki kimin üstüne gülüyorsunuz; o vakit önünüze bir ayna koyun ve kendi cemalinize (yüzünüze) dikkatlice bakın..."

"Sözümü tamam ettim. Ancak bir ricam var: Beni çok ayıplamayın. Ey benim Türk kardeşlerim, ki ben sizinle açık Türkçe (ana diliyle) konuşuyorum. Ben onu bilirim ki Türk diliyle konuşmak ayıptır ve kişinin ilminin azlığına delalet eder. Ama bazen geçmiş günleri yad etmek lazımdır: Salıncakta sallandığınız o günleri ki, ananız sizi beşikte sallaya sallaya size 'Laylay' (ninni) derdi ve siz kulak ağrısından susmazdınız..."

"...Her neyse, ana diliyle konuşmak geçmişteki güzel günleri yad etmekten başka ne ayıbı var?"

İmza: Molla Nasreddin

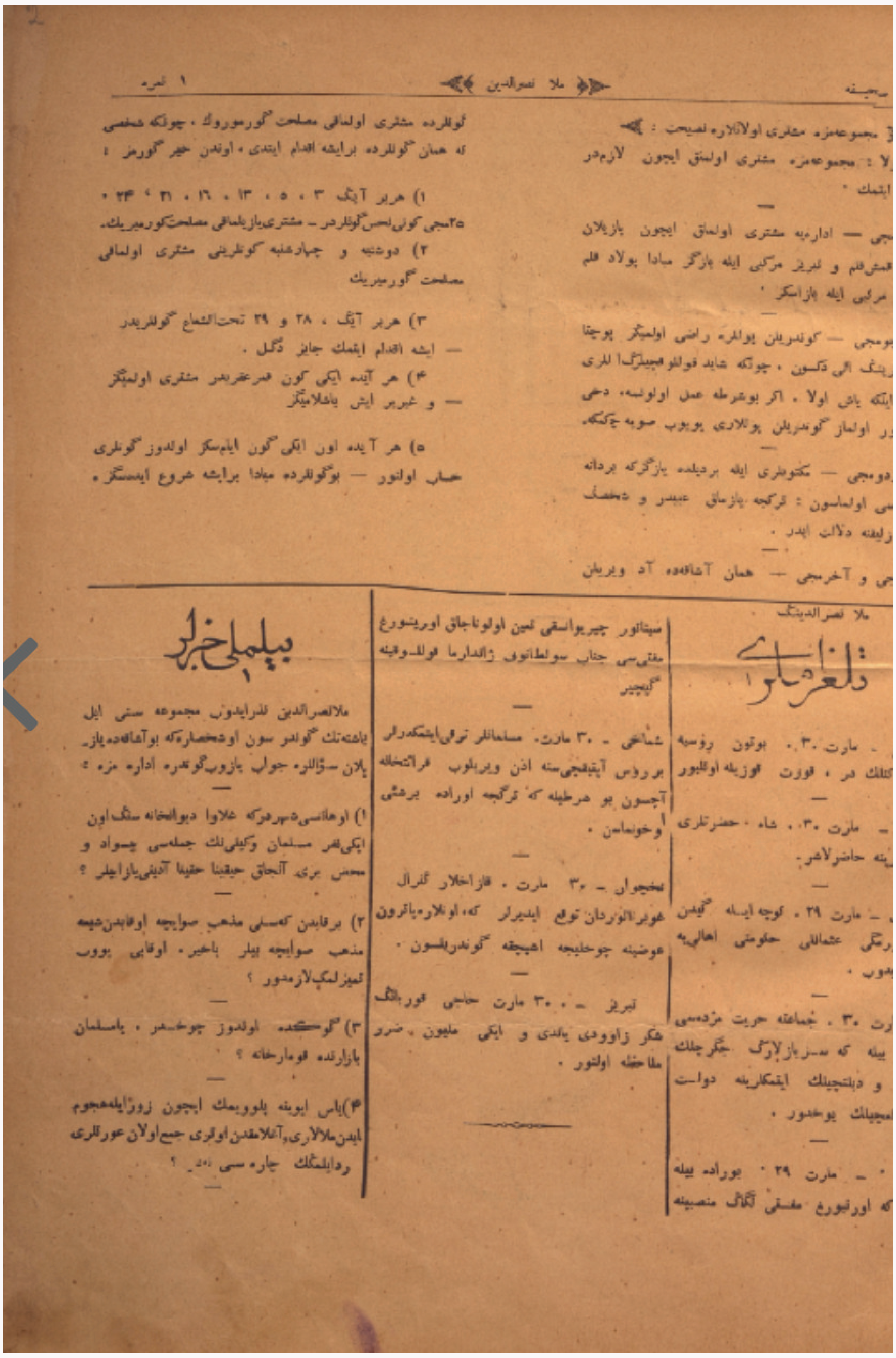

Görseldeki metin, 20. yüzyılın başlarında yayımlanan meşhur mizah dergisi Molla Nasreddin'in bir sayfasına aittir. Metin, Azerbaycan Türkçesi ile Osmanlı Türkçesi karışımı bir dille ve Arap harfleriyle yazılmıştır. Aşağıda, metnin bölümlerine göre birebir transkripsiyonu (çevriyazısı) yer almaktadır:

Molla Nasreddin - 1. Sayfa (Sütunlar)
Mecmuamıza müşteri olanlara nasihat:
Evvela: Mecmuamıza müşteri olmak için lazım olan istihare etmek.
İkincisi: İdareye müşteri olmak için yazılan mektupları kamış kalem ve Tebriz mürekkebi ile yazın. Mebada (sakın) polat (çelik) kalem ve Rus mürekkebi ile yazmayın.
Üçüncüsü: Gönderilen pulları razı olmayın poçta (posta) pullarının eli değsin. Çünkü şayet pulların elleri kirlenmiş ya da yaş olsun. Eğer bu şartla amel olunsa, dahi idare mecbur olmaz gönderilen pulları yuyup (yıkayıp) soba çeksin.
Dördüncüsü: Mektupları ile birlikte yazdırılan bir tane kürk kelimesi olmasın. Türkçeye yazarsanız ayıp ve fısh (bozuk) ilmiyet azlığına delalet eder.
Beşincisi ve ahirincisi: Hemen aşağıda ad verilecektir.

Günler Hakkında Uyarılar (Numaralı Maddeler)
Her ayın 3, 5, 13, 16, 21 ve 24'üncü günleri nuhusetli (uğursuz) günlerdir. Müşteri yazılmayı maslahat görmüyoruz.
Düşenbe (Pazartesi) ve Çeharşenbe (Çarşamba) günlerini müşteri olmayı maslahat görmüyoruz.
Her ayın 28 ve 29'u taht-eş-şua (güneş ışığı altında) oldukları için işe ikdam etmek caiz değil.
Her ayda iki gün "Gurre-i Arabi" (Hicri ay başı) müşteri olmak ve gayrı iş başlamayıp.
Her ayda 12 gün "Eyyam-ı Nahoş" (Nahoş günler) hesap olunur. Bu günlerde mebada bir işe şüru (başlamak) ederseniz.

Telgraflar Bölümü (Orta ve Sol Sütun)
Petroburg - Mart 30: Bütün Rusya memleketi sakinliktir, kuvvet kuvvete ekleniyor.
Tahran - Mart 30: Şah hazretleri Avrupa seferine hazırdırlar.
İstanbul - Mart 29: Gökçe (Gökçeada) ile yeniden vakit üskürengi Osmanlı hükümeti ahaliye feryat ediyor.
Tebriz - Mart 30: Cemaate hürriyet müjdesi verildi. Yine ki sebze-pazarı cırcıvık kasapçılık ve debbağçılık (dericilik) yapmalarına devlet tarafından mani yoktur.
Şemahi - 30 Mart: Müslümanlar terakki etmekte her bir Rus işçisine izin verilir. Frant (Front) açsın bu hergele ki Türkçeye orada bir şey okunmasın.

Bilmeli Haberler (Sağ Alt Kısım)
Molla Nasreddin idaresinden mecmua-i seniye ile başvuran günlerden son haberleri bu aşağıda yazarız. Yalan sözlere cevap yazıp gönderin idaremize:
O hangi şehirdir ki ilave divanhane senetlerinin iki nefer Müslüman vekili ki cilvesi cevap ve mahsusi verir? Ancak hakikaten adını yazarlar?
Bu kabilden kimsesi mezhep söylentisi o kabilden şia mezhep söylentisi bilir bakar. Evkafı yuyup temizlemek lazımdır?
Göyçay'da (Gökçay) otuz çocuktur. İslam pazarında kumarhane?
Yas ayına (Muharrem) gelmek için zorla hücum eden mollaları anlamadan onları cem (toplamak) olan kadınları reddetmenin çaresi nedir?

Üstte:
Geleneksel Kafkas kıyafetli iki köylü, pazarlık ediyor. Biri silahını, diğeri hayvanlarını teklif ediyor.

Altta: Çarlık Rusyası askeri üniformalı iki figür — biri rütbeli subay, diğeri er. Subay para sayıyor, er tüfekle bekliyor. Rüşvet ya da askeri yolsuzluk hicvi.

دلاک .

حادق کشی نک اون یاشنده اوغلی محمدولی نک گوزلری آغریوردی .
برگون اوشاق آناسنه دیدی : آنا ، کربلای قاسمک اوغلی احمدکده
گوزلری آغریردی . دونن احمد اینن آرخک کنارنده اوینیوردیق .
احمد بوروندن قانادان اوتنان بورنینی قاناتدی . ایله بورنندان
برآز قان آخان کمی گوزلری یاخشی اولدی .
— بالا ، گیت سن ده بورنکی قانات — آناسی محمدولی یه دیدی .
محمدولی گیتدی اوتلارک ایچندن همان تکانلی اوتی تاپدی .

Berber

Bir gün Nasreddin Hoca, berbere gidip sakalını kestirir.
Berber tıraş ederken Hoca’ya sorar:
— “Ağa, sakalınızı nasıl keseyim, uzun mu, kısa mı?”
Hoca cevap verir:
— “Evvelâ sağ tarafını uzun bırak, sol tarafını kısa kes.”
Berber şaşırır:
— “Aman efendim, öyle sakal olur mu?” der.
Hoca gülerek:
— “E, ben de zaten öyle sakallı birini hiç görmedim, bir de öyle dene bakalım!”

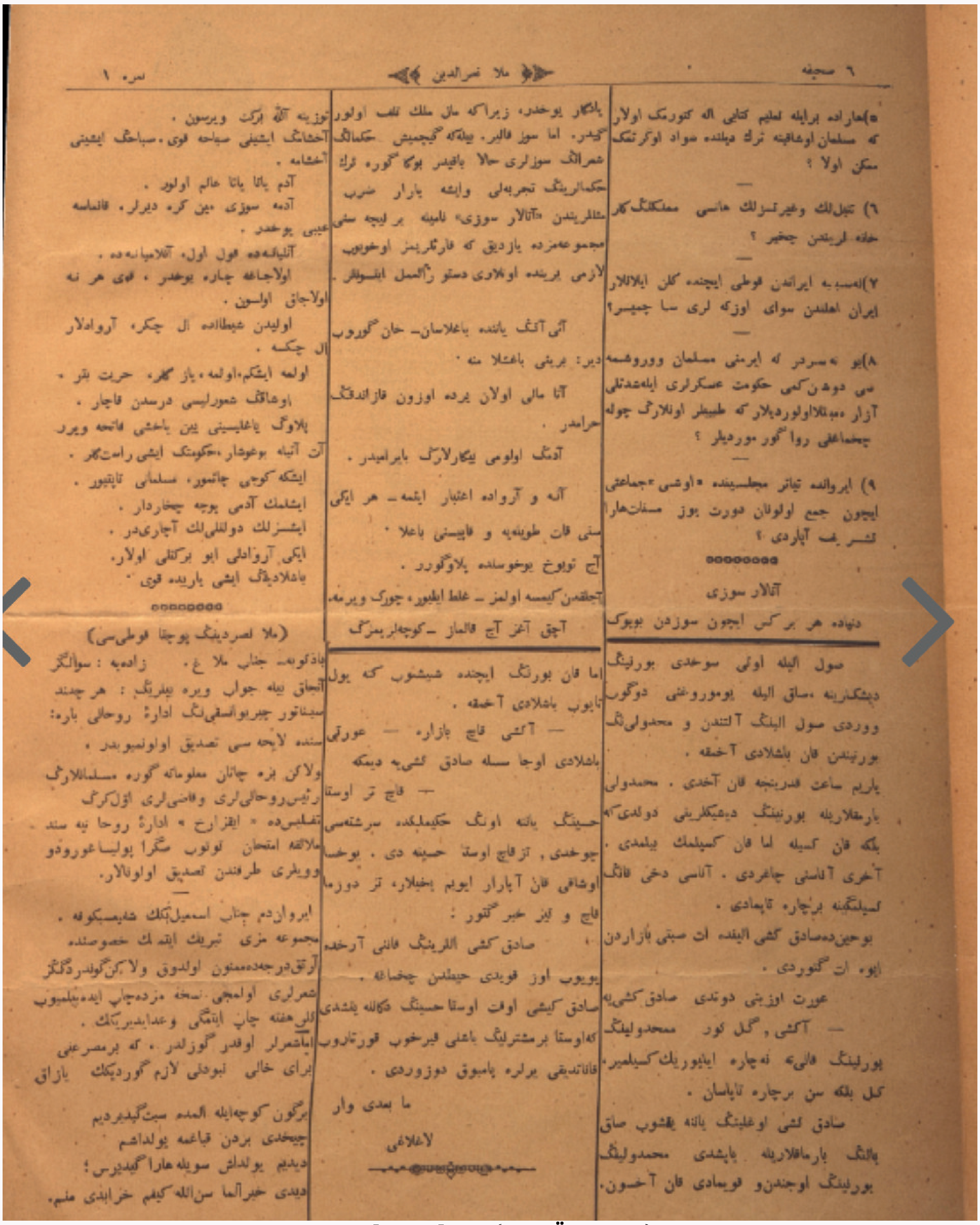
ملا نصرالدين

Atasözleri Bölümü (Orta Üst Kısım)
Bu bölümde, halk arasındaki deyişler ve hikmetli sözler derlenmiştir:
"Dünyada herkes için sözden büyük miras yoktur; çünkü mal mülk yok olur gider, ama söz kalır. Allah söze bereket versin."
"Aç tavuk rüyasında darı görür."
"Baba malı olan yerde kazanç uzun sürer."
"Açlıktan kimse ölmez; ayıptır, ekmek vermemezlik etme."

Soru-Cevap (Mizahi Eleştiriler)
Dergideki bu kısım, toplumdaki cehaleti ve eğitim sistemini iğnelemek için soru-cevap şeklinde kurgulanmıştır:
Soru 5: Müslüman çocuklarına Türk dilinde okuma yazma öğretecek eğitim kitaplarını nereden bulabiliriz?
(Burada ana dilde eğitimin eksikliğine vurgu yapılıyor.)
Soru 6: Tembellik ve gayretsizlik hangi memleketin atölyelerinden (fabrikalarından) çıkar?
(Toplumdaki uyuşukluk eleştiriliyor.)

Sol Sütun: Posta Kutusu ve Haberler
Bu sütunda "Molla Nasreddin'in Posta Kutusu" başlığı altında okurlardan gelen mektuplara ve güncel olaylara yer verilmiş:
Erivan Tiyatrosu: Erivan'da bir tiyatro meclisinde toplanan paraların nereye gittiği sorgulanıyor.
Müslüman ve Ermeni kavgası: Sokakta yaşanan küçük bir tartışmanın, hükümet askerlerinin müdahalesiyle nasıl büyüdüğü ve insanların nasıl mağdur olduğu anlatılıyor.

Mizahi Bir Öykü: Sol El ile Sağ Elin Davası
Sayfanın alt kısımlarında yer alan uzunca metin, bir kişinin başına gelen talihsiz bir olayı anlatır:
"Adamın biri sol eliyle burnunu silerken, sağ eliyle de yumruğunu sıkıp vurmuş ve sol elinin parmağını kırmış. Sonra doktora gitmişler, doktor 'yarım saate kan durur' demiş ama kan bir türlü kesilmemiş..."

Bu hikaye aslında toplumdaki koordinasyonsuzluğu ve iş bilmezliği hicvetmek için anlatılan alegorik bir öyküdür.
Şiir Bölümü (Sol Alt)
"Bir gün yolda elimde sepetle giderken,
Birden arkadaşım karşıma çıktı.
Dedim; 'Arkadaş söyle, nereye gidiyorsun?'
Dedi; 'Sorma Allah aşkına, keyfim çok bozuk!'"

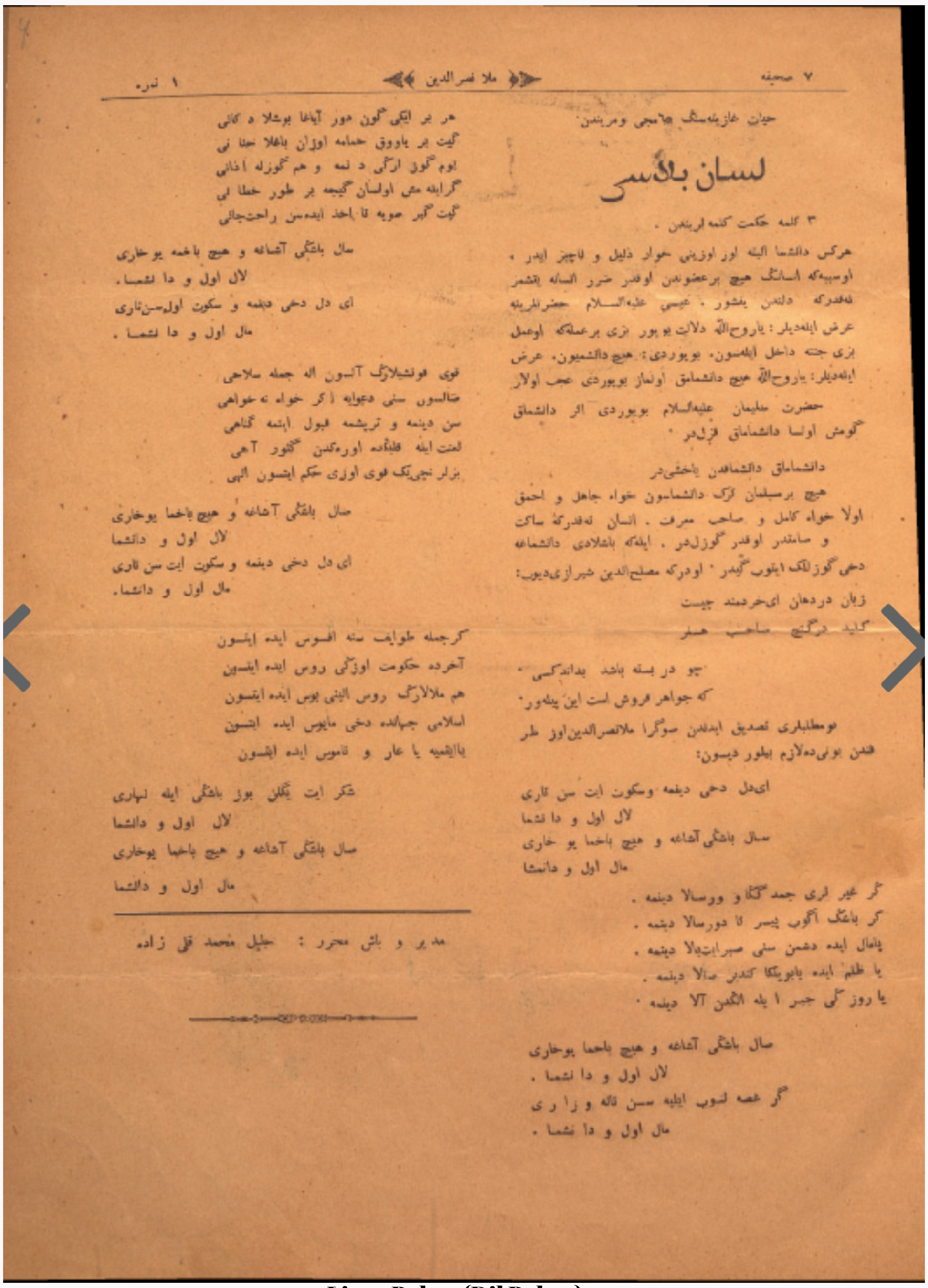

Lisan Belası (Dil Belası)

Hikmetli Sözlerden Üç Kelime:

"Her kim konuşursa elbette kendisini hor, hakir ve değersiz kılar. Çünkü insana hiçbir uzvundan, dilden geldiği kadar zarar gelmez. İsa (A.S.) Hazretlerine sordular: 'Ey Ruhullah! Bize öyle bir iş buyur ki bizi cennete götürsün.' Buyurdu ki: 'Hiç konuşmayın.' Dediler ki: 'Ey Ruhullah, hiç konuşmamak mümkün değildir.' Buyurdu ki: 'Hayret, neden mümkün olmasın?' Süleyman (A.S.) Hazretleri ise şöyle buyurmuştur: 'Eğer konuşmak gümüş ise, konuşmamak altındır.'"

Konuşmamak Konuşmaktan İyidir:

İster cahil ve ahmak olsun, ister kâmil ve marifet sahibi; bir insan hiçbir zaman konuşmamalıdır. İnsan ne kadar sessiz ve dilsiz durursa o kadar güzeldir. Ne zaman ki konuşmaya başlar, o güzelliği gider ve kaybolur. Şirazlı Sadi bu konuda şöyle demiştir: "Bilge kişinin ağzındaki dil nedir bilirsin? Marifet hazinesinin kapısının anahtarıdır."

Şiir Bölümü (Hicivli Şiir)

Bu şiirde yazar, halka "başını eğ ve sessiz kal" diyerek dönemin baskıcı zihniyetiyle dalga geçmektedir.

Ana Nakarat:

Başını aşağı sal (eğ) ve hiç yukarı bakma,
Dilsiz ol ve konuşma!
Ey dil, artık sen de kes sesini ve sus bari,
Dilsiz ol ve konuşma!

Şiirden Seçme Bölümler:

"Bırak komşuların eline her türlü silahı alsın, seni isteseler de istemeseler de davanın içine çeksinler; sen yine de sesini çıkarma."

"Hükümet seni Ruslaştırmak istese de, Müslüman dünyası senden ümidini kesse de, namusunu ve arını kaybetsen de sakın konuşma."

"Eğer bir gün kederlenip inleyecek olursan, git bir köşede ağla ama sakın sesini yükseltip derdini anlatma."

Künye

Müdür ve Başyazar: Celil Memmedguluzade

Neden Böyle Yazılmış?

Bu metin yazıldığında (1906), Rus Çarlığı yönetimindeki Azerbaycan'da ve genel olarak Doğu toplumlarında ağır bir sansür ve baskı vardı. Celil Memmedguluzade, halka "Aman ha sakın hakkınızı aramayın, başınızı eğin, dilsiz olun" diyerek aslında halkı uyandırmaya çalışıyordu. "Bakın, eğer konuşmazsanız başınıza bunlar gelecek" mesajını ters psikoloji yoluyla veriyordu.

Kedi, fare tutarken aslan kesilir; ancak pars ile karşılaştığında fareye döner.
Karikatürün Anlamı: Bu karikatür, o dönemdeki siyasi figürlerin veya din adamlarının kendi halklarına karşı sert ve otoriter davranırken, dış güçler (burada üniformalı figürle temsil edilen Rus Çarlığı veya askeri güçler) karşısında nasıl boyun eğdiklerini eleştirmektedir.
Görsel Detay: Önde yer alan sarıklı ve sakallı figürün elleri havada, teslimiyet içinde olduğu görülürken; askeri kıyafetli kişi ona müdahale etmekte veya nişan takmaktadır. Arkadaki topluluk ise bu duruma şaşkınlık veya çaresizlikle bakmaktadır.
Mesaj: Metin, "Kendi gücünün yettiği zayıfa karşı kahramanlık taslayan, ancak gerçek bir güçle karşılaşınca korkup sinen" ikiyüzlü tavrı hicvetmektedir.

Molla Nasreddin Dergisi — 2. Sayı Kapağı
Başlık ve Künye
Okunuşu: Molla Nasreddin
Sayı: № 2
Fiyat bilgisi (iki dilde):
Azerbaycanca: "Qiyməti on iki tənə" → "Fiyatı on iki lira"
Rusça: "12 к." → "Fiyat 12 kopek"

Kapak Karikatürünün Tasviri
Kalabalık bir köy meydanı sahnesi. Solda sopalarla tehdit eden, bağıran figürler — muhtemelen köy ağaları ya da jandarma. Sağda ise kalabalık içinde yaşlı, sakallı din adamları ve köylüler korkuyla izliyor. Ortada iki koç kavgası yapıyor — asıl kavgayı sembolize eden bir alegori. Arka planda ağaçlar ve dağınık kalabalık.
Hiciv hedefi: Köy kavgaları, ağaların zulmü ya da toplumsal çatışmada din adamlarının seyirci kalması.
Künye: "Sabahov Matbaası, Tiflis"

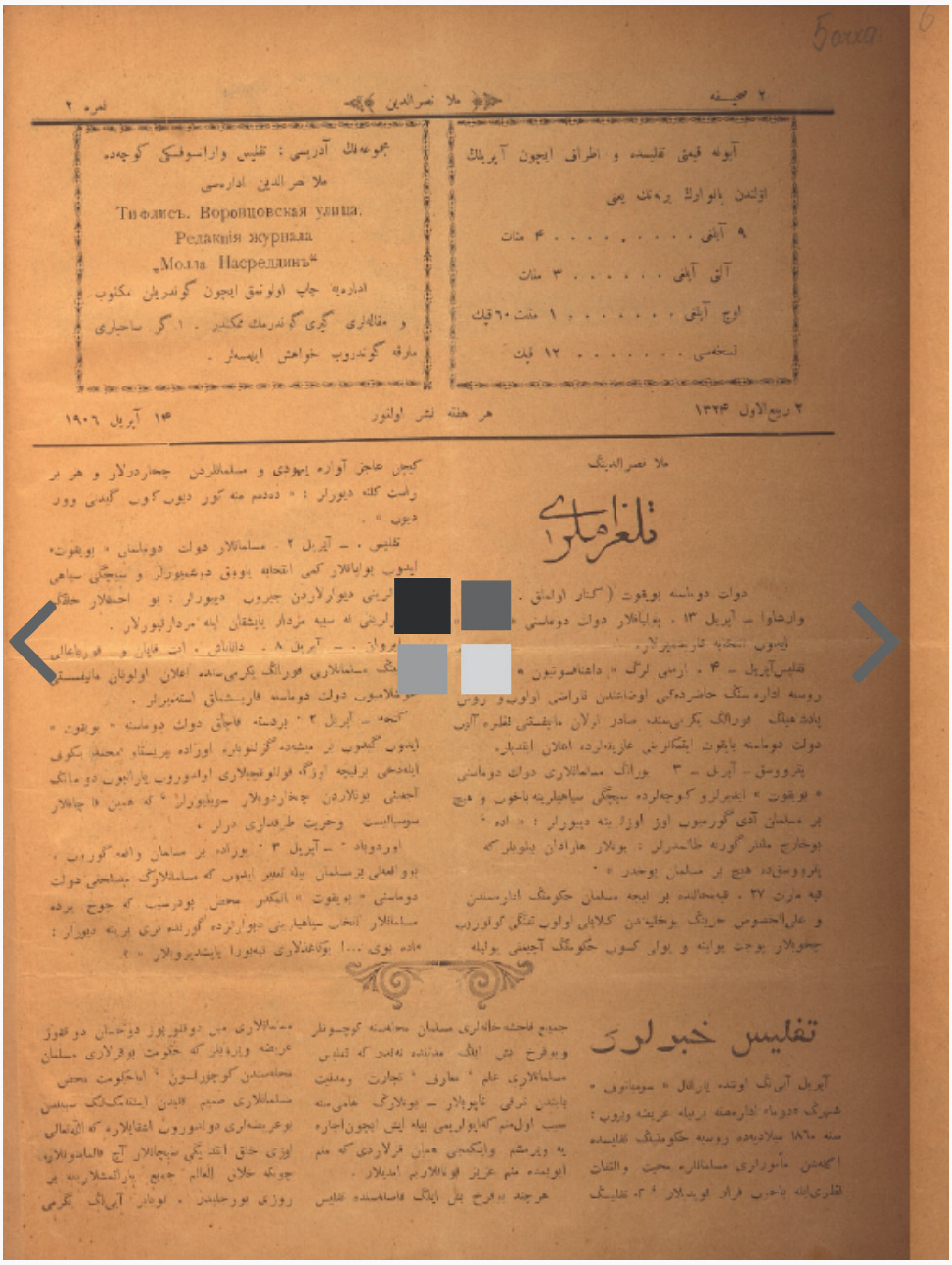

Künye Kutusu (Sol üstte)
"Derginin adresi: Tiflis, Vorontsov Sokağı, Molla Nasreddin İdaresi. İdareye basılmak üzere gönderilen mektup ve makaleler geri gönderilmez. Sahiplerine müracaat etmeleri rica olunur."
"Abonelik fiyatı ve çevre için Nisan'dan itibaren:
9 aylık: 4 manat
6 aylık: 3 manat
3 aylık: 1 manat 60 kuruş
Tek sayı: 12 kuruş"

Tarih Bilgisi
Miladi: 16 Nisan 1906
Yayın sıklığı: "Her hafta yayımlanır"

Ana Makale Başlığı
"Molla Nasreddin'in Telgrafları"
İçerik özeti:
Dünyanın çeşitli şehirlerinden gelen haber telgrafları hiciv formatında sunuluyor:
Varşova — 13 Nisan: Müslümanların devlet toplantısına katılımı. Yahudi ve Müslüman delegeler bir araya geldi. Sivil ve askeri yetkililer hazır bulundu.
Tiflis — 9 Nisan: Devlet toplantısında Müslümanlar. Hükümetin almış olduğu kararlar...
Erivan — 4 Nisan: Müslüman toplantısı. Devlet toplantısı ilanı. Rus idaresiyle ilgili kararlar. Müslüman ve Ermeni temsilcilerin ortak oturumu.
Bakü — 3 Nisan: Müslüman toplantısı. Devlet yönetimi. Silahlı 14 asker ve hiçbir Müslüman orada bulunmadığında — "Müslüman liderleri bize söyleyin" denildi.
Gürcistan — 27: Bir mektup hakkında Müslüman hükümet idaresinden ve özellikle köylülerle ilgili devlet kararlarına dair bilgiler.

Alt Bölüm: Tiflis Haberleri
"Nisan ayı başında Tiflis şehri Müslümanları hakkında bir muhtıra düzenlenmiştir. Şehirde devlet yönetimine dair hükümet kararları açıklandı. 1860'lardan bu yana Müslümanların yönetim konusundaki talepleri..."

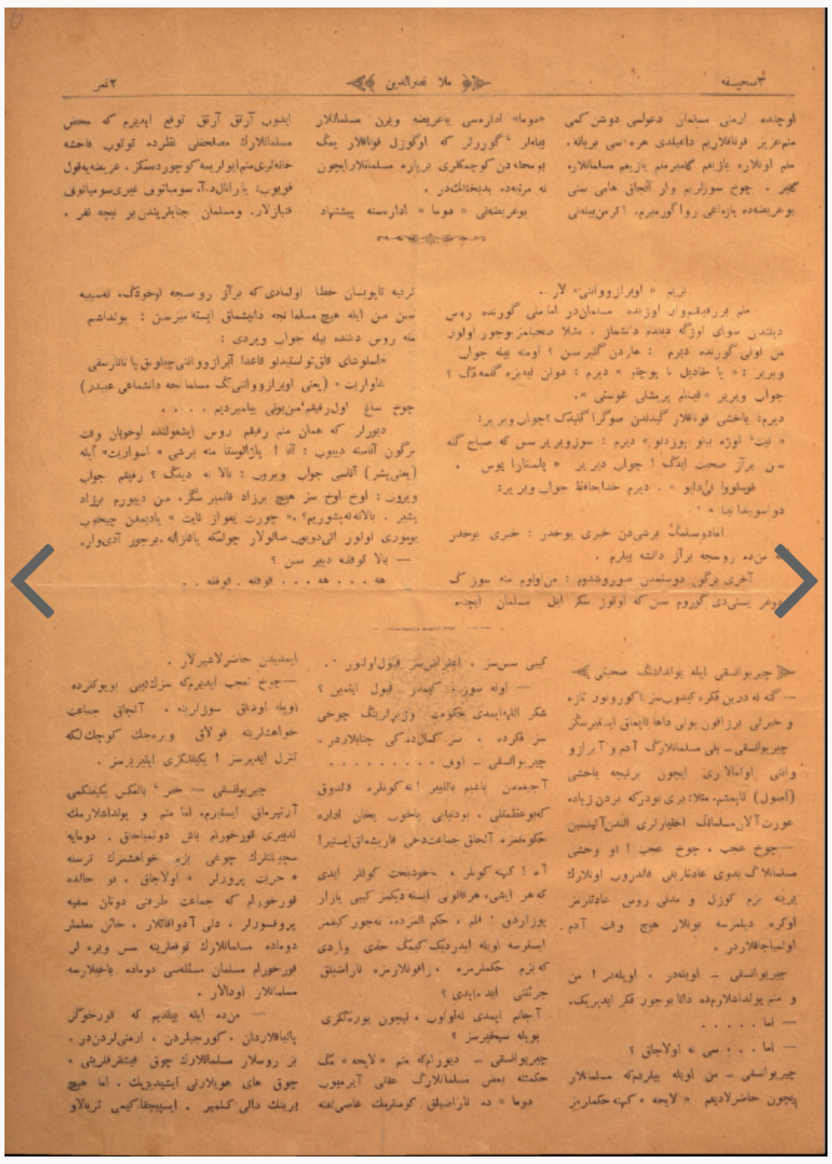

Bu sayfa Molla Nasreddin, 2. sayı, 3. sayfa

Üç ayrı bölüm var.

Sol Sütun (Üst)

"Küçükten Ermeni Müslüman davalısı kimdir? Bizim yüzlerimiz her biri birkaç yerinden yaralı. Biz onlara göre zaten Müslümanlarız. Gel, savaşı bırakalım, Ermenilerle barış yapalım. Boş yere kanımızı döküyoruz, ölüyoruz. Herkes söylüyor: barış yapın, ölmeyin."

Orta Sütun (Hiciv Diyaloğu)

Başlık: "Yanlış yapılanların cezası"

"Yanılma ve hatalardan kaçınmak için senden bir şey öğrenmek istiyorum:

— Ahlakımızı doğrulamak için Kuran'a mı, yoksa Alaturka nizama mı uymak gerekir?

— Yani Avrasya'nın Müslüman idaresine mi? (Yani dışarıdan gelen idareye uymak anlamında)

— Hayır, şimdi benim yerimde ol yoldaş...

— Dostum, ben senin yerinde olsam ne yapardım? Sana söyleyeyim — hayır derdim, yani hayır. Peki sen ne cevap verirsin?

— Cevap verir misin, peki cevap ver!

— Evet söyle, çünkü hiç kimse benim yazdığım şeyden haberdar olmasın. Bakalım cevap ver: konuşan kimdir? Yazar kim?

— Bela, bela, bela...

— Peki sence kim daha iyi?

— Hiçbirini tanımıyorum..."

Sağ Sütun

Başlık: "Avrasya'nın sesi"

"Bizim birbirimize düşmüş Müslümanların durumuna bakın. Mesela gazetede şunu okuyorum: Ben onlardan biriyim, görüşüm şu: ben Müslümanlardan biriyim. Öte yanda diyor: Diyorum ki, evet! Pazarlıklı söze ne gerek, diyorum — divan gibi konuşalım:

— 'Lüt' öyle bak bozuldu. Diyorum: Sabah ki güneş ki bana ısıtarak yumuşar — en mütercim sahih cevap verir bu.

— Allah'a şükür cevap verebilir miyim? Diyorum. Hamdolsun.

— Diyorum. Hüdaya cevap verebilirim."

Alt kısım:

"Hazırdan iyi haber: Herhangi bir yerden haber alırsam — sana haber veririm."

"Artık bütün Müslümanlardan kim olduğu anlaşılıyor: Ben onlara söz veriyorum ki Müslümanlar arasında bu yangın ve bu kaygı devam etsin."

Alt Bölüm (İki Sütun — Diyalog)

Başlık: "Çirovanski ile Yoldaşlar"

— Gel şimdi, idareden yeni haberler var: oradan buradan koşuşturuyorlar, Müslümanlar alarma geçmiş. Halkın isteği — Müslümanlar onlara göre iyi ilkeler edinmeli. Mesela: doğruluk, adalet, akıl, insanlık — bunlar için çok uğraşmak gerekir. Zaten topluluğun içinde savaş var, çok üzüntü var, çok acı var.

— Ama! Birkaç köylü, Ermenilerden, Gürcülerden, Azerbaycanlılardan Müslümanların savaşmasına dair söylüyorlar. Ermenilerin üzerinde Müslüman toplanmış ama hiç silah yok.

— Ben de bunu biliyorum ki...

— Baltalılardan, Gürcülerden, Ermenilerden, Azerbaycanlılardan Müslümanlar savaşa gitmiş. Savaşa giden hayvanların üzerine, ama hiçbir şey olmamış. Yazık ki yalnız kendisi...

Çirovanski — Beni dinle, ama ne ben ve yoldaşlarım...

— Doğru söylüyorsun:

Çirovanski — Artık benden Müslüman halkının "lüzumu" için hükümete inanıp inanmamak — hüküm Müslümanların hür olup olmadığına dair.

— Anladın mı ne olacağını?

Çirovanski — Ben onlara bilerek Müslümanlar için hazırım: "lüzumu" dediğim — de ki, halka karışma, halka karşılık verme.

Genel Yorum

Kafkasya'da Ermeni–Müslüman–Gürcü gerilimini hiciv diliyle işliyor. Molla Nasreddin'in karakteristik yöntemi burada açıkça görünüyor: ağır siyasi meseleleri sahte-saf bir diyalog içinde gülünçleştirmek.

Üst Karikatür
Bir kumaş dükkânı sahnesi. Yerde oturan takkeli tüccar, önündeki tepsideki paralara bakıyor. Karşısında papakhlı müşteri elinde gazete tutuyor. Arka planda raflar kumaş toplarıyla dolu, başka bir figür duruyor.
"— Evet, bugün al götür Hacı Gaziyyet, oku. Mücadele aşılandıkça diyemezsin — Hacı defol git, Avrupalı ol."
Alt Karikatür
Aynı Hacı figürü şimdi yerde seccade üzerinde diz çökmüş, eğilmiş halde bir şey okuyor ya da yazıyor. Yanında sandalye ve çarıklar var.
Yazı yok — üst karikatürün devamı niteliğinde sessiz sahne.
Hicvin Özü
İki karikatür birlikte okunduğunda mesaj şu:
Hacı'ya "Avrupalı ol, gazete oku, modernleş" deniyor. Bir sonraki karede Hacı yine yerde, seccadede, eski halinde. Modernleşme çağrısının geleneksel düzeni hiç sarsamadığını gülünçleştiriyor.

Üst Karikatür

Yanan bir köy sahnesi. Alevler yükseliyor, evler yanıyor, gökyüzü dumanla kaplı. Önde takkeli bir adam eli yüzünde çaresiz bakıyor, ayakları altında kan kırmızısı seller akıyor.

Başlık:

"Müsibət" → "Musibet / Felaket"

Alt Karikatür

Papaklı bir adam yerde diz çökmüş, eliyle taşları kazıyor ya da bir şey gömüyor. Çaresiz ve bitkin görünüyor.

Yazı (sağ taraf):

"— Yine o, ey ahmak! Bir taşı bir taşın üstüne bırak —
Dört milletin mahvolması ne, ah, güzel resim!"

Hicvin Özü

İki karikatür birlikte 1905–1906 Kafkasya kanlı çatışmalarını — Ermeni, Azerbaycanlı, Gürcü ve Rus toplulukları arasındaki katliam dalgasını — anlatıyor.

Üstte felaket, altta ise felakete seyirci kalan ya da taşları üst üste dizen — yani çözüm üretemeyen, hatta sorunu daha da derinleştiren — zavallı figür.

"Dört milletin mahvolması ne güzel âdet" — acı bir ironi. Birbirini kıran toplulukları izleyenlere yönelik sert bir hiciv.

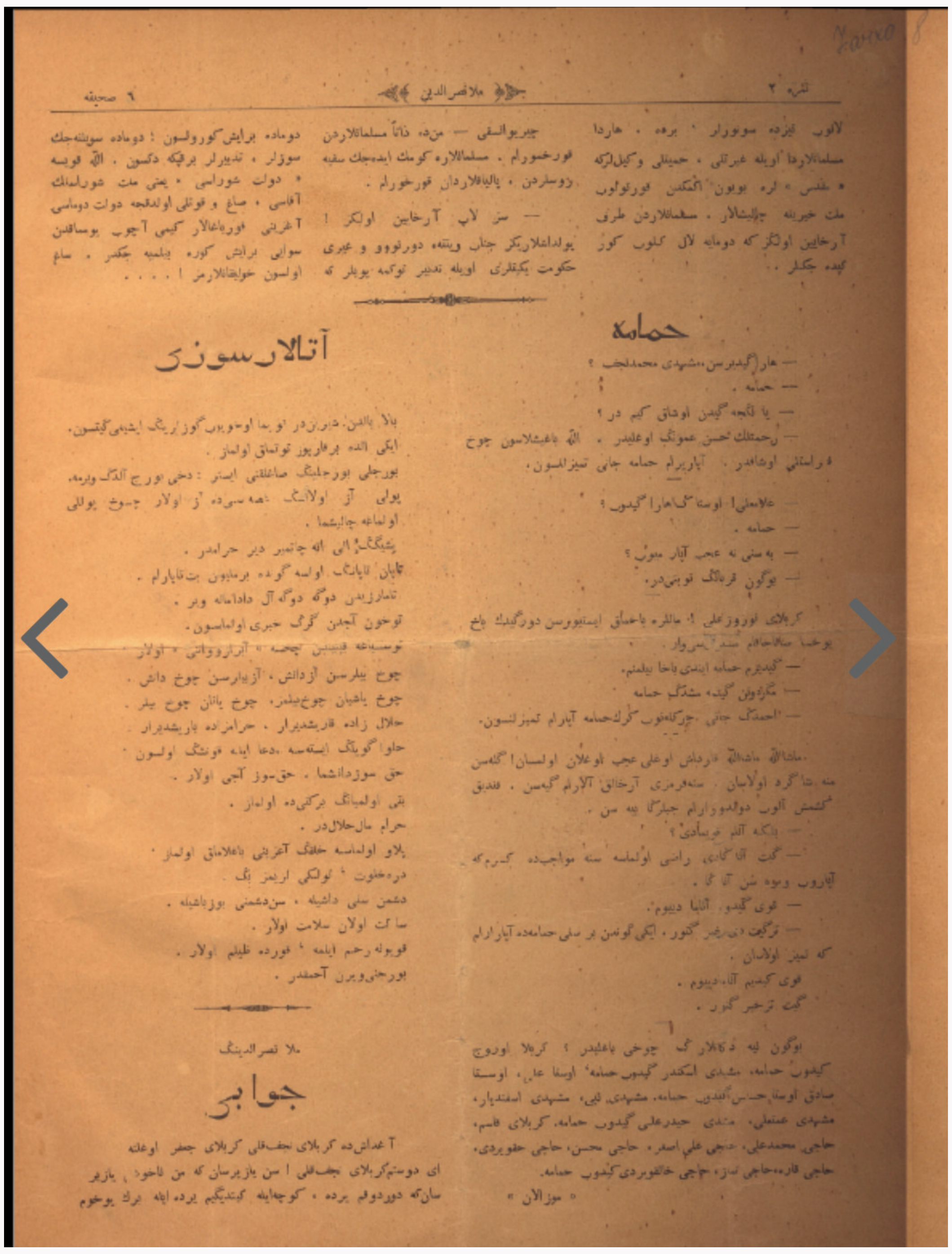

Molla Nasreddin — 2. Sayı, 6. Sayfa
Sol Sütun Üst (Diyalog devamı)
"Çirovanski — Ben senden, Müslümanlardan güç alıyorum. Allah'a şükür, yani Müslümanlar sayesinde güçlüyüm, sağlıklıyım. Doğrudan, Balıklılardan güç alıyorum.
— Siz Avrupalılar bize söyleyin, Müslümanlar kalkınırsa ne olur? Yoldaş Cənab, ya sen dönüp dolaşıp yine hükümetin tekliflerini mi kabul edeceksin?..."
"Atalar Sözü" Bölümü
Türkçe:
"Yıllarca derin bu ovada ovalar gezip gezdim.
Allah birdir, ilerleyip tövbe etmek lazım.
Borçlu olmak, asılsız şahitlere uymak:
Yavru — üç sürüde 'nasibsiz' den üç yavru yolu.
Evladı bu gibi dürüstlükle yetiştirme.
Şehidin ailesi büyüdü, büyüyünce param paramça.
Temizlendi ikiye bölündü, doğranarak parçalandı.
Topuğun acısını bitirmek — deva diye fındık olsun.
Hak sözlerini — hak yüzü köy olur.
Sen ölmüyorsun, bürüyüp de olmazsın.
Haram mal helal olmaz.
Yıla olmasa hileyle ateşi yakmak olur mu?
Dürüstlük, köklüğü irizdir bak.
Düşman seli taşıyıp, seni düşünür başında.
Sağ olsun ölüm, sağlam olsun ölür.
Gönüle rahım eyle, feryat ediyor.
Burhanı verin açılsın."
"Hamam" (Hamam) Bölümü — Sağ Sütun
Türkçe:
"— Nereye gidiyorsun Meşhedi Muhammed?
— Hamama.
— Ya tabanca giyen oruçlu kimdir?
— Rahmetlik hasen amcamı öldürmüş. Allah cezasını versin!
— Erəstanlı oynadır. Alırım ama hamama gitmem.
— Hâlâ usta 'sizi arıyordu' diyordu?
— Hamama.
— Peki seni niçin arıyor muymuş?
— Bu gün fırına gidiyoruz.
— Kerbelalı Novruz Ali, Molla, imaretten döndükçe pis koku saçalına bulaşmış:
— Gidiyorum hamama, içini niye bilmem.
— Marazon gide şiddetli hamam.
— Ahmak hanı, çırçır hamama gidiyorum Teymürlensun.
— Maşallah. Oradan oraya uçan hiç avlanan yok mu? Allah. Mesela o avlanan alan geliyor. Fındık. Gitmem alıp yürürüm birkaç adım, sen de gel.
— Peki, Allah diyebilir miyim?
— Git Allah'a, gidin, rahmı lütfunuza size kalsın.
Ayrılıp gidin, sen git.
— Yürü gideyim Ağaya.
— Tırka dedim, iki yolunu bir safi hamamda alıyorum.
Ki seni yollandım.
Yürü, kıdem aldım.
Git tez, git."
Alt Bölüm: "Molla Nasreddin'in Cevabı"
Başlık: Cevabı → "Cevabı"
Türkçe:
"Adaşım Kerbela Yusuf Ali'nin şerefine —
Ey dostum, Kerbela'nın şerefli şehrinden,
Sen yaz bana ki ben tüccar isem de, bazırsan da,
Sanki dördüncü, gelip köpek gibi yiyorum.
Bu gün Kerbela'yı kim sever, en iyi hamama kim gidiyor:
Sadık oğlu Hüseyin, hamama, ustası Müfettahar, Müfettahar bey, Kerbela'nın savunduğu hamama;
Meşhedi İsmail, Mendi Haydar Ali gidip hamama,
Hacı Muhammadeli, Şeyi Ali İsisr, Hacı Hasan, Hacı Hükümdar,
Hacı Hare, Hacı Değer, Hacı Hüküm'dü gidip hamama.
'Mozalan'"
Genel Yorum
Bu sayfa iki farklı hiciv türünü bir arada sunuyor:
Atalar Sözü bölümü — toplumsal ahlak kurallarını ters yüz eden, geleneksel atasözlerini hicivle yeniden yorumlayan bir metin.
Hamam bölümü — Kafkasya Müslüman toplumunun gündelik hayatını, hamam kültürünü ve dedikodu geleneğini güldürü diliyle işliyor. "Hamama gidiyorum" bahanesiyle dönemin sosyal hareketliliğini ima ediyor olabilir.
Molla Nasreddin'in Cevabı ise doğrudan okuyucu mektubuna verilen hicivli yanıt — derginin interaktif yapısını gösteriyor.

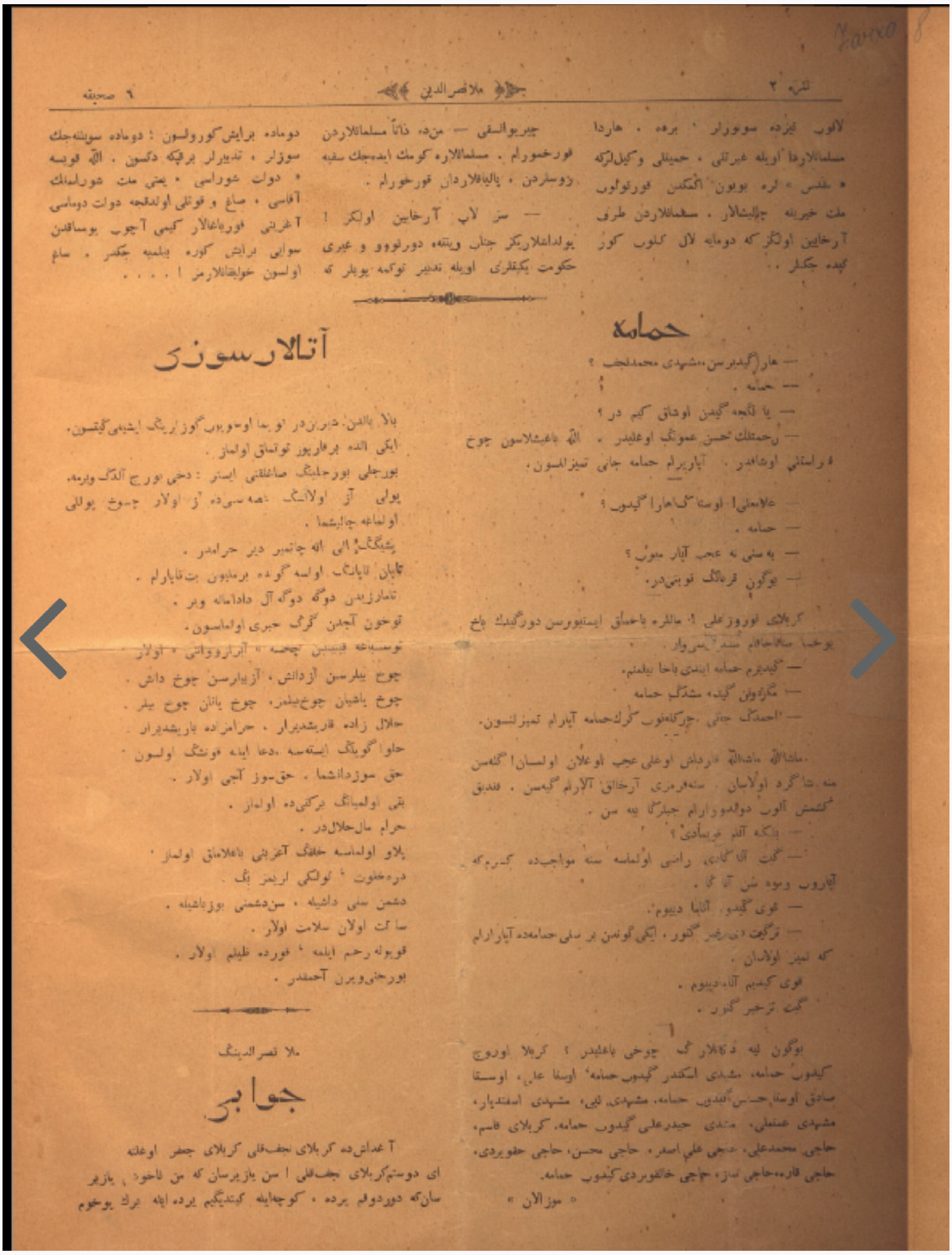
ملانصرالدين
حمامه
آتالار سوزی
جوابی

Sağ Sütun Üst — Okuyucu Mektubu

"Gel, ben size bazırganlardan (tüccarlardan) bahsedeyim: Sabah sabah ekmek derdine düşmüş, sabah vaktinde kitap okuyordum. Bazırganlardan hiçbir şey bulamıyorum. Birkaç gündür yürüyorum, dilimde bu gerçek — hiçbir şey yok.

Bazırganlardan gerçeği gördüm: yabancılardan kiraya verilen hamam, banyosu bin yollu... Bu yüzden hakikati bilmiyorum."

"Dilek" Bölümü

"Merzeden sonrası için!

Sadık Kişi Güzide Novruz'a selam verdim. Üstad Hasan, Sadık Kişi'nin Gürcü tıraşçısı, dört bir yanda kadınların saçını kesiyor. Başımı, boynumu teslim ettim. Saçımı aldı, uzattı, düzeltti — ama ne düzeltme! Üstad Hasan zavallı, tıraşı yaptı ama iş daha da beter oldu."

Sol Sütun — Müslüman Cemaati Meselesi

"Sadık, genel olarak Müslüman cemaatini tarıyor —
Çoğu Ahrarlar, Azerilerinden boşa gidiyor.
Amele kurulur, bilmez mollalık ahlakı.
Hiçbirini bilse — vatanı ve vakti şirdir.
Kurtuluş olmaz. Hiçbir özgürlük gelmez."

Künye

"Müdür ve Baş Muharrir: Celil Muhammadalizade"

"Dostunu görmeye"

Karikatür:
Arka planda minareli bir şehir silueti. Ön planda aslan, kaplan, fil, kurt ve tilki bir arada. Büyük güçlerin küçükleri ezmesini ya da farklı milletlerin/güçlerin ilişkisini sembolize ediyor.

Koyunların, aslan, kaplan, kurt arasına "dostunu görmeye" gitmesi — acı bir hiciv: zayıfın güçlünün yanına saf saf gitmesi.

Üst Bölüm (Başlık ve Bilgiler)
Sol Üst: Sayı: 3
Ana Başlık: MOLLA NASREDDİN
Orta Kısım: 21 Nisan 1906
Alt Sol ve Sağ: Fiyatı: 12 Kepik
Alt Bölüm (Açıklama Yazısı)
Karikatürün en altında yer alan tanıtıcı yazı:
Türkçe Karşılığı: Kafkasya'da "Ruhani Okullar" (Medreseler)

Тифлисъ, Воронцовская улица.
Редакція журнала
„Молла Насреддинъ“

قبردن مكتوب

Molla Nasreddin Dergisi
21 Nisan 1906
KABİRDEN MEKTUP

Nisan ayında ecel şerbetini içerek fani dünyayı terk edip Allah'ın rahmetine kavuşan Patyama şehri vakıf mütevellisi Ahund Hacı Molla Celil Ağa, Nisan'ın on birinde ruhani dostlarına şu içerikte bir mektup yazıp göndermiştir:

"Ey benim yoldaşlarım! Ben size kırgınım ve sebebi de şudur: Ben dünyada sağ iken siz defalarca bana demiştiniz ki: 'Ey Hacı Ağa, öteki dünya için Allah bir parça ekmek gönderir, otur efendice işine bak, çoluk çocuğunla meşgul ol.' Bu yetmiş günlük dünyada sana ne faydası olacaktı ki? Neden geceleri uykusuz kalıp o kadar zahmet ve sıkıntı çekesin? Sanki hocalardan ve vaizlerin mersiyelerinden (ağıtlarından) sana bir kefaret mi gelecekti?..."

İçerik: "Kabirden Mektup" başlığı, o dönemde toplumdaki aksaklıkları ve dini istismarları eleştirmek için kullanılan hayali ve satirik bir edebi türdür. Ölen birinin ağzından yaşayanlara nasihat ve eleştiri verilir. Belgenin sol üst köşesinde derginin abonelik fiyatları (yıllık 6 Manat, altı aylık 3 Manat vb.) ve idarehanenin Tiflis'teki adresi yer almaktadır.

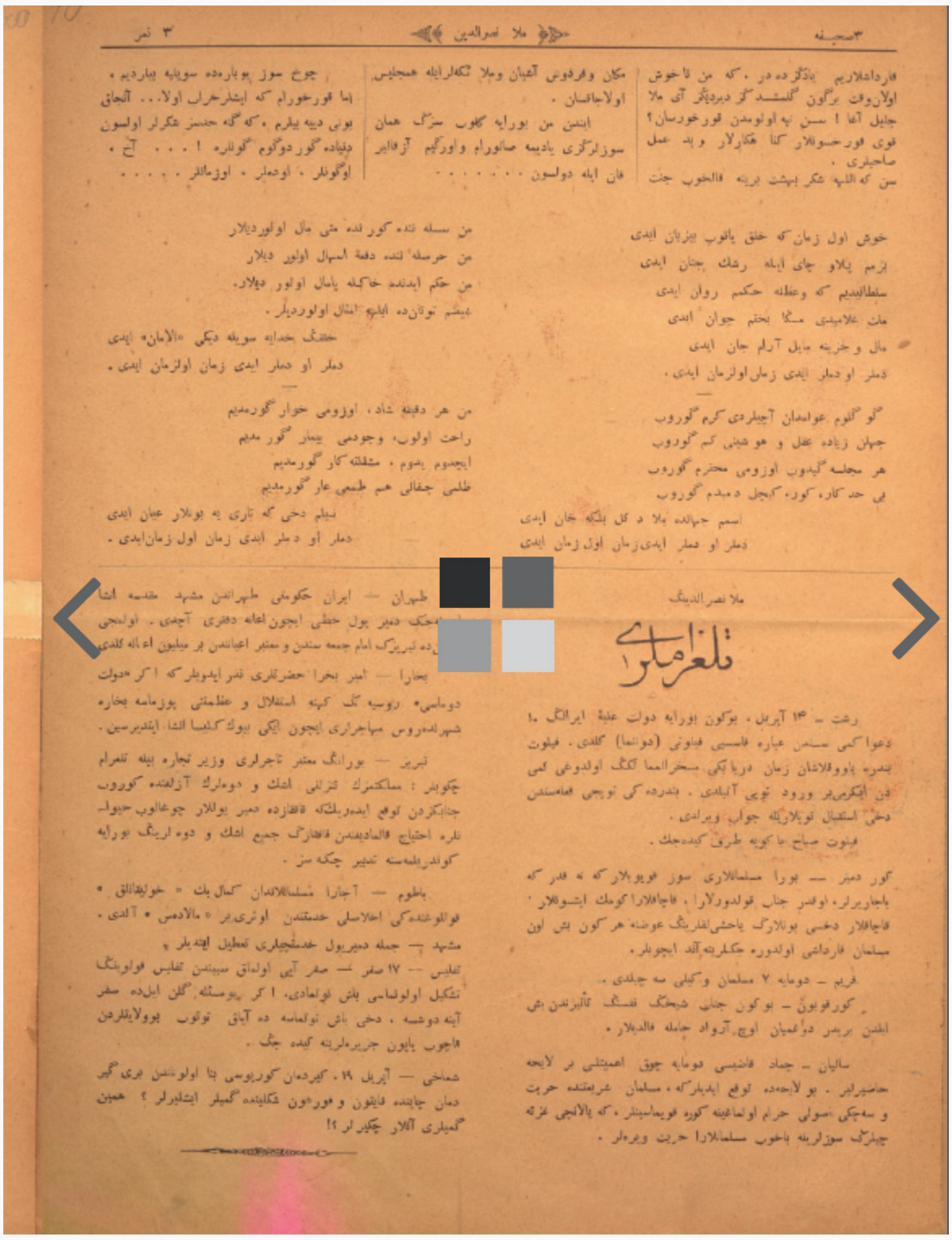

"Ne hoş zamandı o zamanlar; halk (açlıktan) yanıp kavrulurken, bizim pilavımız ve çayımız cenneti kıskandırırdı. Öyle bir sultandım ki ağzımdan çıkan hüküm anında yürürlüğe girerdi. Bahtım genç ve yardımcımdı. Mal ve hazine canımın huzuruydu. Ah, o günler ne günlerdi, o zamanlar ne zamanlardı!"

Sayfanın alt kısmındaki bu bölüm, farklı şehirlerden gelen haberleri içerir:
Reşt - 14 Nisan

Tebrizli tüccarların, nakliye için kullanılan eşek ve deve sayısının azlığından şikayet ederek Ticaret Veziri'nden yardım istemeleri alaya alınmaktadır.

Kırım - Dumaya 2 Müslüman Vekili Seçildi
Özet: Rus meclisi (Duma) için Kırım'dan iki Müslüman vekilin seçildiği haberi verilmektedir.
Gümrü
Özet: Şehirdeki asayiş ve yerel olaylarla ilgili kısa bir paragraf

Genel Değerlendirme

Sayfanın genel tonu, toplumsal eleştiri ve siyasi hiciv üzerinedir.
Üst Kısımdaki Mektup Devamı: İlk sayfada başlayan "Kabirden Mektup" yazısının devamıdır. Burada "molla" ve "ahund" figürleri üzerinden dini otoritelerin halk üzerindeki etkisi ve maddi dünyayla ilişkisi eleştirilir.
Şiir: Statüko sahiplerinin, halk yoksulluk içindeyken sürdürdükleri sefaya duydukları "sahte özlemi" hicveder.
Haberler: "Telgraflar" başlığı altında verilen kısa notlar, aslında dönemin bürokrasisi ve yönetim zafiyetleriyle dalga geçmek için tasarlanmıştır.

1906 yılının politik atmosferini anlatan bir hicivdir:
Soldaki Figür (Fesli): Masada oturan fesli kişi, muhtemelen Osmanlı Padişahı veya yüksek mevkili bir devlet adamını temsil ediyor. Tavrı oldukça kayıtsız ve düşünceli.
Sağdaki Figürler: Üniformalarından anlaşıldığı üzere, bunlar dönemin büyük güçlerini (Rusya, Almanya, Avusturya-Macaristan vb.) temsil eden Avrupalı subaylar ve diplomatlardır.
Eleştiri: Avrupalı devletlerin bir harita veya anlaşma üzerinde (masada duran kağıtlar) pazarlık yaparken, Doğu'nun yöneticisinin bu duruma karşı pasif ve çaresiz kalışı hicvediliyor. "Sofra-i Hümayun" başlığıyla, devletin paylaşılan bir "sofra" haline geldiğine gönderme yapılıyor olabilir. Molla Nasreddin dergisi, bu tür karikatürlerle okuma-yazma bilmeyen halka bile bölgedeki siyasi oyunları anlatmayı amaçlıyordu.

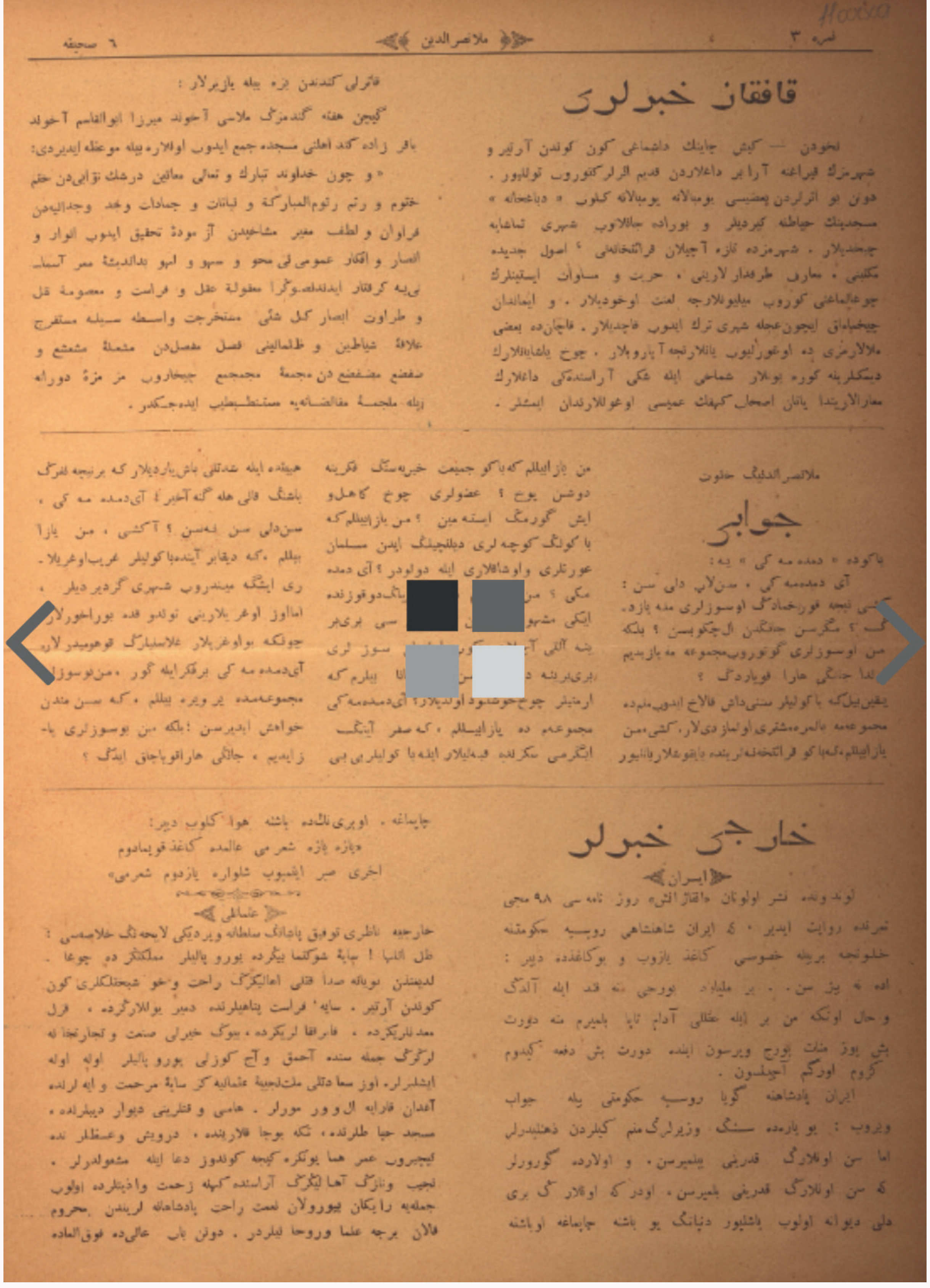

Molla Nasreddin dergisinin 21 Nisan 1906 tarihli sayısının 6. sayfasıdır. Sayfa, Kafkasya ve dünya haberlerini mizahi ve eleştirel bir dille ele alan bölümlerden oluşmaktadır.

Kafkasya Haberleri

Nahçıvan:

Bu bölgede yaşam gittikçe zorlaşıyor. Şehrin yerlileri eski alışkanlıklarından vazgeçmek istemiyor. Yeni açılan okullara, hürriyet ve eşitlik gibi fikirlere "şeytan işi" gözüyle bakanlar var. Bilgi ve aydınlanma taraftarlarını dışlıyorlar. Dağlarda saklanan eşkıyalar ve asayişsizlik ise halkın korkulu rüyası olmaya devam ediyor.

Molla Nasreddin'in Okura Cevabı

Bakü'den bir okur, dergiye bir mektup yazarak sadece köylülerin cehaletiyle dalga geçilmesini istemiş. Dergi ise ona şu sert cevabı veriyor:

"Ben istersem Bakü'deki zengin cemiyetlerin ne kadar tembel olduğunu, iş yapmak yerine boş oturduklarını yazarım. Sokakların dilenen Müslüman kadınlar ve kimsesiz çocuklarla dolu olduğunu yazarım. Sen ise istiyorsun ki ben bunları görmeyeyim, sadece köylüyle eğleneyim? Hayır, asıl mesele bu duyarsızlıktır."

Dış Haberler: İran ve Borç Krizi

Londra gazetelerine dayandırılan habere göre; İran Şahı, Rusya'ya milyonlarca manat borçlanmış durumda. Şah, bu kadar borç içindeyken halkın yoksulluğunu görmezden geliyor. Kendi tahtını korumak için ülkenin kaynaklarını yabancı devletlere rehin vermesi, dergi tarafından trajikomik bir dille eleştiriliyor.Osmanlı Devleti ve Avrupa İlişkileri

Osmanlı başlığı altında, İstanbul'daki diplomatik gelişmeler anlatılıyor. Avrupa devletlerinin Osmanlı üzerindeki baskıları ve hükümetin bu baskılar karşısında yürüttüğü denge siyaseti hicvediliyor. Özellikle devlet adamlarının halktan kopuk yaşaması ve sadece kağıt üzerinde kalan reformlar sayfanın ana eleştiri konusudur.

Genel Özet

Bu sayfanın tek bir amacı vardır: Toplumu uyandırmak.

Zenginlerin duyarsızlığı,

Devletlerin dış borç bataklığına saplanması,

Halkın eğitime karşı olan direnci, derginin keskin mizah süzgecinden geçirilerek okuyucuya sunulmuştur.

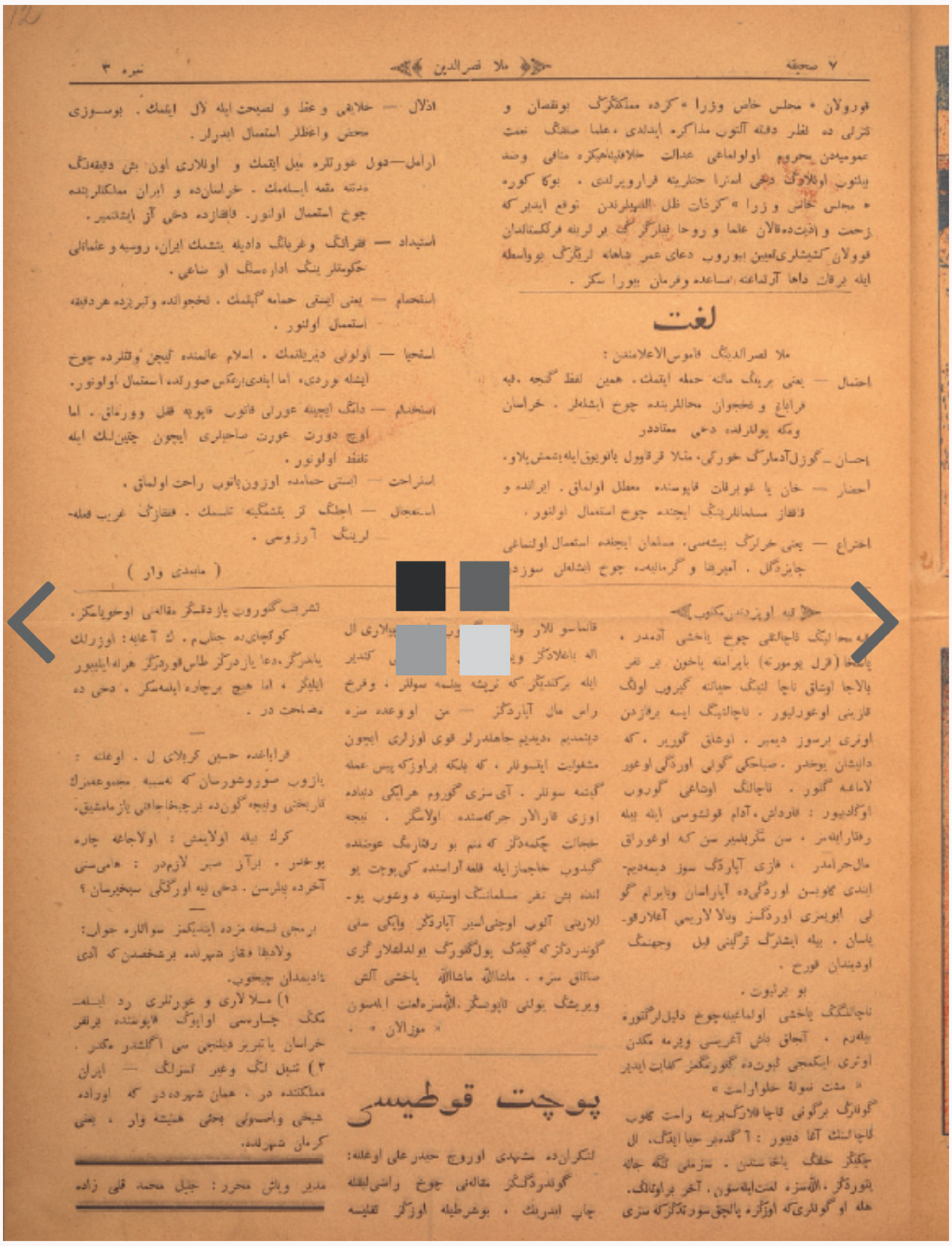

Molla Nasreddin dergisinin 7. sayfasıdır. Sayfanın en dikkat çekici özelliği, kelimelere mizahi ve iğneleyici anlamlar yükleyen "Lügat" (Sözlük) bölümü ile okur mektuplarına ayrılan kısımdır.

1. Molla Nasreddin'in Sözlüğü (Lügat)
Bu bölümde dergi, bazı kelimelerin "gerçek" (hiciv dolu) anlamlarını açıklar:
İstibdat: İran, Rusya ve Osmanlı hükümetlerinin yönetim tarzının diğer adıdır.
İhtimal: Birinin malına saldırıp yağmalamak demektir; özellikle Gence ve Karabağ taraflarında çok kullanılır.
İhsan: Güzel bir yemek (pilav gibi) yemektir.
İhtira (İcat): Hristiyanların işidir; Müslümanlar arasında kullanılması pek görülmez.
İstihmam: Sıcak hamama girip keyif yapmaktır; Nahçıvan ve Tebriz'de çok meşhurdur.
İstihdam: Bir erkeğin kanun zoruyla çalıştırılmasıdır; ancak bizde bir erkeğin üç-dört kadın alıp onları çalıştırması anlamına gelir.
2. Yine O Dünyadan Mektup
"Kabirden Mektup" serisinin devamı niteliğindedir. Ölen birinin ağzından dünyadaki yozlaşmış ilişkiler ve dürüst olmayan kişiler eleştirilir. Özellikle insanların birbirini aldatması, mal hırsı ve samimiyetsiz dindarlık üzerine sert iğnelemeler yapılır.
3. Posta Kutusu (Poçt Gutusu)
Dergiye gelen okur mektuplarına verilen kısa ve esprili cevaplar yer alır:
Lankeran'dan Meşedi Oruç'a: Gönderdiğin yazıyı aldık. Çok uzun ve karışık olduğu için bu haliyle basamayız. Biraz daha anlaşılır ve kısa yazarsan değerlendiririz.
Karabağ'dan Hüseyin Kerbelayı'ya: Yazdıklarını okuduk. Sabretmek lazım, her şey bir günde düzelmez. Yazdığın konuyu biz de takip ediyoruz.
4. Genel Eleştiri: Meclis ve Bakanlar
Sayfanın üst kısmında, "Vezirler Meclisi" (Bakanlar Kurulu) hakkında bir yazı yer alır. Devlet adamlarının halkın sorunlarıyla ilgilenmek yerine sadece kendi çıkarlarını ve makamlarını düşündükleri, adaleti sağlamak yerine kendi rahatlarına baktıkları ironik bir dille anlatılır.
Sayfanın Özeti
Bu sayfa, toplumun her kesimine ayna tutar. Kelimelerin anlamlarını değiştirerek adaletsizliği, okur mektuplarıyla tembelliği ve kabirden yazılan mektuplarla da ahlaki çöküşü eleştirir. Tamamen halkın anlayacağı, sade ama keskin bir mizah anlayışı hakimdir.

Molla Nasreddin dergisinin arka kapağında yer alan ve dönemin toplumsal değişimlerini iki farklı manzara ile eleştiren çok meşhur bir sayfadır.

1. Üstteki Karikatür (Modernleşme ve Gelenek)
Bu resimde bir yanda buharlı bir tren, diğer yanda ise yük taşıyan eşekler ve geleneksel kıyafetli bir adam görülmektedir.
Yazının Çevirisi:
"Peki, bundan sonra bu eşekler ne işe yarayacaklar? Yoksa bunlar da şeytan işi olan trenin dumanından korkup yerin dibine mi girecekler?"

Anlamı: Teknolojinin ve demiryolunun gelişiyle eski nakliye yöntemlerinin ve alışkanlıkların geçerliliğini yitirmesi alaycı bir dille sorgulanıyor.
2. Alttaki Karikatür (Aile İçi Adaletsizlik)
Bu resimde bir adam keyifle nargile içip uzanırken, bir kadın sırtında ağır yükler ve bebeğiyle çalışmakta, bir çocuk ise yerde ağlamaktadır.
Yazının Çevirisi:
"— Ah avrat! Allah sana lanet etsin, bu uşak (çocuk) benim başımın beynini götürdü (kafamı şişirdi). Gel şunu da al götür, sırtına yükle!"

Anlamı: Derginin en çok işlediği konulardan biri olan kadın hakları ve aile içindeki adaletsizliktir. Erkeğin sorumsuzluğu ve kadının hem ağır işlerde çalışıp hem çocuk bakmak zorunda kalması çok sert bir dille eleştiriliyor.
Genel Değerlendirme
Bu iki karikatür yan yana getirilerek şu mesaj verilmektedir: Dünya trenlerle, teknolojiyle değişip ilerlerken; bizim toplumumuzda aile içi ilişkiler ve kadına bakış açısı hala karanlık ve adaletsiz bir noktadadır.

Bu kapak, derginin yayınlandığı dönemde (20. yüzyılın başları) karşılaştığı baskıları simgelemektedir. Karikatürde, Molla Nasreddin karakterinin elinde kendi dergisiyle yere düştüğü ve etrafındaki yobaz/muhafazakar kişilerin ona sopalarla saldırdığı görülmektedir.

Bu çizim, derginin cehalete, dini istismara ve toplumsal geri kalmışlığa karşı verdiği mücadelenin ve buna karşılık gördüğü tepkinin sembolik bir anlatımıdır

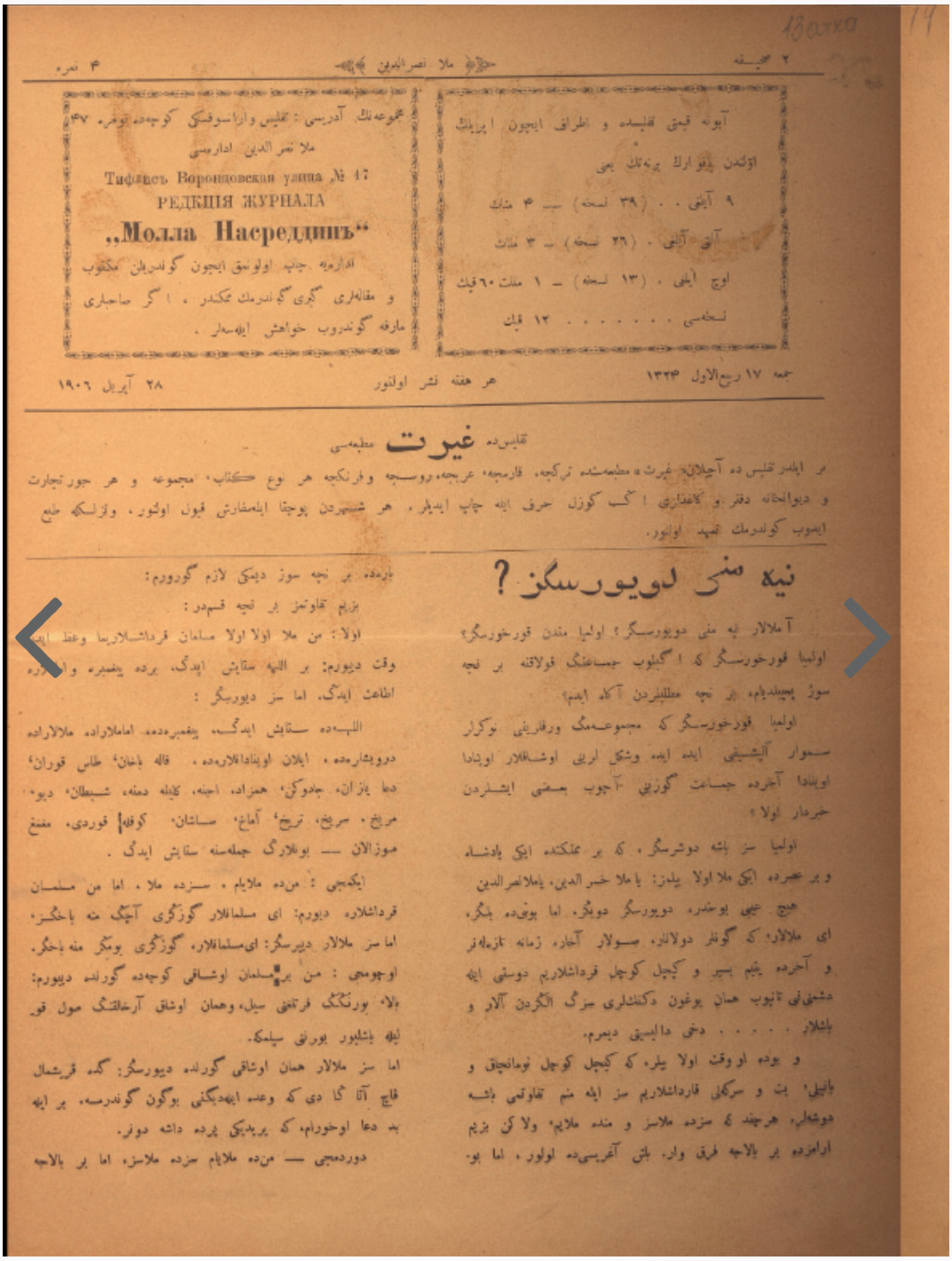

Üst Kısımdaki İlanlar ve Bilgiler

Abone Şartları: Tiflis'te ve her yerde bir yıllık abone bedeli 5 manat, altı aylık 3 manat, üç aylık 1 manat 60 kapiktir. Tek nüshası 12 kapiktir.

Adres: Tiflis, Vorontsov Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.

Tarih: 17 Rebiülevvel 1324 / 28 Nisan 1906. Her hafta yayınlanır.

Gayret Matbaası İlanı

Tiflis'te açılan "Gayret" matbaasında Türkçe, Farsça, Arapça, Rusça ve Fransızca her türlü kitap, dergi, defter ve kağıtlar en güzel harflerle basılır. Şehir dışından siparişler kabul edilir.

Ana Metin: "Niye Beni Dövüyorsunuz?"

Bu bölüm derginin meşhur başyazısıdır ve Molla Nasreddin'in ağzından topluma seslenir:

"Ey mollalar, niye beni dövüyorsunuz? Acaba benden korkuyor musunuz? Korkmayın, gelin kulağınıza birkaç söz fısıldayayım, sonra isterseniz yine dövün.

Korkuyor musunuz ki bu dergi, köylülerin ve cahillerin gözünü açacak? Korkuyor musunuz ki halk uyansın ve bazı işlerden haberdar olsun?

Ey mollalar! Günler geçer, sular akar, zaman tazelenir. Ahirde yetim, esir ve kimsesiz kardeşlerim dostu düşmanı tanıyıp hemen boyunlarındaki zincirleri söküp atarlar... Ben de o zamanı diyorum.

Siz diyorsunuz ki: 'Molla, senin bizimle ne işin var? Git kendi işine bak.' Ben de diyorum ki: 'Ey Müslüman kardeşler, gözünüzü açın da bakın.' Ama siz 'Gözünü yum da bak' diyorsunuz.

Ben bir Müslüman çocuğunu sokakta gördüğümde diyorum ki: 'Evladım, burnun akıyor, sil.' O çocuk hemen burnunu siliyor. Ama siz mollalar o çocuğu görünce diyorsunuz ki: 'Kaderine karışma, burnu aksın.'

Siz diyorsunuz ki: 'Dua okuyalım, her şey düzelir.' Ben diyorum ki: 'Çalışalım, gayret edelim.' İşte bizim aramızdaki fark budur."

Görseldeki Diğer Maddeler

Metnin devamında Molla Nasreddin, toplumdaki yanlış inançları ve cehaleti eleştirmeye devam ederek; falcıların, büyücülerin ve halkı sömürenlerin foyasını ortaya çıkaracağını esprili ve iğneleyici bir dille anlatmaktadır

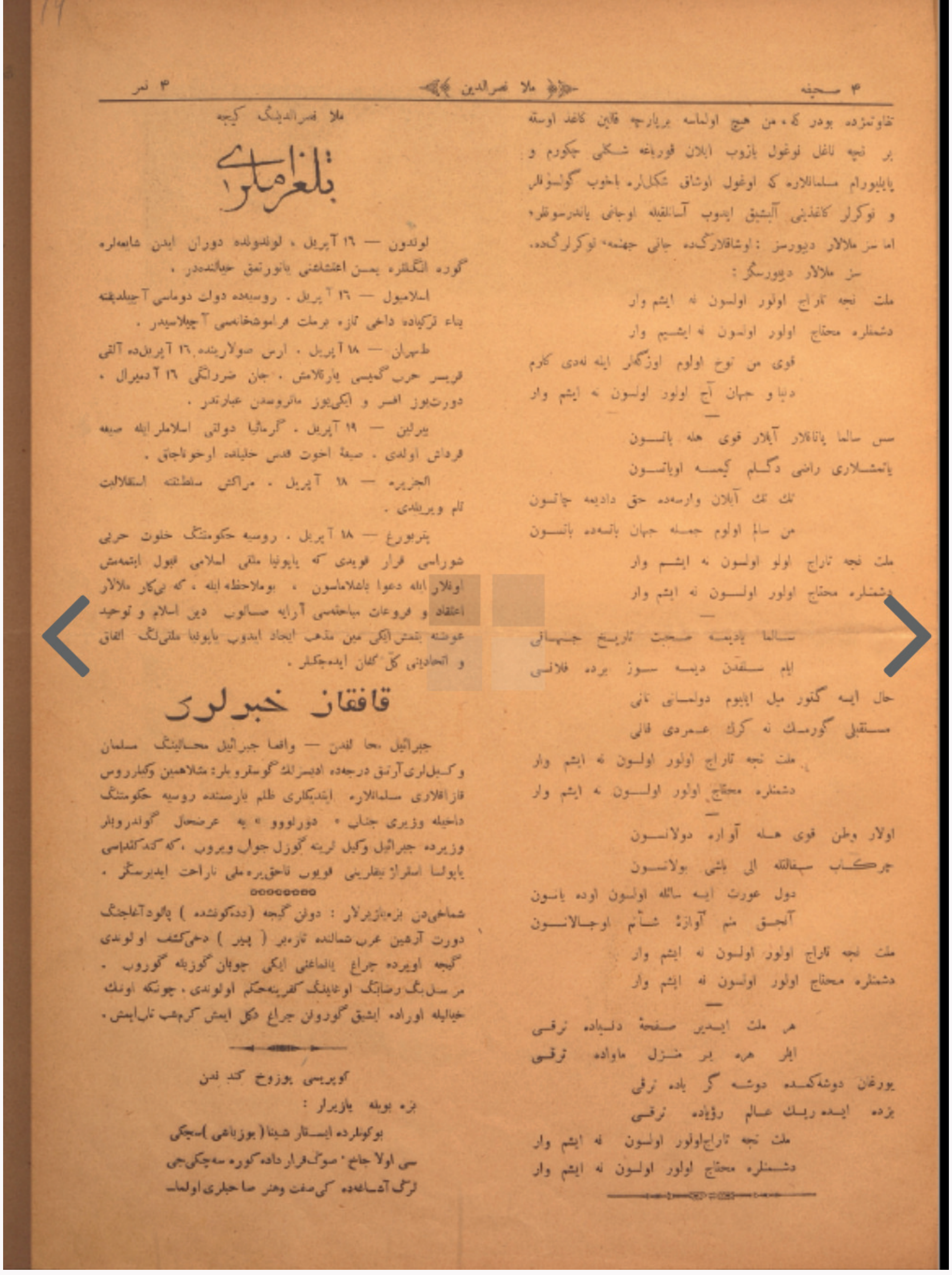

1. Molla Nasreddin'in Gece Telgrafları

Bu bölümde dünyanın çeşitli yerlerinden gelen haberler mizahi bir dille aktarılmaktadır:

Londra (16 Nisan): Londra'da dolaşan söylentilere göre, İngiltere basın özgürlüğünü bitirme niyetindedir.

İstanbul (16 Nisan): Rusya'da Devlet Duması (meclis) açılmıştır. Buna dayanarak Türkiye'de de yeni bir anayasanın ("Hürriyet"in) kapıda olduğu söylenmektedir.

Tahran (18 Nisan): Basra sularında 16 Nisan'da altı Fransız savaş gemisi görülmüştür. Bu gemilerde 26 general, 400 subay ve 1200 denizci bulunmaktadır.

Berlin (19 Nisan): Alman hükümeti Müslümanlarla kardeşlik bağı kurmuştur. Bu kardeşlik "Kudüs yolunda" gerçekleşecektir.

Cezayir (18 Nisan): Fas Sultanlığı'na bağımsızlık bayrağı verilmiştir.

Petersburg (18 Nisan): Rus hükümetinin gizli savaş konseyi, Japonya'nın İslam dinini kabul ettiğine karar vermiştir. Lakin mollalar, inanç ve ayrıntı tartışmalarıyla yeni bir mezhep icat ederek Japonya milletinin birliğini bozacaklarından korkmaktadırlar.

2. Kafkas Haberleri

Cebrail'den: Cebrail mahallesinin Müslüman vekilleri artık o dereceye ulaştılar ki, bölgedeki Rus memurların Müslümanlara yaptığı zulümleri Rusya İçişleri Bakanı'na telgrafla bildirdiler. Bakan da vekillere güzel bir cevap vererek görevlileri uyardı.

Şamahı'dan: Şamahı'nın (Dağ Kolanı) köyünde dört kurnaz hırsız, taze bir "pir" (türbe) icat ettiler. Geceleyin orada bir ışık yakıp halka "çoban gördü" diye yutturdular. Mürsel Bey rızalık vermeyince onu kâfirlikle suçladılar. Oysa o ışık keramet değil, gaz lambasıydı.

3. Meşhur Şiir: "Millet Nasıl Talan Olur Olsun..."

Bu bölüm, halkın dertlerine duyarsız kalan tiplemeleri eleştiren meşhur satirik şiirdir:

Ses çıkarma, yatanlar uyanmasın, aman ha!
Bırak bu dertli gönlüm yansın, aman ha!
Tek ben sağ olayım, tüm cihan batsın gitsin;
Millet nasıl talan olur olsun, ne işim var?
Düşmana muhtaç olur olsun, ne işim var?
Vatan evladı gitsin, sefalet içinde dolansın,
Çirkefe batsın, el ayağı bulansın.
Dul avrat ise saçını süpürge etsin, evinde yansın;
Millet nasıl talan olur olsun, ne işim var?
Düşmana muhtaç olur olsun, ne işim var?
Her millet sayfalarca ilerliyor, terakki (gelişim) ediyor,
Herkes bir yola girmiş, ileride yol alıyor.
Bizim ise kârımız rüyada terakki etmek;
Millet nasıl talan olur olsun, ne işim var?
Düşmana muhtaç olur olsun, ne işim var?

4. Köprü Başı Bozuh Kendinden (Haber)

"Bize böyle yazıyorlar: Bu günlerde Şebba (Bozbaş) adlı kişi, yakında bir karar verileceğini duydu... Ancak elinden iş

Dört Kare, Dört Yaş
Sol Üst (Çocukluk): "On dört yaşında"
Sağ Üst (Gençlik): "Yirmi dört yaşında"
Sol Alt (Olgunluk): "Kırk dört yaşında"
Sağ Alt (Yaşlılık): "Altmış dört yaşında"
Kısaca ne anlatıyor?
Bu karikatür, o dönemde toplumun eleştirilen bir kısmının hayat yolculuğunu özetliyor:
14 yaşında ağaç tepesinde yaramaz bir çocukken,
24 yaşında derviş/gezgin kılığına girip,
44 yaşında mahalle mollasına dönüşüp,
64 yaşında ise iyice heybetli, nüfuzlu ve göğsü madalyalı bir "eşraf" haline gelişini iğneleyici bir dille gösteriyor.

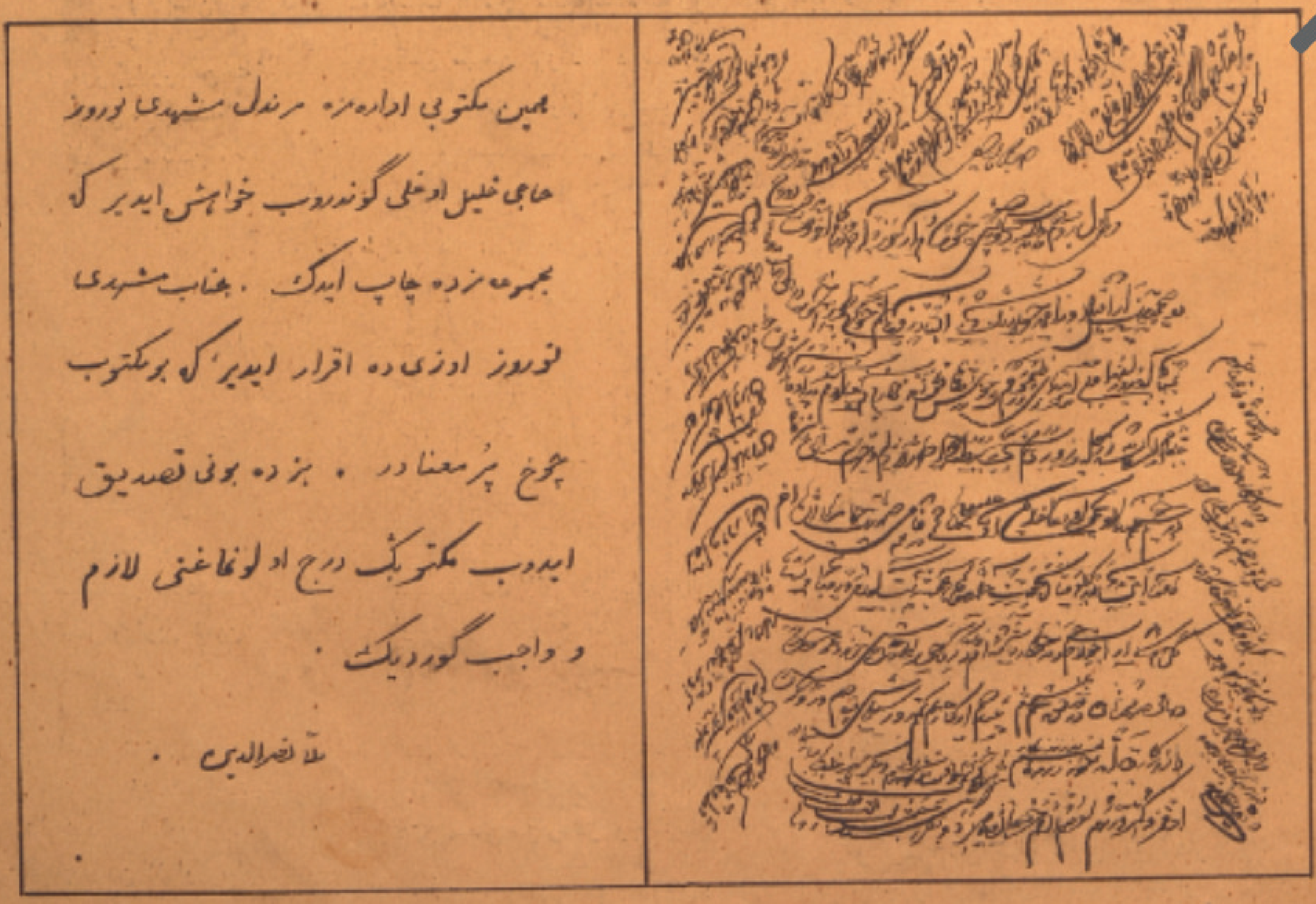

Molla Nasreddin dergisinin karakteristik mizah anlayışını yansıtan bir mektup bölümüdür. Sağ taraftaki el yazısı (karalama gibi duran metin), cahil bir kişinin okunamayacak kadar kötü ve anlamsız yazısını hicvetmek için konulmuştur. Sol taraftaki metin ise dergi yönetiminin buna verdiği cevaptır.

Molla Nasreddin'in Notu

"Bu mektubu idaremize Merendli Meşhedi Nevruz Hacı Halil oğlu gönderip, dergimizde basılmasını rica etmiştir. Sayın Meşhedi Nevruz kendisi de itiraf etmektedir ki, bu mektup çok derin anlamlıdır. Biz de bunu onaylayarak mektubun yayınlanmasını adını belirtmekle birlikte gerekli ve uygun gördük."

Molla Nasreddin

Görselin Mizahi Anlamı

Sağdaki Karalama: Dergi burada, okuma yazması çok az olan veya kendini alim sanıp hiçbir şey anlatamayan kişilerin yazdığı mektuplarla dalga geçmektedir. Yazı kasten karmakarışık ve okunamaz şekilde çizilmiştir.

Molla Nasreddin'in Cevabı: Dergi, "Bu mektup çok derin anlamlıdır" diyerek aslında bu karmakarışık yazıyla dalga geçmekte (ironi yapmakta) ve halkın eğitim seviyesindeki eksikliği eleştirmektedir.

Üstteki Resim: Geleneksel bir aile sofrasını göstermektedir. Baba, çocuklar ve kucağında bebek olan anne yer sofrasında yemek yemektedir. Bu, o dönemin günlük sosyal yaşantısını temsil eder.

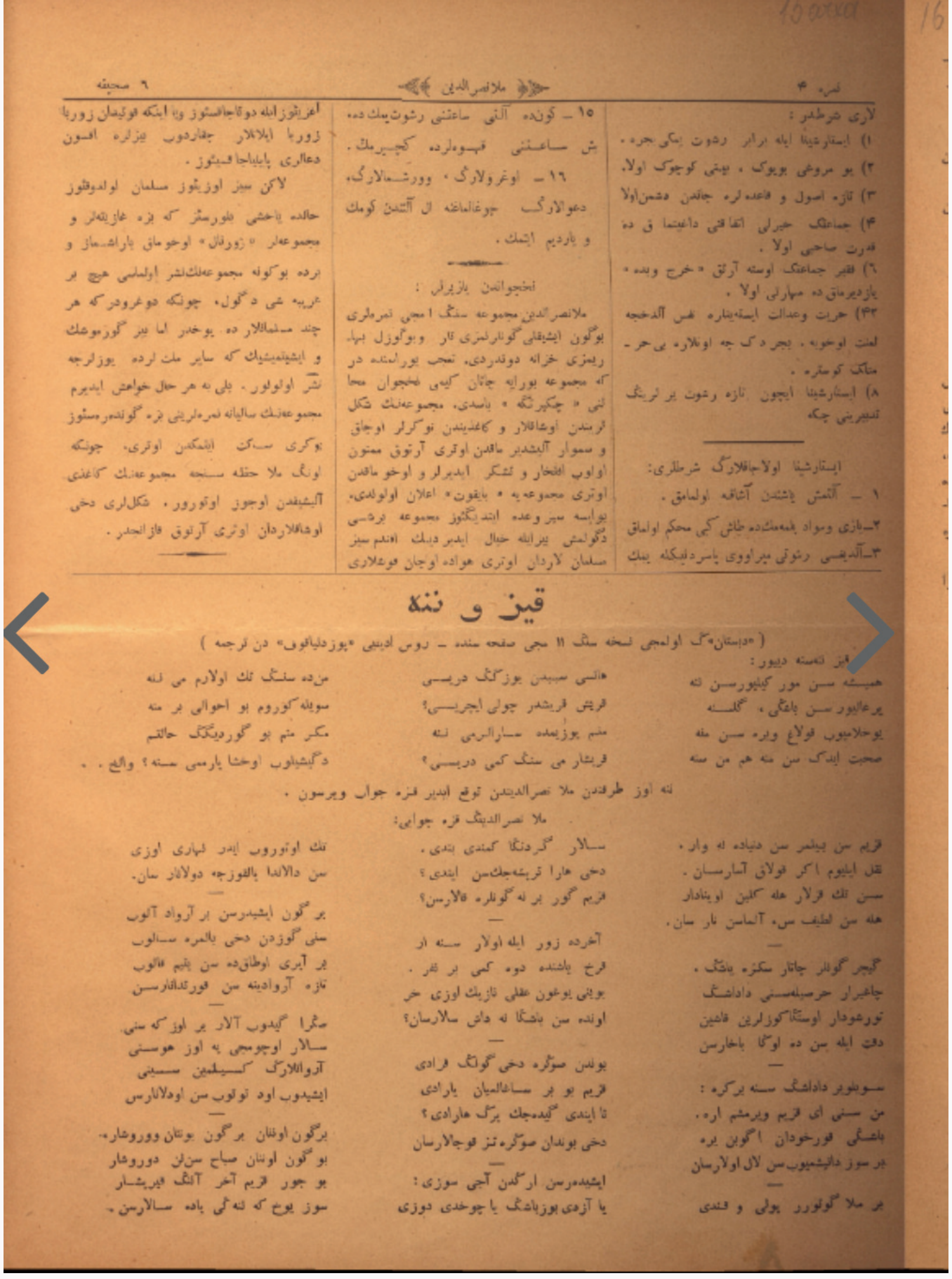

قیز و ننه

1. Üst Kısım: Alaycı Maddeler ve Şartlar

Dergi, toplumdaki yozlaşmayı eleştirmek için "Rüşvet alacak olanların şu şartlara uyması gerekir" gibi iğneleyici bir liste sunar:

Şartlar: 1. İşi bitirmeden rüşveti cebine koyma. 2. Gözü tok görün, rüşveti "küçük bir hediye" gibi al. 3. Eski usulden şaşma, yeniliklere düşman ol. 4. Halkın birleşmesinden ve uyanmasından daima kork. 5. Bir rüşvet aldığında, onun bir kısmını "hayır işine" ver ki vicdanın rahatlasın.

2. Orta Kısım: Nahçıvan'dan Yazıyorlar

Nahçıvan'dan bir okur, dergiye teşekkür ederek şunları söylüyor:
"Molla Nasreddin mecmuasının (dergisinin) ilk sayıları bugün elimize ulaştı. Tasviri, kağıdı ve içindeki resimlerle Nahçıvan'da büyük bir ilgi uyandırdı. Eskiden sadece boş boş oturan gençler, şimdi bu dergiyi okuyup gülüyorlar ve gözleri açılıyor..."

3. Alt Kısım: Kız ve Nine (Diyalog)

Bu bölüm, bir genç kızın geleneksel baskılara isyanını ve ninesinin ona verdiği tutucu cevabı şiirsel bir dille anlatır:

Kız Diyor ki:

"Neden hep somurtuyorsun nine?
Yüzünde bir karış deri, her tarafın kırışık.
Neden bana hep kızıyorsun?
Senin yüzün sararmış ama benimki çiçek gibi taze.
Neden benim de senin gibi somurtmamı bekliyorsun?"

Ninenin (Molla Nasreddin tarzı) Cevabı:

"Kızım, sen dünyayı daha tanımıyorsun.
Sözümü dinle, yoksa sonra çok ağlarsın.
Şimdi böyle taze ve güzelsin ama günler geçecek, yaşlanacaksın.
O zaman senin de yüzün kırışacak, belin bükülecek.
Kocan seni beğenmeyecek, üzerine taze bir gelin getirecek.
İşte o zaman ninenin neden somurttuğunu anlayacaksın!"

Bu sayfa, Molla Nasreddin'in temel felsefesini özetler: Mizah yoluyla gerçekleri yüzüne vurmak. Üstte memurların rüşvetçiliğiyle dalga geçerken, altta kadınların o dönemdeki zorlu toplumsal konumunu (kuma gelmesi, yaşlılıkta terk edilme korkusu vb.) "Kız ve Nine" üzerinden hüzünlü bir mizahla işlemektedir.

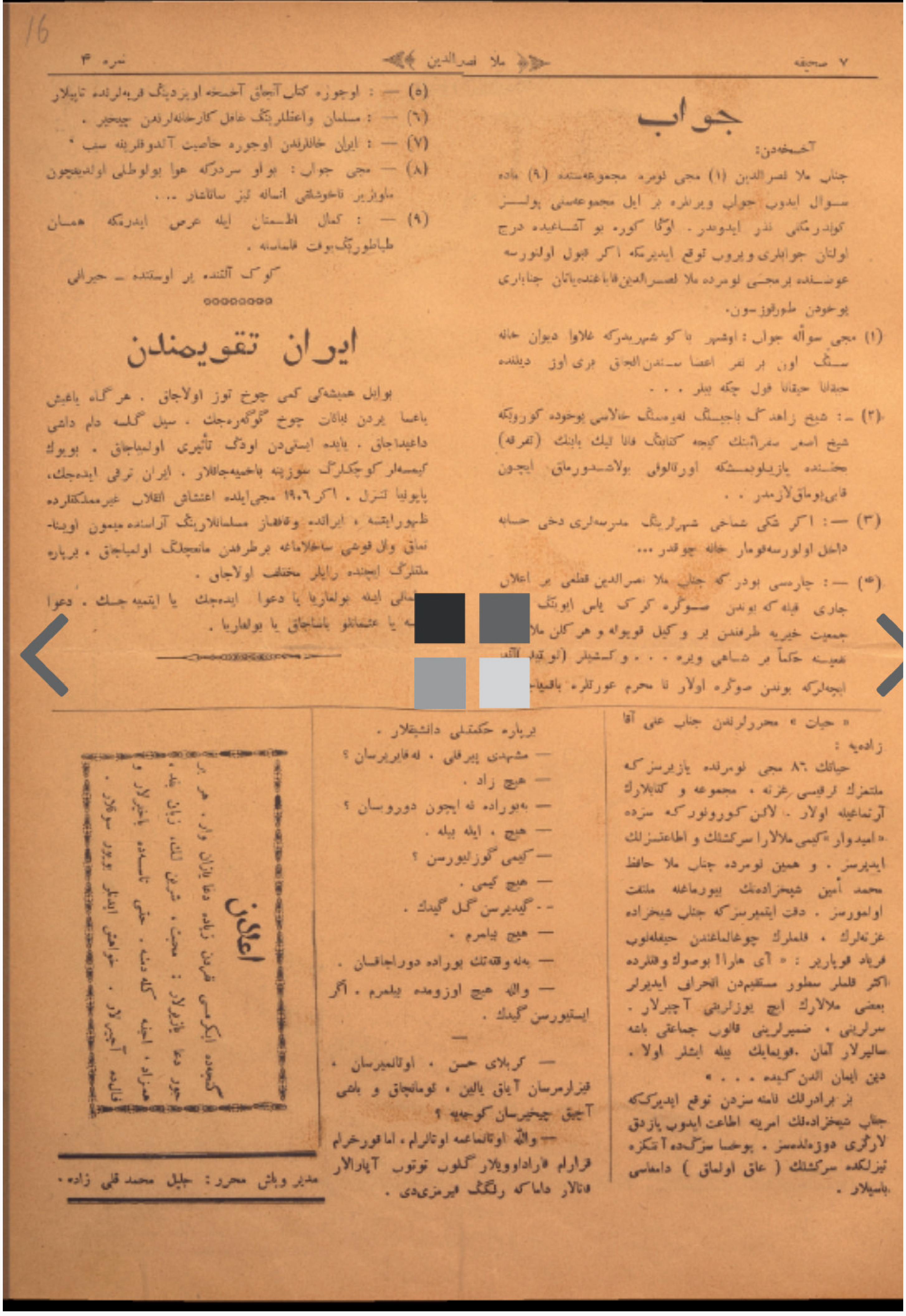

جواب

ایران تقویمندن

اعلان

1. Cevap (Sağ Üst Bölüm)

Bu kısımda, dergiye soru soran okurlara Molla Nasreddin'in iğneleyici cevapları yer alıyor:

Soruya Cevap: "Bakü şehri üzerine ilave edilen meclis üyelerinden biri, kendi cebinden para harcamayı pek sever..." (Burada bir yerel yöneticinin kamu parasını kullanma biçimi hiċvediliyor).

Zahitlere Cevap: "Şeyh Zahit, kitabın özünü bırakıp kabuğuyla uğraşmaktadır. Yazdığı şeylerin halka hiçbir faydası yoktur, sadece ortalığı karıştırmaktadır."

Şehir Haberlerine Cevap: "Eğer Şeki ve Şamahı şehirlerinin medreseleri de hesaba dahil edilirse, kumarhaneden farkı kalmadığı görülecektir..."

2. İran Takvimi (Orta Bölüm)

Bu bölüm, 1906 yılındaki İran ve Kafkasya siyasetine dair bir gelecek tahminidir:

"Bu yıl her zamanki gibi toz toprak çok olacak. Eğer gökten yağmur yağmazsa yerdeki bitkiler yanacak. Sel gelirse damları yıkacak."

Siyasi Tahmin: "İran'da terakki (gelişme) olmayacak, halk küçük insanların sözüne bakacak. 1906 yılında Kafkasya Müslümanları arasında birlik yerine nifak (ayrılık) tohumları ekilecek. Bulgaristan ile savaş çıkabilir veya çıkmayabilir..." (Dergi burada 'her şey olabilir' diyerek siyasi belirsizlikle dalga geçmektedir).

3. Hayat Gazetesi Yazarlarına (Sol Alt Bölüm)

"Sayın Ali Beyzade, gazetenizde yazıyorsunuz ki kitaplar artmalı... Lakin görüyoruz ki siz de bazı mollaların ve muhafazakarların etkisinde kalıyorsunuz. Halkın gözünü açmak yerine onları uyutmaya çalışanlara destek vermeyin."

4. Hikmetli Konuşmalar (Orta Alt)

İki kişi arasında geçen kısa ve özlü bir diyalogdur:

— Meşhedi Nevruz, ne yapıyorsun?

— Hiçbir şey.

— Burada neden duruyorsun?

— Öylesine, duruyorum işte.

— Kimi bekliyorsun?

— Hiç kimseyi.

— Nereye gideceksin?

— Bilmem.

— Ne zamana kadar burada duracaksın?

— Onu da bilmiyorum.

Mesaj: Bu diyalog, o dönem toplumundaki amaçsızlığı ve ataleti (tembelliği) eleştirmektedir.

5. İlan (Sol Alttaki Çerçeve)

Duyuru: Bu bölümde derginin abonelik şartları veya yeni çıkacak bir kitabın reklamı yer almaktadır. Altında derginin genel yayın yönetmeni olan Celil Memmedkuluzade'nin ismi bulunmaktadır.

Molla Nasreddin dergisinde bu tür "boş diyaloglar" ve "belirsiz tahminler", halkın içine düştüğü cehaleti ve kararsızlığı göstermek için bilinçli olarak kullanılan bir yöntemdir.

Alt Yazılar (Soldan Sağa)

Sol Taraf: "Gayret" matbaasında basılmıştır.

Orta (Başlık): Adalet

Sağ Taraf: Tiflis'te, taş baskı (litoğrafya) tekniğiyle hazırlanmıştır.

Görselin Özeti

Karikatürün tam ortasında yer alan "Adalet" başlığı, çizilen sahneyle tezat oluşturur. Masanın başında oturan din görevlileri (kadılar), önlerindeki masada bir karar aşamasındalar.

Solda: Küçük yaşta bir kız çocuğu ve arkasında duran yetişkinler (muhtemelen çocuk yaşta evlendirme veya miras davası).

Sağda: Ellerinde belgelerle bekleyen, yoksul ve endişeli halk.

Mesaj: Masanın ortasındaki yetkilinin başını ellerinin arasına alması, o dönemdeki adalet sisteminin işleyişine (veya işleyemeyişine) yönelik ağır bir eleştiridir.

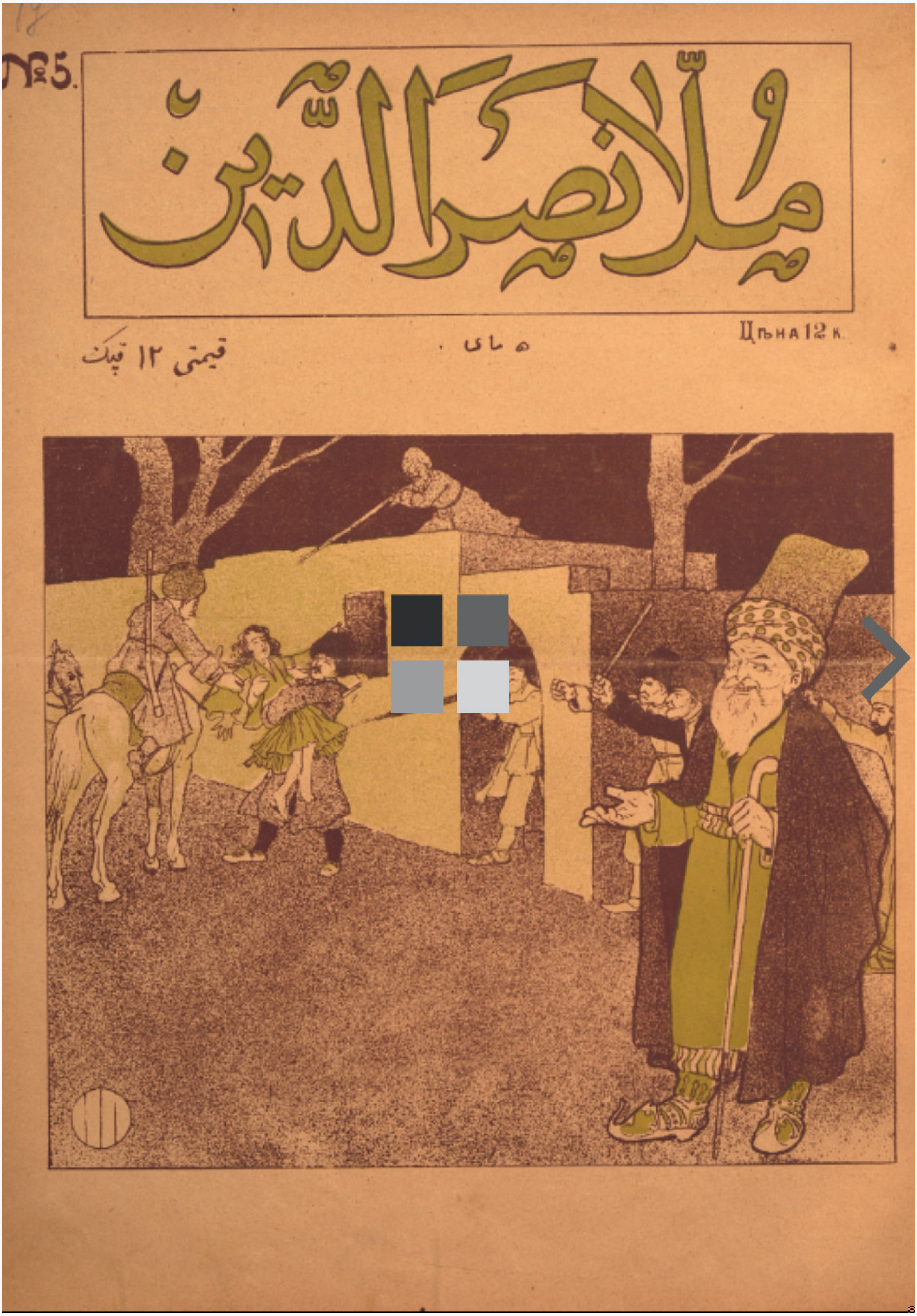

Ana Başlık: Molla Nasreddin
Sol Üst: Sayı 5
Sağ Üst: Fiyatı 12 Kapik
Orta Kısım: 5 Mayıs
Sol Alt: Fiyatı 12 Kapik

Karikatürde Molla Nasreddin karakteri, arkada yaşanan karmaşayı ve haksızlığı eliyle işaret ederek topluma bir mesaj vermektedir.

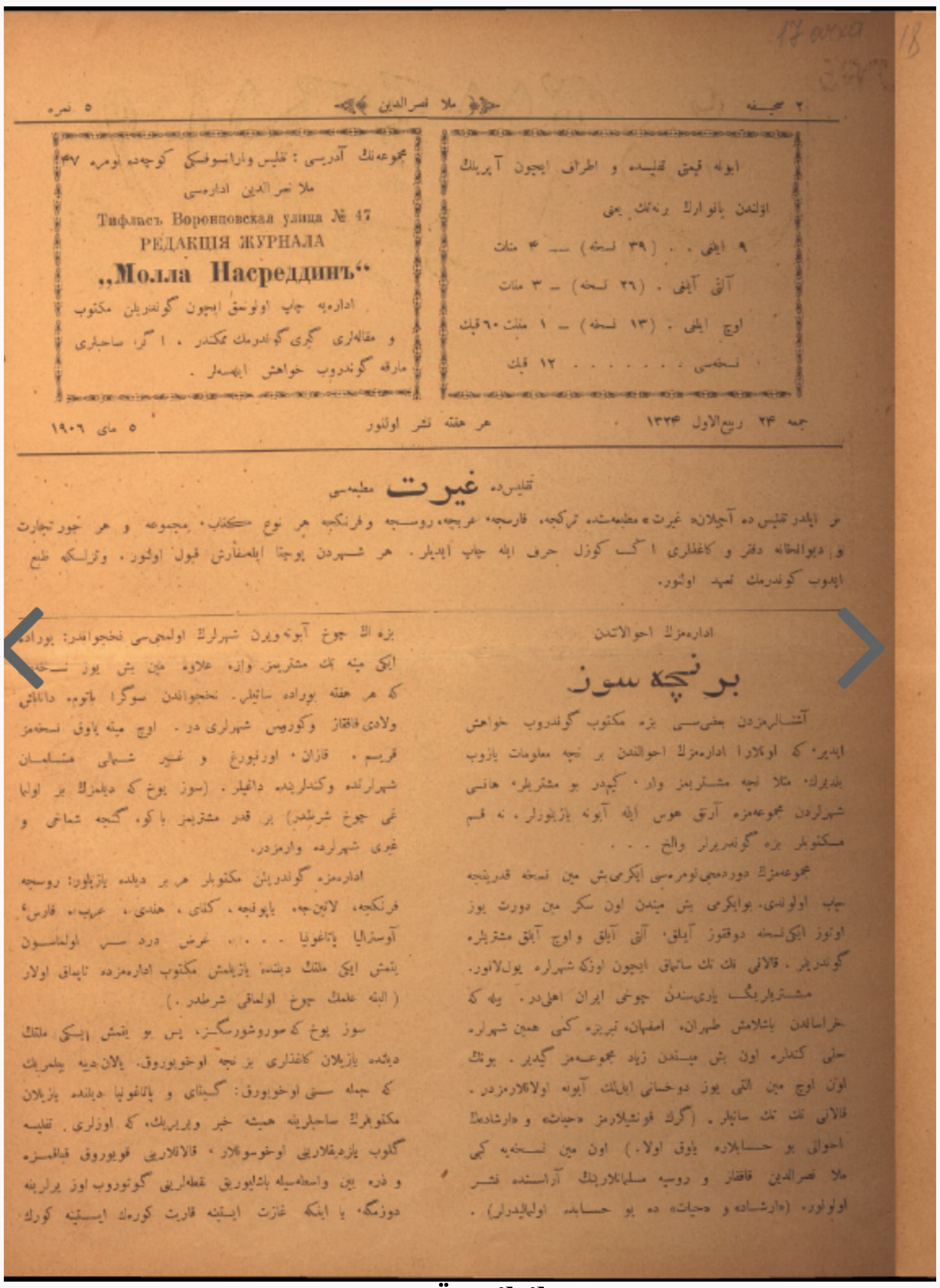

Üst Bilgiler

Sayfa 2 | Molla Nasreddin | Sayı 5

Tarih: 24 Rebiülevvel 1324 / 5 Mayıs 1906

Duyuru: Her hafta yayımlanır.

Sağ Üst Kutu (Abonelik Şartları)

Tiflis ve çevresi için abonelik bedelleri:

Yıllık (52 sayı): 4 Manat

Altı Aylık (26 sayı): 3 Manat

Üç Aylık (13 sayı): 1 Manat 50 Kapik

Tek Sayı: 12 Kapik

Sol Üst Kutu (İletişim Bilgileri)

Adres: Tiflis, Vorontsov Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.

Not: İdareye basılmak üzere gönderilen mektup ve makaleler geri iade edilmez. Gönderenlerin pul eklemesi rica olunur.

Orta Bölüm (Gayret Matbaası Duyurusu)
Tiflis'te açılan Gayret Matbaası'nda Türkçe, Farsça, Arapça, Rusça ve Fransızca her türlü kitap, dergi, ticari defter ve kartvizitlerin en güzel harflerle basıldığı; şehir dışından siparişlerin posta yoluyla kabul edildiği belirtiliyor.

Ana Metin: "Birkaç Söz" (Editörden Haberler)

Bu bölümde derginin gördüğü ilgiden ve yaygınlığından bahsedilmektedir:

İlgi ve Baskı Sayısı: Derginin 4. sayısının 5.000 nüsha basıldığı, ancak talebin çok fazla olduğu (yaklaşık 18.432 talep geldiği) belirtiliyor.

Okuyucu Kitlesi: Müşterilerin yarısının İran halkı olduğu (Tahran, İsfahan, Tebriz vb.); diğer yarısının ise Kafkasya ve Rusya Müslümanları olduğu anlatılıyor.

Şehirler: En çok abonesi olan şehirler arasında Nahçıvan (başta gelir), Bakü, Gence, Şamahı, Batum, Kırım ve Kazan gibi yerler sayılıyor.

Dil ve Mektuplar: İdareye Rusça, Fransızca, Latince, Japonca ve hatta Hintçe mektuplar geldiği; dil ne olursa olsun maksatlarının insanlara hizmet etmek olduğu vurgulanıyor.

Sitem: Diğer gazetelerin (Hayat ve İrşad gibi) popülerliğine atıfta bulunularak, Molla Nasreddin'in de kendi yolunda halkı aydınlatmaya devam edeceği ifade ediliyor.

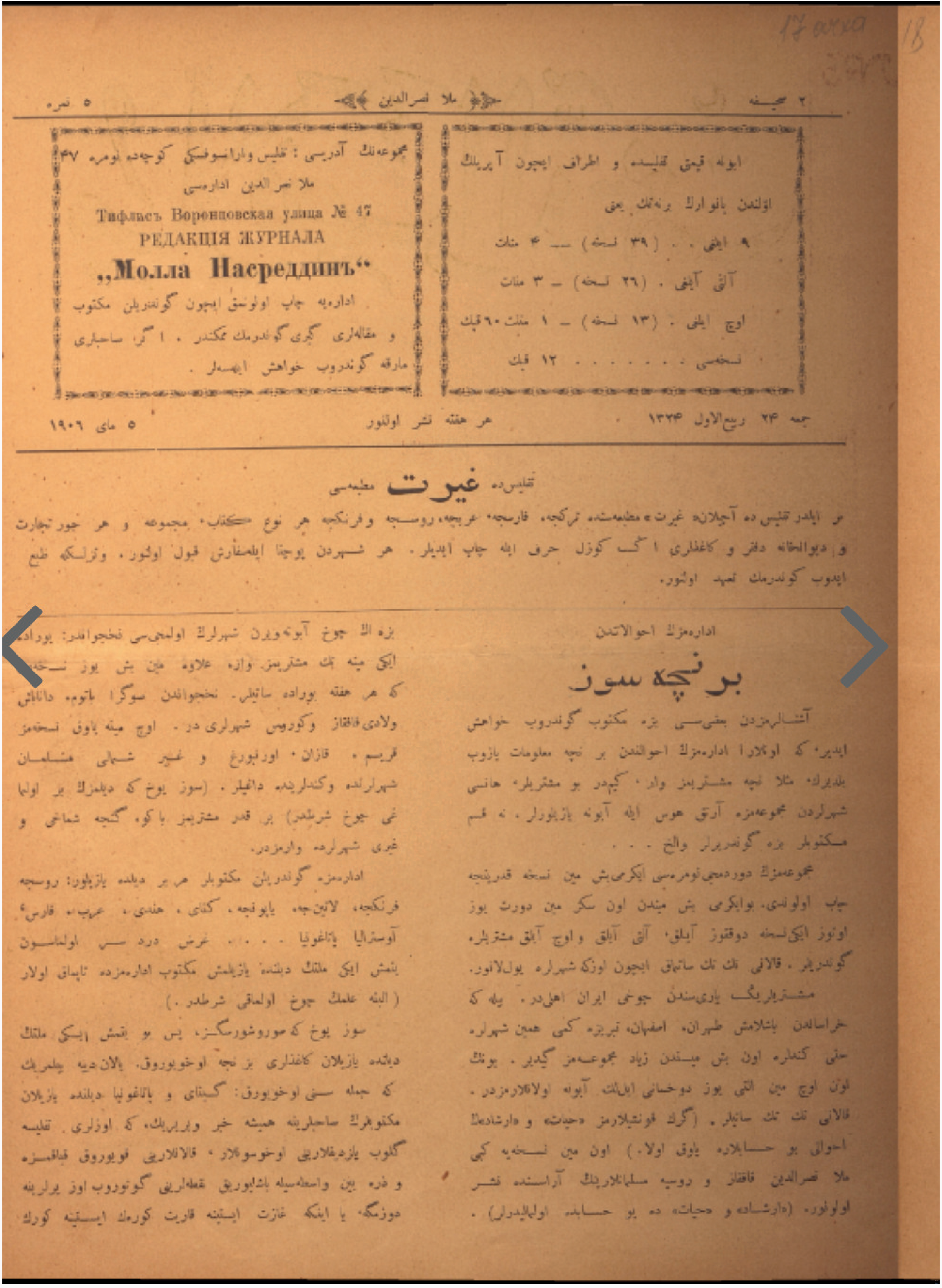
۲ صحیفه — ملا نصرالدین — ۵ نمره

ابونه قیمتی تفلیسده و اطراف ایچون آپریلك اوّلندن یانوارك برنه‌تك یعنی
۹ آیلغی . . (۳۹ نسخه) — ۴ منات
آلتی آیلغی . (۲۶ نسخه) — ۳ منات
اوچ آیلغی . (۱۳ نسخه) — ۱ منات ۶۰ قپك
نسخه‌سی . . . . ۱۲ قپك

مجموعه‌نك آدرسی : تفلیس وارانسوفسکی کوچه‌ده نومره ۴۷
ملا نصرالدین اداره‌سی
Тифлисъ Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ"
اداره‌یه چاپ اولونمق ایچون گوندریلن مکتوب و مقاله‌لری گیری گوندرمك ممکندر ، اگر صاحبلری مارقه گوندروب خواهش ایلسه‌لر .

جمعه ۲۴ ربیع‌الاول ۱۳۲۴ — هر هفته نشر اولونور — ۵ مای ۱۹۰۶

تفلیس‌ده **غیرت** مطبعه‌سی

بو ایلدر تفلیس ده آچیلان «غیرت» مطبعه‌سنده، ترکجه، فارسجه، عربجه، روسجه و فرنگجه هر نوع کتاب، مجموعه و هر جور تجارت و دیوانخانه دفتر و کاغذلاری اڭ گوزل حرف ایله چاپ ایدیلر . هر شهردن یوچتا ایله سفارش قبول اولونور، وتزلکه طبع ایدوب گوندرمك تعهد اولونور .

اداره‌مزك احوالاتندن

برنچه سوز

1. Üst Bölüm: Editör Yazısı

Yazının bu kısmında dergiye gösterilen yoğun ilgiden ve halkın tepkilerinden bahsedilir. Bazı okurların dergiyi fazla sert bulduğu, bazılarının ise çok beğendiği anlatılır. Yazı, "Molla Nasreddin" imzasıyla bitmektedir.

2. Telgraflar

Bu başlık altında kısa kısa güncel haberler yer alır:

Tahran: Demir yolu imtiyazları ve yabancı devletlerle olan ilişkiler hakkında kısa notlar.

Tebriz: Şehirdeki bir fabrika yangını ve sosyal durumlar.

Höy: Yerel bir hırsızlık olayı ve güvenlik meseleleri.

3. Kafkas Haberleri

Kafkasya genelinden haberlerin verildiği bölümdür:

Bakü'den gelen bilgilerle, Müslüman tüccarların ticari durumları ve sosyal yardımlaşma faaliyetleri ele alınır.

Halkın eğitim seviyesi ve kültürel faaliyetlere olan ilgisi hakkında gözlemler paylaşılır.

4. Harflerimiz Hakkında (İdareye Mektup)

Bu bölüm sayfanın en dikkat çekici kısmıdır ve alfabe tartışmasını konu alır:

Mektubun İçeriği: Yazar, mevcut harflerin (Arap alfabesi) öğrenilmesinin ve kullanılmasının zorluğundan şikayet eder.

Eleştiri: Müslüman toplumların okuma-yazma oranının düşüklüğünü bu zor harflere bağlar ve yazıda bir reform yapılması gerektiğini savunur.

Mizahi Dil: Toplumun bu zor yazılar arasında "yolunu kaybettiği" iğneleyici bir dille anlatılır

Bir grup insan (din adamları, köylüler ve görevliler) bir nehri karşıdan karşıya geçmektedir.

Molla Nasreddin dergisinin genel tarzı gereği, bu sahne muhtemelen toplumun "modernleşme" veya "bilinmeze doğru gidiş" sürecini temsil eder. Bazı karakterlerin nehirde zorlanması, bazılarının ise ellerinde kağıtlar veya eşyalar taşıması, o dönemdeki toplumsal karmaşayı ve fikir ayrılıklarını hicvetmektedir.

نیجه مسلمان آدینی مسلمان قویابیلر ، اگر الف بالنگ قدروـ
قیمتی، توجیهی و معناسی اونک ایچون پرده‌لی لولا . هر بر
مسئله‌که خدای عز جلالنگ وحدانیتی وپیغمبرین ولونگ اولاد
اظهارینگ بر حق اولمقی خصوصنده عارض اولا ، عایسی
منحصردی الف بایه .

بیله فرض ایدک یازیشق الف : واضح درکه کونمز ایکرمی
دورت ساعتدر . یازاق الفنگ آلتنده ایکرمی دورت، ایکیـ
نگ یاریسی نجه ایدر؟ ایلمز بر؟ یازاق بر، دوردیگ یاریسی نجه ایدر؟
ایدر ایکی . بولیده یازاق، عرض ایلدیکم اورلسته‌درکه کورک
الفدن نجه معنا آیریلیر، جمع ایدک بری، دوردی، ایکی‌ی، بری و
ایکی اولار اون، یازاق اون. بلی ایمدی کلدیک مطلبه معلومدرکه
اون عبارتدر الفدن آنجاق یالنه کتورمشیک بر نقطه ، نجه‌که
روسلر کتوروبلر لول!

ایمدی بر اوزکه جور سویلیک : یازاق الف . الف لفظی
عمله کلوبدر الفدن ، لامدن و فادن . لامک ما قبلی و ما بعدینی آتاق
یعنی الفی و فانی، قالار لام، یازاق الفنگ یانده لام. قراقبه عرض ایتدیک
که کونیمز ایکرمی دورت ساعتدر . ایکرمی دورت عمله کلوب
ایکی و دوردن جمع ایدک اولار آلتی، کرک بری خارج ایدک، قالار
بش، بش ایجدده عبارتدر هادن. بیله مشخص اولدی که بزیم وارـ
یمزدی الف ، لام ، ها ، لامی اول مکرر بعد مشدد ایده‌ک :
یعنی «الله» . مکره: بز که یازریق الف اگر لام و فا لولماسه
الفنگ وجودی هیچ وعدم ظاهر اولماز، پس لامدن و فادن قدر
اد؟ لامدن و فادن مراد جناب پیغمبر ع وجناب امیردی . الله
تعالی دنیانی خلق ایدنده عالم روحانی و جسمانی هر بر شیئدن
خالیدی، پس کیم خدای تعالی‌نگ قدرتنی ظاهر ایدیدی؟ یوکا بنا خلق
اولوندی جناب پیغمبر و حضرتعلی ، نجه که الفنگ وارلیقی آسیلوبدر
لامدن و فادن .

بلی ، الف بردی لام اوتوز و فاده هشتاد، جمع ایده ک ، اولار
یوز اون بر. یوز اون بر مرکبدر یوزدن واون بردن، یوزک نقطهـ
لرینی یوزاق، اولار بر. نصف ایدک اون بره اولار اون ایکی
یعنی اون ایکی امام، یا خیر اون ایکی‌دن چیخاق اون برینی
قالاجق بر، بوده دلالت ایلر خداوند عالمک وحدانیتنه. مختصر یوز
کون یوز کیجه سویلیبک الفدن بابه کچمریک ، چوخ فکر ایستر
هر شخص بو علمه آشنا اولا ، هامی‌نگ نوسندن قماه کلمز .
بسیار سفر باید تا پخته شود کوفته .

ساکن قریهٔ کن قایان: مشهدی حسن جلیل زاده

(ایرانده)

دولت قراردادلری

١) حماملرک خزینه سنه پول وتغوط ایتمک شدید قدغندر، چونکه
خلق سویه جومانده حکیملرک نصیحتنه گوره همیشه همان صودن
اوچ ـ دکان قدرتجه ایچیرلر . پول ایدنلر ٥ قراندن ٢٥ قرانه‌قدر
وتغوط ایدنلر ٥ تومندن ٢٥ تومنه قدر جریمه ویره جکلر .

٢) کونده ١٨ مقالهدن زیاده تریاک چکنلرک حاکمدن کلد آلسونلر .

—

٣) گیجه ساعت ٨ دن صکره هرکسده شراب دوتولسا پولیس طرا
فندن ضبط اولوناجاق .

—

٤) قصابلر بازارده قویون زبح ایتسه‌لر هربر قویونا یاریم قران
کرک داروغه فراشنه ویرسونلر .

—

٥) محتکرلرک بوغدا چوروسه مش وبوغدایه بیت دوشمه‌مش بوغدا
ساتماقه اختیارلری یوخدر ؛

—

٦) هرکه ایلان اویناتن درویشلری ایلان سانجوب اولدورسه،
سولت جواب‌ده دکل .

—

٧) سربازلرک جیره ومواجبلرینی آلمامش آرپا وسامان آلیش ویرشی
ایتمکه اختیارلری یوخدر .

—

٨) فراشلرک مواجبی اوغرولاردن وصول اولماسا حاکم شهره
شکایت ایده بیلرلر .

لغت

ملا نصرالدینگ قاموس‌الاعلامندن :

اشتراک — یعنی ایش گورن وقت تریاک چکمک . فارس سوزیدر ، اما نخجوانده و ایرانده چوخ ایشله‌نور.

اشتمال — یعنی ایش گورن وقت مال اولماق . ایران فعله‌لری چوخ استعمال ایدیرلر .

اشمار — یعنی ایشدن اینه قورخماق نجه‌که ایلاندن . خان بکزاده‌لر چوخ ایشله دیرلر .

اشهل — یعنی ایش گوره گوره بر مسئله‌لی حل ایتمک ، مثلا بو بویوکلکده یری دالینده ساخلیان اوکوزک بوینوزلاری نه اوزونلقده اولمالیدر. ایران بنا وفعله‌لری و هابیله قافقاز مسلمانلارینگ بوریکجی و باشماقچیلاری بو سوزی چوخ استعمال ایدیرلر .

اشیاخ — یعنی ایشی قویوب گیدوب حمامده حنا یاخوبر یاتماق. ایرانده ، نخجوانده وایرواننده چوخ ایشله‌نن لفظلردر.

اضمحلال — یعنی بریستی ازمگی حلال بلمک . خان و بکلر و ملکدارلر چوخ ایشله‌درلر .

اشتعبار — یعنی ایش گورن وقت بریسینگ یوخوسنی تعبیر ایتمک . ایران فعله‌لری چوخ ایشله‌در .

اشتکلام — یعنی ایش گورن وقت اون ایکی یاشنده بر گوزل اوشاقیله شیرین صحبت ایتمک . ایرانده، بخاراده و نخجوانده چوخ ایشله‌نن سوزدر .

(ما بعدی وار)

Molla Nasreddin dergisinin genel tarzı gereği, bu sahne muhtemelen toplumun "modernleşme" veya "bilinmeze doğru gidiş" sürecini temsil eder. Bazı karakterlerin nehirde zorlanması, bazılarının ise ellerinde kağıtlar veya eşyalar taşıması, o dönemdeki toplumsal karmaşayı ve fikir ayrılıklarını hicvetmektedir.

İçerik: Elif harfinin ve diğer harflerin değerinden, halkın bu harfleri sadece şekil olarak gördüğünden ve asıl anlamlarını kavrayamadığından bahseder. Cehaletin derinliğini "Elif"i görse mertek (odun) sanır" atasözüne benzer bir mantıkla hicveder. "Meşedi Hasan Celilzade

Devlet Kararları (Alt Bölüm - Sol Sütun)
İran ve çevresindeki bazı resmi veya yerel düzenlemelerle dalga geçen kısa maddelerdir:
Hazineye para toplamak için alınan vergiler ve cezalar hakkındadır.
Günde 18 makaleden fazla yazı yazanların "tiryaki" (bağımlı) sayılacağı gibi mizahi maddeler içerir.
Gece saat 8'den sonra elinde şarapla yakalananların polis tarafından gözaltına alınacağı belirtilir.

Kısa Haberler / Notlar (Orta Sol Bölüm)
Fiyatlar: Kasaplarda etin fiyatı ve piyasadaki pahalılık üzerine kısa bir not.
Stokçuluk: Buğday stokçularının halkı zor durumda bırakması eleştirilir.
Sokak Gösterileri: Yılan oynatan dervişlerin sokaklarda dolaşmasının yarattığı durumdan bahsedilir.
Askerlik: Askerlerin iaşe (yemek) ve saman ihtiyaçlarının karşılanmasındaki zorluklar.
4. Lugat (Sözlük) Bölümü (Sol Alt)

Derginin en ünlü köşelerinden biridir. Burada kelimelere, toplumun gerçek haliyle dalga geçen ironik anlamlar yüklenir:
İştirak: Yani işi görüp vakit kaybetmeden kaçmak (Farsça bir kelime olsa da İran ve Nahçıvan'da çok kullanılır).
İstimal: Yani işi görüp mal sahibi olmak.
İşmar: İşi kaş göz işaretiyle halletmek, kurnazlık etmek.
İshali: Bir meseleyi çözmek yerine onu daha karmaşık hale getirmek.
İstibsar: İşi görüp vakit harcamayı bir rüya gibi görmek.

ملا نصرالدين

حريت دين

پوچت قوطيسى

HÜRRİYET-İ DİN

Müslümanlara her zaman iltifat nazarıyla bakan Rusya hükümetinin fermanına binaen, geçen Eylül ayında Tiflis'te teşkil olunan (kurulan) ruhani meclis hakkında, ayın onunda bu meseleye dair önemli bilgilerin yayılacağı bildirilmişti. Yine Müslümanlara her zaman iltifat nazarıyla bakan Rusya hükümetinin fermanına binaen; 1905 senesinin Ağustos ayının 31. gününde yayımlanan 143578 numaralı ferman ile din meseleleri, mülahaza ve kararları; yani din işlerinin değişimi, başkalaşımı ve olgunlaşması hakkında Kafkasya Genel Valisi Vorontsov-Daşkov tarafından yayımlanan talimatnameye göre ve bu talimat uyarınca, seçilmiş bireylerden oluşan bir komisyon kuruldu.

Bu komisyonun seçilmiş üyeleri, görüş ve mülahazalarını sunduktan sonra; sonuçlar Kafkasya Genel Valisi Vorontsov-Daşkov Hazretleri'ne sunulacak ve kendisi tarafından onaylanacaktı.

Komisyona incelemesi için birkaç önemli mesele sunulmuştu. Bunlar, yine ruhani işlerin değişimi ve iyileştirilmesi için çok güzel ve zamana uygun yeni kanun ve kaidelerdi:

Dört avrat (eş) almayı, yedi yaşındaki kızları evlendirmeyi meclis yasaklamalı.

Ruhani liderlerin (Müftü ve Şeyhülislam) maaşlarını artırmak.

Ruhani liderlerin çocuklarını kendi ruhani bölgelerinden çıkarıp başka yere göndermemek.

Devlete saygı ve bağlılık göstermek.

Komisyon tarafından onaylanıp sunulması gereken bu meseleler, halk için çok önemli işlerdi. Ama ne yazık ki bu meclisin çalışmalarından bir sonuç çıkmadı. Birincisi; meclis tam Ramazan ayına rast geldiği için toplanamadı. İkincisi; hemen o günlerde Karabağ mahallelerinde Ermeniler ile Müslümanlar arasında olaylar çıktığı duyuldu.

Ve lakin bu halde hemen meseleye nihayet (son) vermek için Vali Hazretleri falan falan yere gidiyor. Oysa halk hala Ramazan ayı bitmedi mi diye soruyor. Haber veriliyor ki; Mayıs ayının on üçüncü günü devlet adamları ve din alimleri Tiflis'te toplanacaklar. Bizim ise vazifemiz bu hükmü beklemektir.

Bugün idaremize (dergiye) şöyle bir mektup geldi:

"Biz Rusça bilmeyiz, Fransızca gazeteleri okuyup anlayamayız. Molla Nasreddin'in hürriyetperver olduğunu duyduk; bizim bu şikayetlerimizi yazsın."

Bir sahrada hırsızlık olsa, ya da birinin malı kaybolsa; ister dokuz, ister dokuz yüz olsun; ister var olsun ister yok olsun... Üç dört saat sonra bu meseleler "hürriyet" ve "din" adı altında tartışmaya dökülür. (Diğerleri) "Vallah gözleri öyle şişmiş, öyle kızarmış ki" diyorlar. Bize diyorlar ki "Siz sustukça onlar tepenize biniyor." İdareye bu mektubu gönderenlere diyoruz ki: Bizim bu yazdıklarımızı mecliste tartışsınlar.

Alt Kısım (Künye):

Müdür ve Başyazar: Celil Memmedguluzade.

Adres: Tiflis, Vorontsov Caddesi, No: 47, Gayret Matbaası.

Alt Orta Kısım (Büyük Yazı):
Meclis-i Edep (Edep Meclisi)
Sağ Alt Köşe (Küçük Yazı):
"Edep meclisinde oturanların hali budur... Cevap verilmez."

Hareketsiz ve çözüm üretmeyen heyetleri hicvetmektedir. "Edep Meclisi" adı verilerek, önemli meseleler karşısında konuşmak yerine başını öne eğip sessiz kalan ve eylemsiz duran yetkililerle dalga geçilmektedir.

Üst Kısım
Ana Başlık: Molla Nasreddin
Sayı: No 6
Tarih: 12 Mayıs
Fiyat: Fiyatı 12 Kapik (Kopek)
Karikatür Altındaki Metin
"Saf şarabı o ay yüzlü güzellerin elinden iç; > Geleneklere tekme attık, artık ne olacaksa olsun!"

Karikatürde, o dönemin modernleşme sancıları; eski gelenekler ile yeni yaşam tarzı arasındaki çatışma hicivli bir dille anlatılmaktadır.

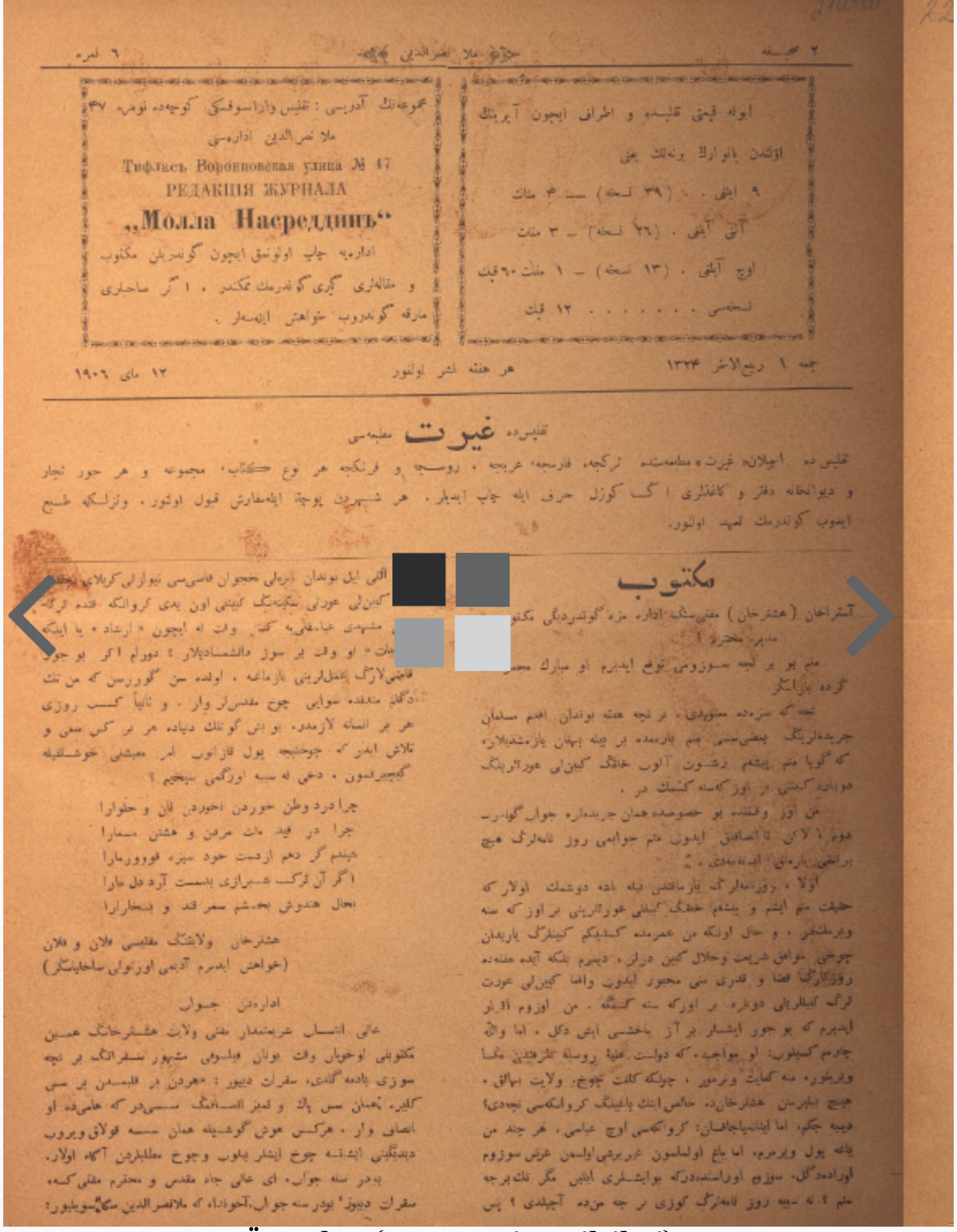

Тифлисъ Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ"

Üst Bölüm (Künye ve Fiyat Bilgileri)

Abone Ücretleri: Tiflis içi ve dışı için; bir yıllık 39 sayı 4 Manat, altı aylık 26 sayı 3 Manat, üç aylık 13 sayı 1 Manat 60 Kapiktir. Tek sayı fiyatı 12 Kapiktir.

Adres: Tiflis, Vorontsov Caddesi No: 47, Molla Nasreddin İdarehanesi.

Not: İdareye basılmak üzere gönderilen mektup ve makalelerin geri gönderilmesi mümkün değildir; ancak sahipleri marka (pul) gönderirlerse iade edilir.

Tarih: 1 Cuma, Rebiülahir 1324 / 12 Mayıs 1906. Her hafta yayınlanır.

Orta Bölüm (Gayret Matbaası İlanı)
Tiflis'te Gayret Matbaası:
Tiflis'te açılan "Gayret" matbaasında Türkçe, Farsça, Arapça, Rusça ve Fransızca her türlü kitap, dergi ve her çeşit resmi defter ve kağıtlar en güzel harflerle basılır. Her şehirden posta ile sipariş kabul edilir ve titizlikle basılıp gönderilmesi garanti edilir.

Mektup Bölümü (Astrahan'dan Gelen Mektup)
Mektup:
Astrahan'dan (Hacıtarhan) bir müftü efendinin idaremize gönderdiği mektuptur: "Saygıdeğer Editör! Bilmem bu birkaç sözümü yayınlar mısınız? Geçenlerde bazı Müslüman gazetelerinde hakkımda bir iftira yayınladılar. Güya ben rüşvet alıp halkın giyindiği kürklerin fiyatının artmasına sebep olmuşum. Ben bu konuda sessiz kalmak istiyordum ama vicdanım rahat etmedi..."

Alt Sağ Bölüm (İdarenin Cevabı)
İdareden Cevap:
"Yüksek rütbeli gayretli müftü hazretleri! Astrahanlıların mektubunu okuyan, meşhur Yunan filozofu Sokrat'ın (Sokrates) bir sözünü hatırlar. Sokrat der ki: 'Bazen bir kalbin sesi gelince, o ses temiz ve dürüst insanların sesidir.' İnsaf var, her kim ağzına geleni söyleyip durursa, asıl meseleden uzaklaşılmış olur. Ey yüce makam sahibi, bu sana cevabımızdır
Şiir Bölümü (Orta Sol)
Mektubun içine serpiştirilmiş Farsça beyitlerin özeti:
"Vatanın ekmeğini yiyip suyunu içenler, neden ona hıyanet ederler? Eğer o Türk güzeli gönlümüzü ele alırsa, onun yüzündeki siyah bene Semerkant ve Buhara şehirlerini bağışlarız."

Üst Kısım: Şiir (Molla Nasreddin)
"Ahali milletini etmese hoşnut, ameller saz olmazsa gerektir;
Bize lazım değil halkın dertleri, geçip şahnazdan başla ferati...
Duanın her zerre halini bilmeli ki; hastayı mı yoksa besteyi mi bilmeli?
Biz olmadık mollaların pak payı, fesimizi eğip içtik çayı;
Meğer sahibini düzdü zahmet, meram ile nasihat buyurdum;
Geldi dertli dervişin duası, hayat bahçesine girdim gittim."
— Molla Nasreddin

Sol Sütun: Telgraflar ve Kafkas Haberleri
Molla Nasreddin'in Telgrafları:
Batum: Acaralı Müslümanlar, Ali Hanof'un öldürülmesinden dolayı büyük bir keder içindedirler.
Petersburg (8 Mayıs): Meclis üyeleri sabahın erken saatlerine kadar genel af meselesini görüştüler. İşçiler tarafından af talebiyle ilgili dilekçeler verilmiştir.
Ahalçih: Yerli Dağıstanlı Müslümanlar, evlerini Rus holiganların saldırılarından korumak için yardım istiyorlar.
Vladikafkas: Buraya gelen Çeçen ve İnguş temsilcileri, Dağıstanlılarla birlikte bir heyet kurup Petersburg'a gitmeye karar verdiler.
Kafkas Haberleri:
Bakü: Burada Müslümanlardan biri diğerini nişan alıp ateş etti ancak kurşun boşa gitti. Maksat öldürmek değil, korkutmaktı.
Ağdaş'tan Yazıyorlar: Tacirler ve ağalar bir cuma günü toplanıp dükkanları kapatma kararı aldılar. Ancak halk bu karara uymayınca dükkanlar yeniden açıldı.

Orta Sütun: Makale ve Mektuplar
Cuma Günü: Cuma günü camiye gidip oturmak ve Müslümanlara dua etmek yerine, bazıları hala boş işlerle vakit öldürüyor. İslam milleti büyük bir gayretle çalışmalı, cehaleti ve riyakarlığı terk etmelidir. Herkes bilmelidir ki akıl ve hikmet dünyayı idare eder.
Kazaklardan Bir Mektup: "Bizim tarafın kaçakçılarıyla 'vurguncuları' arasında ilişki çok fazladır. Müslümanlar bu kötü oyunları görüp sessiz kalmamalıdırlar. Hatta Müslümanları bir araya toplayıp onlara nasihat verilmelidir."

Sağ Sütun: Hiciv ve Hikaye
Devlet Duması ve Gümrük Memuru:
"Dün dünyada çok tuhaf olaylar oldu. Birkaç gün önce şehirden ayrılmak isteyen birine, idare tarafından üye seçilmesi için davetname gönderilmişti. Dün akşam evde oturup çay içerken zilin çaldığını duydum. Hizmetçi gidip baktığında bir gencin beni görmek istediğini söyledi.
Genç içeri girdiğinde heyecanlıydı. Cebinden kırmızı mühürlü bir kağıt çıkarıp bana uzattı. 'Bunu size getirdim efendim,' dedi. Kağıdı açıp okumadım bile, cebime koyup gence 'Teşekkürler' dedim.
Biraz sonra kapı tekrar çaldı, bu sefer başka bir genç elinde bir kağıtla geldi. O da kağıdı bırakıp gitti. Sonra üçüncüsü, dördüncüsü geldi... Hepsi de cebime birer kağıt sıkıştırıp kaçıyordu. Meğer bunlar seçim pusulalarıymış! Halk kimin ne olduğunu bilmeden, sadece ellerine tutuşturulan kağıtları dağıtıyor. Vallahi ben bu işin sonunu anlamadım."

Sağ Sütun: Hiciv ve Hikaye
Devlet Duması ve Gümrük Memuru:
"Dün dünyada çok tuhaf olaylar oldu. Birkaç gün önce şehirden ayrılmak isteyen birine, idare tarafından üye seçilmesi için davetname gönderilmişti. Dün akşam evde oturup çay içerken zilin çaldığını duydum. Hizmetçi gidip baktığında bir gencin beni görmek istediğini söyledi.
Genç içeri girdiğinde heyecanlıydı. Cebinden kırmızı mühürlü bir kağıt çıkarıp bana uzattı. 'Bunu size getirdim efendim,' dedi. Kağıdı açıp okumadım bile, cebime koyup gence 'Teşekkürler' dedim.
Biraz sonra kapı tekrar çaldı, bu sefer başka bir genç elinde bir kağıtla geldi. O da kağıdı bırakıp gitti. Sonra üçüncüsü, dördüncüsü geldi... Hepsi de cebime birer kağıt sıkıştırıp kaçıyordu. Meğer bunlar seçim pusulalarıymış! Halk kimin ne olduğunu bilmeden, sadece ellerine tutuşturulan kağıtları dağıtıyor. Vallahi ben bu işin sonunu anlamadım."

Alttaki Karikatürün Altındaki Yazılar:
Sol taraftaki açıklama:
"Bu duayı gayet samimiyetle üç defa okuyun. Her iki saatte bir defa deyin: Ya Beduh, Ya Beduh!"

Sağ alt köşedeki kutucuk:
"Her türlü hastalığa şifadır."

Karikatürde, ağır hasta yatan bir kişinin başına gelen geleneksel bir "şifacı" figürü resmedilmiştir. Şifacı, modern tıp terimleriyle alay ederek hastaya tıbbi tedavi yerine mistik dualar (Ya Beduh gibi) tavsiye etmektedir. Dergi bu yolla dönemin sağlık konusundaki batıl inançlarını eleştirmektedir.

Alt Karikatürdeki Etiketler
Ağa: Sol taraftaki sarıklı figürün yanında yazar.
Bey: Ağanın hemen yanındaki üniformalı figürün üzerinde yazar.
Avam (Halk): Karıncayiyen hayvanının gövdesine yakın, halkı temsil eden kısmın üzerinde yazar.
Molla: En sağda, hayvanın diliyle topladığı küçük sarıklı figürlerin yanında yazar.

Bu karikatür, yüksek mevkideki otorite figürlerinin halkı ve din adamlarını bir "karıncayiyen" gibi sömürmesini hiciv etmektedir. Üst karede keyifle çubuk içen figürün devasa kavuğu, alt karede halkı yutan bir canavar olarak resmedilmiştir.

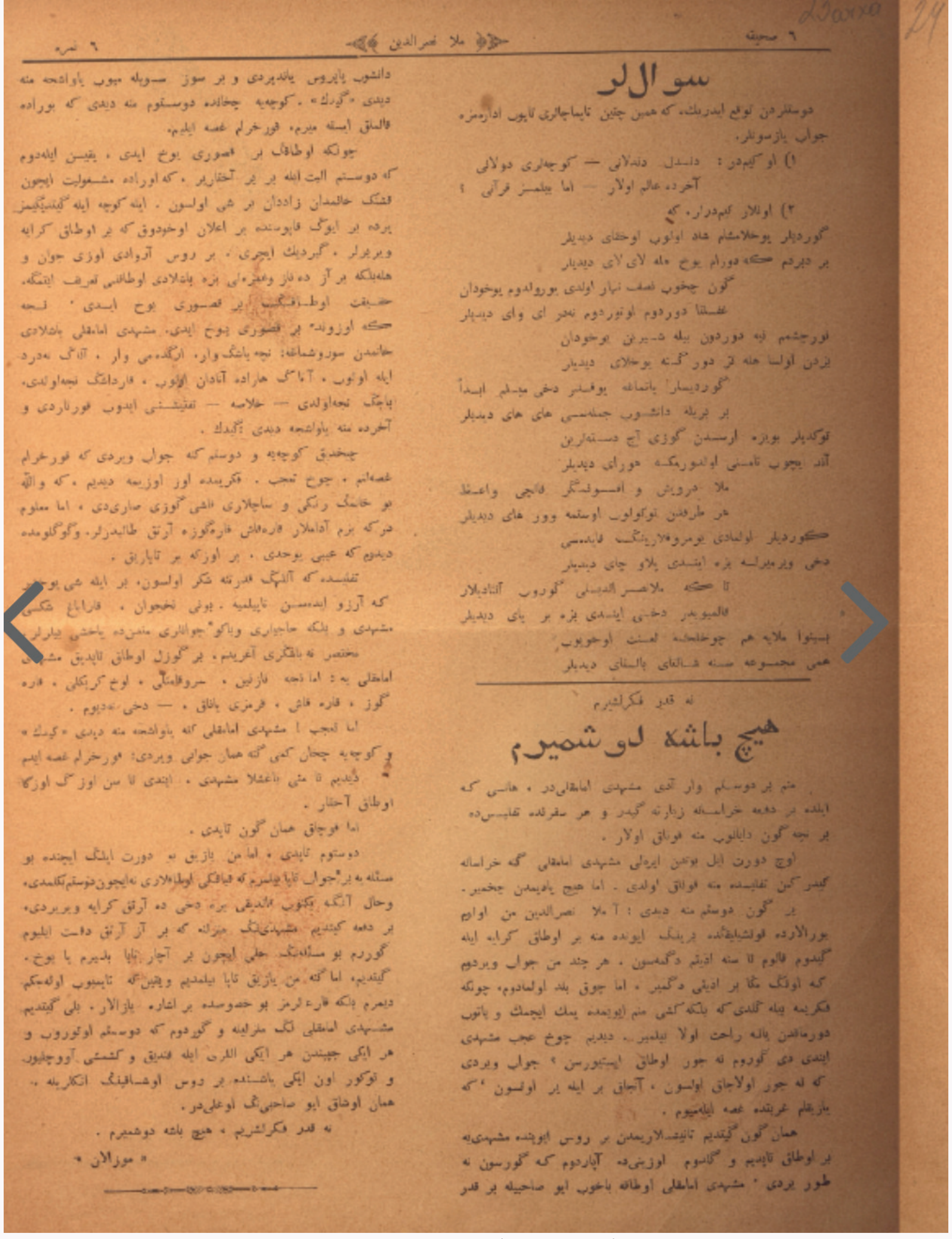

Sağ Sütun: Sorular (Suallar)

Dostlarımızdan rica ederiz ki, bu bilmecelerin cevaplarını idaremize yazıp göndersinler.

O kimdir ki: Dişleri dökülmüş — Sokakları dolanır. Ahirette alim olur — Ama bilmez Kuran'ı?

Onlar kimdirler ki:

Gördüler yoksullaşmış hanedan olup, yoksul dediler.

Bir derdim sana, derman yok, hele lay lay (ninni) dediler.

Gün çıkıp nısıf-ı nehar (öğle vakti) oldu, yorulup uykudan, kalkıp durdum uyuyordum, ne haber ey vay dediler.

Döküldüler üzerimize, arslanın gözü aç, destelerini (gruplarını) atıp içip tamasını (açgözlülüğünü) bölüştüler, "Hurra!" dediler.

Molla, derviş ve usulsüz kaba vaizler, bir taraftan dökülüp üstümüze "Vur ha vur!" dediler.

Gördüler olmadı numaralarımızın faydası, dahi vermediler bize, içtik pilav üstü çay dediler

Orta ve Sol Sütun: Hiç Başıma Düşmüyor (Hiç Anlamıyorum)

Yazar: Mozalan

"Benim bir dostum var, adı Meşhedi Aman-Kulu'dur. Her yıl iki defa Horasan'a ziyarete gider ve her seferinde Tiflis'te birkaç gün kalıp bana misafir olur.

Üç dört yıl önce Meşhedi Aman-Kulu yine Horasan'a giderken Tiflis'te bana misafir oldu. Ama hiç aklımdan çıkmaz; bir gün dostum bana dedi ki: 'Molla Nasreddin, ben buralarda, bu Tiflis'te yerleşmek istiyorum. Gelip kalayım burada, senin adın eksik olmasın.' Ben cevap verdim ki: 'Bu yerler pek tekin değildir.' Ama pek ikna olmadı. Çünkü fikrime öyle geldi ki, belki benim evimde yiyip içip yatıp durmaktan rahat edemiyor.

Dedim: 'Peki Meşhedi, şimdi söyle bakalım nasıl bir oda istiyorsun?' Cevap verdi ki: 'Nasıl bir oda olursa olsun, ancak bir yer olsun ki gariban halime dert olmasın.' Hemen gidip tanıdıklarımdan bir Rus evinde Meşhedi'ye bir oda buldum ve kendisini oraya götürdüm. Meşhedi, odaya bakıp ev sahibiyle bir miktar daldı, kağıt (para) yandırdı (ödedi) ve bir söz söylemeyip yavaşça bana dedi ki: 'Keklik...' Sokağa çıktığımızda dostum bana dedi ki: 'Burada kalmak istemiyorum, boşuna masraf ettin.'

Niçin? Çünkü o odada bir kusur yoktu. Biliyordum ki dostum elit bir yer arar. Orada meşguliyet için fışkı (at gübresi) halinden bir şey olsun. Yine koştuk, bir büyük kapı önünde ilan okuduk ki bir oda kiralık verilir. Girdik içeri; bir Rus kadını, yanında kızı, genç ve hala pek naz ve gamzeyle bizi karşılayıp odayı tarif etmeye başladı.

Odada hafif bir koku vardı... Meşhedi Aman-Kulu kadından sordu: 'Hangi tarafta ahır var? Atlar nerede?' Kadın şaşırdı. 'Hangi atlar? Burada at yok, bahçedir.' Meşhedi'nin canı sıkıldı, 'Haydi gidelim' dedi.

Sokağa çıktık, dostum yine o cevabı verdi: 'Keklik...' Çok tuhaf! Kendi kendime dedim ki, vallahi bu adamın rengi ve saçları altın gibi sarıydı, ama meşhurdur ki bizim adamlar kara kaş, kara göze daha çok meraklıdırlar.

Neyse, Tiflis'te Allah'ın kudretiyle şükürler olsun öyle bir şey yok ki arzu edilsin de bulunmasın. Bunu Nahçıvan, Parmağ-Seksi, Meşhedi ve belki Hacıvari ve Bakü civarlarından daha iyi bilirler. Mümtaz bir yer bulduk. Aman Allah'ım! Ne oda! Ama ne nazenin, ne şirin! Karagözlü, kara kaşlı, kırmızı yanaklı bir ev sahibi...

Ama ne tuhaf! Meşhedi Aman-Kulu yine yavaşça bana dedi: 'Keklik.' Sokağa çıkınca hemen aynı cevabı verdi: 'Boşuna masraf ettin Meşhedi, şimdi sen özgürsün, git kendine oda ara.'

Ama o akşam hemen odayı buldu. Dostum buldu, ama ne yazık ki dört aylık içinde bu mesele bir 'civan' (genç) tayfasına geçti ki, niçin dostum gelmedi? Bir dahaki sefere Meşhedi mektup almadığı yere dahi kiralık oda vermedi. Bir defa kendim Meşhedi'nin yanına gidince gördüm ki mesele nedir. Ali (Yüce) için bir ahır kapısı buldum, bir oda buldum. Gittim, ama ne yazık ki tapulu yerini bulamadım. Meşhedi Aman-Kulu'yu orada otururken gördüm. Her iki cebinden her iki elini fındık ve kuruyemişle doldurmuş, avuçluyor. Ve döküyor on iki yaşında bir Rus uşağının önlüğüne... Hemen uşak, ev sahibinin oğludur.

Ne kadar düşünürsem, hiç başıma düşmüyor (anlamıyorum)."

— Mozalan

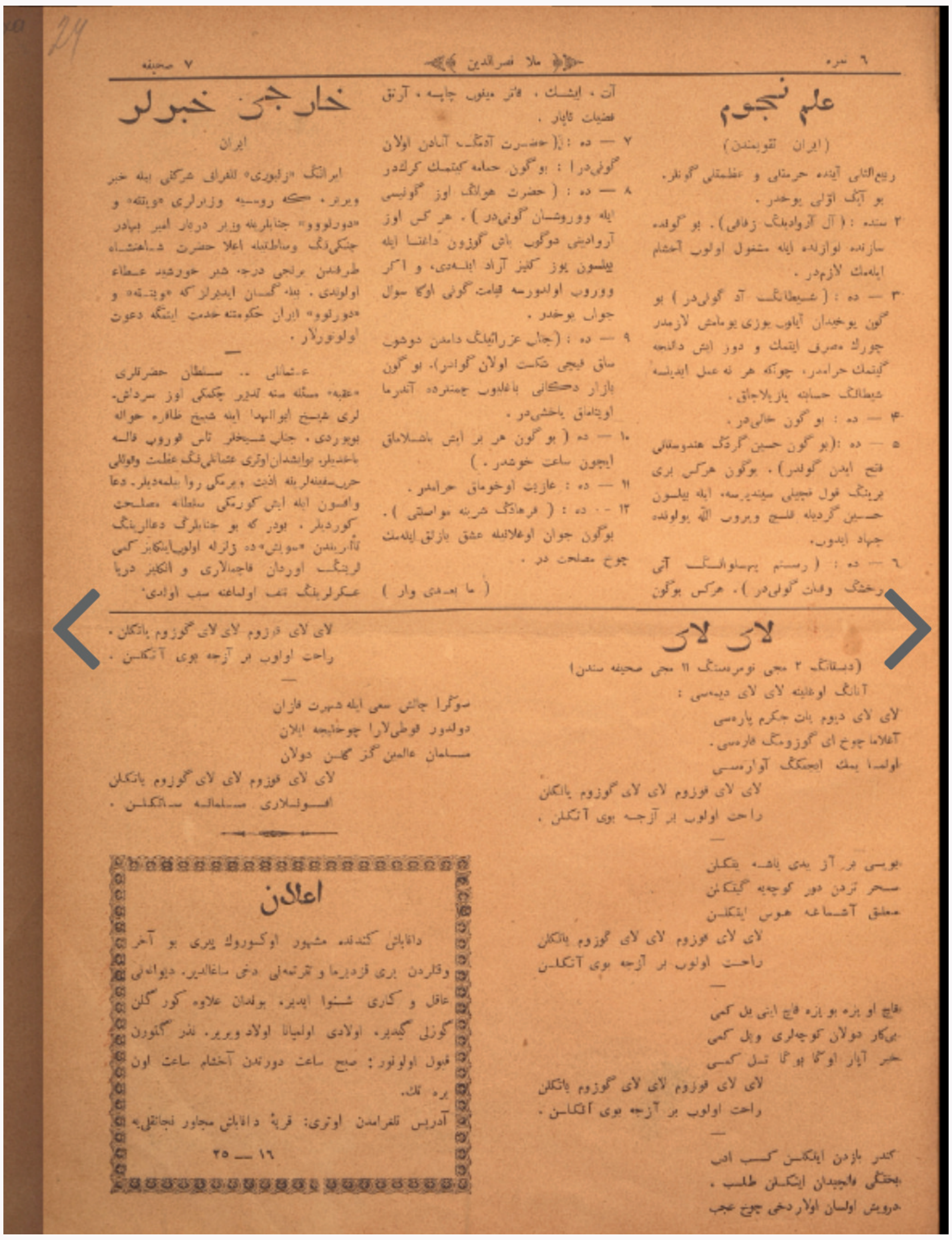

Yıldız Bilimi (İran Takvimi'nden)

Bu bölüm, dönemin batıl inançlarını hicvetmek için yazılmış bir "eşref saati" listesidir:

3. Gün: (Kadın Alıp Verme Günü): Bu günde evlenmek iyidir. Akşamına eğlence yapmak lazımdır.

30. Gün: (Şeytanın Ad Koyma Günü): Bu gün yüz yıkamak, sabun sürmek iyi değildir. Çok masraf etmemeli ve dikiş dikilmemelidir, aksi halde şeytan işe karışır.

4. Gün: Bu gün boştur.

5. Gün: (Hüseyin'in Hindistan'ı Fethettiği Gün): Bugün herkes bir esiri özgür bırakırsa sevaptır.

6. Gün: (Rüstem Pehlivan'ın Atı Rahş'ın Öldüğü Gün): Bugün herkes beygir, eşek ve katırına yem vermelidir.

7. Gün: (Hazret-i Adem'in Hamama Gittiği Gün): Bugün banyoya gitmek gerekir.

8. Gün: (Hazret-i Havva'nın Kendi Kocasıyla Kavga Ettiği Gün): Her kim karısını dövüp baş-gözünü yarsa yüz köle azat etmiş sayılır.

9. Gün: (Azrail'in Damdan Düştüğü Gün): Bugün pazar dükkanları kapatıp çimenlikte kumar oynamak iyidir.

10. Gün: Bugün her işe başlamak için iyi bir saattir.

Dış Haberler

İran: "Zaporojye" gazetesinin haberine göre Rusya vezirlerinden biri, Şah Hazretleri ile görüşmek için Tahran'a gelmiştir.

Osmanlı: Sultan Hazretleri "Akabe" meselesini çözmek için mühim kararlar almıştır. Şeyhlerin savaş hakkındaki duaları ve donanmanın durumu hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca İngilizlerin deniz kazası ve askerlerin ölümü hakkında üzücü bir haber not düşülmüştür.

Lay Lay (Ninni)

Daha önceki sayılarda yer alan ninninin devamıdır:

"Lay lay dedim yatınca, ağlama çok ey gözümün nuru.
Lay lay kuzum, lay lay gözümün nuru, yat uyan;
Rahat olup bir parça boyu uzasın.
Sonra çalışıp çabalayıp şöhret kazansın,
Doldur kutulara çokça altın;
Müslüman alemini gezsin dolansın.
Lay lay kuzum, lay lay gözümün nuru, yat uyan;
Efsunları, Müslümanları sağaltasın

İlan (Sağ Alt Köşe)

Dağıstan kendinde meşhur "Öksürük Yeri"ne dair bir ilandır:

Öksürenleri, nefesi daralanları ve her türlü ciğer hastalığı olanları tedavi eder.

Sağırların kulağını açar, gözü görmeyenlere şifa verir.

Çocuğu olmayanlara çocuk müjdeler.

Kabul saatleri: Sabah 10:00'dan akşam 4:00'e kadardır.

Adres: Dağıstan köyü, mücavir mevkii.

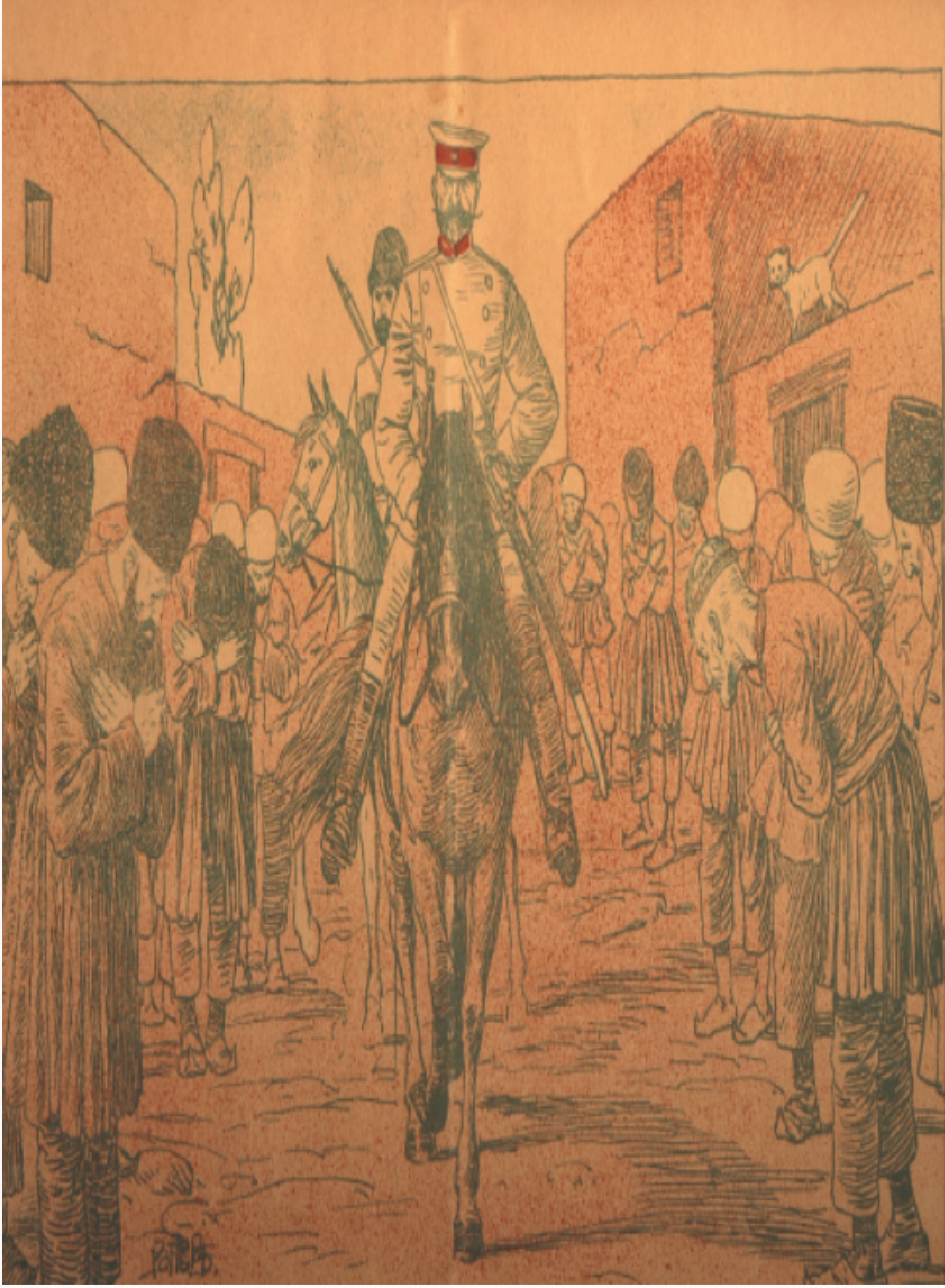

Karikatürde, at üzerinde oldukça dik ve kibirli bir duruş sergileyen üniformalı bir Rus subayı (veya yüksek rütbeli bir memur) tasvir edilmiştir. Yolun her iki yanında toplanan yerel halk (Azerbaycan/Kafkasya ahalisi), subay geçerken ellerini göğüslerinde bağlayarak büyük bir boyun eğmişlik ve hürmetle eğilmektedirler.

Çarlık Rusyası'nın bölge üzerindeki baskıcı otoritesini ve yerel halkın bu otorite karşısındaki çaresizliğini veya aşırı itaatkarlığını eleştiren sessiz bir hicivdir.

En Üstteki Başlık:
Molla Nasreddin
Üst Şerit (Soldan Sağa):
Fiyatı 12 Kapik
19 Mayıs
Fiyat 12 k. (Rusça: Цена 12 к.)
No. 7 (Sol üst köşe)
Resmin En Altındaki Satır:
Güzel sesli şarkıcı, taze taze, yeni yeni söyle.
Gönül açan şaraptan, taze taze, yeni yeni (iste).
Güzel yüzlü çocuklarla, taze taze, yeni yeni baş başa otur.
Öpücük alıp muradına ererek, taze taze, yeni yeni...[53]

Тифлисъ Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“
تلغرافلر
باكوليلره

Molla Nasreddin
Abone fiyatı Tiflis'te ve etrafı için:
Yıllık: 3 manat
Altı aylık: 1 manat 50 kapik
Tek nüshası: 12 kapik
Abone fiyatı başka şehirler için:
Yıllık: 4 manat
Altı aylık: 3 manat
Mecmuanın adresi:
Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.
"İdareye basılmak için gönderilen mektup ve makaleler geri verilmez, eğer sahipleri marka (pul) gönderip rica etmezlerse."
Tarih: 19 Mayıs 1906 / 8 Rebiülahir 1324. Cuma.
"Her hafta neşrolunur (yayımlanır

Molla Nasreddin
Abone fiyatı Tiflis'te ve etrafı için:
Yıllık: 3 manat
Altı aylık: 1 manat 50 kapik
Tek nüshası: 12 kapik
Abone fiyatı başka şehirler için:
Yıllık: 4 manat
Altı aylık: 3 manat
Mecmuanın adresi:
Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.
"İdareye basılmak için gönderilen mektup ve makaleler geri verilmez, eğer sahipleri marka (pul) gönderip rica etmezlerse."
Tarih: 19 Mayıs 1906 / 8 Rebiülahir 1324. Cuma.
"Her hafta neşrolunur (yayımlanır

Molla Nasreddin'in Notu (Sol Sütun)

Boynuma alırım ki büyük sehve (hataya) düşmüşüm ve bunu da arz ederim ki benim bu sevdam mahz-ı (tamamen) şakirdlik mektubudur. Hakikat, çok vakit insan bir şeye inanır ama yine çok aldanır. Bendeniz (ben) de öyle zannederdim ki bu güzel mektubun sahibi kendini vatanı için feda eden biridir.

Sözün özü: Hemen şikayete başlayanlardan biri de bizzat benim. Büyükten küçüğe herkesin bir derdi var. Ama sizden rica ederim ki bu sözleri benden duyup da incinmeyin. Eğer hakikaten bizim okumuşlarımız gece gündüz bu işlerle uğraşıyorlarsa, o zaman saat dördün beşin kıymetini nerede görüyorsunuz?

Molla Nasreddin - Sayfa 3

Sol Üst Sütun (Devam Metni):

Evet, bunlar hep gecenin sözüdür. Şimdi beraber pamuklar ortasındayız. Şimdi de kâğıtlar istiyorlar ki Molla Nasreddin'e dadaşsınlar (dokunsunlar). Arkadaşlar, ahir (sonunda) diyorum ki benimle işiniz yok. Seher vakti saat altıda uyanın, görün akşam saat on birde azad olursunuz. Ben ne bileyim, gelmiş Müslüman size günlerinizi gösteriyorlar. Haydi bağırın ve lamba ışığında ayın on dördü gibi parlayan günlerinizi hasretle bekleyin. Vallahi muattal (boş) kalmışım, bilmem yazayım mı yazmayayım mı? Siz ne derseniz deyin, ben yazsam da yazmasam da durum budur.

Kafkas Haberleri

Şamahı'dan yazıyorlar:

Şamahı'da amele meclisinde bir dul avratın nikâhlı evini polis yıktı. Bu sebeple "arkadaşlar" duvar dibinde duran kanun vergisi için izin alınmamış diye kâğıt almışlar. Her ne kadar izinleri olsa da polis yine "izinsiz" diyerek evi yıktırdı. Ama zavallı dul avratın evini yıkan Müslüman gayreti çeken ruhâniler, zavallı avratı hamisiz (korumasız) koyup polise haber vererek kanun dışı davranışla evini yıktırdılar.

Gelen Şikâyetler:

Şah Perviz Mescidi'nin tamiri için geçen yıl üç bin manat harç gösterip topladılar. Ama henüz bir taş bile koymadılar. Hizmet etmek niyetiyle mahalle ehline haber verip dediler ki ben de cebimden mescidi tamir edeceğim. Ancak dört bin manat cem edip (toplayıp) yemişler. Cemaat çocuk kasıb (fakir) olduğu için üç bin beş yüz manatı ancak yiyip bitirdiler. Ama Hacı Bey'in cebini tutup parayı almadılar.

Dâhilî Haberler:

Balahanı köyünde Molla Afrasiyab muallim hanesinde Muhammed Bakır Ağa'nın oğlu iki hafta içinde Kur'an ezberledi. Molla'ya bağış yapmak için mollanın kapısına gittiler ve bir manat on dört şahi iki papak (şapka) pul, on üç yumurta, üç girvanka (ağırlık birimi) incir, bir miktar üzüm parası cem edip mollanın keyfini yerine getirdiler.

Dur-ı Cedid (Yeni Dönem)

(Devlet Duması)

Malumdur ki beşeriyet cihetinden (insanlık yönünden) insan ile hayvan arasında fark yoktur. İnsan ile hayvanın farkı sadece akıldadır ve insan akıl yoluyla bütün hayvanları kendine tabi eylemiştir.

Terakki (İlerleme) Yolları:

Terakki-i beşeriye (insanlığın ilerlemesi) iki yolla gider:

İman

İlim ve Fen İmanın yolu insanların şerefini korumaktır. Tarih-i mukaddesden (kutsal tarihten) malum olur ki vaktiyle insan vahşi hâlde idi. Kendi kuvveti ve heybetiyle hayvanlara secde edip onlara tapardı. Ne zaman ki aklı başına geldi, kendi kuvvetini bildi ve Allah'ın kullarından olduğunu anladı. Sonra ilim ve fen sayesinde terakki ederek (ilerleyerek) doğanın sırlarını anladı ve hayvanları kendine ram (teslim) etti.

Atalar Sözü (Deyimler)

Komşun açken tok yatmak helal değildir.
Konuşmak gümüş ise sükût altındır.
Halinden memnun olan koyun, çobanı saklamaz.
Misafire hürmet eyleme, eğer o kâfir de olsa.

Karikatürde iki kişi, Arapça "dövmek/vurmak" anlamına gelen "Darabe" fiilinin dil bilgisi çekimi üzerine şiddetli bir kavgaya tutuşmuşlardır.

Bu sahne, dönemin eğitim sistemindeki ve bazı dini çevrelerdeki şekilciliği hedefler. Gerçek hayatın sorunlarını çözmek veya fiilin anlamı üzerine kafa yormak yerine; kelimenin çekimi (geçmiş zaman mı şimdiki zaman mı olduğu) gibi teknik detaylar için birbirini darp eden insanlar tasvir edilerek, eğitimin özünden koptuğu vurgulanır.

İroni: "Vurmak" kelimesinin çekimini tartışırken birbirlerine gerçekten vurmaları, teorik bilginin pratikle olan trajikomik zıtlığını gösterir.

Alttaki Karikatür: Yolsuzluk ve Cehalet
Elinde "30.000" (tümen veya ruble) yazılı bir torba tutan, lüks giyimli ve nargile içen figür, dönemin yozlaşmış tipolojisini temsi eder.
Eleştiri: Altındaki "Eşek müşterisi" ifadesi oldukça sert bir hicivdir. Burada kastedilen, elindeki parayla her şeyi (ve herkesi) satı alabileceğini sanan zengin ancak cahil kesimdir.
Toplumsal Mesaj: Dergi, paranın vasıfsız insanların elinde bir güç unsuruna dönüşmesini ve bu tip insanların toplumdaki "saf" ve "cahil" kitleleri (eşek olarak nitelendirilenleri) kolayca kandırıp yönlendirmesini eleştirmektedir.

Sayfa bir bütün olarak; halkın bir yandan boş akademik/dini tartışmalarla birbirini kırdığını, diğer yandan ise parası olan kurnazların bu cehaleti paraya çevirdiğini anlatan sert bir sistem eleştirisidir.

. Horozlar Bölümü
Soru: Niye kavga ediyorsunuz?
Cevap: Ben ne kadar vakittir bu heyetle (toplulukla) karar vermişim ve aramıza girmek isteyeni öldürmek istiyorum.
Soru: Yani namus üstüne mi?
Cevap: Evet!

. Köpekler Bölümü
Soru: Yahu siz niye kavga ediyorsunuz?
Cevap: Bana bir parça kemik attılar, o gelip almak istiyor.
Soru: Yani yemek üstüne mi?
Cevap: Evet!

. Koçlar Bölümü
Soru: Yahu size ne olup ey koçlar?
Cevap: Vallahi biz de kendimiz bilmiyoruz. Bize sahiplerimiz hükmediyor (emrediyor), biz de birbirimizi helak ediyoruz.
Soru: Demek beykaralık (boş iş/anlamsızlık) üstüne mi?
Cevap: Evet!!!...

Molla Nasreddin dergisinin bu ünlü karikatürü, toplumdaki çatışmaların nedenlerini üç farklı seviyede hicveder:
Horozlar: "Namus" veya "ideoloji" gibi soyut kavramlar uğruna yapılan ancak çoğu zaman körü körüne yürütülen kavgaları temsil eder.

Köpekler: Tamamen maddi çıkarlar, "karın doyurma" ve ekonomik paylaşılamayan kaynaklar üzerinedir. Daha dürüst ama hayvani bir dürtüdür.
Koçlar (En Sert Eleştiri): Halkı temsil eder. Koçların neden dövüştüklerine dair hiçbir fikirleri yoktur; sadece "sahipleri" (yöneticiler, dini liderler veya güç odakları) öyle emrettiği için birbirlerini yok ederler. Dergi burada halkın sorgulamadan, başkalarının çıkarları için birbirine kırdırılmasını "beykaralık" (boşuna, anlamsız iş) olarak nitelendirir.

Özetle karikatür; toplumun neden birbirine düştüğünü sorgulatırken, en acı verici kavganın "nedenini bilmeden, başkası istedi diye" yapılan kavga olduğunu vurgular

ملا نصرالدین — ۷ نمره

نیه من درسدن قاچدیم؟

تازه اوفا خانملارمز

Molla Nasreddin - Sayfa 6
Üst Kısımdaki Kısa Sözler:
Boş sofrada Molla dua okumaz.
Adam var iyisi sevilir, adam var at eti yedirirler.
Dünyada oğlan uşağı olmasa, kör kızlar evde kalır.
Kurttan iyi çoban olmaz.
Kurt, Müslüman içine çıkmaz.
Komşusuna güvenen devletsiz (parasız) kalır.
Kurt yuvasından kemik eksik olmaz.
Kör duvara dua yazmazlar.
Fikri olmayan yerde nizam olmaz.
Kişinin özüne bakma, yaptıklarına bak.
Müslümana gece gündüz birdir.

Molla Nasreddin - Sayfa 6
Üst Kısımdaki Kısa Sözler:
Boş sofrada Molla dua okumaz.
Adam var iyisi sevilir, adam var at eti yedirirler.
Dünyada oğlan uşağı olmasa, kör kızlar evde kalır.
Kurttan iyi çoban olmaz.
Kurt, Müslüman içine çıkmaz.
Komşusuna güvenen devletsiz (parasız) kalır.
Kurt yuvasından kemik eksik olmaz.
Kör duvara dua yazmazlar.
Fikri olmayan yerde nizam olmaz.
Kişinin özüne bakma, yaptıklarına bak.
Müslümana gece gündüz birdir.

Taze Vefa Hanımlarımız
Bakü'de Mayıs'ın 13'ünde ebelik okulunda imtihan verip diploma alan Müslüman hanımların isimleri:
Musa Beyova
Sultanova
Bayram Alibeyova
Ahundova
Mehemmedova
Elesgerova
Ahmed Beyova
Efendiyeva
Mayıs'ın 12'sinde imtihan verip başarı gösteren diğer hanımlar:
Ayvazova
Petrovna
Oruçova
Varansova
Danilova
Vallahi korkmuyorum!

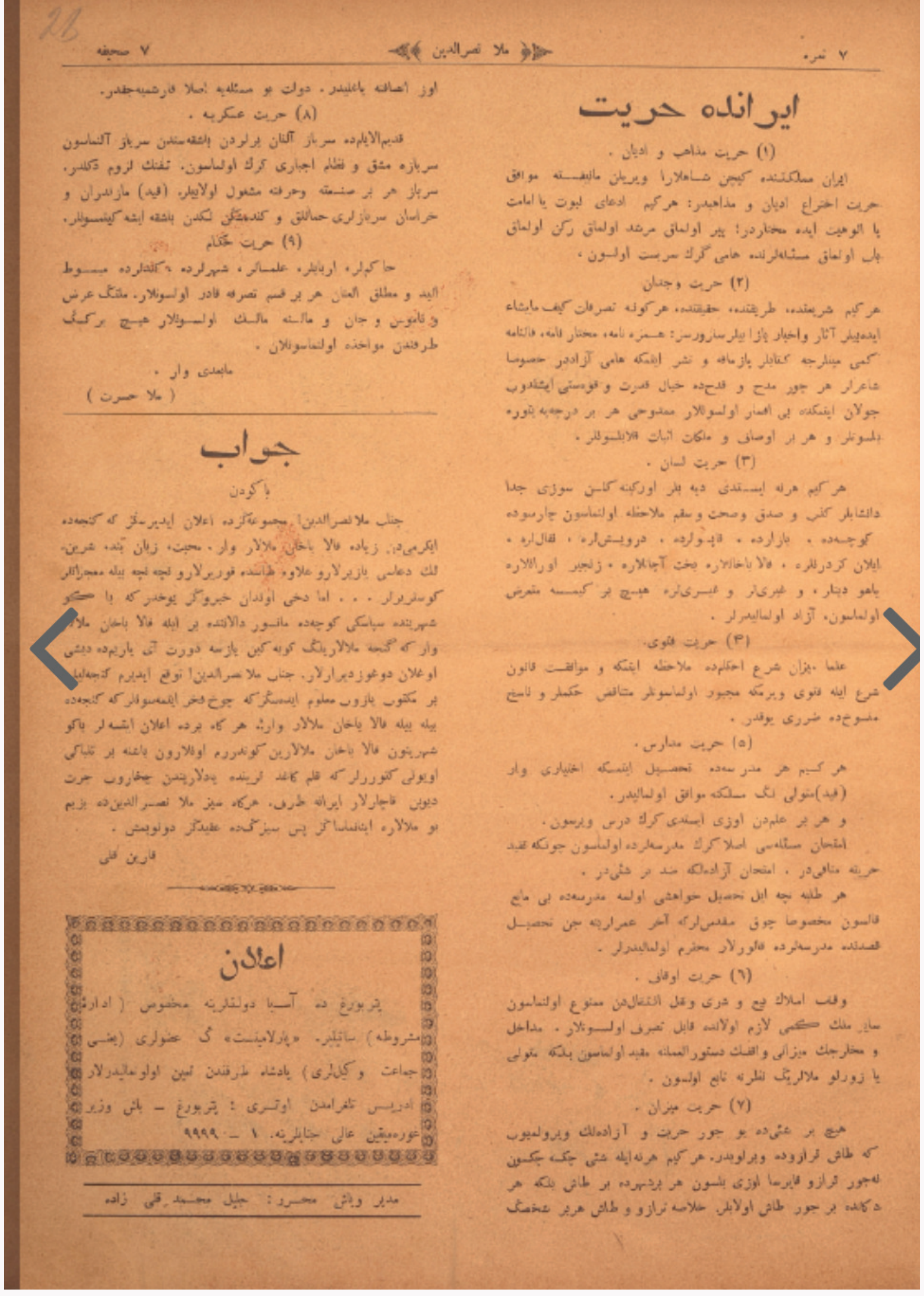

Molla Nasreddin - Sayfa 7

İran'da Hürriyet

(1) Mezhep ve Din Hürriyeti:

İran memleketinde din hürriyeti; her kimin gönlü ne isterse ona inanmak, peygamberlik veya imamlık iddia etmek ya da din hocalığı yapmak hususunda herkesin serbest olmasıdır.

(2) Vicdan Hürriyeti:

Her kim şeriatte, tarikatta ve hakikatte her ne türlü tasarruf etmek isterse serbesttir. Hamzanâme, Muhtarnâme gibi binlerce kitabı yazmak ve neşretmekte herkes hürdür. Özellikle şairler her türlü hayal ve düşünceyi söylemekte özgürdürler.

(3) Lisan Hürriyeti:

Her kim her ne dilde konuşmak isterse; çarşıda, sokakta, pazarda dervişlere, fukaraya ve her millete karşı kendi dilini kullanmakta özgürdür.

(4) Fetva Hürriyeti:

Ulema, şeriat hükümlerine uygun olarak fetva vermekte serbesttir. Hiçbir zorlama altında kalmadan hüküm verebilirler.

(5) Medrese Hürriyeti:

Herkes istediği medresede tahsil görmekte özgürdür. Her muallim (öğretmen) kendi istediği dersi verebilir. İmtihan meselesi medreselerde serbest olmalıdır.

(6) Evkaf Hürriyeti:

Vakıf mallarının alım satımı ve idaresi kısıtlanmamalıdır. Vakıf gelirleri mollaların kontrolünde olmalıdır.

(7) Mizan (Terazi) Hürriyeti:

Hiçbir eşya üzerinde hürriyet ve serbestlikten yoksun kalınmamalıdır. Herkes ölçü ve tartısında özgür olmalıdır.

(8) Askerlik Hürriyeti:

Kadim zamanlarda asker alınan yerlerden başka yerden asker alınmasın. Askerlik zorunlu değil, isteğe bağlı olmalıdır. Mazandaran ve Horasan askerleri kendi kıyafetleriyle işe gitmelidir.

(9) Hükkam (Hâkimler) Hürriyeti:

Hâkimler, ulemalar ve şehirlerdeki büyükler her türlü tasarrufta serbest olmalıdırlar. Milletin namus, can ve malına mâlik olsalar bile hiçbir taraftan sorgulanmamalıdırlar

Cevap (Bakü'den)

Cenap Molla Nasreddin! Mecmuanızda ilan etmişsiniz ki Gence'de iki kişi fal bakıyorlar. Evet, mahabbet ve dil bağlama üzerine yazıyorlar. Ama dahi onlardan daha büyükleri vardır ki Bakü şehrinde siyaset köşesinde oturup mısra yazarlar. Gence mollaları günde dört tane yazıyorsa, Bakü mollaları on tane yazar. Eğer Molla Nasreddin Bey İran'a giderse, bizim bu mollaların işlerini de orada görür.

İlan

Petersburg'da Asya devletlerine mahsus "Meşrute" satılır. "Parlament" ki unvanı (yani cemaat ve vekilleri) padişah tarafından tayin olunmalıdırlar.

Adres: Petersburg - Başvezir.

Müdür ve Naşir: Celil Muhammed Kulizade

Yirminci Yüzyıl

Kafkasya'da Hürriyet

Bu karikatür, 20. yüzyılın başında Kafkasya'daki trajik durumu ironik bir dille eleştirir. Altındaki "Hürriyet" (Özgürlük) yazısına rağmen görselde çatışma, silahlar ve kaos vardır. Dergi bu yolla, bölgeye özgürlük adı altında sadece kan ve savaşın geldiğini, medeniyet iddialarının ise şiddetten ibaret olduğunu vurgulamaktadır.

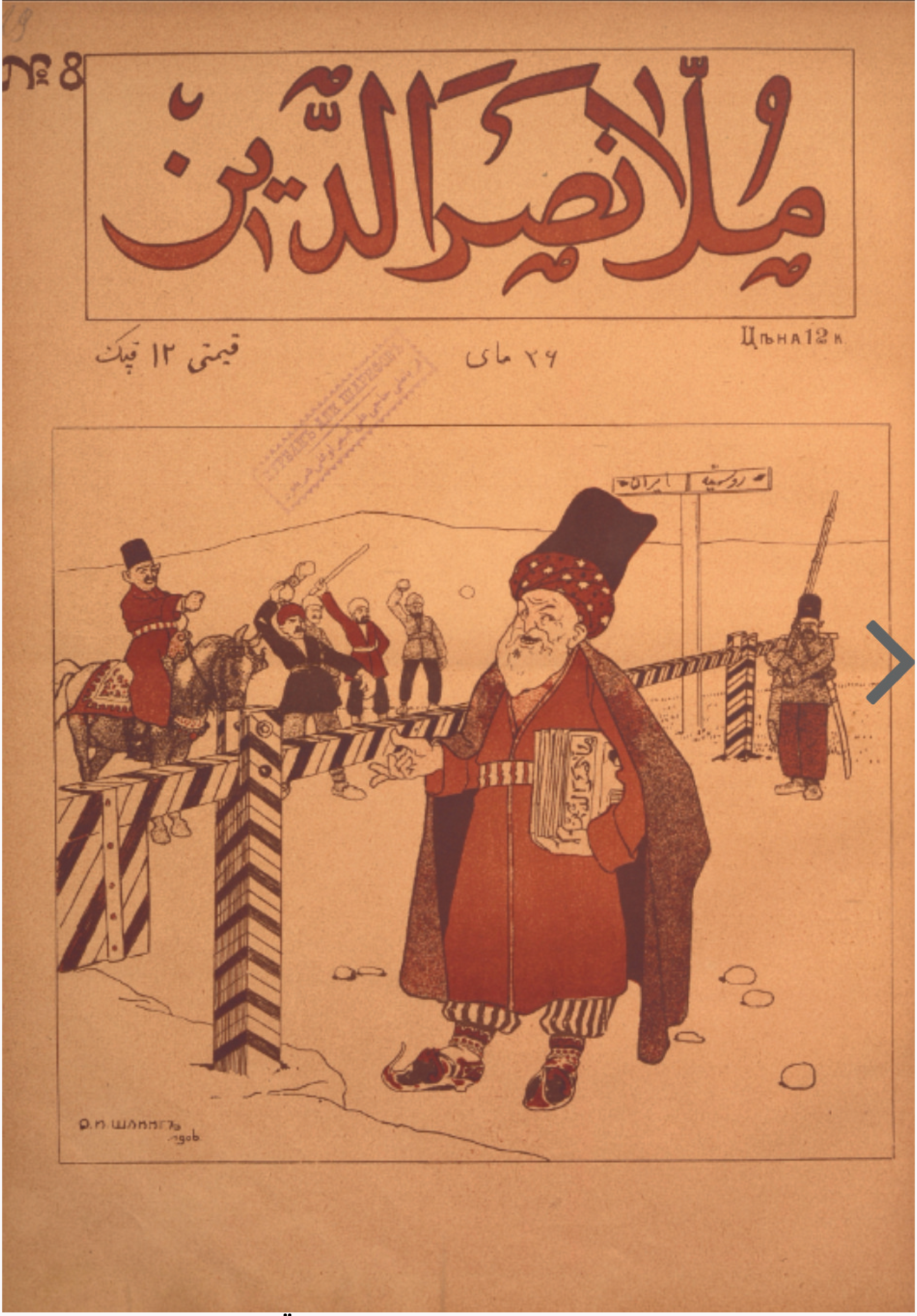

Üst Bölüm (Logo ve Künye)
Büyük Başlık: Molla Nasreddin
Sol Üst: Sayı 8
Orta Kısım: 26 Mayıs
Sağ Üst (Kirilce) ve Sol Orta (Arapça): Fiyatı 12 Kapik (Kuruş)
Karikatür İçindeki Detaylar
Karikatür, Molla Nasreddin'in elinde dergilerle Rusya ve İran sınırında duruşunu betimler:
Sınır Tabelası: Bir tarafta Rusya, diğer tarafta İran yazmaktadır.
Molla'nın Elindeki Dergi: Kendi adını taşıyan "Molla Nasreddin" dergisidir.
Sol Alt Köşe: Çizerin imzası ve 1906 tarihi yer almaktadır.

Bu kapak, derginin hem Rus hem de İran coğrafyasındaki cehaleti, siyasi baskıları ve toplumsal sorunları eleştirme misyonunu simgeler. Molla Nasreddin, her iki taraftaki baskıcı rejimlere ve bağnazlığa karşı elindeki "mizah ve fikir" silahıyla (dergiyle) sınırda dimdik durmaktadır.

Molla Nasreddin dergisinin 26 Mayıs 1906 tarihli 8. sayısının ikinci sayfasıdır.

Üst Kısım (Künye ve Abone Bilgileri)

Sayfa: 2

Derginin Adı: Molla Nasreddin

Sayı: 8

Tarih: 15 Rebiülahir 1324 / 26 Mayıs 1906

Abone Bedeli (Tiflis ve diğer yerler için):

9 Aylık (39 nüsha): 4 Manat

6 Aylık (26 nüsha): 3 Manat

3 Aylık (13 nüsha): 1 Manat 60 Kapik

Tek nüshası: 12 Kapik

İdare Adresi: Tiflis, Vorontsov Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdarehanesi.

Not: İdareye basılmak üzere gönderilen mektup ve makaleler geri iade edilmez, meğerki sahipleri mark (pul) gönderip rica etmiş olsunlar.

Orta Bölüm (Duyuru ve Haberler)

Dokuz aylık abonelere hediye: Dokuz aylık abonelere iki kitapçık hediye gönderilecektir. Birincisi "Usta Zeynal'ın Hikayesi" (ki Molla Nasreddin'in tasniflerindendir), ikincisi "Ümit Var" yahut "Bu Da Bir Zulümdür" adlı mecmuadır.

Kafkas Haberleri:

Gence: Bu aralar Gence'de ucuzluktur. Bir eşek 10 manat, bir at 16 manat, bir inek ise 4 manattır. Bununla beraber kına ve afyon da çok pahalıdır.

Merağa: Birisi mektep çocuklarının elmalarını ellerinden alıp başkasına satmıştır. Mektep çocukları ve hocaları buna itiraz etmektedir.

Tiflis: Bazı çocuklar yediklerinin kabuklarını yerlere atıp birbirlerinin başlarına vuruyorlar.

Diğer Bölümler

İane (Yardım): Rostov-na-Donu şehrindeki muhtaç Müslümanlar için toplanan yardımların listesi yer almaktadır. Hacı Zeynalabidin Tağıyev, İravan (Erivan) tüccarları ve çeşitli şehirlerden gelen bağışların miktarları (manat ve kapik cinsinden) sıralanmıştır.

Çok Garip: Şamahı'da bir polisin Müslümanlara ait evi viran ettiği, ancak buna karşılık ruhanilerin sessiz kaldığına dair kısa bir eleştiri yazısıdır.

İlanlar: Dergiye verilen çeşitli ticari ilanlar ve adres bildirimleri bu sütunlarda yer almaktadır.

Sağ

Burası

Yine benim üzerime öyle bir yük bindiriyorlar ki, sesi Tiflis'ten gelir. Boğul! Gitme! deyip beni gönderiyorlar. Yazıyorlar ki: "Ey Molla Nasreddin! Görür müsün başkaları ne işler çeviriyor?" Kardeşim, vallahi ben cerrahlıktan başka bir şey görmemişim. Hayret! Yedi gündür Tiflis'te Vorontsov sokağında boş boş geziyorum ve ömrümde Şamahı'ya gitmişliğim yoktur ki göreyim dağdan kaçan kimdi, inceleyeyim. Müslümanların karnı yumuşaktır, hele dertten yanıp bitmişlerdir. Bu fukara Müslümanlar gidip mollalara dertlerini anlatırlar; o vakit mollalar cevap verirler ki: "La havle! Hiç günahımız yoktur, Allah Molla Nasreddin'e lanet etsin."

Pekâlâ! Burada benim günahım nedir? Zemyakin (polis amiri) ile Uçarişof'un hiçbir suçu olmadığı halde, tavlada o kadar elini burnuna vurur ki her yerinden kan boşanır. Kaçakçılık davasında Müslümanların borçlarını başlarından aşırıp, çekilen kolları... Yazıktır Müslümanlara, başlarına mermer bir gemi fırlatılmış gibi... Bunun karşısında Gence'deki ruhani ağalarımız ise her gün sabah erkenden birinci şube amirinin yanına giderler; ama aynı sokaktan geçerken selam bile almazlar.

İran Valisi, Müslüman adı anılınca feci şekilde azarlıyor ve faşistlerle öğle vakti görüşüyor; Allah verir de onlar iyi giderler... Sonra zahmet edip ellerini bile yıkamasınlar.

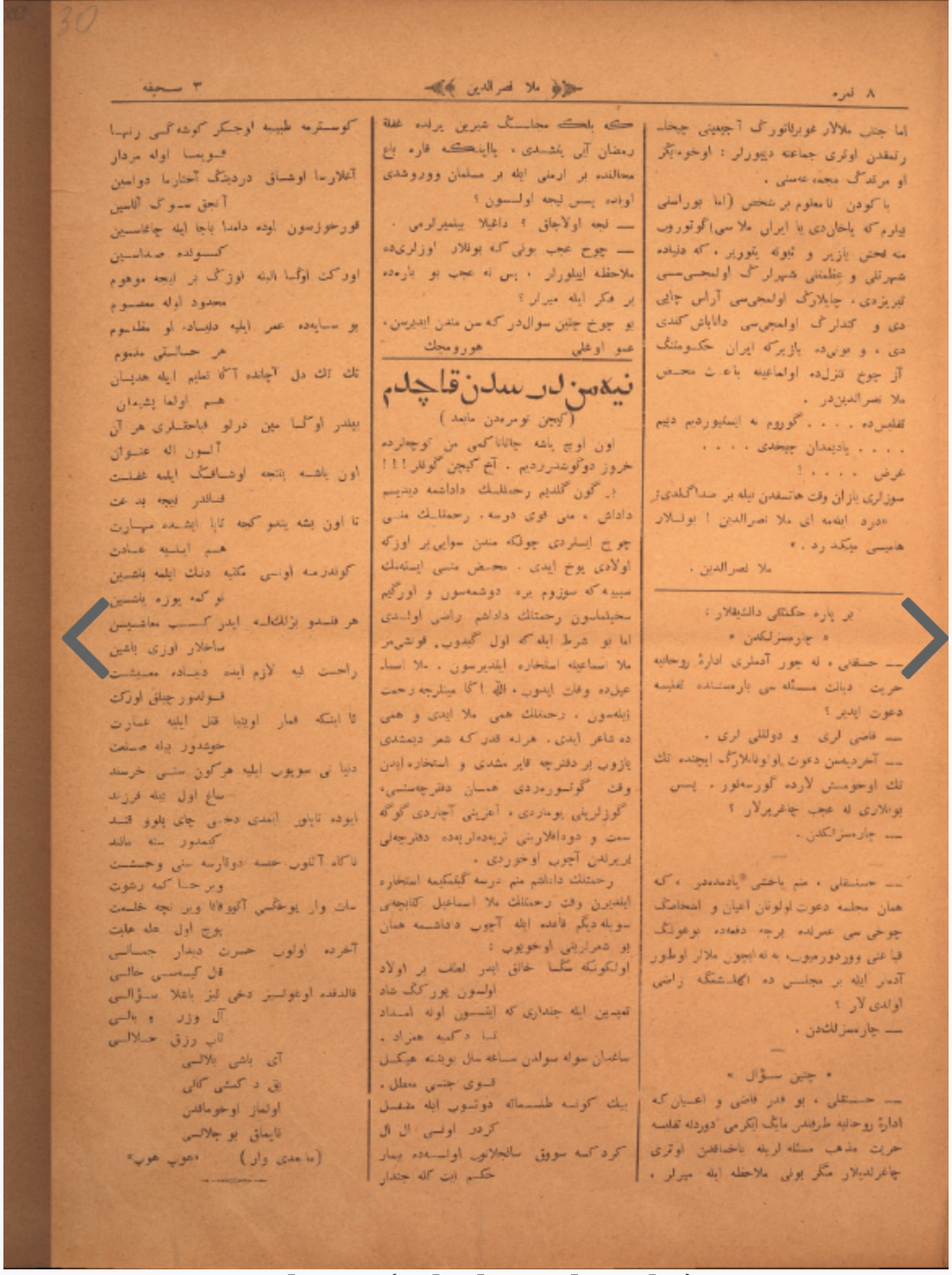
۸ نمره ملا نصرالدين ۳ صحیفه

Sol Sütun (Haberler ve Eleştiriler)

Ama Cenap Mollalar: "Mollalar, valinin cebini boşaltmaktan halkı unutmuşlar. Okuyun, bakın o mürteci (gerici) meclisine."

Bakü'den: "Meçhul bir şahıs (ama burasını bilirim ki yalancı ya da İran mollasıdır) bana fahiş bir mektup yazıyor... Tebriz'de, Çaylaklar'da Molla Nasreddin'in az çok etkisinin olduğunu söylüyor. Yazık ki İran hükümetinin Molla Nasreddin'den korkusu yoktur."

Bir Parça Hikmetli Sorular (Çaresizler): "Gerçekten de neden idare-i ruhaniye (dini idare) hürriyet ve diyanet meselesini tartışmak için Tiflis'e davet ediyor? Kadıları ve devletlileri (zenginleri) çağırıyorlar... Pes, bunları ne diye çağırıyorlar?"

Çetin Soru: "Gerçekten de bu kadar kadı ve ayanı (ileri geleni) ruhaniye tarafına davet edip din hürriyeti meselesini tartışmaya çağırmak, acaba ne anlama gelir?"

Orta Sütun (Makale ve Hikaye)

Neden Benden Kaçtın? (Geçen Numaradan Devam): "On üç yaşında çocuktum... Rahmetli ağabeyim dedi ki: 'Dadaş, gel okumaya başla.' Ağabeyimin çok işi vardı, başı kalabalıktı. Bir gün dedi ki: 'Git Molla İsmail'den ders al.' Gittim Molla İsmail'e istihare (nasihat) için... Allah ona bin rahmet eylesin. Rahmetli hem molla idi, hem şairdi. Her ne zaman şehre gelse bir defter çıkarır, mesnevi ve istiharelerden okurdu..."

Horozoğlu

Sağ Sütun (Şiir - Hop Hop)

Derginin ünlü şairi M.A. Sabir (Hop Hop) tarafından yazılan satirik şiirden bölümler:

"Gösterme tabibe (doktora) acıyan köşesini, ruhuna yazık etme murdar."
"Ağlarsa uşak (çocuk), derdinin dermanını ancak soğuk suyla ara."
"Korkusundan evde damda bacayla çatışmasın, sesini kessin."
"Öğret ona elinde on kuruş bir akçesi olsun, sınırlı kalsın masum."
"Bu sayede ömrü boyunca dindar olsun, mazlum her haliyle medyum (sessiz)."
"Daha dili yeni açıldığında ona hurafe öğret, her an pişman olmasın."
"Bilsin ona bin türlü kabahatler her an olsun, alnına unvan (etiket) asılsın."
"On yaşına gelince cehaletle gaflet içinde kalsın."
"On beşine gelince kâğıt oyununda (kumar) maharet kazansın, âdet edinsin."
"Gönderme onu mektebe, dininle bağışla... kalsın yüzü kara."
"Fesatla yalanla kazansın maaşını, saklasın yüzünün karasını."
"Rahat neye lazım ey dünyada meşakkat çeken, dolsun kalbi kederle."
"Kumar oynayıp katledince ömrünü, hoşnut olur bu saltanat."

(Devamı var - Hop Hop)

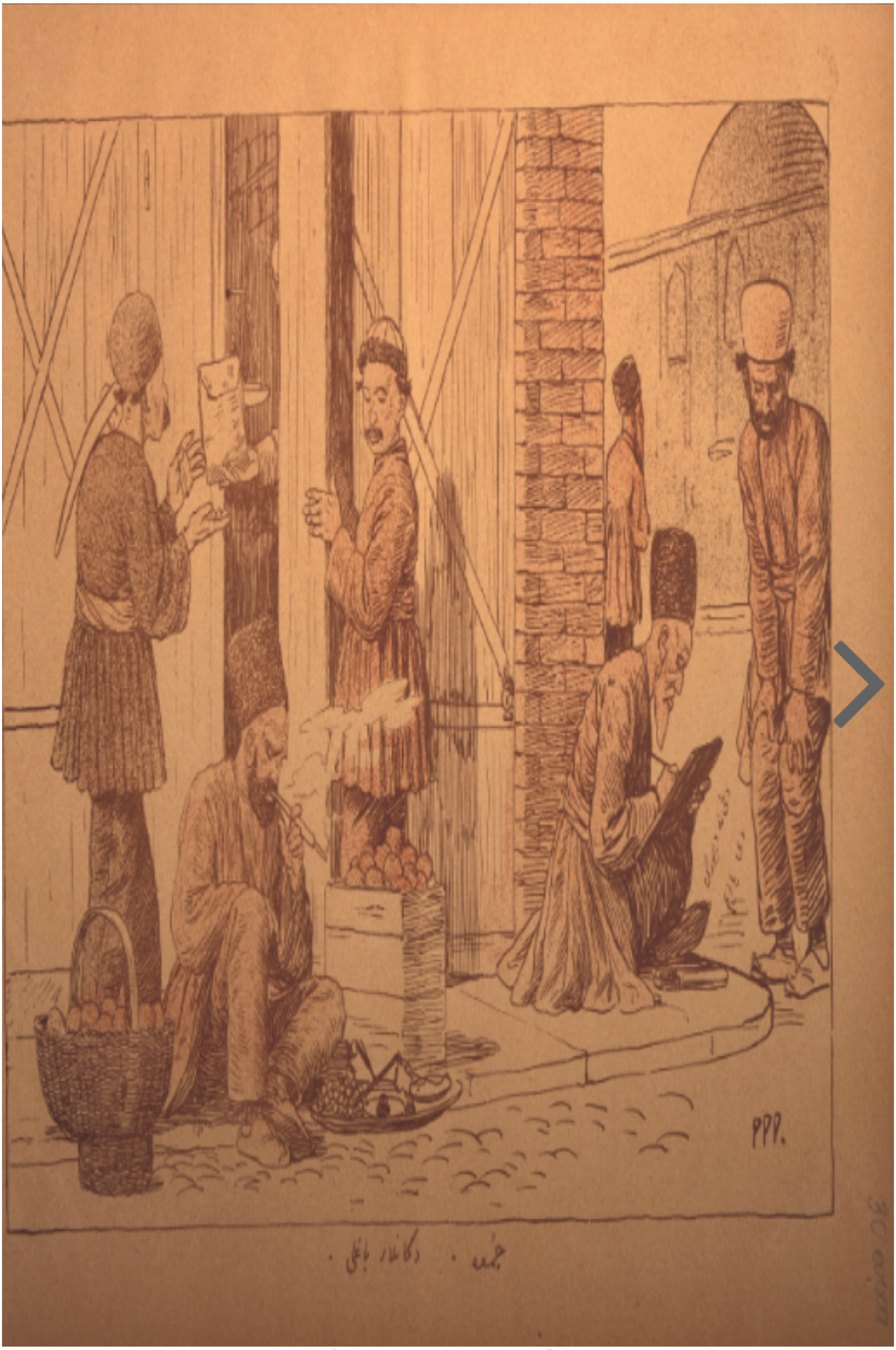

"Gence... Dükkânlar bağlı."

"Dükkânların bağlı (kapalı) olması", şehirde ticaretin durduğunu, ekonomik bir krizin veya siyasi bir protestonun (grev vb.) yaşandığını simgeler.

karakterlerin (yere oturan satıcı, bekleyen insanlar ve kâtip) durgun ve boynu bükük halleri, hayatın sekteye uğramasının halk üzerindeki karamsar etkisini vurgular.

Gence Vurgusu: Dergi, Azerbaycan'ın önemli şehirlerinden biri olan Gence üzerinden, bölgedeki genel idari veya toplumsal sorunlara dikkat çekmektedir.

Üstteki Karikatür (Darp Sahnesi)
Metin Çevirisi:
Sağ alttaki kutuda şu yazmaktadır:
"Döverler pirinden, korkmaz birisi, hayattan eşiği, ahmak baladan diyor ağam."
(Özetle: Onu dövüyorlar ama kimseden korkmuyor; bu cahil, kapı dışarı edildiğini bile anlamıyor.)

Yorum:
Burada bir vatandaşın, iki kişi (muhtemelen kolluk gücü veya zorbalar) tarafından darp edilerek dışarı atılması tasvir ediliyor. Arka plandaki figür ise bu durumu tepkisizce izlemektedir. Karikatür, dönemin baskıcı yönetimini ve halkın gördüğü eziyeti eleştirirken, toplumun bu duruma karşı duyarsızlığını veya cehaletini de yerer.
2. Alttaki Karikatür (İran İbriği)
Metin Çevirisi:
İbriğin Üstünde: "İran İbriği" (İran Âftâbesi)
İbriğin Üzerindeki Etikette: "İlan: Mösyö Kikof'un dükkanında... her türlü porselen kap kacak... nakışlı ve süslü... mevcuttur."
En Alt Satırda: "Nuh zamanından kalmıştır. Ağırlığı iki pud (yaklaşık 32 kg), 12 grivnadır."
Yorum:
Hantallık ve Eskilik: İbriğin "Nuh zamanından kalma" ve "çok ağır" olarak tanımlanması, o dönemdeki İran (Kaçar Hanedanı) yönetiminin ne kadar çağ dışı, geri kalmış ve toplumun sırtında bir yük olduğunu simgeler.
Siyasi Eleştiri: Molla Nasreddin dergisinde "İbrik" sembolü, genellikle modernleşemeyen ve köhnemiş yönetimleri aşağılamak için kullanılır. İbriğin üzerindeki ilan ise bu köhne yapının artık sadece bir "antika" veya "ticari eşya" kadar kıymeti olduğunu ima eden bir ironidir.

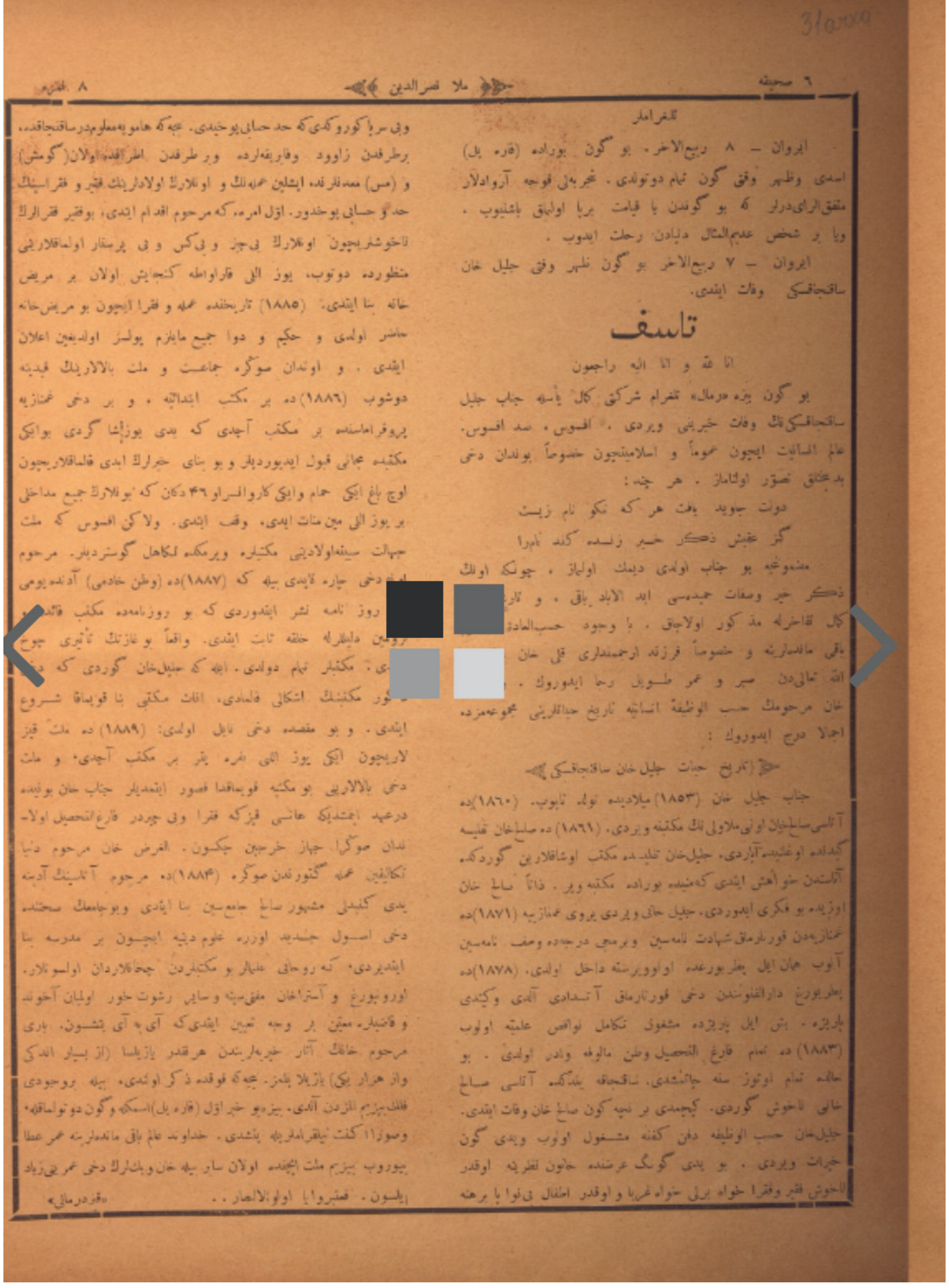

Telgraflar
İravan (Erivan) – 8 Rebiülahir: Bugün burada "Kara Yel" (fırtına) esti. Öğle vakti gün tamamen tutuldu (karardı). Tecrübeli koca karılar ittifak ediyorlar ki, bu gökten ya kıyamet kopacak ya da bir şahıs dünyadan göçüp gidecek.
İravan – 7 Rebiülahir: Bugün öğle vakti Celil Han Sağçağski vefat etti.
Teessüf (Üzüntü)
"Şüphesiz biz Allah'tan geldik ve O'na döneceğiz."
Bugün bize "Termal" Telgraf Şirketi, Celil Paşa Sağçağski'nin vefat haberini verdi. Affedersiniz, binlerce kez teessüf... Genel olarak insanlık alemi ve özel olarak İslam dünyası için bundan daha büyük bir talihsizlik düşünülemez. Her neyse:
"Dünya ebedi değildir, her kim ki iyi ad bıraktı,
Onun hayır duası ebedi kalır, adı ölmez."

Bu hayırlı zikrin ve sıfatların sahibi Celil Han, gerçek bir vatanseverdi. Cenabıhak onun ruhunu şad eylesin. Biz de görevimiz gereği, merhumun hayat hikayesini dergimizde kısaca yayınlıyoruz:
Celil Han Sağçağski'nin Hayat Hikayesi
Celil Han (1853) yılında doğmuştur. (1860) yılında babası onu mollanın yanına mektebe verdi. (1861) yılında Sağçağski Tiflis'e gidince Celil Han, Tiflis'te okul çocuklarını gördükçe babasından kendisini oradaki okula vermesini rica etti. Celil Han bu fikri gerçekleştirdi ve eğitimini Tiflis'te tamamladı. (1871) yılında eğitimini bitirip şehadetname (diploma) aldı ve yüksek derecede eğitimine devam etti. (1878) yılında Petersburg Darülfünun'undan (Üniversite) mezun oldu. Beş yıl Paris'te kalarak eğitimini daha da geliştirdi ve (1883) yılında oradan mezun olarak vatanına döndü. Bu sırada tam otuz üç yaşındaydı. Sağçağski geldiğinde babası Salih Han'ın hastalandığını gördü. Çok geçmeden babası vefat etti.
Celil Han görevini devraldı ve halkına hizmet etmeye başladı. Özellikle fakir fukara ve öksüz çocukların durumuna çok üzülürdü. Birçok şehirde, fabrikalarda ve madenlerde çalışan işçilerin ve onların ailelerinin çektiği sefaleti görünce harekete geçti. İlk iş olarak, merhumun teşvikiyle fakir çocuklar için ücretsiz eğitim veren okullar açıldı. (1885) yılında işçiler ve fakirler için bir hastane kurdurdu.
(1886) yılında halkın ve milletin yararına bir kütüphane açtı ve bu kütüphane için programlar hazırladı. Halkın cahilliğini yenmek için gece gündüz çalıştı. (1887) yılında "Vatan Hizmetçisi" adında bir gazete çıkarmak istedi ancak buna izin verilmedi. Buna rağmen yılmadı ve eğitime desteğini sürdürdü. (1889) yılında kız çocuklarının eğitimi için bir mektep açtı ve zenginlerin bu çocuklara yardım etmesini sağladı.
Kendi köyünde meşhur bir cami ve medrese inşa ettirdi. O medresede yeni usulde eğitim verilmesini sağladı. Bazı ruhaniler ve rüşvet yiyen ahundlar buna karşı çıksa da o yolundan dönmedi. Celil Han ömrünü milletine hizmetle geçirdi. Allah ona rahmet eylesin, mekânı cennet olsun.
İmza: S.M. (Sait Marif)

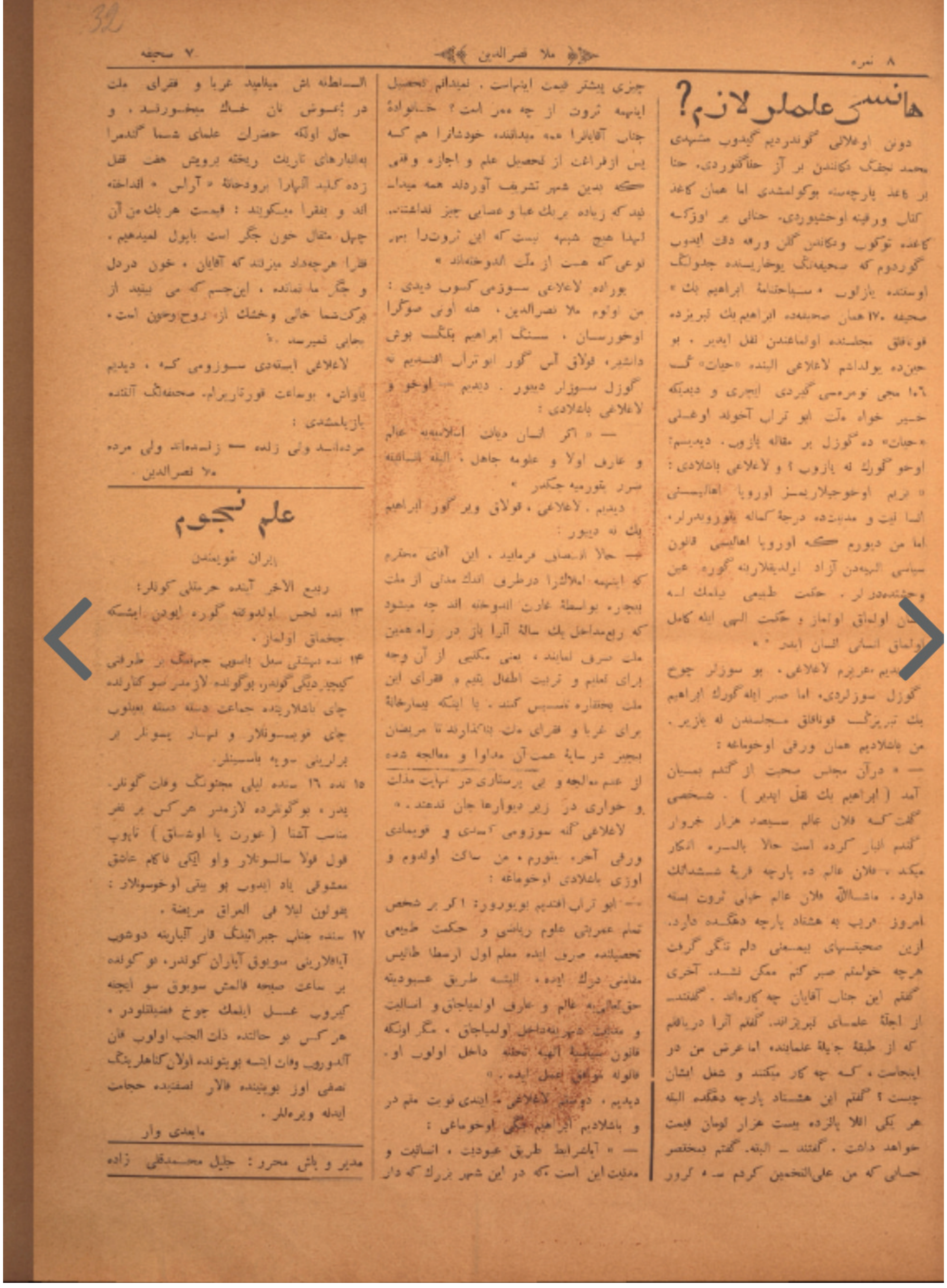

Hangi İlimler Lazım? (Hangi İlimler Gerekli?)

Dün oğlanı gönderdim, gidip Meşhedi Muhammed Necef'in dükkanından bir parça kına alsın. Kına bir parça kâğıda sarılmıştı ama o kâğıt bir kitap yaprağıydı. Dikkatle baktığımda sayfanın en üstünde "Siyahatname-i İbrahim Bey" (İbrahim Bey'in Seyahatnamesi) yazdığını gördüm. Bu kitabın 170. sayfasıydı.

Arkadaşım Lağlağı (Molla Nasreddin'in karakterlerinden biri) gelip yanıma oturdu. Ona dedim ki: "Bak Lağlağı, bu kâğıtta neler yazıyor!" Lağlağı kâğıdı okumaya başladı. Kâğıtta özetle şunlar yazıyordu:

"Ey insanlar! Eğer dini ilimlerde arif (bilgili) olmazsanız ve fen ilimlerini öğrenmezseniz, cehalet içinde kalıp yok olmaya mahkumsunuz."

Lağlağı bunu okuyunca dedi ki: "Molla, bunlar boş sözler. İbrahim Bey Avrupa'yı görüp medeniyetten bahsediyor ama bizim halkımız siyasi hürriyetten ve kanundan habersizdir. Bizim için asıl lazım olan şey, bu zor zamanlarda karnımızı doyurmak ve hayatta kalmaktır."

Tartışma derinleşince Lağlağı şöyle devam etti: "Müslümanlar bugün fakirlik ve perişanlık içindedir. Bilginlerimiz (ulema) ise halkın derdine derman olmak yerine, rüşvet ve dünya malı peşinde koşuyorlar. Bizim asıl ilim diye bildiğimiz şeyler, halkın karnını doyurmuyor."

İlm-i Nücum (Astronomi / Fal)

Bu bölüm, halk arasındaki batıl inançları ve günlerin uğursuzluğuna dair söylentileri alaya alan bir mizah köşesidir:

Rebiülahir Ayının 13'ü: Bu gün uğursuzdur, evden dışarı çıkmamak lazımdır.

14'ü: Gökyüzünde uğursuz bir yıldız görülecek, bu yüzden bugün nehir kenarlarında toplanıp çay içmek ve keyif yapmak tehlikelidir.

15'ü: Bugün Leyla ile Mecnun'un vefat günüdür. Herkes sevdiğine kavuşmak için fal açtırmalıdır.

17'si: Bugün soğuk su içmek ve banyo yapmak tehlikelidir; çünkü yıldızların durumu vücutta çeşitli hastalıklara yol açabilir.

Not ve Künye

Mabadi var: (Devamı var)

Yönetici ve Başyazar: Celil Muhammedkuluzade (Celil Memmedguluzade)

Kısa Özet

Bu sayfa, o dönemdeki eğitim sistemini ve ruhanilerin tutumunu eleştiren ciddi bir makale ile halkın batıl inançlarıyla dalga geçen bir "fal" köşesini bir araya getiriyor. Molla Nasreddin, toplumun hem cehaletini hem de bu cehaletten beslenen yapıları sert bir dille hicvetmektedir.

Üstteki kutucuk: Hicaz Demiryolu
Alttaki kutucuk: Refik ettiler (Arkadaş/Yoldaş ettiler)

Bu karikatür, 20. yüzyıl başındaki Osmanlı-Alman ittifakını ve Hicaz Demiryolu projesini konu alan bir siyasi hicivdir:

Üst Kısım: Bir Alman subayı ile bir Osmanlı subayı, demiryolu projesi için el sıkışarak bir ortaklık kurarken görülüyor. Bu, iki devlet arasındaki diplomatik yakınlaşmayı temsil eder.

Alt Kısım: Alman subayı arkasını dönüp uzaklaşırken, Osmanlı figürü tek başına kalmış ve başına üşüşen arıların saldırısına uğramıştır.
Anlam: Çizer, Almanlarla kurulan bu ortaklığın Osmanlı'ya huzur getirmek yerine, beraberinde çözülmesi zor sorunlar ve büyük dertler (arılar) bıraktığını anlatmaktadır. Alman müttefikin işi bittikten sonra Osmanlı'yı bu karmaşa ve tehlikelerle baş başa bırakması eleştirilmektedir.

Molla Nasreddin
2 Haziran — Fiyatı 12 Kapik
Ey Kenan'ın ayı batıp gidince, ey Kenan yaşlısı (Yakup), kaygılanma,
Gül bahçen ansızın hüzünler evine dönünce kaygılanma.
Ey dert vuran gönül, sevinçli ol ve neşe saç,
Namertçe kazanç uğruna fikir ve vicdan satılınca kaygılanma.
Sana dönen bu bozuk çarktan muradın olmadıysa da,
Dünya hep bu durumda durup kalacak değildir, kaygılanma.
Gündüz ve gece inleyip sızlayan ey zavallı,
Ey halk, ey yoksul işçi ve çiftçi, kaygılanma.
Sabahın köründen akşama dek çekersin bunca zahmeti,
Gördüklerin hep her çeşit çirkinlik ve suçlamadır.
Sen hor görülmüşsün, kusur sende değil; varsın köylü çeksin lezzeti,
Seni aşağılayan o hanlar ve ileri gelenler kaygılanmalı, sen kaygılanma.
Çalış, bırak belin bükülsün; varsın işin gücün tam olsun,
Çalış, aç kal; hayvanlar gibi çuvalın dolsun.
Zulümden yükselen adalet çığlığı ezelden beri vardır,
Senin rızkını yağmalayan Molla ve Beyler kaygıya düşsün, sen kaygılanma.

Sayfa 2

Abonelik fiyatı Tiflis'e ve her tarafa göndermek için:

Yıllık (48 nüsha): 6 Manat

Altı Aylık (24 nüsha): 3 Manat

Üç Aylık (12 nüsha): 1 Manat 50 Kapik

Tek nüshası: 12 Kapik

Mecmuanın Adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin Yazıhanesi.

İdareye: Basılmak üzere gönderilen mektup ve makalelerin geri gönderilme mecburiyeti yoktur, eğer sahipleri posta pulu gönderirse iade edilirler.

22 Rebiülahir 1324 / 2 Haziran 1906 — Her hafta yayınlanır.

Molla Nasreddin'in Telgrafları

Tiflis: İdare-i Ruhaniye karar verdi ki, işleri düzeltmek için Mayıs'ın 25'inde teşkil edilen Müslüman Ruhani Meclisi; memleketin, zamanın karışıklığı nedeniyle Müslümanların ve fırkaların çoğunun toplantıya gelmemesi ve katılmaması üzerine bu iş şimdilik ertelenmiştir.

Derbent: Buradaki Müslümanlar, din görevlileri ve ileri gelenler 25 bin manat toplayıp büyük bir yeni usul okul binası inşa etmeye karar verdiler. Lakin İran'ın "Hoy" şehrindeki okulların kapatılma haberini duyunca bu niyetten vazgeçip dağıldılar.

Bakü: Japonya'yı İslam'a davet etmek için giden din görevlisi Cenap Molla Cebbar Hazretleri, bugün hızlı trenle buradan geçip Petersburg'a doğru yola çıktı.

Buhara: Japonya'yı Rus mezhebine davet etmek için giden Rus keşişine yol harçlığı için Cenap General Adyutant Emir Buhara Hazretleri 30 bin manat bağışladı.

Kafkas Haberleri

Bakü: Şehir idaresi tarafından Müslümanlar için ikinci bir okulun açılışı cuma günü gerçekleşti. Bakü Müslüman talebe ve öğrencilerinin oturduğu bina ise müşteri bulunmadığı için kapatılmıştır. Petrol madenlerinde çalışan Müslüman işçiler için bir okul ve okuma odası açılması yönündeki dilekçe işleme alınmıştır.

Gence: Burada açılan okullar ve kıraathaneler halkın ilgisizliği nedeniyle birer birer kapanmaktadır. Şehrin ileri gelenleri bu durumdan pek şikâyetçi görünmemektedir.

Şamahı: Geçen hafta çıkan fırtına ve dolu yağışı nedeniyle bağ ve bahçeler büyük zarar görmüştür. Halk bu felaketi günahlarına ve ibadetsizliğe bağlayarak dua etmektedir.

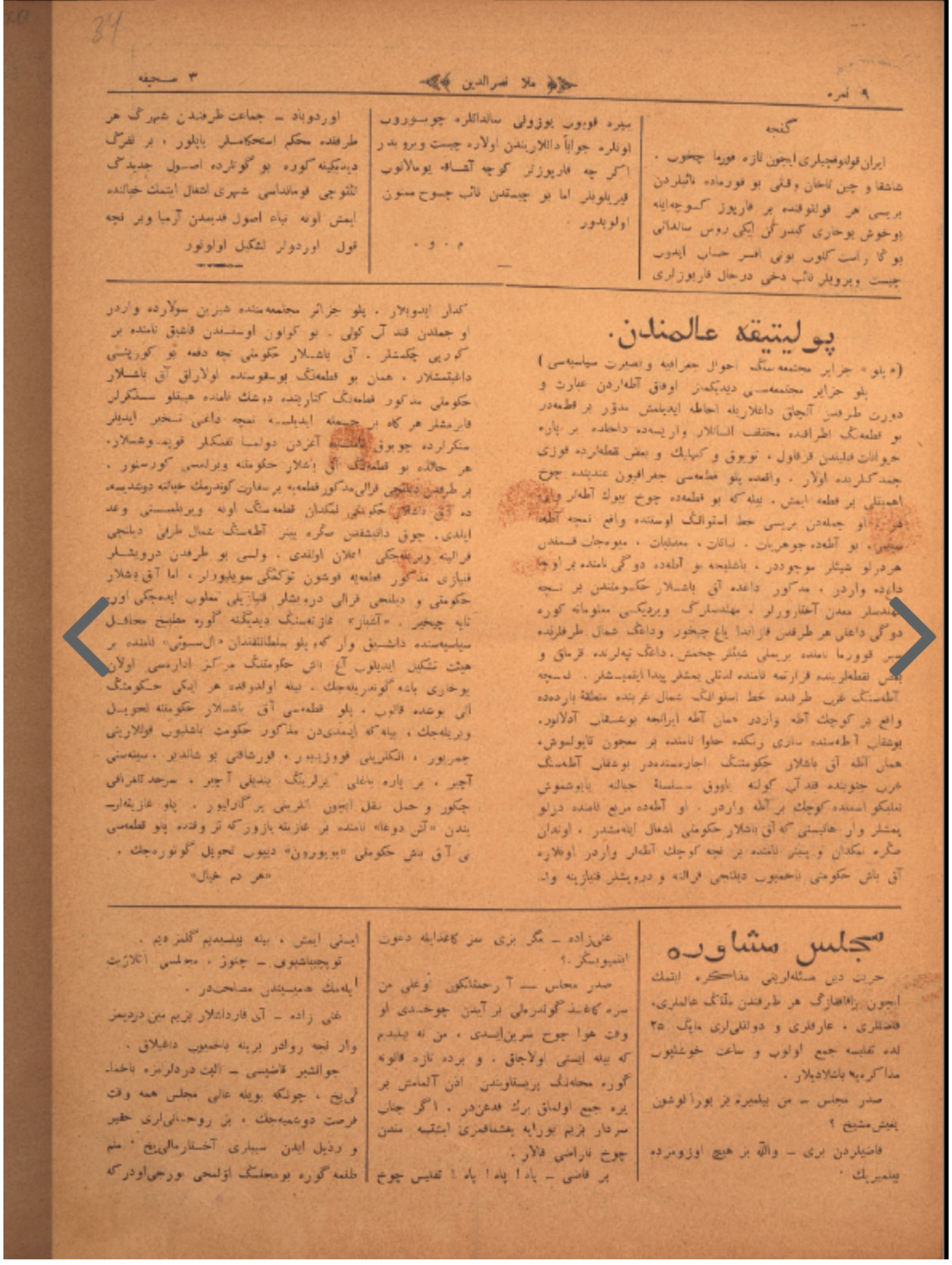
۳ صحیفه ملا نصرالدین ۹ نمره
گنجه
پولیتیقه عالمندن
مجلس مشاوره

Sayfa 3

Gence

İran kavun ve karpuzları için yeni haberler çıkıyor. Şaşka ve Çin lahanası ile kabağı bu usulde yiyenlerden birisi, her kavununda bir karpuz çekirdeğine yahut kavun çekirdeğine rast gelip bunu ağır hesap ederek; Çince ve Rusça hesaplayıp derhal karpuzları yere koyup bozukça sandıklara doldurmuştur. Onlara cevaben dallarından; eğer çiğ karpuzlar küçüğe karışıp yumuşayıp veriliyorlarsa da bu yönden gayet memnun kalınmıştır.

Ordubad

Halk tarafından şehrin her tarafında sağlam kaleler yapılıyor. Bir askerin dediğine göre bu günlerde yenilikçi Kumandan şehri ele geçirmek hayalindeymiş; ona dayanarak eski usulden kalma birkaç kolordu kuruluyor.

Politika Dünyasından

Palo adalar topluluğunun coğrafi durumu ve siyasi görüşü. Palo adaları dediğimiz küçük adalardan oluşan ve dört tarafı alçak dağlarla çevrili bahsedilen bir adadır. Bu adanın etrafında çeşitli adalar var ise de içinde bir miktar hayvanat; tavuk, köpek ve bazı bölgelerde domuz cinsleri de bulunur. Kısacası Palo bölgesi coğrafya bakımından çok önemli bir yermiş. Öyle ki bu adada çok büyük adalar var. Özellikle eşlek çizgisi (ekvator) üstünde yer almıştır. Bitkiler, madenler, meyveler kısmından her türlü şey mevcuttur.

Adanın "A" başlılar hükümetinden birkaç mühendis maden arıyor. Mühendislerin bildirdiğine göre dolgu dağı her taraftan altın balçığı çıkarıyor ve dağın kuzey taraflarında "Kavurma" adında bir yer çıkmış. Dağlık yerlerde kırmızılık ve bazı noktalarında karartı adında lezzetli meyveler yetişiyormuş. Ekvatorun batı tarafında, ekvatora yakın bölge merkezinde bulunan küçük bir ada vardır, ona "Boş kap" adını verirler.

Danışma Meclisi

Hürriyet ve din meselelerini görüşmek için bir taraftan din adamları, bilginler ve devlet yetkilileri Mayıs'ın 25'inde Tiflis'te toplanıp saatlerce tartışmaya başladılar.

Meclis Başkanı: – Biz bilmiyoruz, bizi buraya niçin çağırdınız?

Bilginlerden biri: – Vallahi biz hiç kendimiz de bilmiyoruz.

Gani Zade: – Meğer bizi bir kağıt ile çağırmamışlar mı?

Topçubaşıyev: – Rahmetli oğlu, ben size kağıt göndereli bir aydan çok olmuştu, o vakit hava çok serindi; ben ne bileyim havanın böyle ısınacağını. Burada yeni yasaya göre mahalle meclisi kurulacaktır. Eğer Sayın Serdar bizim burada toplandığımızı duyarsa benden çok memnun kalır.

Bir Kadı: – Of! Of! Ne kadar çok işiniz varmış, böyle bilseydim gelmezdim.

Topçubaşıyev: – Efendiler, meclisi bozmayın, hepimiz arkadaşız.

Gani Zade: – Ey kardeşler, bizim aramızda nice söylentiler var, birbirine bakıp dağıtmayalım.

Cevanşir Kadısı: – Dertlerinize bakmayın; çünkü böyle yüce meclis fırsatı her zaman düşmez. Biz ruhlarımızı aşağılayan ve rezil eden sebepleri aramalıyız. Bizim gruba göre bu meclisin sonucu şudur ki...

"Ansızın uzaklardan 'Savulun, yol açın!' sesi yükseldi. Hizmetçilerin bağırmasından, fayton tekerleklerinin gürültüsü göklere çıktı. Gördüm ki her iki tarafta hizmetçiler sıra dizmişler, o sıraların arasından fayton hareket ediyor. Gördüm bir adamı durdurup başına ve suratına öyle sille, yumruk vuruyorlar ki ağzından burnundan kan dökülüyor... (İbrahim Bey'in Seyahati

Toplumsal bir hiyerarşinin ve devlet baskısının resmidir:
Zulmün Araçları: Faytonun üzerindeki sürücü devasa bir kırbaç sallıyor. Hemen yanında, üniformalı ve silahlı (kılıçlı) görevliler, halkı fiziksel olarak iterek ve darp ederek yolu açıyorlar. Bu, gücün sadece zenginlikle değil, kaba kuvvet ve otoriteyle korunduğunu gösterir.

Aşağılanan Halk: Sağ tarafta dizilen insanların ağızlarının kırmızıyla boyanmış olması veya bir bezle kapatılmış gibi durması, halkın susturulduğunu ve sesini çıkaramadığını simgeler.

Vurdumduymazlık: Faytonun penceresinden bakan figürler (büyük ihtimalle din adamı ve devlet görevlisi), dışarıdaki şiddete ve sefalete tamamen yabancılaşmış, donuk bir ifadeyle bakmaktadırlar.

Masumiyetin Ezilmesi: En sağda ağlayan küçük çocuk ve en önde boynu bükük zayıf köpek, bu adaletsiz düzenin en savunmasız kurbanlarını temsil eder.

Karikatür, otoritenin (faytondakiler) ve onun koruyucularının (kırbaçlı ve kılıçlılar), halkı susturarak ve ezerek yoluna devam ettiği bir "zorbalık düzenini" resmediyor.

ملا نصرالدين

علم نجوم

تكذيب

مكتوب

آتالار سوزى

Molla Nasreddin

Bazıları, aşağılayan gazetecilerin dişlerini kırsın, ağızlarını kapatsın ki bir daha öyle boş fikirleri akıllarına getirmesinler. Herkes bilsin ki İslam'ın gerilemesine sebep olanlar, o hain gazetecilerdir. Bu imansız, yeni yetme okumuşlar mıdır? Çünkü din adamlarının kusurlarını dilleriyle yazmaktan utanmıyorlar ve Allah'ın dillerini vuracağından korkmuyorlar. Temenni ederim ki bu önemli mesele çözülsün!

Bazı bilginler, gazetecileri doğrudan doğruya azarladılar; umulur ki bu diğerlerine büyük bir ders olur!

Molla Safder: Müslüman gazeteleri kapatılmalıdır, çünkü halkın fikirlerini bozuyorlar.

Mektup

Makam, Palo gayretinden daha tatlıdır. Her ne okuyan varsa o olur. Müslümanların bir derdi var ama kimse söylemez, sadece ağlar. Her sefilden bin tok çıksın, hepsi köse olur. Her şeyin tazesi iyidir ama eğitim kitabının eskisi. Var mı yerini tutacak, vicdanı satın alacak olan o tanımaz. Bu durumda, bırak beyler seni duvar gölgesinde övsün. Gece hiçbir kapı seni içeri almaz. Yağlı elin varsa sür kendi sakalına, küçük bir yakışığın olsun. Yavaş giden çok yol alır, yetişen de çok olur. Yakınına gelince veren çok olur ama yürekten veren olmaz.

Atasözleri

Can ayrılınca, halkın canı çıkar.

Dilsizin dilinden molla anlar.

Malın içindeki güzelliği akılsızlar fark etmez.

Mal birikir ki o malı molla yesin.

Mollanın evi o zaman şanslıdır ki iki yerden birden yemeğe çağırılır.

Molla helvayı görünce Kuran'ı unuttu.

Mollaya bedava başvurmak ne kadar da çoktur.

Ölünün kapısı bağcı olur.

Yıldız Bilimi

Farsça Takvimden

Göklerin durumu şuna işaret eder ki; devlet hizmetindeki kutsal din adamlarının varlığı ve sağlığı korunmalı; onları eleştirenlerin, Molla Nasreddin ve onun gibilerin ağzına vurulmalı ve ceza verilmelidir. Bazı alimler üzerinde modern bilimlerin yükü vardır. Merhametli ve inançlı büyük Müslümanlar, Kafkasya'nın özellikle kırsal bölgelerine atanmışlardır. Vekiller ve saygın kişiler genellikle fesatçı ve kavgacıların baskısı altındadırlar. Vekiller bu kutsal kişilere saygı göstermeli; cahil fikirli, dar görüşlü, kıt anlayışlı ve zalim kişilerden uzak durmalıdırlar. En doğrusunu Allah bilir.

Teklif

Sayın Molla Nasreddin! Siz, önderler ve diğer Müslüman basın mensupları sürekli yazıyorsunuz ki; bizim devlet hizmetindeki din adamı sınıfımız aciz ve korkaktır. Karanlıkta bir hayalet yahut bir kuru kafa görseler kaçıyorlar. Ben ise bu yazanların tamamını yalanlıyorum ve diyorum ki; bizim bu din adamlarımız nurlu, yüce, korkusuz, yiğit, canlı ve cesurdurlar. Öyle ki...

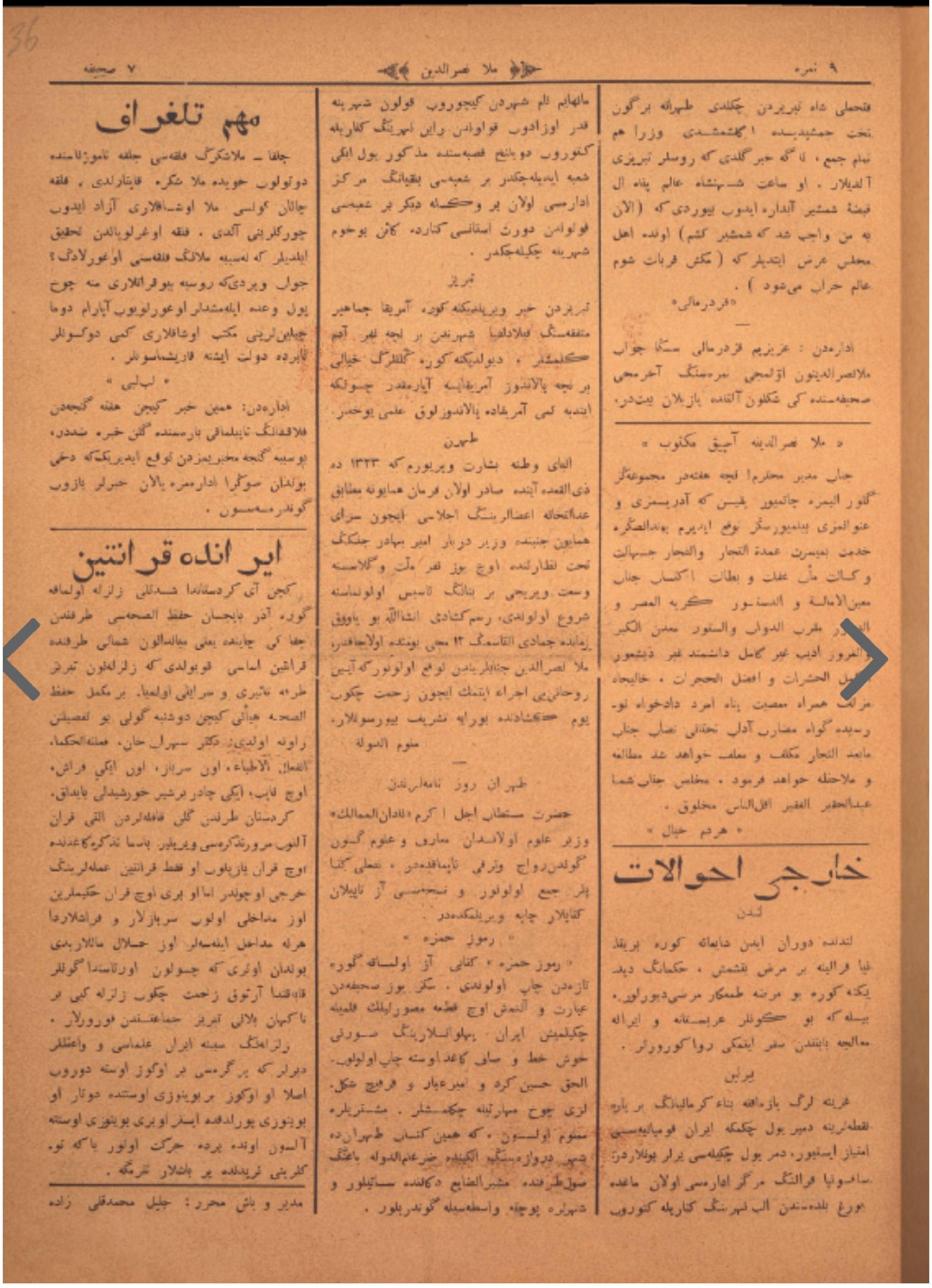

Fethali Şah

Fethali Şah bir gün Tahran'da tahtta oturmuştu. Vezirlerin hepsi toplanmıştı, ansızın haber geldi ki Ruslar Tebriz'i aldılar. O anda Şah kılıcını eline alıp hizmetçisini çağırdı ve "Şimdi bana kılıç kuşanmak farz oldu" buyurdu. Önündeki meclis, "Makamınız feda olsun, dünya harap olur" diyerek engel oldular.

— Kızıl Elmalı

İdareden: Azizimiz Kızıl Elmalı, senin "Molla Nasreddin" olmayışın nedendir? Altıncı sayfada resmin altına yazılanlar yeterlidir.

Molla Nasreddin'e Açık Mektup

Sayın müdür, değerli efendim! Kaç haftadır derginizi alıp bakıyorum ama isminizi ve unvanınızı bilmiyorum. Rica ederim, bundan sonra tüccarların önderi, ticaret ehli, akıl sahibi, seçkinlerin sığınağı...

— Herdem Hayal

Dış Haberler

Londra: Söylentilere göre Belçika Kralı bir hastalığa yakalanmış. Doktorların dediğine göre bu hastalık bulaşıcıdır. Bu yüzden Arabistan ve İran'a gitmeyi uygun görüyorlar.

Berlin: Gazetelerin yazdığına göre Almanlar, bir noktadan demiryolu çekmek için İran şirketinden imtiyaz istiyorlar.

Tahran: Vatanın müjdesini veriyorum; Padişah fermanına uygun olarak Meclis binası için saray yanında yer ayrıldı.

Önemli Telgraflar

Culfa: Culfa'da bazı mollalar hırsızlık yaparken yakalanıp Molla Şükür'ün yanına götürüldü. Molla onları serbest bıraktı. Dediler ki: "Hırsızlık mollaların işi midir?" Cevap verdi ki: "Rusya bürokratları çok para ve rütbe alıp devlet işine karışıyorsa, mollalar da karışır." — Leblibi

İdareden: Gence'den aldığımız habere göre Culfa'daki mollalar hakkındaki bu haber yalandır. Bu yüzden mektubun devamını basmadık. İdaremize yalan haberler göndermeyin.

İran'da Karantina

Geçen ay Kürdistan'da şiddetli deprem oldu. Azerbaycan Sağlık Kurulu'nun bildirdiğine göre, deprem yerinde yani Miyandoab'ın kuzey tarafında karantina kuruldu. Bir sağlık heyeti oraya gönderildi. Kürdistan tarafından gelen kervanları durdurup üç gün bekletiyorlar. İnsanlardan üç manat alıyorlar. Helal mallarıdır! Depremden canını zor kurtaran Tebriz halkına böyle bir karantina kurmuşlar. İran halkı diyor ki: "Dünya bir öküzün boynuzundadır, o kımıldasa deprem olur..."

Müdür ve Başyazar: Celil Memmedkuluzade

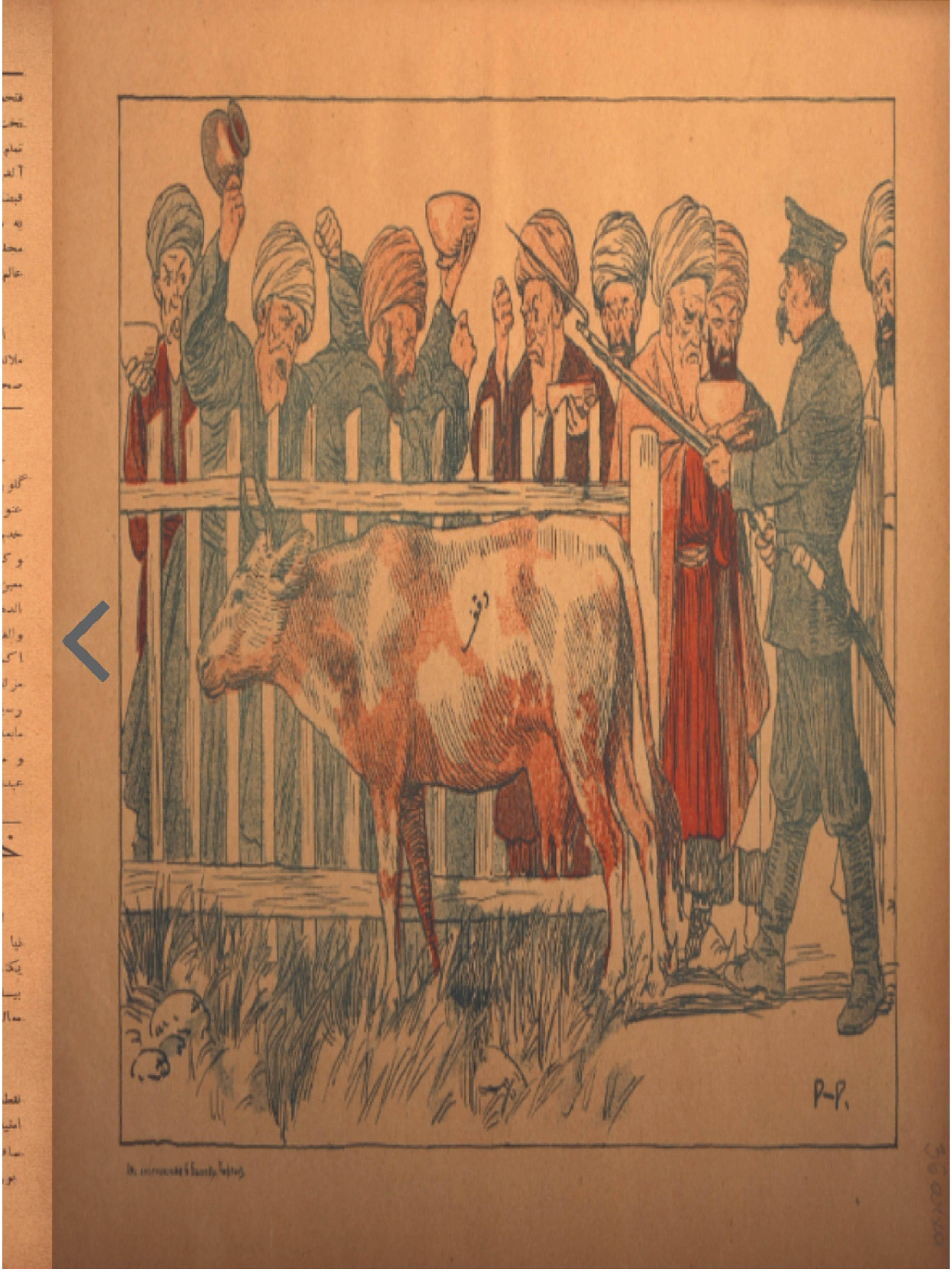

Özne (İnek): Karikatürün merkezinde, üzerinde Arap harfleriyle "Vakf" (Vakıf) yazan bir inek durmaktadır. İnek, toplumun ortak kaynağını veya halkın malını temsil eder.
Din Adamları (Mollalar): İneğin arkasındaki çitlerin gerisinde ellerinde kâseler, kaplar ve ibriklerle bekleyen bir grup molla görülmektedir. Yüz ifadeleri sabırsız ve öfkelidir; ineği sağmak veya ondan pay almak için beklemektedirler.

Askeri Figür: Sağ tarafta, tüfeğinin ucundaki kasaturayı mollalara doğru yöneltmiş üniformalı bir asker durmaktadır. Asker, halkın malını (vakıf ineğini) bu gruptan korumaya çalışıyor gibi görünse de, bir önceki metindeki "karantina" eleştirisi göz önüne alındığında, bu durum devletin veya otoritenin halkın kaynaklarına kimin ulaşacağına karar verdiği bir engel mekanizmasını da simgeliyor olabilir.

Eleştiri: Karikatür, vakıf mallarının (halkın malının) ihtiyaç sahiplerine değil, hırslı bir şekilde pay bekleyen din görevlilerine gitmesini veya bu sürecin baskıcı bir otorite tarafından yönetilmesini hicvetmektedir.

Özetle; halkın ortak değeri olan "vakıf" üzerinden dönemin din ve devlet bürokrasisinin çıkarcı yaklaşımı eleştirilmektedir.

İ. Rotter'in Tiflis'teki Litografya Basımevi."
(Not: Bu yazı, karikatürün teknik olarak nerede ve hangi matbaada basıldığını belirten matbaa künye bilgisidir.)

Metin Bilgileri
Başlık: Molla Nasreddin
Sayı: No. 10
Tarih: 9 Haziran
Fiyat: 12 Kapik (Hem Arap hem Kiril harfleriyle belirtilmiştir)

Kapak karikatürü, dönemin toplumsal yaşamından bir kesit sunarak halkın önceliklerini ve sosyal durumunu hicvetmektedir:
Molla Nasreddin: Sağ tarafta, elinde asasıyla duran figür Molla Nasreddin'dir. Yaşanan sahneyi bilgece ve eleştirel bir bakışla izlemektedir.
Gösteri: Meydanın ortasında yarı çıplak iki adam (muhtemelen pehlivanlar veya halk oyunları sergileyen göstericiler) performans sergilemektedir.
Müzisyenler: Sağ alt köşede, gösteriye zurna ve def ile eşlik eden geleneksel kıyafetli iki müzisyen yer almaktadır.
İzleyiciler: Arka planda kalabalık bir halk topluluğu bu gösteriyi pürdikkat izlemektedir.
Temel Eleştiri
Karikatür, derginin genel çizgisiyle uyumlu olarak muhtemelen "halkın gerçek sorunlarla ilgilenmek yerine basit eğlencelere takılıp kalmasını" veya "toplumsal ataleti" eleştirmektedir. Molla Nasreddin'in sahneye bakışı, bu tip geleneksel ve yerinde sayan toplumsal alışkanlıklara yönelik ince bir alay barındırır.
Sol alt köşedeki imza, derginin ünlü çizerlerinden Oskar Schmerling'e aittir.

Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“
قافقاز خبرلری
باكو
عرض حال

Sayfa 2
Abonelik fiyatı Tiflis'e ve her tarafa göndermek için:
Yıllık (48 nüsha): 6 Manat
Altı Aylık (24 nüsha): 3 Manat
Üç Aylık (12 nüsha): 1 Manat 50 Kapik
Tek nüshası: 12 Kapik
Mecmuanın Adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin Yazıhanesi.
İdareye: Gönderilen mektup ve makaleler açık Türk dilinde yazılmış olmasalar dahi basılmayacaklardır.
29 Rebiülahir 1324 / 9 Haziran 1906 — Her hafta yayınlanır.
Dokuz aylık müşterilere hediye olarak iki kitap gönderilecektir. Birincisi "Zeynep Hanım Hikayesi"dir ki Molla Nasreddin'in eseridir. İkincisi "Ümit Var"dır.

Kafkas Haberleri

Bakü: Bakü'den bize yazıyorlar: Bakü petrol işçileri pazar günü bir şölen tertip ettiler. Bu şölene Rus ve Yahudi işçiler de katıldılar. Müslüman işçiler diğerlerinden ayrılarak cuma günlerini tatil ilan ettiler. Ancak petrol sahipleri bu duruma itiraz ederek Müslüman işçilerin de pazar günü tatil yapmalarını istiyorlar. Hal böyleyken Müslüman işçiler cuma gününü kutsal sayarak işe gitmiyorlar. Bunun sebebi Müslüman işçilerin dini hassasiyetleridir.

Gökçay: Dün Gökçay'da bir kütüphane resmi törenle açıldı. Dört yüz manat para toplandı ve bu parayla kütüphane için kitaplar alınacak. Ayrıca kütüphane yararına bir tiyatro oyunu sergilendi. Sağ olsunlar, bu işe emek verenler.

Nahçıvan: Mayıs'ın 2'sinde şehir meclisi bugün Duma binasının açılışı münasebetiyle tebrik telgrafı gönderdi. Ancak Nahçıvan'daki diğer meclis üyeleri bu duruma karşı çıkarak Duma'nın hemen kapatılmasını talep ettiler.

Lakin Kul Olurlar Niye Şapkalı Göründü?

Mollalarımız halka diyorlar ki; Müslümanlıkta şapka takmak yoktur, bu günahtır. Lakin kendileri bazen şapka takanların önünde boyun bükerler. Bakü'de Müslüman işçiler cuma günü tatil yapmak istediklerinde, mollalar onlara destek vereceklerine sessiz kalırlar. Molla Nasreddin de der ki; bizler neden böyle her şeye boyun eğiyoruz?

Arzuhal

Azrail'in Huzurunda:

Ey yüce yaratıcı! Sen tek ve hâkimsin. Zaman ve mekân senin elindedir. Hikmetinden sual olunmaz, hükmün her şeye galiptir. Kaderde ne yazılmışsa o olur, kimse engel olamaz. Ben de senin bir kulun olarak halimi arz ediyorum. Hazret-i Âdem'den beri gelen bu düzen içerisinde insanların ömrü tükeniyor, vakitleri doluyor. Azrail gelip canlarını alıyor. Çeşitli hastalıklar ve dertler insanları perişan ediyor. Göz açıp kapayana kadar ömür geçiyor. Bizim görevimiz bu dünyada hayır işlemek ve senin rızanı kazanmaktır.

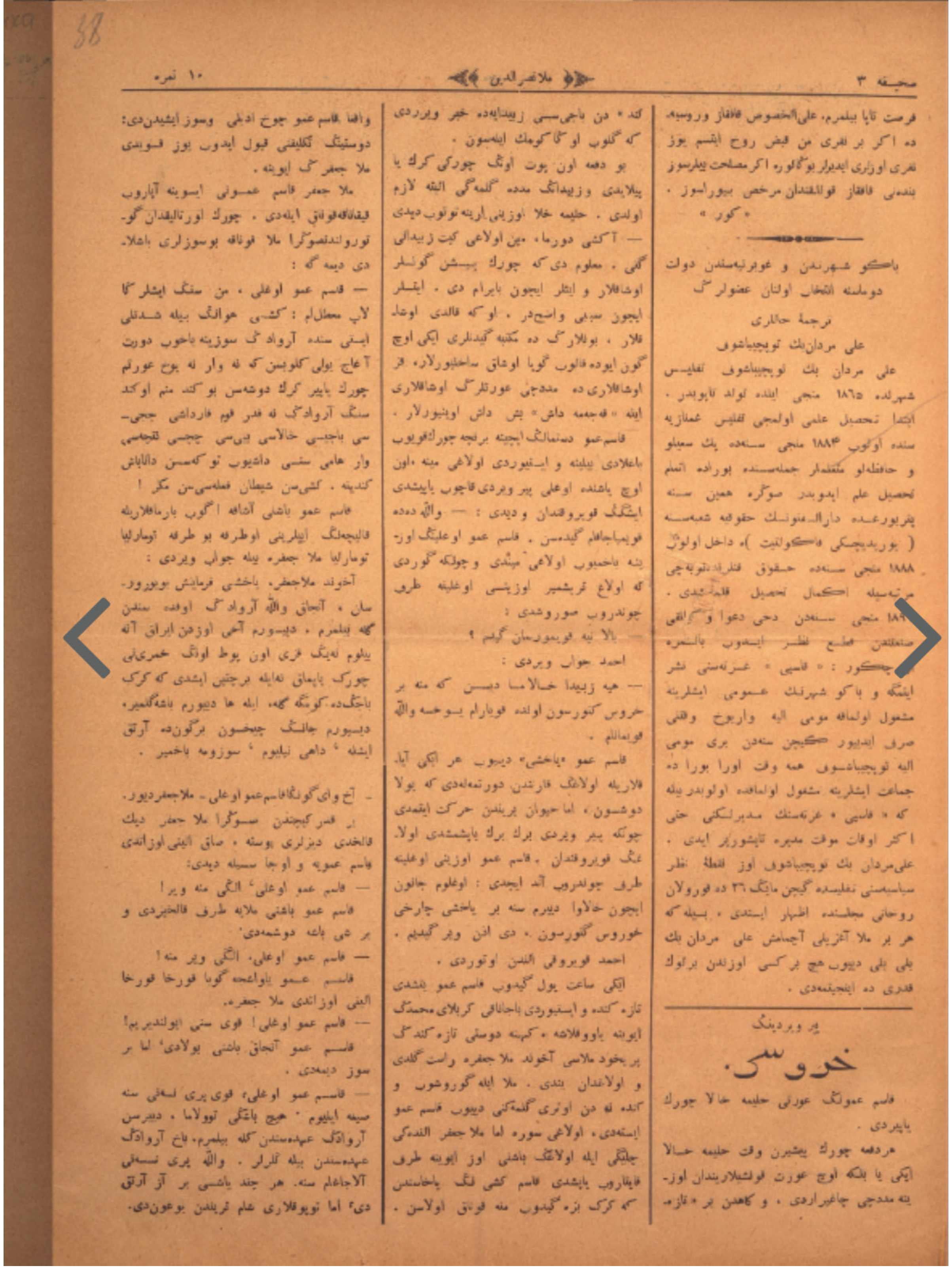

Ali Merdan Bey Topçubaşov
Tercüme-i Hali (Biyografisi)

Ali Merdan Bey Topçubaşov, 1865 yılında Tiflis şehrinde doğmuştur. İlk tahsilini Tiflis Gimnazyumu'nda (lisesinde) tamamlamış ve 1884 yılında mezun olmuştur. Zekası ve çalışkanlığıyla dikkat çeken Ali Merdan Bey, yüksek tahsilini tamamlamak üzere Petersburg'a giderek orada Üniversite'nin Hukuk Fakültesine girdi.

1888 yılında Hukuk Fakültesi'ni başarıyla bitirdi. Mezuniyetinin ardından avukatlık mesleğine başladı. 189? (rakam silik) tarihinde avukatlığı bırakarak gazetecilik işine yöneldi. Özellikle "Kaspi" gazetesinde yazı işlerine dahil oldu ve Bakü şehrinin toplumsal meseleleriyle yakından ilgilenmeye başladı.

Ali Merdan Bey, sadece gazetecilikle kalmayıp aynı zamanda Müslüman toplumunun işleriyle de meşgul oldu. "Hayat" gazetesinin müdürlüğünü yaptı ve çoğu zaman bu görevlerde bulundu. Ali Merdan Bey Topçubaşov, siyaset sahasında da öne çıkan isimlerden biri olmuştur. Bakü'de kurulan Müslüman Cemiyet-i Hayriyyesi'nde önemli roller üstlendi ve halkın dertleriyle ilgilendi.

Sayfanın en üstünde yer alan kısa giriş kısmı:

"Fırsat bulabilirim, özellikle Kafkasya ve Rusya'da eğer bir neferi (askeri) bile hapse atsalar, yüz neferi oraya yollarlar, ama meseleyi bilirsiniz, bendeniz Kafkasya kollarından serbest bırakılıyorsunuz... Bakü şehrinden ve eyaletinden Devlet Dumasına intihap olunan (seçilen) azaların (üyelerin) tercüme-i halleri:"

Horoz" hikayesi, tipik bir Molla Nasreddin dergisi üslubuyla, toplumsal ironi ve insan doğasındaki saflığı (veya kurnazlığı) ele alan bir metin

Hikayede Kasım Amca dışarıya karşı "evin reisi" gibi görünse de, kendi itirafıyla evde hanımının (Halime Hala) sözünün geçtiği ve onun daha baskın olduğu görülüyor. Kasım Amca'nın "İlelebet böyle gitmez, bir gün de benim sözüme bak diyorum ama dinlemiyor" serzenişi, geleneksel aile yapısındaki gizli otorite dengesine mizahi bir göndermedir.

Kasım Amca'nın oğlu Ahmet'in bir horoz uğruna tutturması ve babasının ona söz geçiremeyip sonunda teslim olması, ebeveynlerin çocukların inadı karşısındaki çaresizliğini gösteriyor. Annenin "Bu çocuğu adam edemeyeceksin" çıkışı, evdeki eğitim disiplini konusundaki çatışmayı yansıtıyor.

Molla Cafer karakteri aracılığıyla, o dönemdeki din adamı-halk ilişkisine dair bir eleştiri sezinleniyor. Molla'nın Kasım Amca'yı evine götürüp ona akıl vermesi ama aynı zamanda ondan "yüz fondu borç" istemesi (veya alması), derginin genel yayın çizgisine uygun olarak; halkın saf niyetinin kurnazlar tarafından nasıl kullanılabileceğine dair ince bir mesaj içeriyor.

Çörek pişirme günlerinin kadınlar için bir haberleşme ve sosyalleşme alanı olması, o dönemin köy/kasaba hayatındaki bilgi akışının nasıl işlediğini gösteriyor. "Kâh ondan kâh bundan haber verirdi" ifadesi, toplumsal hayatın mutfakta ve ocak başında şekillendiğini vurguluyor.

Hikaye; inatçı bir çocuk, hanım köylü bir baba ve fırsatçı bir molla üçgeninde, gündelik hayatın absürtlüklerini ve insanların zayıflıklarını hicvediyor. Kasım Amca'nın sonunda "kuvvet seni yanıltır" uyarısıyla sessiz kalması, aslında hayatın karmaşası karşısında boyun eğmiş, saf Anadolu/Kafkas insanının genel bir portresidir.

Hikaye; inatçı bir çocuk, hanım köylü bir baba ve fırsatçı bir molla üçgeninde, gündelik hayatın absürtlüklerini ve insanların zayıflıklarını hicvediyor. Kasım Amca'nın sonunda "kuvvet seni yanıltır" uyarısıyla sessiz kalması, aslında hayatın karmaşası karşısında boyun eğmiş, saf Anadolu/Kafkas insanının genel bir portresidir.

Hikaye; inatçı bir çocuk, hanım köylü bir baba ve fırsatçı bir molla üçgeninde, gündelik hayatın absürtlüklerini ve insanların zayıflıklarını hicvediyor. Kasım Amca'nın sonunda "kuvvet seni yanıltır" uyarısıyla sessiz kalması, aslında hayatın karmaşası karşısında boyun eğmiş, saf Anadolu/Kafkas insanının genel bir portresidir.

Bu çizimde, derginin halkın içine girdiği ve geleneksel beyleri/halkı nasıl sarsıp şoka uğrattığı gösterilerek, derginin toplumu dönüştürme gücü vurgulanır. Beylerin bu şaşkınlığı, aslında değişimin başladığının işaretidir

Karikatür, modernleşme sancısı çeken bir toplumun fotoğrafıdır. Bir yanda matbaadan çıkan, karikatürlü, hicivli modern bir dergi; diğer yanda ise bu yeni dile şüphe ve şokla bakan geleneksel bir kitle. Dergi, bu kitleyi "rahatsız ederek" düşünmeye zorlamayı hedefler.

Bu karikatür, cehaletin ve geleneksel yapının, modern eleştiri ve aydınlanma (Molla Nasreddin dergisi) karşısında yaşadığı şoku ve trajikomik çaresizliği resmeder. "Ağdam Beyleri" üzerinden, halkın ve yerel güçlerin, değişime karşı verdikleri tepkilerin anlamsızlığı ve yüzeyselliği hicvedilir.

اول قاسم عمو بر قدر چم خم ایله‌دی ، اما آخرده
راضی اولدی . ملا جعفر بالاجه قیزینی گوندردی
پری ننه‌نی گتوردیلر ، صیغه‌نی اوخودی و
قرار قویدی که ایله بو گون قاسم عمو تازه عورتنی
میندیرسون همان اولاغه و آپارسون
ایوینه . قاسم عمو گنه بر آز چم خم ایله‌ییندن صوکرا
بو گاده راضی اولدی .

قاسم عمو اولاغی مینوب و پری ننه‌نی
ترکینه آلوب دوزه‌لدی یولا و شام وقتی
یاووقلاشدی کندینه . اوغلی پیرویردی
کندک کنارنده دوروب گوزنی تیکمشدی
یولا و گوزلیوردی که خالاسی اوکا چارخی خروس گتوره ... ان آناسنی گوروب سوینجک قاچدی قباغه
قاسم عمونک ترکنده‌کی عورتی خالاسی زبیدا احسـ ... تیلا آتیلا قاچدی عورتنک یانه و چادرشبی
... اوجیندان یاپیشوب دیدی: زبیدا ... خورورک ؟

پری ننه تعجبلی اوزونی چوندردی اوغلانه
طرف . پیرویردی خالاسی عوضنه یاد عورتی
گوروب گوزلرینی بره‌لتدی . بر قدر عورته مات
مات باخاندن صوکرا زرینبانی باشیچق اوزینی
چرپدیره ......

آز قالمشدی که بو حکایه‌نی تمام ایدم ،
یولداشم «موزالان» گلوب دیدی که دور
آیاغه گیده‌ک قاسم عمونک عورتلرینک
دعوا معرکه‌سنه تماشا ایده‌ک . بو سببدن
نقلمی تمام ایده بیلمیوب بوراده قالدیم .
«لاغلاغی»

Kasım Amca'nın Taze Karısı ve Horoz Hikayesi

[Üst Bölüm]:

"Önce Kasım Amca biraz nazlandı, 'Olmaz' dedi; ama sonunda razı edildi. Molla Cafer küçük kızını gönderdi, Peri nenesini getirdi, dualar okundu ve karar verildi: Yarın değil, hemen bugün Kasım Amca taze karısını eşeğe bindirsin ve evine götürsün. Kasım Amca biraz çekindi ama sonra ikna olup razı oldu."

[Orta Bölüm]:

"Kasım Amca eşeğe binip Peri nenesini terkisine (arkasına) alarak yola koyuldu. Akşam vakti eve yaklaştıklarında, oğlu Pirverdi kapının önünde durmuş, gözünü yola dikmişti. Halasının ona çarşıdan bir horoz getirmesini bekliyordu. Kasım Amca'nın arkasındaki kadını halası zanneden Zübeyde de oradaydı..."

[Alt Bölüm]:

"Zübeyde anasını gördüğünü sanıp sevinçle öne atıldı. Kasım Amca'nın arkasındaki kadın çarşafını açınca Zübeyde bağırdı: 'Bu mu horoz?'

Peri nene şaşkınlıkla yüzünü oğlana döndü. Pirverdi, halası yerine genç ve yeni bir kadın görünce gözleri fal taşı gibi açıldı. Şaşkın şaşkın bakıştılar, sonra bir gürültü koptu, çocuk kendini yerlere atmaya başladı...

Tam hikayeyi bitirecektim ki yoldaşım 'Muzalan' gelip dedi ki: 'Dur, git de bak; Kasım Amca'nın karısıyla olan kavgası asıl şimdi seyredilecek.' Bu yüzden anlatacaklarımı bitiremeden burada kesmek zorunda kaldım."

[İmza]:

Lalağlagi

Karikatürlerde Kasım Amca'nın yaşlı haliyle eve yeni bir eş getirmesi ve çocukların "hediye horoz" beklerken karşılarında bir "üvey anne" bulmalarının yarattığı hayal kırıklığı ve şaşkınlık anlatılıyor. Dergi, bu trajikomik durum üzerinden aile yapısını ve mantık dışı evlilikleri hicvediyor.

آناطولیده مکتوب

تازه تعلیم کتابی

عشق آباده غیرت

ملا نصرالدین

1. Sol Üst: Taze Talim Kitabı (Yeni Öğretim Kitabı)

"Malumdur ki mekteplerde yeni usulde ders vermek için kitaplar azdır. Bu sebeple millet ve vatan adına bir kulluk etmek amacıyla yoldaşlarım 'Muzalan', 'Hop-hop', 'Lalağlagi' ve 'Herdem Hayal' el birliği edip 'Hesap Kitabı' cem etmeye (toplamaya) karar verdik. Her bir mektep şakirdi (öğrencisi) bu hesapları öğrenip cevabını yazıp idareye gönderse, o şakirdin adı gazetenin sonunda yayınlanacak ve kendisine bir cilt kitap gönderilecektir. Şart odur ki şakirdin adı 'ov' (Rusça soyadı eki) ile bitmesin.

Hesap Soruları:

Bir evde dört nefer (kişi) çocuk var ve her çocuğun ayrıca bir anası... Bu ev sahibinin kaç avradı (karısı) var?

Molla ders verdiği kitabın 42 sayfası var. Her sayfasını uşak (çocuk) iki ay okuyor. Bu çocuk bu kitabı ne kadar zamanda bitirir?

Bir fabrikada çalışan işçinin her birine 3 ruble yumurta ve 17 kopek mez (ücret) verilir. Bu hesapla 40 işçiye bir günde ne kadar para verilir?

Biri boynuzları üstüne saklayan öküzün bir boynuzu Şamahı depreminde dibinden kırıldı. Şimdi hemen o öküzün kaç boynuzu kalır?

Uşak (çocuk) 10 dert (ruble) başına çatana kadar günde ona iki tane hurma verirler. 4 sene müddetinde o uşak ne kadar hurma yer?"

2. Sağ Üst: Anadili'nde Mektup

"Canım kardaşım! İşbu az vakitten beri 'Zor-Lek-Lek' mecmuasını hususilerinde haber ilan etmişsiniz. Çok güldüm, az kaldım ağzımdan çıkayım... Bizim buralarda bir misal var: 'Deliye her gün bayram.'

Geçen gece rüyamda acayip bir şey gördüm. Rüyamda uşaklara (çocuklara) 'Ne haber?' dedim. Dediler ki: 'Molla Nasreddin geliyor.' Hemen o sevinçle uyandım... Hayat bir rüya imiş. Meğer bizim buralarda ne Molla var, ne de Nasreddin..."

(İmza: Herdem Hayal)

3. Sağ Alt: Aşkabat'ta Gayret

"Müslüman yetim ve fakir uşaklarının (çocuklarının) okumaları yolunda her taraftan gayret haberleri geliyor. Ahir (sonunda) Aşkabat'tan da bir haber geldi: Burada Müslümanlar el ele verip okutmak için bir mektep açmışlar. Fakir ve sahipsiz çocuklar ücretsiz okuyorlar. Bu çocuklar haftada 25 kopek para kazanıp bunu mektebe veriyorlar. Zenginler ise çocuklarını buralara göndermiyorlar..."

4. Orta Sütun: Cuma Günü

"Cuma günü Kafkasya'da asla hayırlı bir gün sayılmaz. Zira Müslüman uşakları okumak yerine cemiyet yerlerinde gezip tozuyorlar. Mescitler boş, kahvehaneler dolu... Gençler ise sokaklarda nişanbazlık (gösteriş) ediyorlar..."

Bu sayfa, özellikle "Taze Talim Kitabı" başlığı altındaki sorularla, dönemin eğitim sistemindeki yavaşlığı ve toplumsal aksaklıkları (çok eşlilik, yetersiz eğitim, işçi hakları) sert bir dille ama matematik sorusu kisvesiyle eleştirmektedir.

Karabağ'dan Mektup

Hürmetle arz ederim ki, Ahund Molla Nasreddin Efendi... Benim bu birkaç kelimeme değer verip merhametle bir baksın. Maksadım şudur: Yeni çıkan gazetelerde bu aralar "ilerleme" lafını dillerinden düşürmüyorlar. İlim, ilerleme ve sanat lafı... Gerçekten ne kadar düşünsem de benim görüşüm asla bu sözlere uymuyor. Vallahi şaşırmışım; talihsiz kime derler? Sizden önce okuyanları birer birer biliyorum. Hepsi "hürriyet" istiyor. Sonunda kardeşim, hürriyet bize neye lazım?..

(İmza: Herdem Hayal)

Yıldız Bilmi (Astroloji)

Ayın 18'i: Bu gecede doğan; liyakatli, karısıyla iyi geçinen ama huyu biraz sert biri olur.

Ayın 19'u: Çalışanlar kuyu kazmaya gitmesin.

Ayın 20'si: Uyananlar devlet büyükleriyle görüşmesin, bugünlerde eğlence ve oyunlara bakmak iyidir.

Ayın 21'i: Haşereleri öldüren pişman olmaz.

Ayın 22'si: Kardeş kardeşin işine karışmasın...

Dış Haberler

Tebriz Muhabirimizden:

Bu günlerde Tebriz'de yayınlanan resmi "Azerbaycan" gazetesinde Veliaht Hazretleri'nin tercüme edilmiş telgraflarını okuduk.

Tahran: Bu günlerde Şah'ın sefer hazırlıkları tamamlanmış olup, seyahat için Amerika tarafına gideceği ve İmparatorun da kendisine eşlik edeceği bildirilmektedir. Şahın Rusya savaşında İran bankalarından aldığı borçların ödenmesi için ek süre istenmiştir.

Önemli İlan

Bizim çaycı dükkanında her zaman taze ve güzel çay ile kahve bulunur. Ayrıca Çin porseleni çaydanlıklar ve fincanlar da mevcuttur. Kumar olmamak şartıyla dama oynamak serbesttir. Müşterilerimize hürmetle duyurulur.

Adres: Yoncalı Pazarı, No: 4

Orta Sütun Yazısı

Görün kardeşim, bizim aramızda okumuşlar çoğalınca ilim ve sanat artıyor mu? Hayır. Bakınız, yabancı mekteplerde okuyup dönen gençlerimiz kendi dillerini unutuyor, halktan kopuyorlar. İlim dediğin insana fayda vermeli, onu halkından ayırmamalıdır. Mirza'nın hikayesi buna örnektir; yabancı dil öğrenip geldi ama babasının ne dediğini anlamaz oldu...

Müdür ve Başyazar: Celil Memmedguluzade

— آده حسن آغا ، بو بزیم آشنا ایرانلونون خانم دگیل ؟ هله داداشم بونی هاردان تاپوب ؟......

Gimnaziyada (Lisede) Sınav
Molla: — Dinin kolları kaçtır?
Öğrenci: — Ne kadar buyurursanız o kadardır!
Molla: — Maşallah, maşallah!
Öğrenci: — Hocam sağ olun, ama bir dakika... Gerçekten... Şey... Lütfen...
Molla: — Haşa, çok güzel... Haşa, çok güzel...
(Not: Öğrencinin Rusça kelimelerle karışık konuşmasına hocanın anlamadan onay vermesi anlatılıyor.)
Alt Metin (Sokak Diyaloğu)
— "Yahu Hasan Ağa! Bu bizim tanıdık İranlı hanım değil mi? Bizim dadaşımız bunu nereden bulmuş?....."

Bu sayfa; bilgisiz bir hocanın, anlamadığı halde modern ve yabancı terimler kullanan öğrenciye "Maşallah" diyerek icazet vermesi üzerinden, eğitimdeki niteliksizliği ve toplumdaki yüzeysel modernleşmeyi sert bir dille hicveder.

Üst Bilgiler
Sol: Fiyatı 12 Kapik
Orta: 16 Haziran
Sağ: Fiyatı 12 K. (Rusça)
Alt Yazı
Meşhur Hacı Amil, Hayme-hanı Tüccarı

Sağ tarafta duran Molla Nasreddin figürü, toplumun vicdanını ve aklını temsil eder. Elini açarak yaptığı jest, bir şaşkınlık ve hayal kırıklığı ifadesidir. Molla burada bir "yargıç" değil, halkı içine düştüğü cehalet ve boşvermişlik çukurundan uyandırmaya çalışan bir gözlemci rolündedir.

Çizimde merkezde yer alan figürler, derin bir atalet (tembellik) ve keyif hâli içindedir. Yerde uzanan, nargile içen ve içki masasında oturan bu kişiler; dönemin üretmeyen, sadece tüketen ve vaktini boşa harcayan bir kesimini temsil eder. Masadaki içki şişesi ve kadehler, "dindar" görünen kesimin gizli tutarsızlıklarına veya toplumdaki genel disiplinsizliğe bir göndermedir.
Alttaki "Meşhur Hacı Amil, Hayme-hanı Tüccarı" ifadesi, eleştirinin hedefindeki kitleyi belirginleştirir. Dergi, özellikle halkı sömüren, dini kendi çıkarları için kullanan veya zenginliğini sadece keyif yolunda harcayan sözde "saygın" kişileri hedef alır.

Renkler: Dönemin kısıtlı imkanlarına rağmen kırmızı ve toprak tonlarının kullanımı, dikkati doğrudan karakterlerin yüz ifadelerine çeker.

Ayrıntılar: Kıyafetler, kavuklar ve nargile gibi unsurlar, Orta Doğu ve Kafkasya'nın o dönemki sosyal yapısını gerçekçi bir şekilde yansıtır.

Bu kapak, "Halk uyurken biz ne yapıyoruz?" sorusunu soran, toplumu uyuşmuşluktan (cehalet, alkol veya tembellik yoluyla) kurtarmaya çalışan devrimci bir mizah örneğidir. Dergi, bu tarz karikatürlerle okuma yazma bilmeyenlerin bile sosyal sorunları anlamasını sağlamayı amaçlamıştır.

Gayret (Çaba)

Matbaamız bu hafta Almanya'dan yeni usul bir baskı makinesi getirdi. Gayret matbaasının amacı, Müslümanlar arasında baskı işlerini kolaylaştırıp fiyatlarını ucuzlatmak ve bu önemli iş kolunda cemaati başkalarına muhtaç etmemektir. Lakin cemaat ve halkın yardımı ve desteği olmadan bu tek Müslüman matbaası ilerleyemez. Artık öz Müslüman kardeşlerimizin iyiliklerini bekleriz. Ümit ederiz ki bundan sonra bu tek Müslüman matbaasına sipariş vermekle hamiyetlerini (milli gayretlerini) göstersinler. Yoksa bu himayesizlikte bizde hiçbir marifet ileri gitmez. Gayret matbaasının Türkçe ve Rusça baskı fiyatları şöyledir:

Paket (500 adet): 1 Manat 60 Kapik

Paket (1000 adet): 2 Manat 60 Kapik

Kartvizit (100 adet): 50 Kapik

Telgraf Haberleri

İran Tarafından:

Tebriz: Veliaht hazretleri fakir ve acizler için Hayriye Hastanesinde büyük bir koğuş yaptırmaktadır.

Urmiye: Burada yeni açılan üç misyoner mektebi sayesinde Müslümanlar arasında çok şaşkınlık görülmektedir.

Tahran: Şah hazretlerinin emriyle her mahallede askeri eğitim için askerlerin talim yapması kararlaştırıldı.

Bakü:

Hükümetin kanun ve adaletle yönetilmesi Müslümanların dışarı çıkmamasını gerektirir. Müslümanların ahlak ve davranışları öyle bir noktaya gelmiştir ki, bugün otuz kadar Yahudi İslamiyet'i kabul etmiştir. İhtimaldir ki Bakü Müslümanlarının takva ve samimiyeti her tarafı saracaktır.

Nasihat

Cemaat Vekillerine:

Sizler bizim ümidimiz, Müslüman cemiyetinin dayanağısınız. Ey millet vekilleri! Allah size hayırlı yollar versin. Gidiyorsunuz, gidin; ama milletin hayır duasını arkanızdan eksik etmeyin. Sizden ağır teklifler bekliyoruz ki onları yerine getirmekle milletin güvenini kazanasınız. Unutmayın ki halk sizden çok şey bekliyor. Üstlendiğiniz bu görev, dünyada yapılabilecek en faziletli işlerden biridir

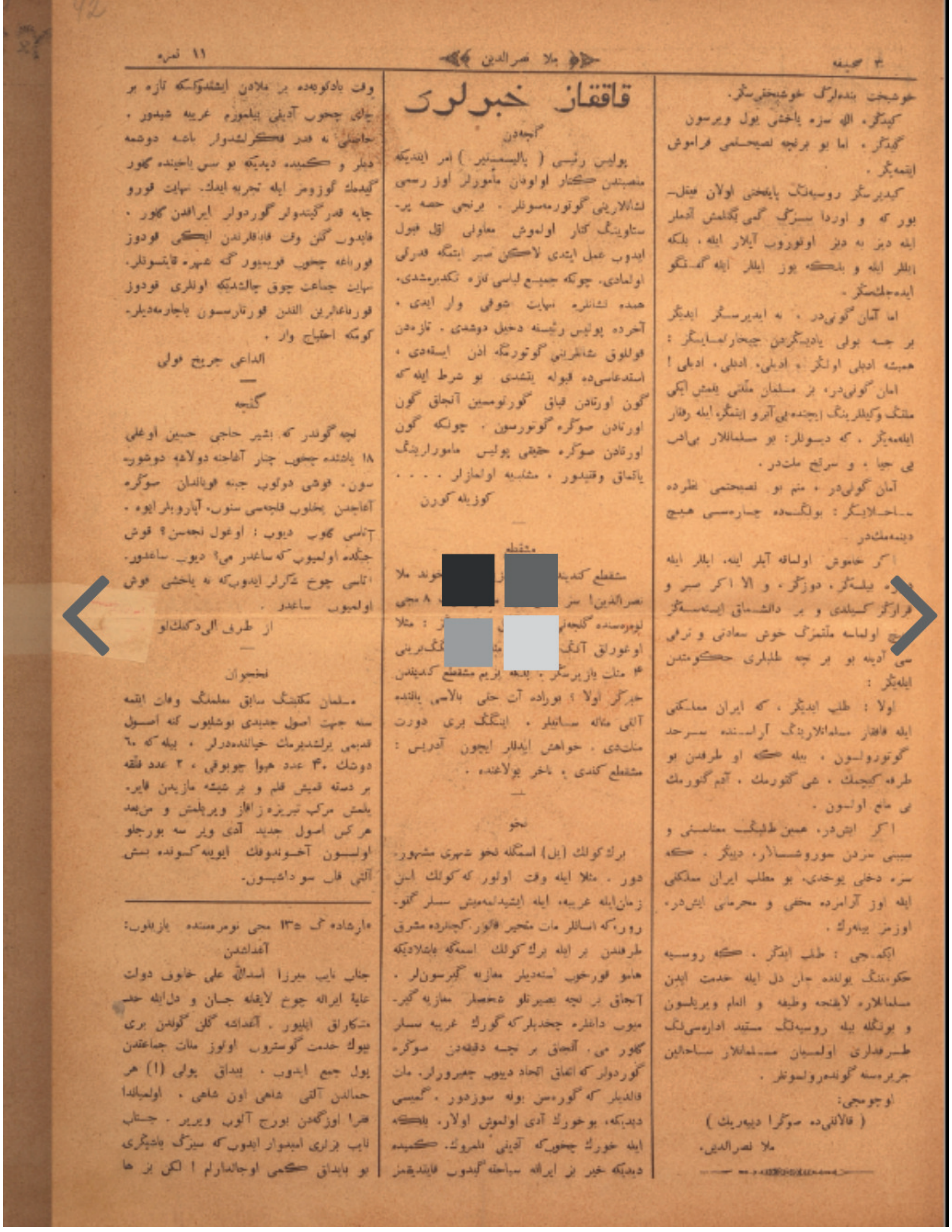

Kafkas Haberleri

Gence'den:

Polis reisi (Polismeister) emir verdi ki, mevkice yüksek olan memurlar resmi elbiselerini giysinler. Birinci Cuma günü Savitsky kenara çıkıp durumu takip etti ancak hiç kimsenin kurala uymadığı görüldü; çünkü herkes yeni elbiselerini giymemişti. Bu memurların giyinmeye hiç hevesleri yoktu. Nihayet polis reisi dahil herkes dendiği gibi giyindi. Polis rütbelerini takıp gelince, bir şart koştu: "Günün ortasından önce görünmeyin, ancak gün ortasından sonra görünün." Çünkü gün ortasından sonra gerçek polis memurlarının yatma vaktidir ve rüşvete bulaşmazlar.

Bakü'den:

Vakit Bakü'de yeni bir icat işitilmektedir. Adına "çay çekip içmek" denilen garip bir şeydir. Bakalım ne kadar sürecek? Herkes birbirine "Daha denemedin mi?" diyor. Gözümüzle görüp tecrübe etmek lazım. Nihayet Çarşamba günü gidip gördüler. İran'dan faytonla gelen iki kişi, vaktin nasıl geçtiğini anlamadan faytonla geziyorlardı. Nihayet cemaat toplanıp onları bu faytoncuların elinden kurtarmaya çalıştı. Yardıma ihtiyaçları var.

Gence:

Birkaç gündür meşhur Hacı Hüseyin oğlu, 18 yaşında bir genç, çınar ağacının dalına asılıp kalmış. Bilinci kapanmış, cebine koyulanları sonra ağacın dibinde bulmuşlar. Anası gelip "Oğul, ne yapıyorsun? Çengelli mi duruyorsun yoksa sağ mısın?" diye sormuş. Sağmış. Çok şükür, neyse ki bir şey olmamış.

Nahçıvan:

Müslüman mektebinin eski öğretmeni vefat etti. Bu sebeple yeni usul eğitim boş kalıp eski usulün devam edeceği hayal ediliyor. Öyle ki 60 döşek, 40 adet hava çubuğu, 2 adet falaka, bir deste kamış kalem ve bir şişe mürekkep hazır bekliyor. Bilinmeli ki Tebriz'e de haber verilmiş. Herkes yeni usulün adını "borçlu kalsın" koymuş. Ahundov'un (aydınlanmacı yazar) ruhuna bir Fatiha okunsun.

Ağdaş'tan:

İrşad gazetesinin 135. numarasında yazıyorlar: Sayın Naip Mirza Esedullah, Hanof devlet dairesinde canla başla çalışıyor. Ağdaş'ta gelip giderek büyük hizmet gösterip otuz manat cemaatten para toplamış. Bayrak parası (1) her haneden altı şahi, on şahi toplanmış. Sonra ona otuz gün borç eklenmiş. Sayın Naip bizleri ümitvar etti ki sizin bayrağınız bu bayrak gibi yücelecektir! Ama biz hala bekliyoruz

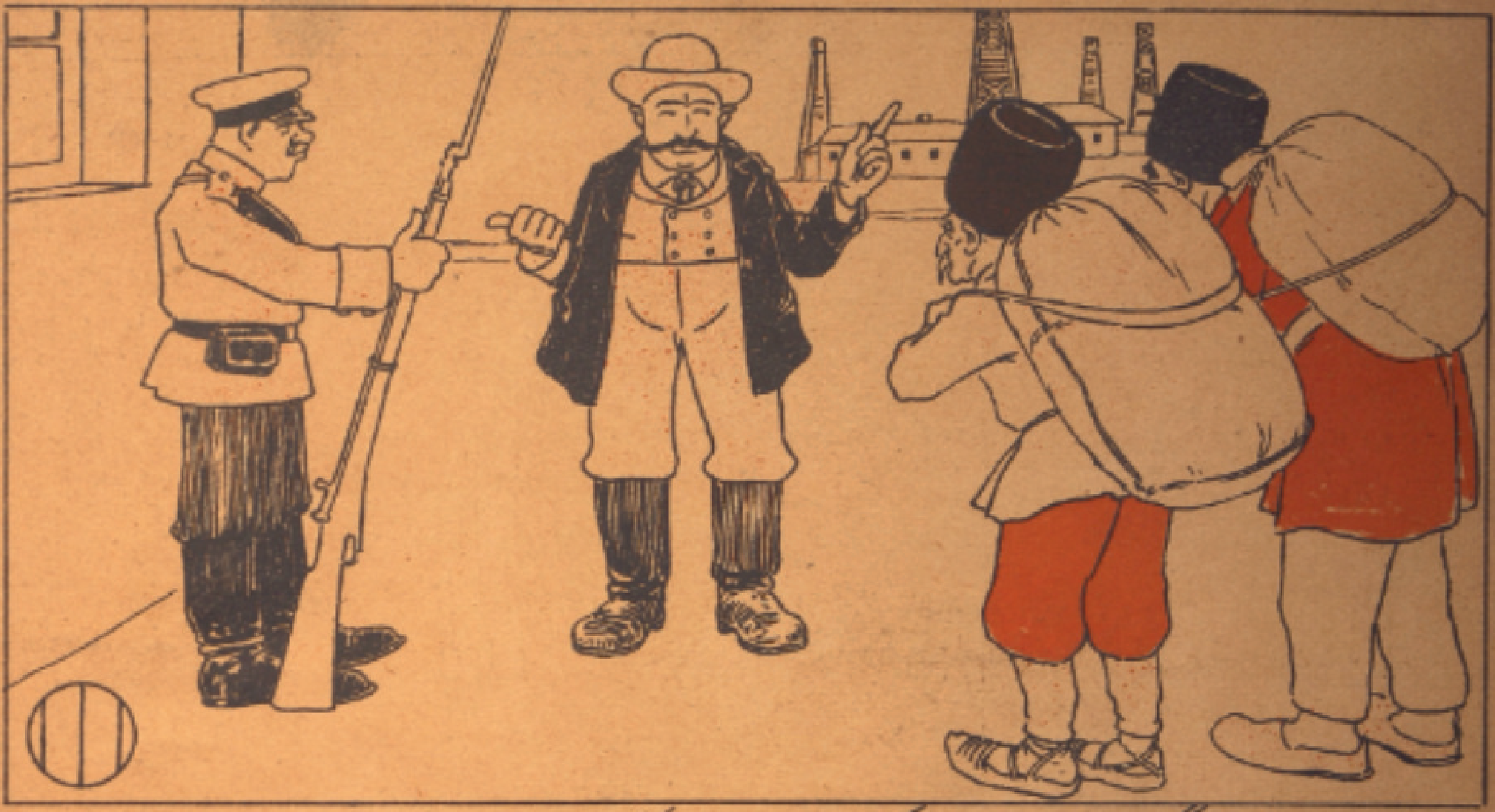

... آی خان، آمان گونی دی، بز ده سنون کمی مسلمانیق، قیشنگ بو سویوقنده بزی سالما بایره ...

حسین خان — بن مسلمان زاد بیلمم، همشهری نه دی، مواجب اوسته بونت ایله دی نه دی. اوزوم خان یانمده ده سالدات. گورسز سزک باشکزه نه اویون گتوره جگم.

(نفت معدنلرنده)

Üstteki Karikatür Metni

İşçiler:

"Ay han, aman günüdür; biz de senin gibi Müslümanız; kışın bu soğuğunda bizi dışarı atma..."

Hüseyin Han:

"Ben Müslüman-falan bilmem; hemşehri ne demek? Maaş ödemek vaktidir şimdi. Özüm han (Ben kendim hanım), yanımda da asker! Görürsünüz başınıza ne oyunlar getireceğim."

(Petrol madenlerinde)

Alttaki Karikatür Metni

Ava gidiyor.

Sağdaki Karikatür

Soru: "Be adam, 'Ay Hanım' diyordun, hangimizi daha çok seviyorsun?"

Cevap: "Her ikinizi de..."

Soldaki Karikatür

"Zavallı milletin derdini çekmekten eriyip çöpe döndüm... Ay Allah!"

Soldaki Karikatür: Siyasi ve Sosyal İstismar

Bu görselde, oldukça iri yarı ve kilolu bir adamın, halkın derdiyle dertlenmekten "eridiğini" iddia etmesi tasvir edilir.

İroni: Görseldeki figürün fiziksel azameti ile kurduğu cümle arasındaki uçurum, dönemin yöneticilerinin, din adamlarının veya sözde halkçıların halkı nasıl kandırdığını gösterir.

Eleştiri: Halk sefalet içindeyken, onların sırtından geçinen ve "Millet için çalışıyoruz" diyen kesimin aslında ne kadar bolluk içinde yaşadığına dikkat çekilir. "Eriyip çöpe dönmek" deyimi, figürün heybetli haliyle tam bir tezat oluşturarak sahtekarlığı vurgular.

Sağdaki Karikatür: Ahlaki ve Batılılaşma Eleştirisi

Bu görselde ise iki erkeğin ortasında duran bir kadın figürü üzerinden toplumsal değişim ve ahlaki karmaşa eleştirilir.
İroni: Bir erkeğin "Hangimizi daha çok seviyorsun?" sorusuna kadının "Her ikinizi de" şeklinde cevap vermesi, derginin o dönemdeki modernleşme çabalarına veya değişen ikili ilişkilere karşı takındığı muhafazakar ve alaycı tavrı yansıtır.
Eleştiri: Molla Nasreddin dergisi, sadece siyaseti değil, aynı zamanda toplumun içindeki samimiyetsizliği ve değer yargılarındaki bozulmayı da hedef almıştır. Bu kare, sadakat ve dürüstlük kavramlarının yitirilişine bir göndermedir.

Sol tarafta siyasi/ekonomik sömürü, sağ tarafta ise bireysel/ahlaki yozlaşma işlenmiştir. Her iki görsel de toplumun "görünen" ile "gerçek" arasındaki büyük farkını yüzüne vurmaktadır.

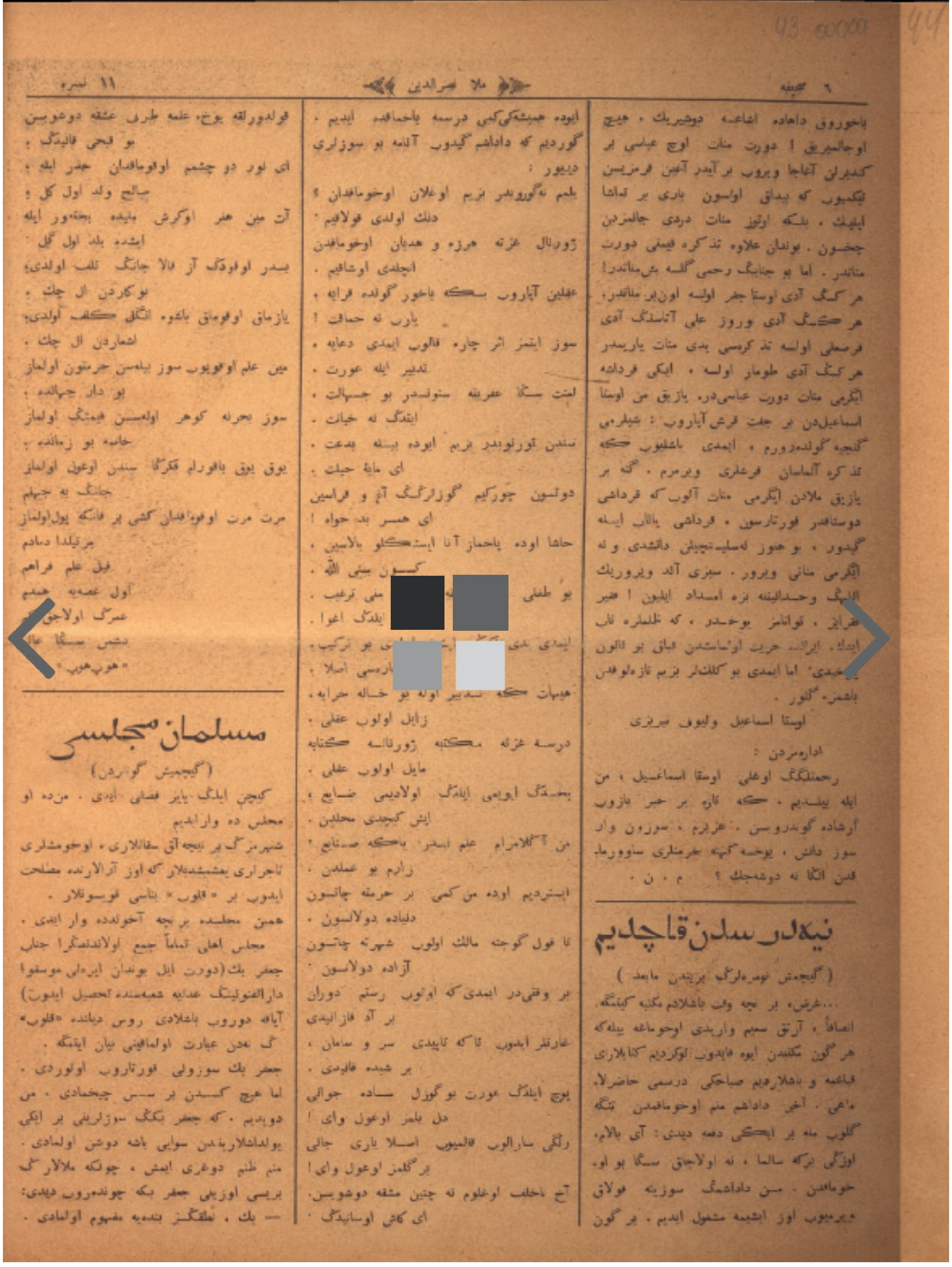

Müslüman Meclisi
(Geçmiş Günlerden)

Geçen yıl payız (sonbahar) vaktiydi. Ben de o mecliste vardım. Şehrimizin bir grup aksakalları, okumuşları ve tüccarları toplanmış, kendi aralarında bir meseleyi istişare edip "Kulüp" binası kurmuşlardı. O mecliste birkaç din adamı da vardı. Meclis halkı tamamen toplandıktan sonra Cenap Cafer Bey (dört yıl önce buradan ayrılıp Moskova Darülfünunu'nun hukuk fakültesinde tahsil görmüş olan kişi) ayağa kalkıp söze başladı. "Kulüp" binasının ne için kurulduğunu beyan etti. Cafer Bey sözlerini bitirip oturdu. Ancak hiç kimseden bir ses çıkmadı. Ben duydum ki Cafer Bey'in sözlerini bir iki yoldaşından başka anlayan olmamış. Benim zannım doğruymuş; çünkü mollalardan birisi özbaşına Cafer Bey'e dönüp dedi ki:

— Bey, nutkunuzdan bende bir şey anlaşılmadı.

Neden Okuldan Kaçtım?
(Geçmiş sayılardan devam)

...Garez, bir nice vakit başladım mektebe gitmeye. İnsaf ya, artık sabrım kalmadı; okumak bilmesem de her gün mektepten eve dönüp okuduğum kitapları kucağıma alır ve başlardım sabahki dersi hazırlamaya. Nihayet dadaşım (ağabeyim) benim okumamdan bıkıp bana bir iki defa dedi ki: "Ay balam, özünü derde salma, ne olacak sana bu okumaktan?" Ben dadaşımın sözüne kulak vermeyip öz işime meşgul idim. Bir gün evde her zamanki gibi dersime bakıyordum, dadaşım gelip bu sözleri bana dedi:

"Bilmem ne görmüştür bizim oğlan okumaktan?
Deli oldu kulaklarım herze ve hedyan okumaktan.
Zurnal gazete okumakla eğlendi uşağım,
Aklını alıp senin de bakıyorlar yoldan ayırmaya.
Yazık, ne cehalet! Söz etmez eser,
Çare bulup şimdi duaya, tedbir eyle avrat (hanım)!
Lanet sana ifrit, ne söyler bu cehalet?
Ettin ne hıyanet? Senden türemiştir bizim evde binlerce bidat!"

Hiciv ve Şiir Bölümü (Seçmeler)

Okumakla iş bitmez, ilme taraf aşkın yoksa bu feci bir haldir.
Ey gözümün nuru, okumaktan çekinme; salih evlat ol, kâmil ol.
Yazmak, okumakla başa çıkılmaz; ilimden başka çare yoktur.
Yazık, ömür az kaldı, can telef oldu; bu kâğıttan el çek!
Söz bahrine cevher olmasan kıymetin olmaz; bu zamanda ham kalma.
Mert odur ki okumaktan çekinmez, cehalet yolunda yorulmaz

ملا نصرالدین
عثمانلی دیلی
تاپماجه
اعلان

Osmanlı Dili

Ben her zaman hayret ederdim ki, gidip Türkiye'de tahsil etmemişim ve bu sebeple Allah'a yalvarıp dururdum… Ta ki Osmanlı diline benzeyene kadar.

Nihayet yoldaşlarımdan birisi beni bu çetin fikirden kurtardı. Yoldaşım dedi ki: "Hiç zahmet çekip Türkiye'ye gidip öz ana dilini terk edip Türk ilimlerini öğrenmen lazım değil. Eğer istiyorsan ki yazdığın Türk diline benzesin, lazımdır ki her satırın başında; 'Bakınız!', 'Bunun yerine!', 'İşte!', 'Ve bu…', 'Şu…', 'Şimdiki…' gibi kelimeler yazasın. 'Gideceğiz' yerine 'Gidiyoruz' ve her fiilin sonuna 'ler', 'lar' eklersen, mesela; 'Bakalım, gidelim, bakalım…' olur."

Dedim yoldaşım: "Yazıyorum, bak gör nasıl çıkıyor?"

Yoldaşım yine yazdı: "İşte şu gazetelere bakalım, görelim ki şimdiki dehşetli pek iyi Türkçeyi yazıyoruz şimdi… İşte görelim…"

Dedim: "Yoldaşım, eğer Osmanlı dili ve lehçesi bu ise, o vakit ne lazım gam çekmek?"

Yoldaşım cevap verdi ki: "Bundan başka bir özge (başka) şey yoktur, gam yeme. Ben gam yemiyorum."

Halkın Geliri ve Dağılımı

Müdahil olanların gelirinin bir kısmı şöyledir:

Toplam Nüfus: 9 Milyon

Derviş: 2.000.000

Talebe: 1.000.000

Hanlar ve Emirler: 1.000.000

Feraş (Hizmetli): 1.000.000

Maymun Oynatanlar ve Yalan Söyleyenler: 1.000.000

Mutrib (Müzisyen) Amelesi: 1.000.000

Hammal (Hamallar): 2.000.000

İran Haberleri

Zerdüştî Azerbaycan Ruznâmesi (Gazetesi) - 798635

Cenap Nasırü'l-Mülk, devlet ve millet yolunda çektiği zahmet ve gösterdiği hamiyetin mükafatı olarak, yüksek bir rütbe ile ödüllendirilmiştir. Bu konuda bir ferman yayınlanmıştır.

Bulmaca (Tapmaca)

İran devletinin geliri ne kadardır ve ne kadar yabancı müdahalesi altındadır?

İlan (Duyuru)

Bakü'de yeni usul ile çuvaldan arvad (kadın) elbiseleri gelmiştir. Sadece uşaklar (çocuklar) için değil, her kesim için; bakiye kumaşlardan kolayca yapılır. Fakirlere bedava verilir.

Adres: … Sokak — No: … — Telefon: …

Müdür ve Başyazar: Celil Memmedguluzade

اعلان

یوز اوتوز ایکی ایل بوندن ابرەلی آچدیغم پاپاقچی دکانندە هرجور بورک تیکیلوب
ساتیلماقدەدی :
اولنجی شکی وشیروان پاپاقلاری‌دی ، هربری یدی قویون دریسندن تیکیلوب
هندرلگی بویوک قند کلەسنە اوخشیور . یای‌دە قویماق چوخ سلامت‌در .
ایکنجی قزاخ محالنە مخصوص پاپاقلاردی . بو پاپاقلار پندیر موتالنە بگزەدیکدن «موتال پاپاق»
آدیلە شهرت تاپوبلار . آغیرلغی اوتوز بش گروانکەدن بوطە یاریم ایکی پوطە قدر اولور .
اوچونجی ایروان قوبرنیاسندە تیکیلان پاپاقدر . بویوکلگی و وزنی دگیرمان داشی بویوکلگندە
و وزنندە اولور . یای فصلی ایچون چوخ راحت و سلامتدر .
ایشلەنر
دوردونجی اوردوباد و ایران کندلرندە تیکیلان پاپاقلاردر . لازم اولان وقت یاسدیق عوضندە دە

İLAN
Yüz otuz iki yıl evvelinden beri açtığım şapkacı dükkanında her çeşit börk dikilip satılmaktadır:
Birincisi: Şeki ve Şirvan papaklarıdır; her biri yeddi (yedi) koyun derisinden dikilip yüksekliği büyük şeker kellesine benzer. Yazın giymek çok rahattır.
İkincisi: Kazah mahaline mahsus papaklardır. Bu papaklar peynir tulumuna benzediği için "Motal Papak" adıyla meşhurdurlar. Ağırlığı otuz beş girvankeden (yaklaşık 14 kg) başlayıp iki puta kadar (yaklaşık 32 kg) olur.
Üçüncüsü: İrevan Guberniyası'nda (Erivan Valiliği) dikilen papaklardır. Bu börkün genişliği ve ağırlığı değirmen taşına benzer. Yaz mevsimi için çok rahat ve selametlidir.
Dördüncüsü: Ordubad ve İran köylerinde dikilen papaklardır. Lazım olan vakit yastık niyetine de kullanılır.

№12

ملا نصر الدین

قیمتی ۱۲ قپیک ۲۳ ایون Цѣна 12 к.

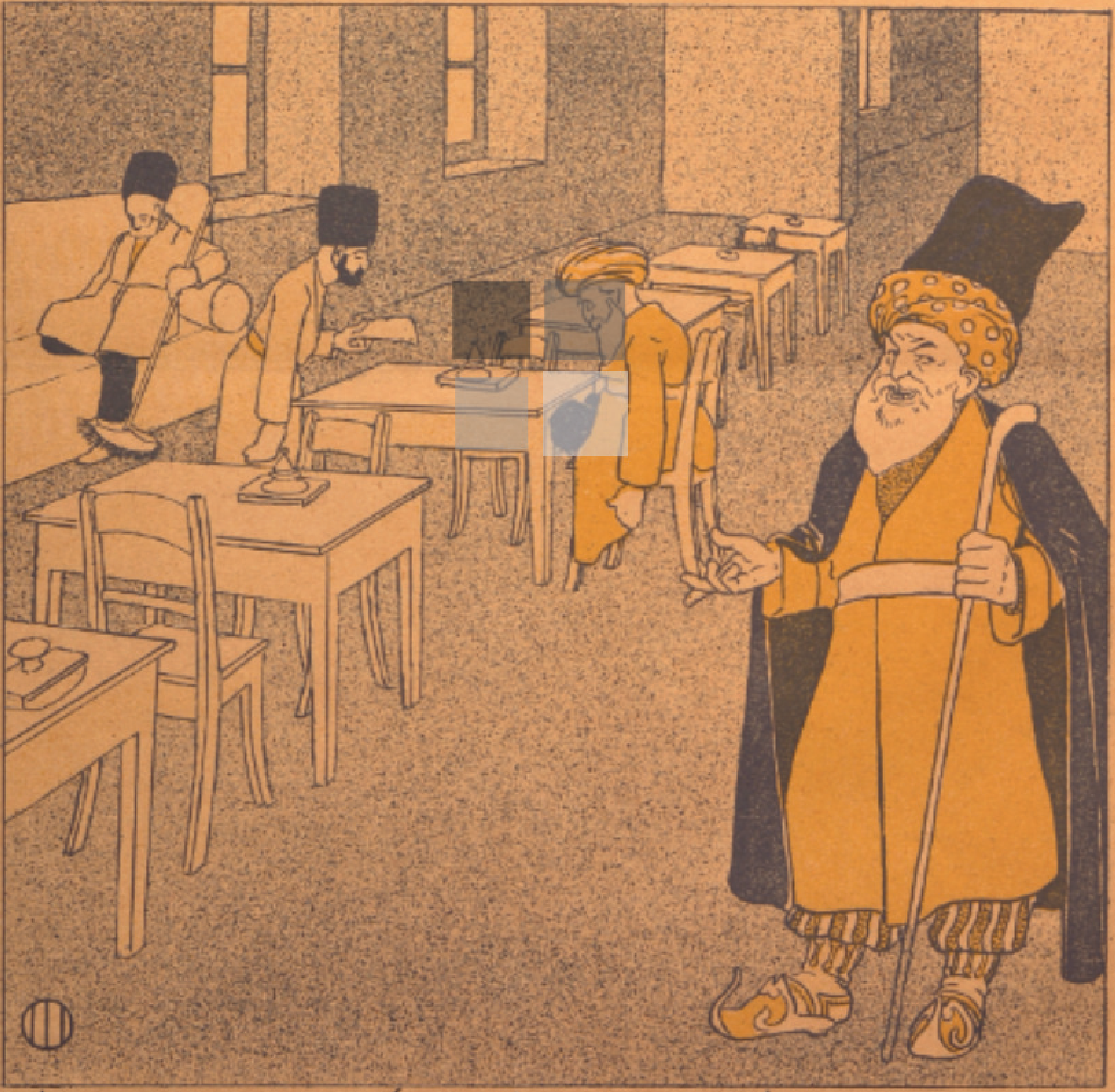

(اداره روحانیه نک دفترخانه سی.) پس بو کورسی لر نه دن اوتری بدرا دوزولوب؟
اوتوز آلتی دفعه در که گلورم اوغلومدن اوتری میتریک ایسته مگه آلی بوش گیدیرم ......

Üst Başlık ve Bilgiler
Dergi Adı: Molla Nasreddin
Sayı: 12
Tarih: 23 Haziran (Görselde "İyun" olarak geçer)
Fiyat: 12 Kapik (Kuruş/Kopek)
Alt Kısım (Karikatür Metni)
Karikatürde, bürokrasi ve din görevlilerinin ağır işleyişi eleştirilmektedir

(Din İşleri İdaresi'nin Yazı İşleri/Ofisi)
— "Peki bu kürsüler (masalar) neden boş dizilmiş? Oğlum için doğum belgesi (metrik) almaya otuz altı keredir geliyorum, her seferinde eli boş dönüyorum..."

صحیفه ۲ ملا نصر الدين ۱۲ نمره

Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ"

تلغراف خبرلری

قافقاز خبرلری

Üst Başlık ve Künye:
Molla Nasreddin
Sayfa: 2
Sayı: 12
Tarih: 23 Haziran 1906 / 14 Cemaziyelevvel 1324
Abone bedeli: Tiflis'te ve her yerde; yıllık 4 Manat, altı aylık 3 Manat, üç aylık 1 Manat 60 Kapik. Dış ülkelere yıllık 5 Manat. Tek sayısı 12 Kapik.
Adres: Tiflis, Vorontsovskaya sokağı No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.
Not: İdareye gönderilen mektup ve makalelerin Türk dilinde, açık yazılmış olması lazımdır. Basılsa da basılmasa da geri gönderilmez.

Telgraf Haberleri:

İstanbul: Osmanlı hükümeti Rusya'nın "Millet Meclisi" sözünden çok korkup, her kim "Millet Meclisi" sözünü ağzına alsa Afrika çöllerine sürülüp vahşi hayvanlara yedirileceğini ilan etti.

Tahran: İran hükümeti şiddetli bir nota ile beyan etti ki, İran lehine danışanların dilleri kesilecek, Rus hükümetine yakın olanlar ise daha çok sevilecek.

Ahıska: Müslüman beyleri ve ağaları toplanıp şu kararları verdiler: 1. Din işlerine ve şeriat hükümlerine karışılmasın. 2. Baş vezire telgraf gönderilsin ki valilerin işlerine müdahale edilmesin. 3. Hükümet kendi işiyle meşgul olsun, halkın hürriyetine engel olmasın.

Nahçıvan: Buranın tüccarları karar verdiler ki pazar günleri dükkanlarını kapatıp ibadet ve istirahat etsinler. Cuma günü ise tatil yapmayıp dükkanlarını açacaklar.

Meşhed: Hudut komutanı Ezdahü'd-Devle hapishanede her gün mahkumları dövdürüyor. Şehirdeki bazı binaların duvarları bu dövülme seslerinden sarsılıyor.

Bakü: Diyanet işleri için bir şura kuruldu. Molla Ahmed Bakü tarafından kadı tayin edildi. Yakında işe başlayacaklar.

Kafkas Haberleri:

Bakü: Bugün Bakü pazarında geziniyordum. Gördüm ki İranlılar mescidinde sekiz on kişinin başı sarılmış, kolu ezilmiş. Sordum "Neden?" diye, dediler ki kendi aramızda kavga ettik.

Tiflis: 19 Haziran'da borçlarını ödeyemeyen altı yüz borçlu için hapishane siparişi verildi.

Cevat: Geçen gün Cevat tarafında bir kişi bir ağacı kesti. Hemen o saatte ağaçtan kan fışkırdı. O kişi korkudan oracıkta öldü.

Tebriz: Hindistan yoluyla Tahran'a gidilecek. İran vezirleri bu hususta meşveret ediyorlar. Millet ise bu olanlardan habersizdir.

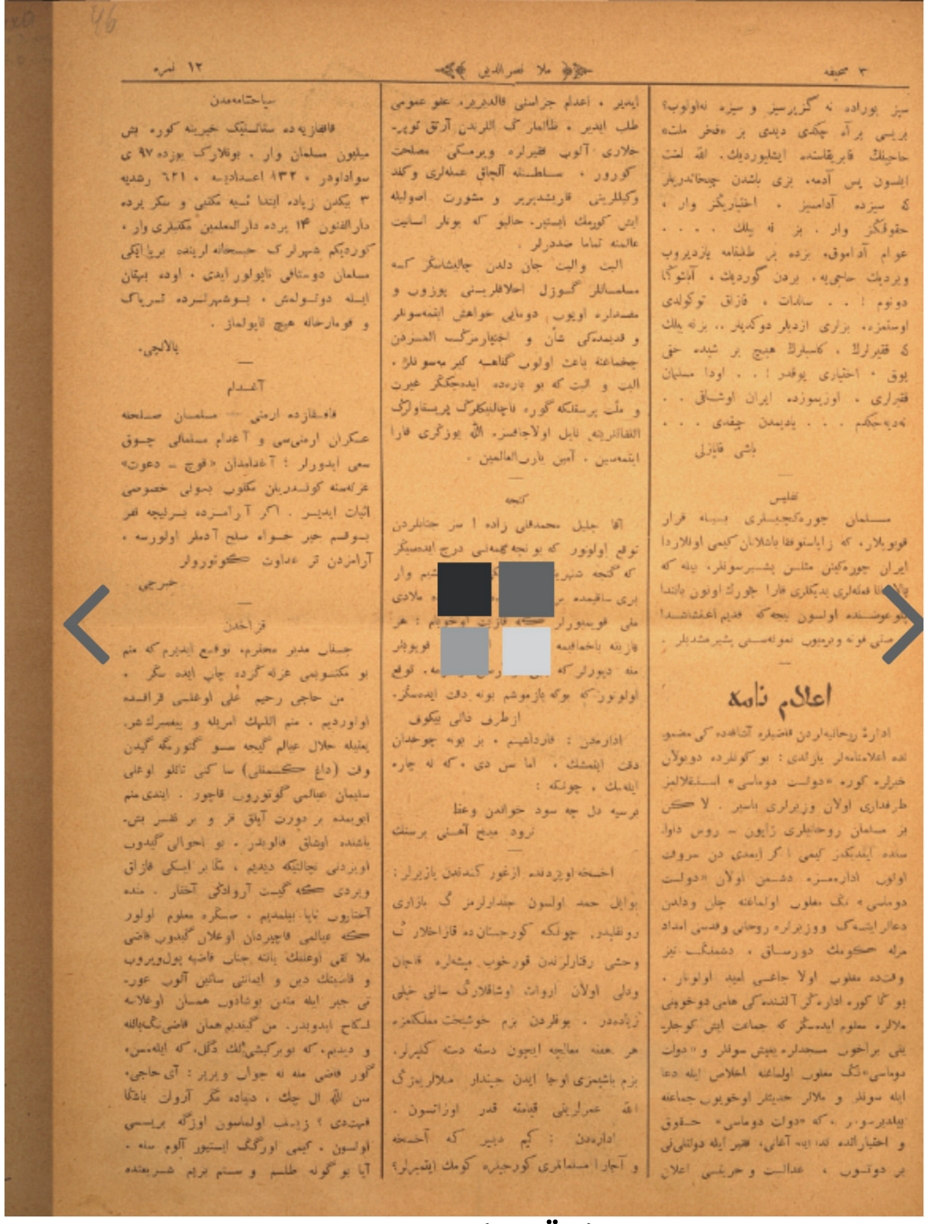

Sütun 1 (Sol Üst):

Siz burada ne geziyorsunuz ve size ne oldu? Birisi bir ah çekip dedi ki: "Fahir Millet hacetin fabrikasında çalışıyoruz. Allah belasını versin o adamın, bizi baştan çıkarmışlar ki siz de adamsınız. İhtiyarımız (seçme hakkımız) var, hukukumuz var, biz de milletiz. Cahil adamlarız, bir de dilekçe yazdırıp verdik Hacı Bey'e, yerinde gördük." Ayaküstü duralım... Efendiler, kazık çakıldı üstümüze, bazıları azdılar dövdüler... Bize millet diyorlar ama dünyada hiçbir şeyden hakkımız yok, yetkimiz yoktur! O da Müslüman fakirleri... Aranızda İran uşağı... Ne diyeceğim... Başı kabaklı.

Tiflis:

Müslüman fırıncıları bir yere karar verdiler ki, Rızaşov'da başlanan gemi tersanelerinde İran fırıncısı usulü pişirsinler. Öyle ki, halkın yedikleri parça ekmek onun yanında bedava olsun. Nitekim eski inancımızda salkım olup ve bir buçuk numunesini pişirmişler.

İlamname (Duyuru):

Din İşleri İdaresi tarafından kâğıtlara aşağıdaki içerikte duyurular asıldı: "Bu günlerde duyulan haberlere göre 'Devlet Duması' istiklalimiz tarafında olan vezirleri sıkıştırır. Lakin bir Müslüman din görevlisi kayıptır. Rus davasında olduğu gibi, eğer şimdi de servet olan idaremize düşman olan 'Devlet Duması'nın galip gelmemesine çalışalım ve dua edelim ki vezirlere ruhani ve kutsal yardım hükümet aşamasında dursun. Düşmanlık tez vakitte mağlup ola, duası ümit olunur."

Bu idarenin altında hangi duygu mollalara bildirildiyse; cemaat işten güçten elini çekip camilere toplanıp "Devlet Duması"nın yenilmesi için ihlas ile dua etsinler. Mollalar hadisler okuyup cemaate bildirirler ki: "Devlet Duması hak ve yetkinizdedir. Ağalar, fakirler böyle devletli bir tavır tutup, adalet ve hürriyeti ilan ediyor. İdam cezasını kaldırırsın, genel af talep eder. Zalimlerin elinden artık tohumları alıp fakirlere vermeyi uygun görür. Saltanatın alçak işlerini ve kendi vekillerini denetler ve danışma usulüyle iş görmek ister. Halbuki bunlar asayiş alemine tamamen zıttırlar. Elbet vali canla başla çalışacaktır ki Müslümanlar güzel ahlaklarını bozup fesada uymasınlar, dünyevi arzularına kapılmasınlar ve eskiden gelen şan ve yetkimizin elden çıkmasına sebep olup günaha girmesinler. Elbet bu konuda edeceğiniz gayret ve milletperverliğe göre saygınlığımız Kafkasya'da artacaktır. Allah yüzümüzü kara etmesin. Amin ya Rabbelalemin."

Gence:

Ağa Celil Muhammedzade 1 numaralı kişilerden rica olunur ki bu lehçe yazısını yayımlamasınlar ki Gence şehrinde... (silik kısım)... malı koyuyorlar... her yerini bağlamışlar... diyorlar ki... rica olunur ki bu makalemize ve buna dikkat edesiniz.

İmza: İzzet-i Sani Beyov

Ahıska:

Ahıska içinden, Azgur'dan yazıyorlar: "Bu yıl hamdolsun jandarmalarımız pazarı tuttular. Çünkü Gürcistan'da Kazaklar vahşi davranışlarından korkup ormanlara kaçmış olan kadın çoluk çocuk sağ selamet yerindedirler. Bunlardan bizim huzurlu memleketimize her hafta muayene için deste deste geliyorlar. Bizim başımızı yüce eden jandarma mollalarımızın Allah ömürlerini kıyamete kadar uzatsın." İdare'den: "Kim diyor ki Ahıska ve Açara Müslümanları Gürcülere yardım etmiyorlar?"

Medeniyet Siyaseti:

Kafkasya'daki istatistik haberine göre beş milyon Müslüman var. Bunların yüzde 97'si okuma yazma bilmez. 832 adedi ortaokul, 641 adedi lise, 3 taneden fazla ilkokul mektebi ve sekiz yerde üniversite, 14 yerde öğretmen okulu mektepleri var. Gördüğüm şehirlerin hapishanelerinde her iki Müslüman dostu hapse atılıyordu. O da iftira ile tutulmuş. Bu şehirlerde tekkeler ve kumarhaneler hiç yapılmaz.

İmza: Palancı

İdam:

Kafkasya'da Ermeni-Müslüman barışına askerin Ermenisi ve idam meselesi için çok çaba sarf ediyorlar. Kişilerden "topluluk" davet fırkasına gönderilen mektup böylece özel olarak ispat ediliyor. Eğer aramızda birliğe baksak, hayırsever sağduyulu adamlar olursa aramızdan bu düşmanlığı kaldırırlar.

İmza: Haberci

Ferhad'dan:

Sayın müdür, rica ederim ki benim bu mektubumu gazetenizde basın. Ben Hacı Rahim Ali oğlu Ferhad Ovardı'yım. Benim, Allah'ın emriyle ve peygamberin buyruğuyla helal eşim gece su getirmeye giderken, fırsat kollayan talihsiz oğlu Süleyman eşimi kaçırdı. Şimdi benim evimde dört kız ve beş yaşında bir oğlan çocuk kalmıştır. Bu durumu gidip bölge yöneticisine dedim; meğer eski bir kazaktı, bir tüfek alıp kadını getirdi. Bende arayıp bulamadım. Sonra belli oldu ki eşimi kaçıran o oğlan, Kadı Molla Gani oğlunun yanına gitmiş. Sayın Kadı para alıp, kadının dini ve imanını satın alıp kadını zorla benden boşatıp hemen o oğlana nikahlamıştır. Ben gidip "Allah aşkına" dedim ki "Bu bir iş değil ki böyle edesin", Kadı bana ne cevap verir: "Ey Hacı, sen Allah'ı tanı, dünyada kadın mı bitti? Zeynep olmasın başkası olsun. Kim kadın istiyorsa alsın sana." Ayak (Yahu) bu ne tür zulüm ve sitemdir bizim şeriatte?

جناب د. (باخ تلغراملره)

— آی خان، الله‌ه شکر، دولتك حددن آشوب، نه اولار که اللی آلتمش منات
احسان ایلیوب مکتبك بو اوچوق دیوارینی تعمیر ایتدیره‌سن ؟

Sağdaki Karikatür:
— "Ey Han, Allah'a şükür servetin haddinden fazla; ne olur ki elli altmış manat ihsan edip şu okulun duvarını tamir ettiresin!"
Han'ın cevabı: — "Müslüman kardeşim, Hacı Zeynelabidin Takıyev'e telgraf gönderin, o yaptırsın..."
Soldaki Karikatür:
Sayın Han. (Bakınız telgraflara)

Toplumsal kalkınma için herkesin elini taşın altına koyması gerekirken, zenginlerin cimriliği ve vurdumduymazlığı hicvedilir.
Halktan bir şeyleri esirgeyen bu figür, söz konusu kendi otoritesi ve gösterişi olduğunda hiçbir masraftan kaçınmamaktadır.

"Halkın eğitimi için tek bir kuruş vermeyenler, kendi iktidarlarını ve silahlarını korumak için servet harcıyorlar

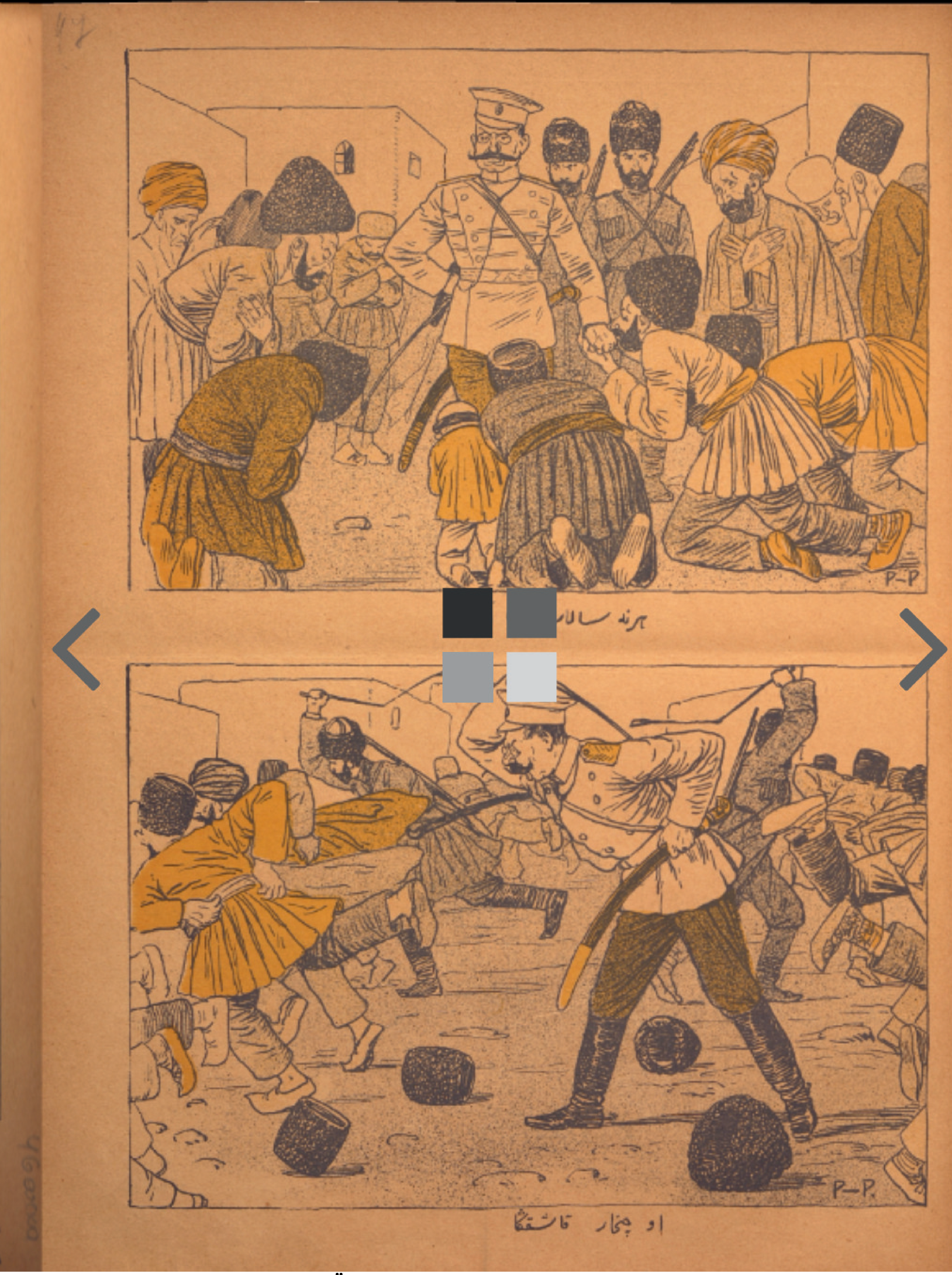

Üstteki kare: Burada selamlar.

Alttaki kare: O zaman kaçışma.

Üst Kare (İtaat): Halkın, Çarlık Rusyası subayının önünde dalkavukluk derecesinde eğildiği görülür. Burada halkın otoriteyi tanrılaştırması ve kendi onurundan ödün vererek sergilediği aşırı hürmet hicvedilir. Yazıdaki "selamlar" ifadesi, bu yapay ve abartılı saygıyı vurgular.

Alt Kare (Zulüm): İlk karedeki o "saygılı" tablonun hemen ardından, subayın kendisine boyun eğen aynı halkı kırbaçla dağıttığı görülür. Yazıdaki "kaçışma" ifadesi, dalkavukluğun ödülünün merhamet değil, şiddet olduğunu gösterir.

Karikatür, otorite karşısında sorgusuz sualsiz eğilen kitlelerin, bu davranışlarıyla aslında kendi felaketlerini ve görecekleri baskıyı bizzat davet ettiklerini anlatır. "Zalime ne kadar boyun eğerseniz, o sizi o kadar çok ezer" düşüncesini savunan toplumsal bir uyarı niteliğindedir.

Sağ Sütun: Talim-i Kitabi (Hesap Meseleleri)

1. Madde: Bir köyün hasılatı on hissedir. Bunun on hissesini mülk sahibi, on hissesini molla ve derviş alır. Geri kalan on hisse ise rüşvet ve idari masraflara gider. Köylüye ne kadar kalır?

11. Madde: Bir kişi heybesine üç elma koydu; birini uşağa, birini fırıncıya, birini de karısına verdi. Elinde ne kaldı?

12. Madde: Beş ay boyunca hamallık yaparak kazanılan parayı, bir memur bir gecede rüşvet olarak alırsa, hamalın elinde ne kalır?

14. Madde: Bir memur dört yıl bu mevkide kalsa ve her yıl dört Müslümanı görevinden etse, toplam kaç Müslümanı işinden etmiş olur?

Orta Sütun: Haberler ve Notlar

Rus okullarına devam eden çocukların ana dillerini ve kimliklerini kaybetmeleri üzerine notlar.

"Molla Nasreddin" imzalı kısa cevaplar ve okuyucu mektupları.

Azerbaycan'ın çeşitli şehirlerinden (Bakü, Gence, Tiflis) gelen yerel haberlerin kısa özetleri.

Müslüman çocukların eğitimi ve gelecekteki konumları üzerine kısa değerlendirmeler.

Sol Sütun: Hürriyet Maddeleri

(10) Hükümet Hürriyeti: Mahkemelerde belirli bir kanun olmayacaktır. Her makam sahibi kendi dilediği gibi hükmeder. Anlaşmazlık çıkarsa, uşağı güçlü olan haklı sayılır.

(11) İstifçilik Hürriyeti: Vekiller ve zenginler buğdayı saklamakta serbesttir. Halk aç kalsa da fiyatı istedikleri gibi artırabilirler.

(13) Pazar Hürriyeti: Malın fiyatı satıcının keyfine bağlıdır. Alıcı pahalı bulsa da itiraz edemez.

(14) İçecek Hürriyeti: İçki kullanımı serbesttir ancak yerel idarecilerin iznine ve şeriat kurallarına göre düzenlenir.

(15) Para Hürriyeti: Devlet parasını kabul etme zorunluluğu yoktur. Herkes dilediği parayı kullanabilir.

(16) Kaçış Hürriyeti: Kimse vatanında kalmaya zorlanamaz. Aç kalanlar başka şehirlere gitmekte serbesttir.

(17) Makam Hürriyeti: Alt tabakadan birinin büyük bir makama gelmesi mümkün değildir.

(18) Lakap Hürriyeti: Herkes kendine ayda bir yeni ve büyük bir unvan seçebilir.

(19) Ayak Hürriyeti: Devlet dairelerine girmek için okuma yazma bilmeye gerek yoktur; sadece içeri girmek yeterlidir

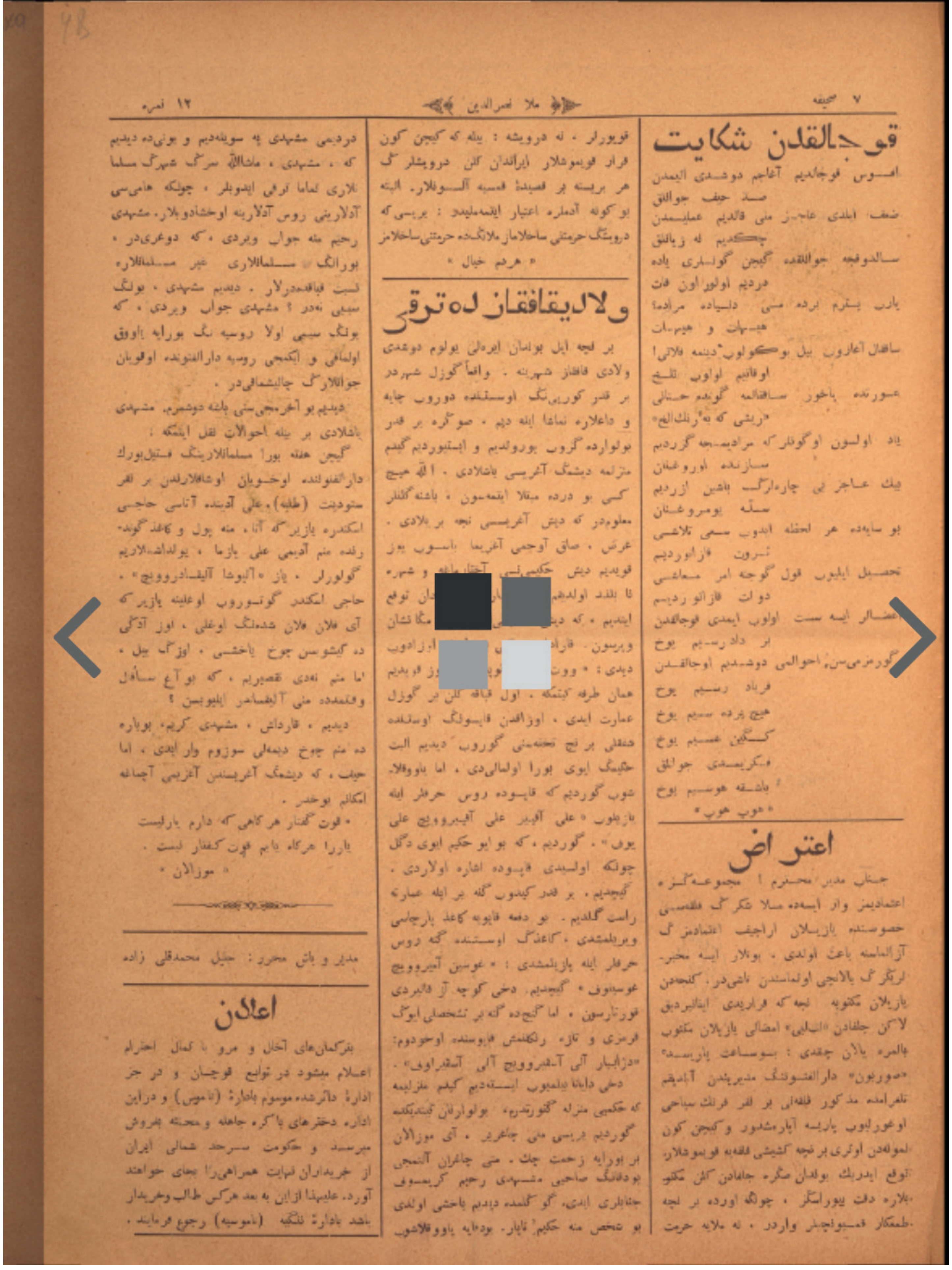

قوجالقدن شكايت

ولادیقافقازده ترقی

اعتراض

مدیر و باش محرر: جلیل محمدقلی زاده

اعلان

Sağ Sütun: Kocalıktan Şikâyet (Yaşlılıktan Şikâyet)

Efsus, kocalık (yaşlılık) ağacımdan meyve düştü, eyvah gençlik!

Zayıflık şimdi beni aciz bıraktı, amelden düştüm.

Gençlik günlerimi yâd ettikçe derdim artıyor.

Nerede o gençlikteki muradım? Heyhat, hepsi gitti.

Sakal ağardı, bel büküldü, gözler zayıfladı.

Her lahza (an) bin zahmetle nefes alıp veriyorum.

Ey felek, halimi görmüyor musun? Gençliğim elden gitti.

Sağ Alt: İtiraz

Cenap Müdür (Editör) Hazretleri! Mecmuanızda (derginizde) yer alan bazı meseleler hakkında itirazım vardır.

Yazılanlar gerçeği yansıtmamaktadır. Bu mektubu meseleyi açıklığa kavuşturmak için yazıyorum.

Orta Sütun: Vladikafkas'ta Terakki (İlerleme)

Birkaç gün evvel yolum Vladikafkas şehrine düştü. Şehir ne kadar güzel, dağlar ne kadar yüce.

Sokaklarda gezdim, her yer intizam içindeydi. Kimse kimseden dert yanmıyordu.

Buradaki Müslümanların hallerini müşahede ettim (gözlemledim). İlim ve tahsile verilen önem dikkat çekiciydi.

Bir kapının üzerinde "Doktor Ali Ekberov" yazdığını gördüm. Bir Müslüman isminin böyle bir mevkide olması beni sevindirdi.

Şehirdeki okullarda okuyan gençlerin Rusça ve kendi dillerindeki yetkinlikleri ilerlemenin bir nişanesidir.

Sol Sütun: Meşhedi ile Sohbet (Devamı)

Dördüncü olarak Meşhedi'ye sordum: "Söyle bakayım, maşallah şehrin tüm Müslümanları Rus adlarına ve kıyafetlerine benzemişler. Bunun sebebi nedir?"

Meşhedi cevap verdi: "Bunun sebebi şudur; burası Rusya'dır. Birinci ve ikinci nesil burada okuduğu için böyle olması tabiidir."

"Peki ya Müslümanlık?" dedim. Cevap verdi: "Kardeşim, sözüm çoktur ama vaktim yoktur. Dişim ağrıyor, ağzımı açmaya mecalim yoktur."

Sol Alt: İlan

İran sınırında ve Kuzey İran taraflarında ticaret yapanlar ve yolcular için önemli duyuru.

Namuslu ve güvenilir rehberler eşliğinde yapılacak yolculuklar ve mülk satışları hakkında bilgilendirme.

İlgilenenlerin belirtilen adrese müracaat etmeleri rica olunur.

Yazı İşleri Müdürü: Celil Mehmedkuluzade

Orta kısımdaki metin:
"Bak dadaş, ben sana diyorum; gel gidelim eskiyi alalım, yoksa bu kap kacağı kıracağım."
En alttaki kelimeler:
Avrat: Kadın / Eş.
Az: Az.

Kendi halinde, geleneksel kıyafetler içinde bir aile görülüyor. Baba ve anne çay içiyor, bir çocuk ise arkada oyun oynuyor

Alt Kare: Sadakat ve İhanet (İkiyüzlülük)
Sahne: Sol tarafta şık giyimli, "modern" görünümlü bir adamın başka bir kadınla flört ettiği (elini öptüğü) gizli bir köşe gösterilirken; sağ tarafta onun asıl eşi ve çocuğu bekleyiş içinde resmedilmiştir.

Karikatür, modernleşme adı altında toplumun ahlaki değerlerinden uzaklaşmasını ve aile yapısının bozulmasını eleştirir. Üstte yoksul ama bir arada durmaya çalışan geleneksel aile; altta ise "beyefendi" kılığında eşini ihmal eden, sadakatsiz bir erkek figürü üzerinden toplumsal ikiyüzlülük sergilenmektedir.

Başlık ve Künye
Molla Nasreddin: Derginin adı.
30 İyun: 30 Haziran.
Qiyməti 12 qəpik: Fiyatı 12 kuruş/kapik.
Karikatürdeki Objelerin Üzerindeki Yazılar
Figürlerin ellerindeki sopalarda, o dönemin ünlü gazete ve dergilerinin isimleri sembolik olarak yer almaktadır:
İrşad: (Soldaki sopada yazan gazete ismi).
Hablül-Metin: (Sağdaki sopada yazan gazete ismi).

"Dövmekten yoruldum, ağzım şişti (bağırmaktan/üflemekten); ama bu zavallı gaflet uykusundan uyanmadı."

İslam dünyasının "gaflet uykusunu" ve aydınların bu durumu değiştirme çabasını eleştiren çok güçlü bir siyasi hicivdir.

Yatakta yatan kişi o dönemki halkı veya toplumu temsil ederken; onu sopalarla (gazetelerle) döven ve kulağına borazanla bağıran figürler, toplumu uyandırmaya çalışan basını ve aydınları simgeler. Molla Nasreddin'in bu çaresiz bakışı, ne kadar uğraşılırsa uğraşsın cehaletin ve uyuşukluğun kolay kolay kırılamadığına dair acı bir sitemdir.

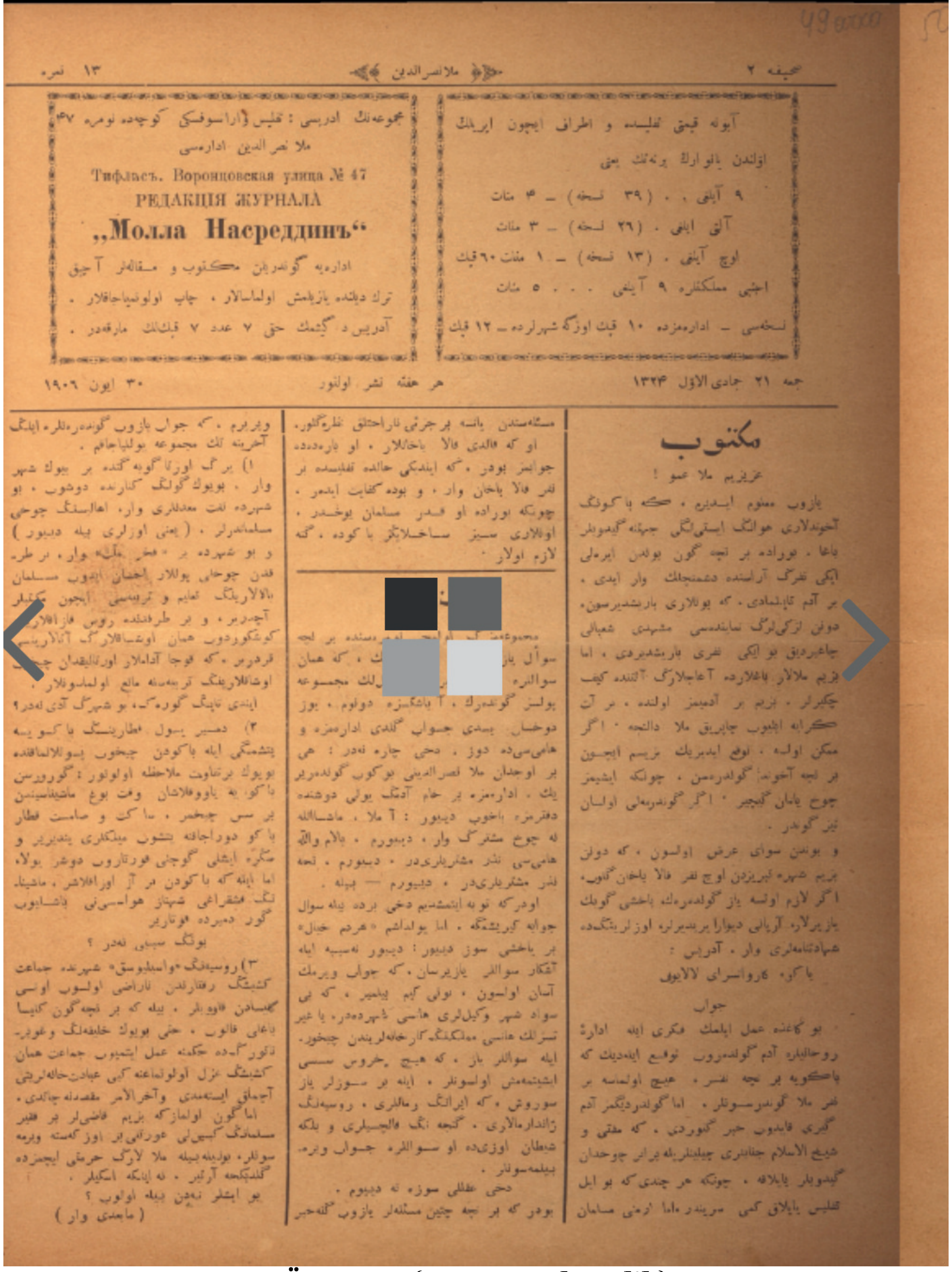
Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“

Üst Kısım (Künye ve Abonelik)

Molla Nasreddin: Derginin ismi.

Tiflis Adresi: Mecmuanın adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.

Abonelik Şartları:

9 Aylık (39 nüsha): 4 Manat.

6 Aylık (26 nüsha): 3 Manat.

3 Aylık (13 nüsha): 1 Manat 60 Kapik.

Yabancı memleketlere 9 aylık: 5 Manat.

Tek nüshası: İdarede 10 Kapik, başka şehirlerde 12 Kapik.

Not: İdareye gönderilen mektup ve makaleler açık, Türk dilinde yazılmış olmalıdır; basılmasa bile iade edilmez.

Mektup Bölümü (Sağ Sütun)

Bu bölüm, "Azizim Molla Amca!" hitabıyla başlayan bir okuyucu mektubudur.

Molla Nasreddin

Abone Ücreti:

Tiflis'te ve her yerde:

9 aylık (39 nüsha) — 4 Manat

6 aylık (26 nüsha) — 3 Manat

3 aylık (13 nüsha) — 1 Manat 60 Kapik

Yabancı ülkelere 9 aylık — 5 Manat

Tek nüshası: İdaremizde 10 Kapik, diğer şehirlerde 12 Kapik.

Derginin Adresi: Tiflis, Baronovskaya Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.

İdareye gönderilen mektup ve makaleler açık Türk dilinde yazılmış olmalıdır. Basılmasalar da iade edilmezler.

Mektup

Azizim Molla Amca!

Yazıp bildiririm ki, Gence'nin din adamları havalar ısındığı için yaylaya gittiler. Burada bir süredir ayrılık ve iki grup arasında düşmanlık vardı; bunları barıştıracak bir adam bulunmadı. Zengin grubun temsilcisi Meşhedi Şaban'ı çağırıp bu iki tarafı barıştıracaktı ama bizim mollalar yaylada keyif çatıyorlar. Bizim büyüğümüz de bir at kiralayıp çayırlığa hayvan otlatmaya gitti. Eğer mümkünse bir yolunu bulup bizim için birkaç din adamı gönderin, çünkü işimiz çok kötü gidiyor. Eğer gönderemeyecekseniz çabuk haber verin.

Cevap

Bu yazı üzerine idare heyeti uykudan uyanıp Bakü'ye birkaç kişi gönderdiler. Hiç olmazsa bir derviş molla gönderirler. Ama giden adam geri dönüp haber getirdi ki, müftü ve şeyhülislam cenapları yayladan geri dönmüyorlar, yaylaya bağlanmışlar. Çünkü her ne kadar Tiflis yayla gibi serin olsa da, Samanpazarı'ndan başka yerleri yoktur. Falcı kadınlara gelince, o konudaki cevabımız şudur: Şu an Tiflis'te sadece bir falcı var, o da kâğıt falı açar. Çünkü burada o kadar Müslüman yoktur. Siz o falcıları saklayın, Gence'de lazım olurlar.

Sorular

3) Rusya'nın Vasiliostrov şehrinde halk, keşişin davranışlarından memnun kalmayıp onu kiliseden kovdu. Keşiş günlerce yalvarıp büyük makamlardan yardım istemesine rağmen halk onu geri kabul etmedi ve sonunda istediğini yaptırdı. Bizim alimler ise Müslümanların parasını sağa sola dağıttıkları halde, böyle mollalar hürriyet geldikçe daha da artıyorlar. Bu işler neden böyle oluyor? (Devamı var)

Kafkas Haberleri

Dağıstan'dan yazıyorlar:

Birkaç gün önce "Üçler" adındaki İngiliz işletmesinde bir ilan görüldü ve bu sebeple işçilerin hepsi kaçıp bir daha işe gelmek istemediler. İşletme sahipleri işittiler ki bu ilanda, köye meşhur yılan tutan seyitlerin geldiği yazılıymış (ancak seyitlerin ne kadar iyi olduğunu buraya yazmıyorlar). Kısacası, ağalar tam bir saygıyla işletmeye gelip içerideki havuzlarına baktılar ki orada dört yılan var; adları da filan, falan, falan ve falan. (Yazık ki adlarını açıkça yazmıyorlar).

Şamahı'dan yazıyorlar:

Birkaç gündür on dört-on beş yaşlarında bir Ermeni uşağı, her ne sebeple ise gidip amire şikayette bulunmuş. O şikayet ettikçe çocuk da şikayet eder. Şikayet eden Ermeni diyor ki: "Haydi sen çocuksun, git işine bak, senin şikayet etme vaktin değil, şu işi görmen gerekir." Çocuk ise aldırış etmeyip kendi Ermeni cemiyetine haber vermiş. Sırf hatırı kalmasın diye, bir gün sokaktan geçen dört Ermeni, amirin paçasına yapışıp diyorlar ki: "Sen amirimizsin, şikayet edenlerin şikayetine bakmak zorundasın." Ne hikmetse düzgün sözler demezsin. Seni bu sokakta öyle bir döverler ki yalancıya dönersin. Sayın amir bir düşünün, ama yine de Ermenilerden kendisini koruyor.

Yaylak Haberleri

"Kislavodski"den mektup:

Efendim! Sana çabuk mektup yazacağıma söz vermiştim. Ama bu iki üç gündür hiç vaktim olmadı. Vakit de nereden olsun; sabah saat on ikide uykudan kalkıyorum, bir bakıyorum ki müzik sesi geliyor. Bahçeye gidiyorum ki orada (Ata), (Marusya), (Liza) beni bekliyorlar. Hem müzik dinlememiz hem de çay içmemiz gerekiyor. Sonra saat dokuz oldu mu tiyatroya gidiyoruz. Tiyatro bittikten sonra Maria Petrovna ile arkadaş olup gezmeye başlıyoruz. Şimdi insaf et, kendin söyle; benim yazmaya vaktim var mı?

Posta Kutusu

Bakü'de Zebunur: Gönderdiğin yazıyı yeniden idareye yazıp gönder. Ama açık yaz ki güzelce okunsun ve baskıya verelim.

Kislavodski: Burada tanınmayan fedakârlar çoğu zaman talihsizdirler; çünkü halk, topluluğu çok olandan uzaklaşmıyor. Ona göre pek kimse bir şey söylemez. Mesela şu iki üç adam diyorlar ki, bugün sabah saat dokuzdur hâlâ bu çayhaneden çıkmıyorlar.

Borçalı civarında Müslüman gençlerin eğlenceye düşkünlüğü malumdur. Kendileri de diğer yerlerin Müslümanları gibi son zamanlarda ilerleme tarafına hareket ediyorlar. Mesela yirmi kişi falan çayhanede Müslümanları toplanmış görüp, "İrşad" gazetesini götürüp falan beyin yanında okutuyorlar. Ki şimdi onlar için Rusça'dan Müslüman (Türk) diline tercüme etsinler.

باکوده غازیت ساتانلار.

Kafkas Haberleri

Dağıstan'dan yazıyorlar:

Birkaç gün önce "Üçler" adındaki İngiliz işletmesinde bir ilan görüldü ve bu sebeple işçilerin hepsi kaçıp bir daha işe gelmek istemediler. İşletme sahipleri işittiler ki bu ilanda, köye meşhur yılan tutan seyitlerin geldiği yazılıymış (ancak seyitlerin ne kadar iyi olduğunu buraya yazmıyorlar). Kısacası, ağalar tam bir saygıyla işletmeye gelip içerideki havuzlarına baktılar ki orada dört yılan var; adları da filan, falan, falan ve falan. (Yazık ki adlarını açıkça yazmıyorlar).

Şamahı'dan yazıyorlar:

Birkaç gündür on dört-on beş yaşlarında bir Ermeni uşağı, her ne sebeple ise gidip amire şikayette bulunmuş. O şikayet ettikçe çocuk da şikayet eder. Şikayet eden Ermeni diyor ki: "Haydi sen çocuksun, git işine bak, senin şikayet etme vaktin değil, şu işi görmen gerekir." Çocuk ise aldırış etmeyip kendi Ermeni cemiyetine haber vermiş. Sırf hatırı kalmasın diye, bir gün sokaktan geçen dört Ermeni, amirin paçasına yapışıp diyorlar ki: "Sen amirimizsin, şikayet edenlerin şikayetine bakmak zorundasın." Ne hikmetse düzgün sözler demezsin. Seni bu sokakta öyle bir döverler ki yalancıya dönersin. Sayın amir bir düşünün, ama yine de Ermenilerden kendisini koruyor.

Yaylak Haberleri

"Kislavodski"den mektup:

Efendim! Sana çabuk mektup yazacağıma söz vermiştim. Ama bu iki üç gündür hiç vaktim olmadı. Vakit de nereden olsun; sabah saat on ikide uykudan kalkıyorum, bir bakıyorum ki müzik sesi geliyor. Bahçeye gidiyorum ki orada (Ata), (Marusya), (Liza) beni bekliyorlar. Hem müzik dinlememiz hem de çay içmemiz gerekiyor. Sonra saat dokuz oldu mu tiyatroya gidiyoruz. Tiyatro bittikten sonra Maria Petrovna ile arkadaş olup gezmeye başlıyoruz. Şimdi insaf et, kendin söyle; benim yazmaya vaktim var mı?

Posta Kutusu

Bakü'de Zebunur: Gönderdiğin yazıyı yeniden idareye yazıp gönder. Ama açık yaz ki güzelce okunsun ve baskıya verelim.

Kislavodski: Burada tanınmayan fedakârlar çoğu zaman talihsizdirler; çünkü halk, topluluğu çok olandan uzaklaşmıyor. Ona göre pek kimse bir şey söylemez. Mesela şu iki üç adam diyorlar ki, bugün sabah saat dokuzdur hâlâ bu çayhaneden çıkmıyorlar.

Borçalı civarında Müslüman gençlerin eğlenceye düşkünlüğü malumdur. Kendileri de diğer yerlerin Müslümanları gibi son zamanlarda ilerleme tarafına hareket ediyorlar. Mesela yirmi kişi falan çayhanede Müslümanları toplanmış görüp, "İrşad" gazetesini götürüp falan beyin yanında okutuyorlar. Ki şimdi onlar için Rusça'dan Müslüman (Türk) diline tercüme etsinler.

"Bazılarımız eğlencedeyken, birilerimiz uyanmaya ve dünyayı anlamaya çalışıyor."

Üstteki Karikatür

— Meşhedi Kerim, bu Rus bir şey istiyor ama dilini anlamıyorum.

— Anlamıyorsan cevap verme; ondan sana haber gelmiş olacak...

Alttaki Karikatür

— Kerbelayı Bey! Diyorum ki acaba İngiliz padişahının anası ölse, Rus padişahı taziyeye gider mi?

— Diyorum (sanıyorum) gitmez

Bu iki karikatür, sıradan insanların büyük siyasi ve sosyal değişimleri kendi pencerelerinden nasıl gördüğünü anlatır:

Üstteki Bölüm: Rus yönetimi altındaki halkın, yöneten sınıfın diline (Rusçaya) olan uzaklığını ve bu kopukluğun yarattığı iletişimsizliği esnaflar üzerinden hicveder.

Alttaki Bölüm: Dönemin iki büyük gücü olan İngiltere ve Rusya arasındaki diplomatik rekabetin, halkın arasında ne kadar saftirik ve absürt bir taziye/akrabalık merakıyla tartışıldığını göstererek toplumun siyasi algısını tiye alır.

Özetle; biri dil engelini, diğeri ise küresel siyasetin halktaki yansımasını alaycı bir dille eleştirir.

عبد الرحيم افندی

آستارادن

قره باغدن مکتوب

Abdurrahim Efendi

Yüksek makamlı Hacı Abdurrahim Efendi'nin hayatı ve "İrşad" gazetesinde yazılan makalesi hakkında okuduk. Lakin hemen bu olaylar "Noyeryani" adlı Gürcü gazetesinde bir başka üslupla yazılmış. Mezkûr gazetenin 141 numaralı sayısında yazıyor: "O zaman ki hâlâ Rus padişahı Japonya ile davasını tazelememişti, Şamahı Mahkemesi'nin azası Hacı Abdurrahim Efendi öz fıtratınca Arap dilinde şiir ile bir methiye inşa edip İmparator Nikola'ya hediye gönderdi. İmparator tarafından Cenap-ı Kadı'ya bir adet pırlanta saat hediye edildi... Abdurrahim Efendi o hediyeyi alıp övünürken, her işten çekilip günlerini pırlanta saatine bakarak geçirmeye başladı."

Astara'dan

Cenap Molla Nasreddin, ayıp olmasın ama bazı yerlerde çok teklifsiz şaka yapıyorsunuz. Mesela pırlanta saat hususunda... Akşam taze çıkan pirinç kalsın yerinde, nice olur ferah eden altmış yedi keşif ve keramet gösterip şöhret kazanan yerden yere vurasınız... Gece fener ışığı mı kalsın? Hiç bu sözler Allah'tan korkan, ağzı dualı birine yakışır mı? Efendimiz Molla Nasreddin, saat hakkında yazdığınız o sözleri görüp hayrete düştük; mesela Süleyman Ravza-i Cevan her hafta on beş tümen yol, on-on beş batman ceviz ve helva kazanırken siz böyle yazarsanız o biçare bağın hali ne olur?

Karabağ'dan Mektup

Geçen günlerde merdane bir öğretmene şikâyet edildi. Hatta öğretmen niye dikkat etmiyor diye suçlandı. Mesela öğretmen, biçare bir çocuğa matematik dersi verirken diyor ki: "Eğer her saniye su kazanın altına bir damla su akarsa ve her saniyede on parça su dökülürse, kaç dakikadan sonra kazan dolar?" Merdane bey, öğretmenin bu sorusuna şaşıp kalmış ve demiştir ki: "Öğretmen, bu ne sorudur? Her saniye su akıp saniyede on parça dökülürse o kazan dolmak bilmez, tam aksine boşalır!" Öğretmenin cevabı ise şu olmuş: "Merdane Bey, maksadım onun zihnini açmaktır, dolup dolmaması mühim değil."

İran Haberleri

Tahran:

Mirza İnayet Han, afyon bağımlılığından dolayı sakalının dökülmesi hastalığına yakalanmış ve üç yıldır tedavi görmesine rağmen sakalları bir türlü çıkmamıştır. Bu durumdan dolayı hekimlerden ümidini kesince, çareyi her gün sakal yerine yüzüne boya sürmekte bulmuştur.

Tebriz:

Bu ay Tebriz'de ekmek ve et darlığı yaşanması ihtimali vardır. Tahran'dan gelen haberlere göre, İran kıyılarında çekirge istilası görülmüştür. Bu istilanın ekinlere ve meyvelere büyük zarar vermesi beklenmektedir. Ayrıca bu ay içinde halk arasında bazı bulaşıcı hastalıkların yayılmasından endişe edilmektedir.

İlanlar (Reklamlar)

"Garipler Kütüphanesi"nde satışa sunulan yeni kitaplar:

Taze Kitaplar: El yazması ve taş baskı 3 milyondan fazla kitap mevcuttur.

Terbiye: Yeni ana diline tercüme edilmiş çok faydalı bir eserdir.

Külliyat-ı Kalender: İnsanın ahlakını güzelleştiren faydalı bir mecmuadır.

Lokmetü'l-Garaib: Büyük bir hattat tarafından yazılmış açık ve anlaşılır bir kitaptır.

Kahvetü'l-Mecalis: İsteyenlere ücretsiz olarak gönderilecektir.

Astronomi (İlm-i Nücum)

Bu ayın genel durumu: İranlı astronomların öngörülerine göre, bu ay içinde havalar ısınacak ve halkın neşesi yerinde olacaktır. Ancak bazı bölgelerde fırtınaların çıkması ve ekinlere zarar vermesi ihtimali vardır. Hastalıklar konusunda halkın dikkatli olması, temizliğe ve gıdasına özen göstermesi tavsiye edilir. Bazı şehirlerde ticaretin durgunlaşması ve yoksulluğun artması söz konusu olabilir.

Mazandaran Haberleri

Mazandaran'da halkın durumu iyice zorlaşmıştır. Çiftçiler ağır vergiler altında ezilmektedir. Hayvan hastalıkları nedeniyle tarım işleri aksamış, halk yiyecek bulmakta zorlanmaya başlamıştır. Eğer hükümet tarafından acil yardım edilmezse durumun daha da kötüleşmesinden korkulmaktadır.

Editör ve Başyazar: Celil Mehmetzade

Ey edepsiz! Bu kadar insandan utanmıyorsan, bari Allah'tan utan!"

Karikatürde, yerde yemek yiyen bir grubun içinde, yemeğe çok kaba bir şekilde (neredeyse içine düşecek gibi) uzanan bir kişi eleştiriliyor. Kapıda duran Molla Nasreddin figürü, bu görgüsüzlüğü ve edep dışı davranışı izleyerek yukarıdaki sitem dolu sözü söylüyor. Görsel, o dönemdeki toplumsal nezaket kurallarını ve oburluğu hicvetmektedir

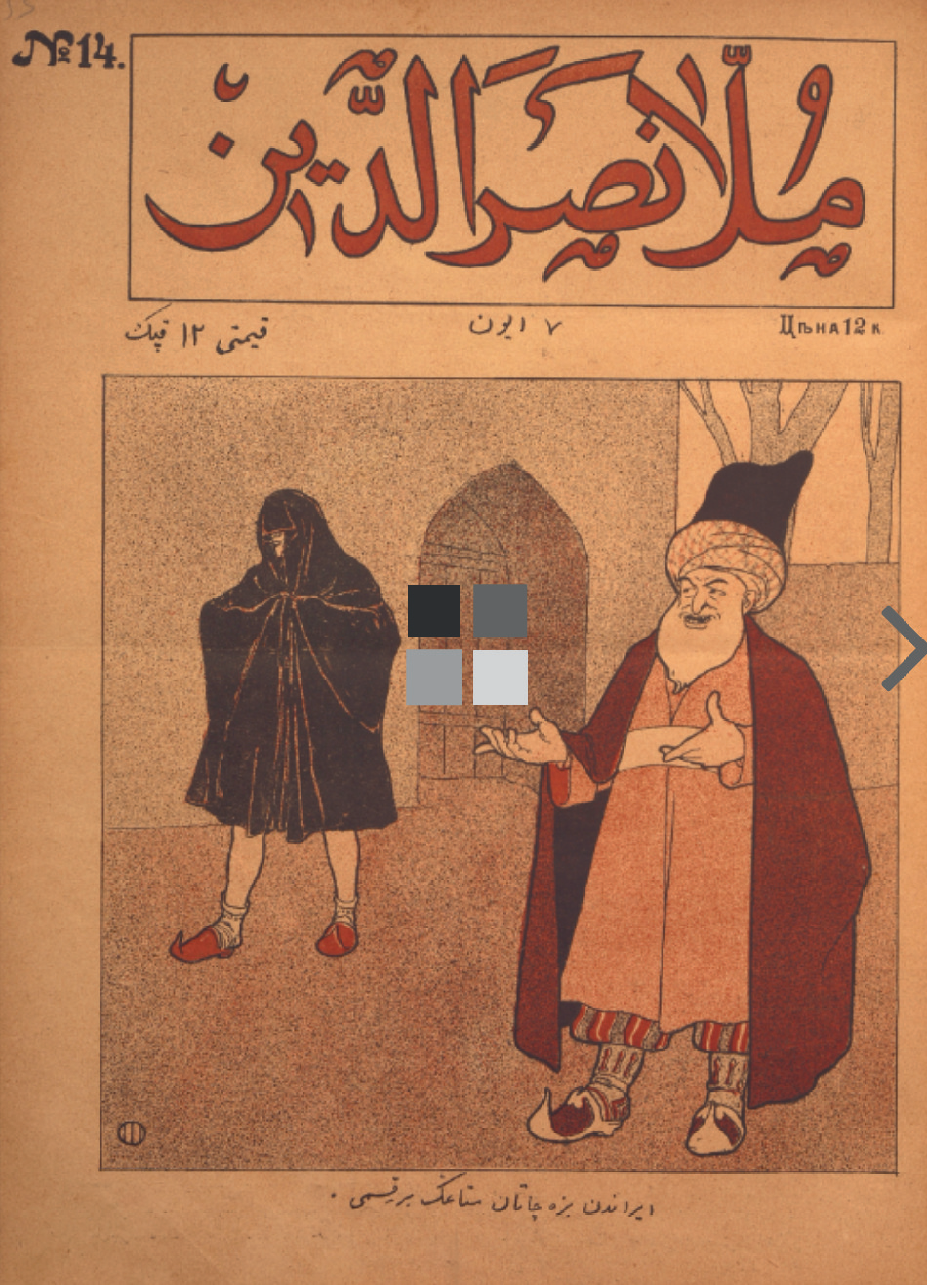

Molla Nasreddin
No. 14
7 Haziran
Fiyatı 12 Kapik
İran'dan bize ulaşan malların bir kısmı.

Dönemin toplumsal yapısını ve İran üzerinden gelen kültürel etkileri keskin bir mizahla eleştiren, halkı uyandırmayı amaçlayan tipik bir Molla Nasreddin hicvidir.

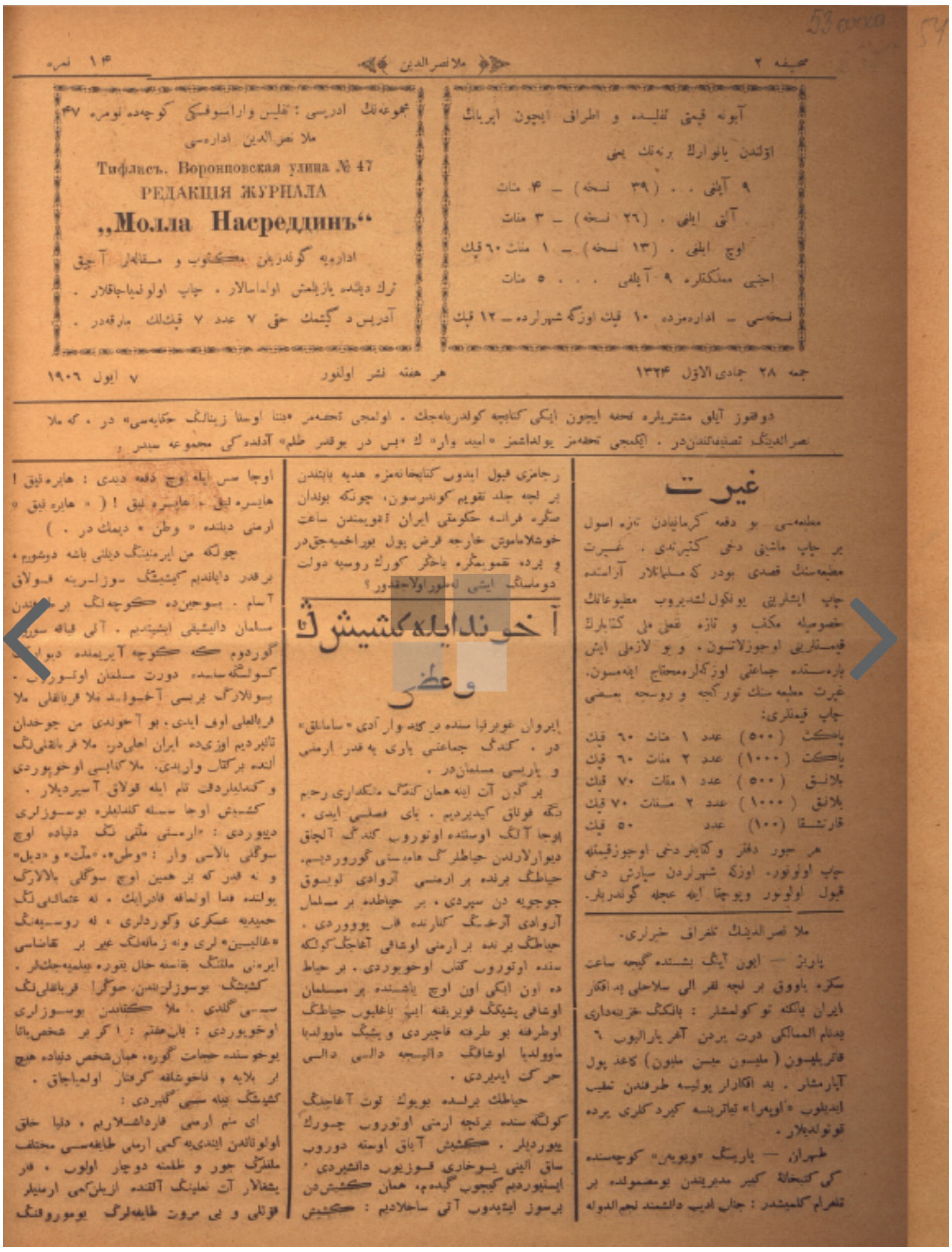
Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ"

Sayfa 2

Molla Nasreddin

Cuma 28 Cemaziyelevvel 1324 | 7 Haziran 1906

Abone Kıymeti Tiflis ve Etrafı İçin:

9 aylık (39 nüsha) — 4 Manat

6 aylık (26 nüsha) — 3 Manat

3 aylık (13 nüsha) — 1 Manat 60 Kapik

Yabancı Memleketlere 9 aylık — 5 Manat

Tek Nüsha: İdaremizde 10 Kapik, Başka Şehirlerde 12 Kapik.

Mecmuanın Adresi: Tiflis, Vorontsovski Caddesi, Numara 47. Molla Nasreddin İdaresi.

Gayret

Matbaamız bu defa Almanya'dan taze usul bir baskı makinesi dahi getirmiştir. Gayret Matbaası'nın maksadı budur ki Müslümanlar arasında baskı işlerini kolaylaştırıp taze basılan kitapların fiyatını ucuzlatsın.

Molla Nasreddin Telgraf Haberleri

Varşova: Ayın beşinde gece saat sekiz buçukta eli silahlı on bir nefer devlet bankasına girip dört trilyon kağıt para almışlar.

Tahran: Paris kütüphane müdüründen bir telgraf gelmiştir.

Ahund ile Keşişin Vaazı

İrivan (Erivan) civarında bir köy var, adı Samanlıktır. Kendi cemaati yarıya kadar Ermeni ve yarısı Müslümandır. Bir gün atın gemini çekip o köye konuk geldim. Keşiş bir tarafta oturup cemaate vaaz ediyordu. Diyordu ki: "Vatan, millet ve dil; ne kadar ki biz hayattayız bunları korumalıyız." Sonra Müslüman ahundun yanına gittim. Elinde bir kitap vardı. Molla kitabı açıp buyurdu: "Ey benim mümin kardeşlerim, dünya halkı birbirine yabancıdır, her kim dünyaya gönül verirse hüsrana uğrar..."

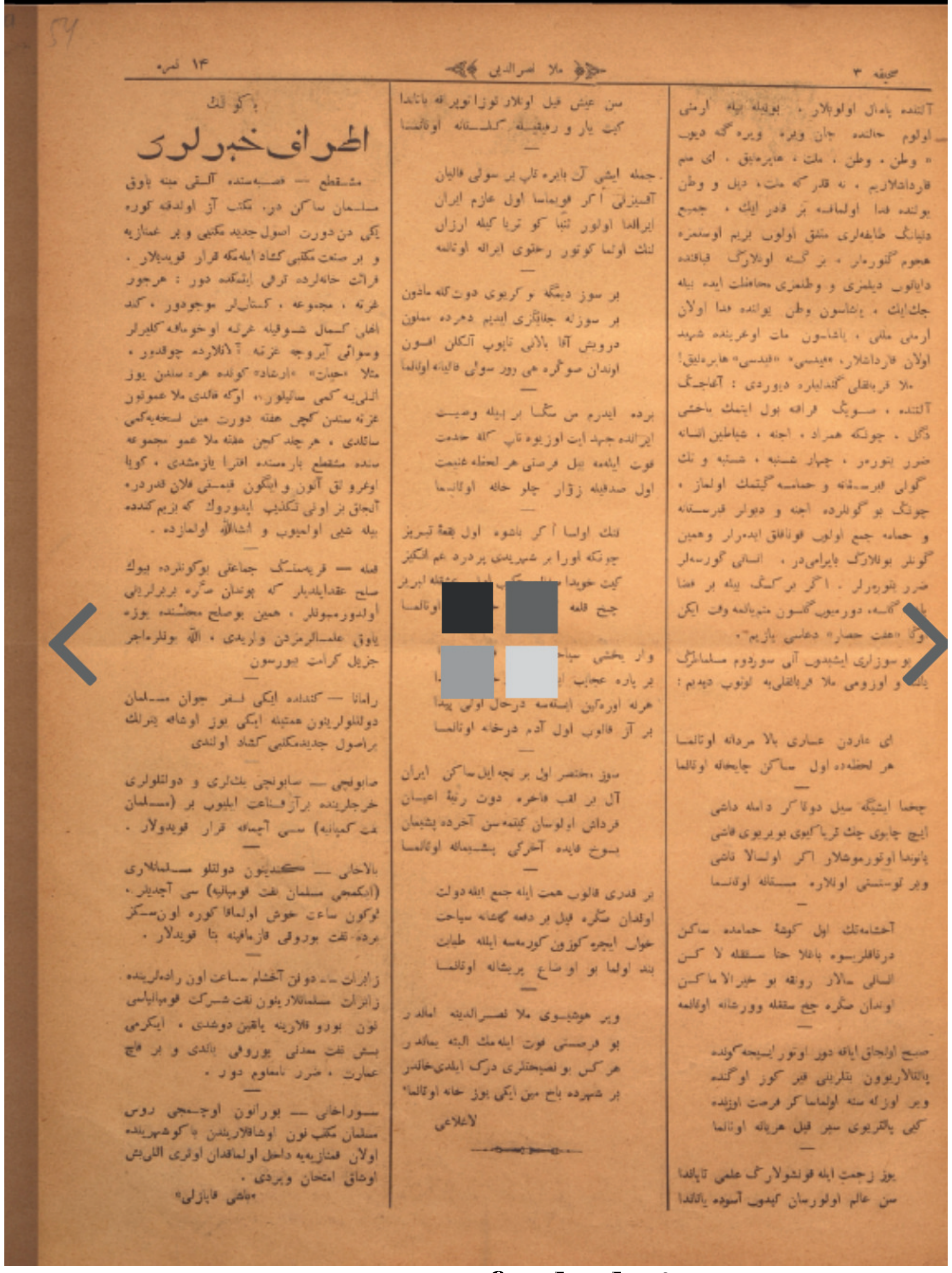
اطراف خبرلری

Etraf Haberleri

Müşfik: Kasabada altı bin kadar Müslüman yaşamaktadır. Mektep az olduğundan, bir adet yeni usul mektep ve bir sanayi mektebi açılmasına karar verildi. Kıraathanelerde ilerleme işleri konuşuluyor; her gün gazete ve mecmualar okunuyor. Bazı gazetelerde "filan yer yandı" gibi asılsız haberler çıksa da bunlar doğru değildir.

Ramana: Kasabada iki genç Müslüman delikanlının çabasıyla, iki yüz çocuğun eğitim göreceği yeni usul bir mektep açıldı.

Sabuncu: Sabuncu'daki Müslüman beyleri ve ileri gelenleri, hayır işleri için bir cemiyet kurup bir kütüphane açmaya karar verdiler.

Balahanı: Müslüman petrol şirketi açıldı. Bugün saat on sularında petrol kuyusu kazma işlemlerine başlandı.

Zabrat: Dün akşam saat on sularında, Müslümanlara ait petrol şirketinin borularında yangın çıktı. Yirmi beş bin "put" (ağırlık birimi) petrol yandı ve birkaç bina hasar gördü.

Surahanı: Buradaki Rus-Müslüman mektebi öğrencilerinden elli çocuk sınavlarını başarıyla verdi.

Etraf Haberleri

Müşfik: Kasabada altı bin kadar Müslüman sakin vardır. Mektep az olduğundan, yeni usulde bir mektep ve bir sanat mektebi açılmasına karar verdiler. Kıraathanelerde ilerleme işleri konuşuluyor; her gün gazete ve mecmualar okunuyor. Bazı gazetelerde "filan yer yandı" gibi asılsız haberler çıksa da bunlar doğru değildir.

Ramana: Kasabada iki genç Müslüman delikanlının çabasıyla, iki yüz çocuğun eğitim göreceği yeni usul bir mektep açıldı.

Sabuncu: Sabuncu'daki Müslüman beyleri ve ileri gelenleri, hayır işleri için bir cemiyet kurup bir kütüphane açmaya karar verdiler.

Balahanı: Müslüman petrol şirketi açıldı. Bugün saat on sularında petrol kuyusu kazma işlemlerine başlandı.

Zabrat: Dün akşam saat on sularında, Müslümanlara ait petrol şirketinin borularında yangın çıktı. Yirmi beş bin "put" petrol yandı ve birkaç bina hasar gördü.

Surahanı: Buradaki Rus-Müslüman mektebi öğrencilerinden elli çocuk sınavlarını başarıyla verdi.

Sağ Sütun

Pamuk altında olanlar, böyle yaya Ermeni olup halden can vere vere, yine de "Vatan, Vatan" diyerek bağırıyorlar. Ey benim kardeşlerim, ne kadar ki millet, din ve vatan yolunda feda olmasak bir keder olmaz. Cümle dünyanın toplulukları birleşip üzerimize hücum ediyorlar. Biz de onları kıyafetinden tanıyoruz, dillerini ve vatanlarını korumaktan aciziz. Lakin yaşasın vatan yolunda feda olan Ermeni milleti, üzerimizde şehit olan kardeşler. Boş laflarla kendilerine diyorlardı: Alçaklığın altında, soğuk kış gününde böyle köpek gibi yatmak talih değil. Çoluk çocuk, cinler, şeytanlar insana zarar verirler. Çarşamba, Cumartesi ve Pazar fırsattır ve hamama gitmek olmaz. Çünkü bu günlerde cinler ve devler mezarlıkta ve hamamda toplanıp konaklık ederler ve hemen gördükleri kişilere zarar verirler. Eğer bir kimse böyle bir kazaya gelse, durmasın gelsin Molla Nasreddin'e vakit varken ona koruyucu dua yazayım.

Orta Sütun

Ben ayyaş filan olanlar gereçler ile yanımda git, arkadaşınla Gülistan'da oynaş. Cümle işi o bayıra atıp bir sulu nargile ağızları eğer koymasa o kararlı İran. İran elması olunca tütün tiryakisi ile ucuzdur; lakin olmasa götür rıhtımı İran'a oynaş.

Bir söz demeye ve kırıntı dökülmeye aşağıda, bir sözle cellatları dünyadan memnun ederdim. Derviş Ağa yüksek yeri yakıp atan afyonundan sonra mı bir sulu nargile oynaş. Bir de sana şöyle vasiyet ederim; İran'da çaba göster, ucuz bul hizmet çiçeğini. Kaçırmadan bil fırsatı her an ganimet; o sadıkla eğlence haline oynaş.

Tebriz olsa eğer başvekil, o bir bahçe Tebriz; çünkü işlere bir tatlılıkla anlık gam verici. Git haydi safadan çekelim bir dahi veda; çık kaleye oynaş. Var yakışanı siyah, bir parça acayip; her ne olursa olsun derhal ortaya çıkınca, biraz kalıp o adam dert evinde oynaş.

Sözün özü, ey İran'da sakin olanlar; bir övünç lakabı al, devlet rütbesiyle isyan et. Yarın olursan gitme sen sonunda pişman; boş fayda sonradan pişmanlıkla oynaş. Bir kederi kalıp gayret eyle ey devletliler; olmadıktan sonra mümkün bir defa geçende seyahat. Havuz içinde gözün görmese eyle tabiat; bağlı olma bu perişan vaziyetlerle oynaş.

Aklını Molla Nasreddin'e emanet et; bu fırsatı kaybetme elbet, yoksa yine can sıkıntısı. Herkes bu nasihatleri kavradı; bir şehirde bak bin iki yüz hane oynaş.

Üstteki Metin:
"Bu karhanede (atölyede/fabrikada) kasabı bizzat kendim açtım."
Alttaki Metin:
"Bu çarkıfelek ebedi olarak tersine döner; uzun düşünceler şimdi insanı dert sahibi eder."
(Parantez içindeki yer ismi):
"Bakü"

Karikatür, halkın hem dış güçler (kırbaçlı asker) hem de kendi içindeki iş birlikçiler veya cehalet yüzünden nasıl bir "kendi kendini yok etme" döngüsüne girdiğini anlatır. "Çarkın ters dönmesi" ifadesiyle, adaletin yerini zulmün aldığına ve talihin halkın aleyhine işlediğine vurgu yapılır.

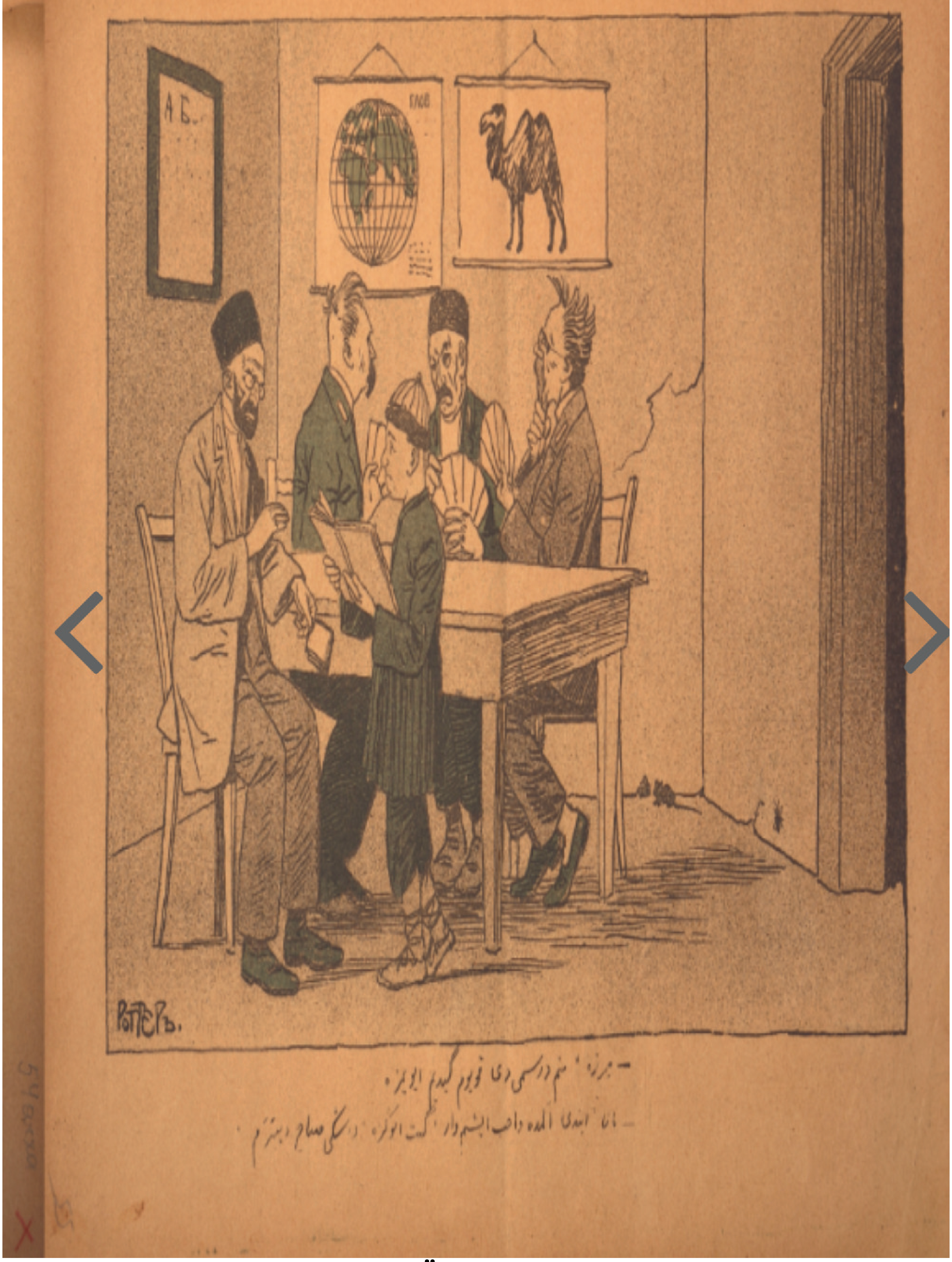

Öğrenci:
"Mirza! Ben dersimi verip evimize gideyim."
Öğretmen (Mirza):
"Aman, şimdi elimde çok önemli bir işim var; git sonra gel, dersini sabah yaparız."

Bu karikatür, eğitimcilerin görevlerini ihmal ederek kişisel keyiflerine öncelik vermesini sert bir dille eleştirir:
Vurdumduymazlık: Bir okul ortamında öğretmenlerin, ders bekleyen öğrenciyle ilgilenmek yerine hararetle kağıt oynaması, eğitimin ne kadar ciddiyetsiz bir hâle getirildiğini gösterir.

İroni: Öğretmenin oyun oynamayı "vacip iş" (çok önemli/şart görev) olarak adlandırması, toplumdaki ahlaki ve mesleki yozlaşmaya dikkat çeker.

İhmal Edilmişlik: Duvardaki harita ve tablolar mekanın bir okul olduğunu simgelerken, yerdeki fareler ve dökülen duvarlar eğitimin hem maddi hem de manevi olarak çökmüş durumda olduğunu anlatır.
Çocuk ve Gelecek: Elinde kitabıyla bekleyen hevesli öğrenci, gelişmek isteyen halkı; onu başından savan figürler ise halkın ilerlemesine engel olan kayıtsız aydın ve din adamı sınıfını temsil eder.

Bakü İşçilerine

Bu çarkıfelek ebedi olarak tersine döner,
Düşünce uzun zaman insanı dert sahibi eder.
Olmaz mı ki her emre müdahale etse işçi?
Dayanıklı olan yerde cesaret etse işçi?
Rahat nefes çekmeye hasret etse işçi?
Ya hak hukuk üstünde adalet etse işçi?
Bu çarkıfelek ebedi olarak tersine döner,
Düşünce uzun zaman insanı dert sahibi eder.
Dedi: "Aman, özünü (kendini) salma belaya,
Doğru sözün hakkı olsa da bakma o sevdaya.
Yol verme nefse, cenge girme her fakirle,
Öyle san ki borç eylemişsin Arapçayı Süryaniye."
Bu çarkıfelek ebedi olarak tersine döner,
Düşünce uzun zaman insanı dert sahibi eder.

Kafkas Haberleri

Ordubad: Şehrimiz ağaları unvan ve rütbe peşinde koşuyorlar. Bazıları sabah saat beşte uyanıp posta kutularını kontrol ediyor. Bazı Müslümanlar ise vakitlerini sadece birbirlerini izleyerek, dedikodu yaparak geçiriyorlar.

Gence: Ey Molla Nasreddin! Gence'de çok işler var. Senin yazdıklarını okuyup tartışıyorlar. "Sen kâşif misin, her şeyi nereden biliyorsun?" diye soruyorlar. Burada bir makale yayınlandı, öğretmenler hiç memnun kalmadı. Kimse cevap yazmaya cesaret edemedi, hepsi kaçıp saklanıyor. Şimdi öğretmenler öyle korkuyorlar ki her biri bir bahane bulup görevden kaçıyor.

Gence'de Kitap Satışı

Ey Molla Nasreddin! İnsanlık azaldı mı? Üç aydır kitap pazarındayım, kimse kitap almıyor. Eskiden cilt cilt satardım; şimdi ise şu kitaplar elimde kaldı:

Camiü'd-Deavat (Dualar Kitabı): 500 cilt
Tabirname (Rüya Tabirleri): 300 cilt
Gülistan: 270 cilt
Kırk Sual: 1100 cilt

Bunların hiçbirine müşteri çıkmıyor. İnsanlar artık okumakla ilgilenmiyor.

İbret

Mevcut haberlere göre bir şahıs vefat etmiş. Münker ve Nekir (sorgu melekleri) gelip kabirde ona soru sormuşlar. Bu adam melekleri tanımayıp onlara dünyadaki gibi kaba cevaplar vermiş. Bilmiyor ki orası ahirettir ve dünya işleri orada geçmez. Bu dünyada ilim almayan, cahil kalan kişinin sonu budur. Bu durum herkese bir ibret olmalıdır.

Sohbet

Hasan: Selamün aleyküm Cebrail halaoğlu, ne vakittir gelmiyorsun, keyfin nasıl?
Cebrail: Ah Hasan, sorma... Bizim bu yoksulluğumuz, bu perişan halimiz bitmiyor.
Hasan: Ne oldu, yine mi para sıkıntısı var?
Cebrail: Yok, mesele sadece para değil. Şimdi herkes Rusça öğrenmek, Avrupa gibi giyinmek peşinde. Kendi dilini, edebini ve Müslümanlığını unutanlar var. Kendi kimliğinden utanan insanları gördükçe üzülüyorum.
Hasan: Haklısın Cebrail, ama insan her şeyden önce kendi dilini ve aslını bilmeli. Başka dilleri öğrense bile kendi özünü unutmamalıdır.

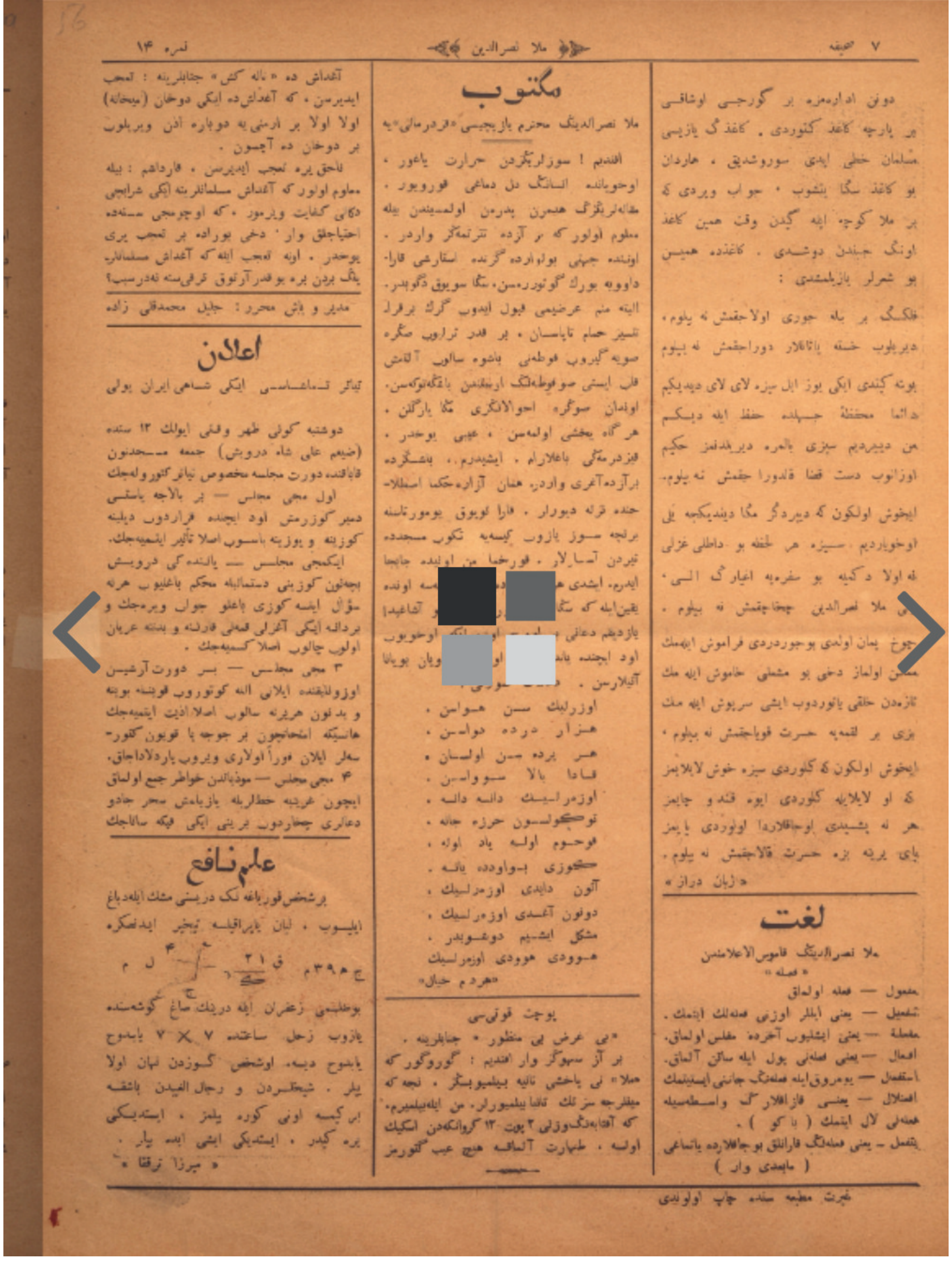

Mektup

Molla Nesreddin'in muhterem yazarı "Dertmend"e:

Efendim! Sözlerinizden hararet yağıyor, okuyanın sanki damağı kuruyor. Maalesef babamın ölümünden beri malumdur ki her evde titremeler vardır. Ön tarafta, bulvarda gezdiğinde istikbalini kara görüp büyük bir korkuya kapılasın, sana soğuk işlemez. Elbette benim arzumu kabul edip keskin bir çare bulmalısın. Bir süre durup sonra soyunup peştamale bürünerek başın sağ olsun diyesin. Kalbinin sıcaklığı sofuluğun erimesinden bak nasıl tükenir. Okuduktan sonra durumunu bana yazasın.

Sözlük

Molla Nesreddin'in İlanlar Sözlüğü:

Meful: İşlenen, işe maruz kalan.

Tafsil: Yani ahmak kişinin kendini feda etmesi.

Mufalas: Yani çalışıp çabalayıp sonunda iflas etmek.

Ef'al: Yani eylemlerini para ile satın almak.

İstikbal: Yumruk ile geleceğin canını yakmak.

İhtilal: Yani erdemli kişilerin aracılığıyla halkı dilsiz bırakmak.

İlan

Tiyatro Gösterisi - İki Şahi İran Parası

Pazartesi günü öğle vakti, ayın 12'sinde (Cuma Mescidi yakınındaki Hacı Derviş'in yerinde) bir meclis kurulacaktır. Dört bölümden oluşan bu tiyatroda şunlar sergilenecektir:

Birinci Bölüm: Bir alaca yılanın gözlerini ateş içinde birer dakika tutacaklar, ancak hayvana hiçbir zarar gelmeyecek.

İkinci Bölüm: Yanında ki Derviş, gözlerini mendille sıkıca bağlayıp her türlü soruya doğru cevap verecek ve bir elinde ateş, diğer elinde kılıç olduğu halde çıplak vücutla dans edecektir.

Üçüncü Bölüm: Bir koyunu kendi kendine havaya kaldırıp hiçbir yere bağlamadan havada tutacaklar.

Dördüncü Bölüm: Bazı sihir ve tılsım oyunları ile izleyicilerin şaşkınlık içinde kalacağı sahneler gösterilecektir.

Faydalı Bilim

Birinin midesi ağrıdığında, bir parça mumu eritip üzerine biraz nane ve zencefil ekleyerek karıştırın. Gece vakti tam saat 12'de sağ köşeye çekilip bunu sürün. Eğer iyileşmezse, bu durum o kişinin içindeki kötü ruhlardan kaynaklanıyordur. Bir miktar safran ile yazılmış kağıdı suya batırıp içirin.

"— İkinci hanım: Vallahi bu işlerin sonu... (Karı ve koca)"

kadın dış dünyadaki "köpeklere" (tehlikelere) karşı savunmasızken, ona destek olması gereken kişinin bu durumu görmezden gelmesi üzerinden toplumsal ahlak ve duyarsızlık eleştirilmektedir.

Molla Nesreddin dergisi burada; bir yandan adamın arkasında köpeklerin (tehlikelerin) saldırdığı eşine bakmamasını eleştirirken, diğer yandan "ikinci hanım" ifadesini kullanarak toplumdaki çok eşlilik sorununa ve bu durumun yarattığı ailevi parçalanmışlığa parmak basmaktadır. Adamın gözlerinin kapalı ve ıslık çalar gibi yürümesi, hem eşlerine hem de toplumsal dertlere karşı olan körlüğünü simgeler

Dergi Adı (Üstte): Molla Nasreddin
Tarih: 14 Eylül
Fiyat: Kıymeti 12 Kapik
Alt Yazı: "Üzerliksin havasın (hoşsun), bin bir derde devasın

Bu çizim, o dönem halkı arasında yaygın olan batıl inançları ve tıp dışı yöntemleri sert bir dille eleştirmektedir:
Hurafeler: Karikatürde, hasta olan küçük bir çocuğun tıbbi yardım almak yerine ateşin üzerinde tütsülendiği görülmektedir. Halk arasında "nazar değmesin" veya "şifa olsun" diye yakılan üzerlik otu dumanı, burada bir kurtuluş yolu gibi sunulmaktadır.
Toplumsal Eleştiri: Sağdaki sakallı figür (Molla veya üfürükçü), çocuğun rahatsızlığına rağmen sakin bir tavırla bu ritüeli yönetmektedir. Bu, dinin veya geleneklerin cahil ellerde nasıl suistimal edildiğini gösterir.

İroni: Alttaki yazı ("Bin bir derde devasın"), aslında bu yöntemin ne kadar etkisiz ve absürt olduğunu vurgulamak için seçilmiş alaycı bir ifadedir.
Molla Nasreddin dergisi, bu tür kapaklarla halkı bilimsel gerçeklere yönlendirmeyi ve körü körüne bağlı kalınan yanlış geleneklerden kurtarmayı amaçlamıştır.

Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“
غیرت
تلغراف خبرلری

Künye ve İdare Bilgileri (Üst Kısım)
Mecmuanın adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdaresi.
Abone Kıymeti (Tiflis ve Etrafı İçin):
Yıllık (39 nüsha): 4 Manat
Altı Aylık (26 nüsha): 3 Manat
Üç Aylık (13 nüsha): 1 Manat 60 Kapik
Dış memleketlere yıllık: 5 Manat
Tek nüshası: İdarede 10 Kapik, özge şehirlerde 12 Kapik.
Tarih: 14 Eylül 1906 / 5 Cemaziyelahir 1324, Cuma.
Not: İdareye gönderilen mektup ve makaleler açık, Türk dilinde yazılmış olmalıdır.

Gayret (Başyazı Sütunu)

"Gayret matbaası bu defa Almanya'dan taze usul bir çap makinesi dahi getirtti. Gayret matbaasının maksadı budur ki, Müslümanlar arasında çap işlerini yükseltip matbuatın, hususiyle mektep ve taze milli kitapların kıymetini ucuzlatsınlar. Bu lazım olan iş baresinde cemaatimiz öz yardımlarına muhtaç eylemesin. Gayret matbaasının Türkçe ve Rusça bazı çap fiyatları:
Paket (500 adet): 1 Manat 60 Kapik
Yalan (500 adet): 1 Manat 70 Kapik"

Telgraf Haberleri

Tebriz: Hükümet tarafından hüküm olunmuştur ki, her kim hamamı beş eşekten fazla odunla yandırsa (yakarsa) yüz tümen cerime (ceza) vermelidir.

Bakü (11 Eylül): Donanma dairesinden ötürü havai fişekler atıldı, gemiler ışıklandırıldı, gece şenlik yapıldı.

Tahran: Şah'ın sağlığına dair iyi haberler gelmektedir. Bazı memurların görev yerleri değiştirilmiştir.

Celeda: 30 kadar dervişin Rusya toprağına geçtiği bildirilmiştir.

İran Konsolosları (Sağ Alt Sütun)

"Mecmuamızın müşterileri, başkalarından işitmişsinizdir; idaremize Bakü'den ve İran'dan her gün altı kağıt (mektup) gelip 'İran Konsoloslarından Şikayet' yazılıyor. Altında imza bulunuyor: 'İran Ehli' ya da 'İranlılar'. Bu kağıtların hiçbirisini biz çap etmedik (basmadık). Lakin o okuyucularımıza malumdur ki, biz bunu çap etmeyeceğiz..."

Orta Şerit

"Dokuz aylık müşterilere hediye için iki kitap gönderilecektir. Birincisi: Usta Zeynal'ın Hikayesi (Molla Nasreddin tasnifatındandır). İkincisi: Burası Zulüm Hanedanıdır."

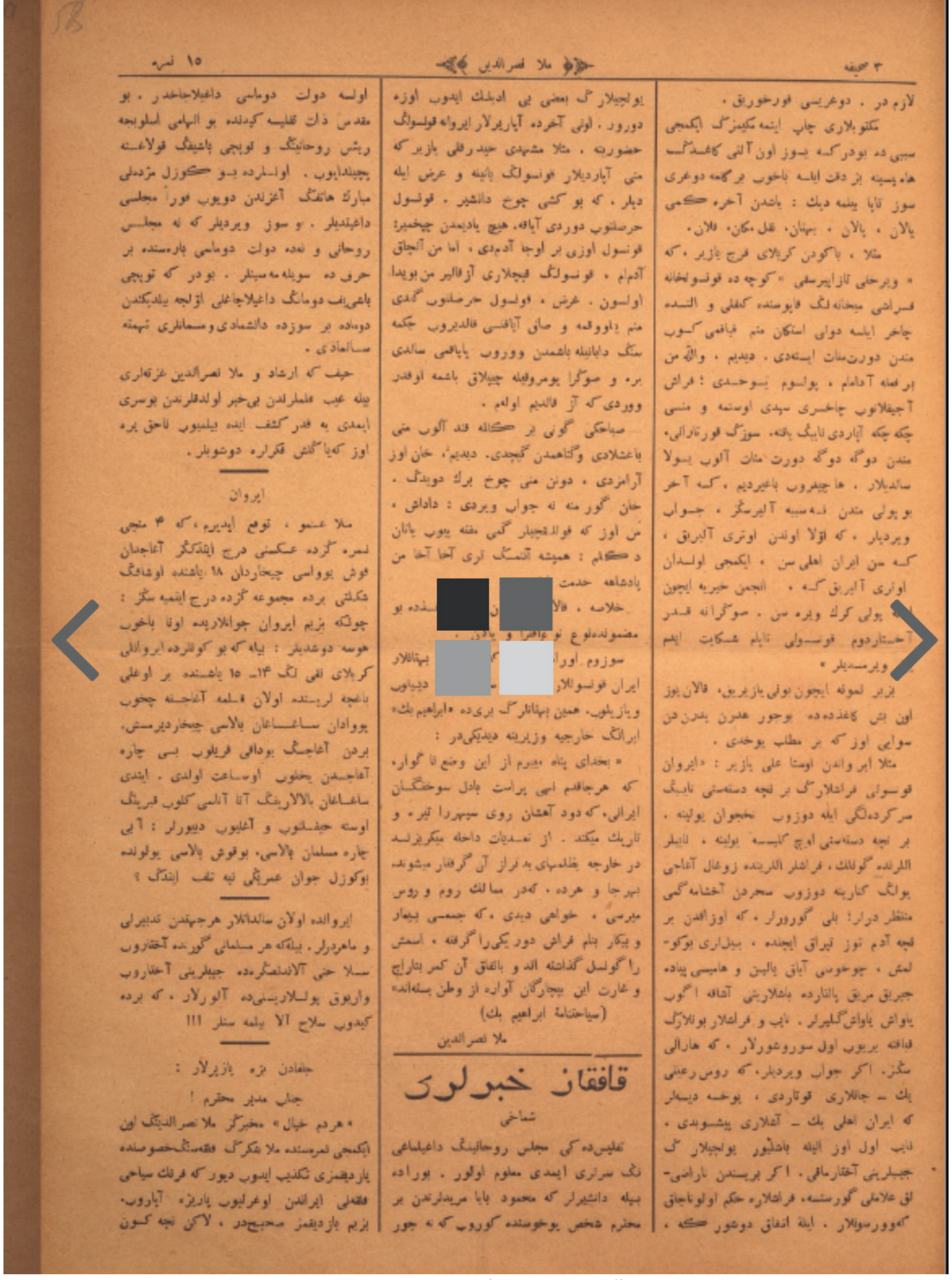
۳ صحیفه ملا نصرالدين ۱۵ نمره

قافقاز خبرلری

شماخی

Sol Sütun (Baş taraf)

Lazım dır. Doğrusu korkuyoruz. Mektupları basmamaklığımızın ikinci sebebi de budur ki; yüz on altı kağıt (mektup) hepsine bir defa baksak bir kelime doğru söz bulamayız. Baştan ahire (sona) kadar; yalan, palan, filan, filan. Mesela Bakü'den Kerbelayiferç yazıyor ki: "Erivan'ın taze sokağında konsoloshane ferraşı (hizmetlisi) meyhanenin kapısında kefli (sarhoş) idi. Çakır (şarap) içe içe elinden istikânı (kadehi) düşüp kırıldı. Benden dört manat istedi. Vermedim, vallahi ben fakir adamım, param yoktur dedim. Ferraş cebinden hançerini sıyırıp üstüme bindi. Çeke çeke götürdü naibe (vekile). Sözün kısası; benden döve döve dört manat alıp yola saldılar." Bağırıyordum, "Bu parayı benden ne sebeple alırsınız?". Cevap verdiler ki: "Evvela ondan ötürü alıyoruz ki sen İran ehlisin, ikinci de ondan ötürü alıyoruz ki Encümen-i Hayriye (Hayır Cemiyeti) için bu parayı vermelisin." Sonra gidip Astara (Kasabası) Konsolosu'na şikayet ettim. Vermediler.

Orta Sütun (Kafkas Haberleri ve Konsolosluk Eleştirileri)

Yolcuların bazısı bi-edeblik (edepsizlik) edip durur. Onu ahıra (hapise) götürürler, Erivan Konsolosu'nun huzuruna. Mesela Meşhedi Haydar Kulu yazıyor ki; beni götürdüler konsolosluğun yanına ve arz ettim ki, bu kişi çok konuşuyor. Konsolos hiddetlenip ayağa kalktı. Hiç yadımızdan (aklımızdan) çıkmaz; konsolos özü (kendisi) bir koca adamdı ama ancak adam. Konsolosun bıyıkları ağzından boyda olsun. Garaz (amaç), konsolos hiddetlenip kalktı ve sağ ayağını kaldırıp çekme (çizme) sine dayayıp başımdan vurup şapkamı saldı (düşürdü). Bir ve sonra yumruk ile çıplak başıma o kadar vurdu ki az kaldı öleyim.

Sabah günü bir kâğıt alıp beni çağırdılar ve günahımdan geçtiler. Dedim, "Han, öz aramızdır, dün beni çok berk (sert) dövdün." Han güle meşe (gibi) cevap verdi: "Dadaş, men (ben) öz koltukçularım gibi hafta boyu yatan değilim; hep çalışmak gerek, ta ki padişaha hizmet olsun."

Kafkas Haberleri (Şamahı):

Tiflis'teki meclis ruhanisinin (ruhani meclisin) dağılması haberi şimdi malum olur. Burada böyle derler ki Mahmut Baba müridlerinden bir muhterem şahıs rüyasında görüp ki ne جور (cevr/eziyet)...

Sağ Sütun (İran ve Duma Haberleri)

Olursa Devlet Duması dağılacakdır. Bu mukaddes zat Tiflis'e gidende bu ilhamı üslubca Reş ruhanisinin ve topçubaşının kulağına pıçıldayıp (fısıldayıp). O meclislerde bu güzel müjdeli haberi halkın ağzından duyup hemen meclisi dağıttılar. Bu sözü verdiler ki ne meclis ruhanisi ne de Devlet Duması parçasında bir harf de söylemeğe sebep yoktur. Bu ki topçubasının duymak dağılacaklığı öyle bildikten sonra bir söz de danışmadı (konuşmadı) ve müslümanları töhmete salmadı.

Hayif (yazık) ki İrşad ve Molla Nasreddin gazeteleri böyle ayıplarından bi-haber olduklarından bu haberi şimdiye kadar keşfetmemişti. Şimdi bilsinler, lafı öz kiye (kendi) geliş kararına düşürsünler.

İran:

Molla Amca; rica ederim ki 4. nüshada şeklini derç ettiğiniz "Ağaçtan kuş yuvası çıkaran 18 yaşında uşak (çocuk)" şeklini bir de mecmuada derç etmeğe sebep yoktur. Çünkü bizim İran cevânlarında (gençlerinde) ona bakıp heves düşmüştür. Öyle ki bu günlerde Erivanlı Kerbelayigulu'nun 14-15 yaşında bir oğlu bahçe içerisinde olan elma ağacına çıkıp yuvadan sığırcık balası (yavrusu) çıkarırken, birden ağacın budağı kırılıp bir çare ağaçtan yıkılıp sakatlandı. Şimdi sağ kalan balalarının ana babası gelip kapımıza üşüşüp ağlayıp diyorlar: "Ey bi-çare Müslüman balası, kuşun yavrusu yolunda bu güzel genç ömrünü niye telef ettin?"

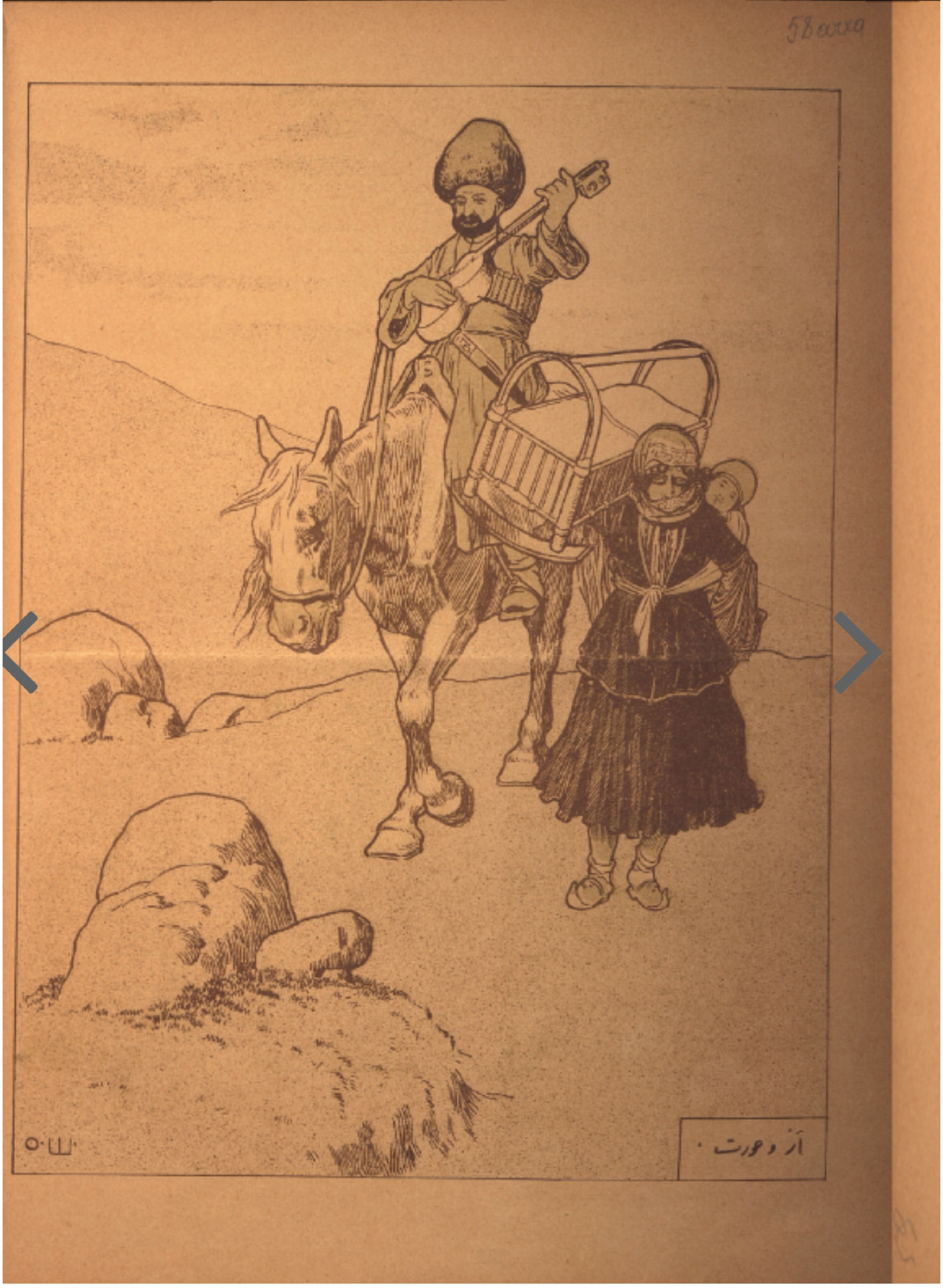

Er ve Avrat (Koca ve Karısı)

Bu çizim, dönemin toplumsal yapısındaki cinsiyet eşitsizliğini ve kadının üzerindeki ağır yükü çarpıcı bir şekilde eleştirmektedir:

Eşitsiz İş Bölümü: Karikatürde erkek, atın üzerinde elinde müzik aletiyle keyifli bir şekilde yolculuk yaparken; kadın, yaya olarak hem sırtında bir bebek hem de ağır bir bebek beşiği taşımaktadır.

Toplumsal Eleştiri: Atın boş yerleri olmasına rağmen kadının bu denli ağır bir fiziksel yük altında bırakılması, o dönemdeki aile yapısında kadına verilen değerin düşüklüğünü ve erkeğin sorumsuzluğunu simgeler.

İroni: "Er ve Avrat" başlığı altında sunulan bu görüntü, evlilik hayatındaki adaletsiz paylaşımı ve erkeğin "keyif ehli" tavrına karşılık kadının "yük taşıyıcı" konumuna itilmesini sert bir dille iğnelemektedir.
Molla Nasreddin dergisi, bu görselle halkı kadının toplumdaki statüsü üzerine düşünmeye ve gelenekselleşmiş bu adaletsizliği sorgulamaya davet etmiştir.

..... ایندی تشریف ایده بیلیرلر

Türkçesi:
"…. Şimdi teşrif edebilirler."

Bu karikatür, 1906 yılında Rus Çarlığı'ndaki Devlet Duması'nın (Meclis) açılış sürecindeki baskıcı atmosferi eleştirmektedir:

Askeri Vesayet: Meclis üyelerinin veya temsilcilerin içeriye askerlerin süngüleri arasından, adeta birer suçluymuşçasına eğilerek girmesi; sivil iradenin askeri güç karşısındaki çaresizliğini gösterir.

Sahte Özgürlük: Alttaki "Şimdi teşrif edebilirler" ifadesi, halkın temsilcilerine tanınan "özgürlüğün" aslında ne kadar kısıtlı ve izne tabi olduğunu iğneleyen alaycı bir dildir.

Hiyerarşi: Soldaki dimdik duran memur figürü ile sağdaki bükülmüş sivil halk figürleri, bürokrasinin halkın üzerindeki mutlak otoritesini ve meclisin bir "itaat makamı" haline getirilişini simgeler.

Sol Sütun (Üst Kısım)

Bundan İran valisinin pek hoşu gelmez. Gördüm ki tüccar başı Molla Şükreddin, Afrika'dan alıp fitil buralara yollayıp ve bu vasıtayla valinin içeri adamı Duma vekili Ağa Han haberdar olup derhal fitil bularak Müslüman vekillerin reisine telgrafla haber verip ki: "İşte fitil geldi. Hükümet Duması dağılacakdır, dikkatli olun. Sakın danışmayın." Ağa Han bu soruyu soranda ise dedik ki "Hangi fitil?" O da dedi ki "Ben ne bileyim, ben de mülkümü öz kârıma diyorum."

Münakaşa yapanlardan biri yazıyor:

Müslüman reis ruhanileri buraya gelmişler ki beş altı ay meşe kenarlarında gezip keyif peşinde çektikleri zahmetlerin acısını çıkarsınlar. Yazık ki Devlet Duması'nın devamı koymuyor ki bu alicenaplar rahat etsinler. Şükürler olsun halka ki bu zahmetkeş reisleri büyük dualarla kabul edip giderler. Devlet Duması bağlandı. Bundan sonra inşallah birden bire göklerin dumanları çıkacak.

Orta Sütun (Şamahı'dan Mektup ve Diğer Yazılar)

Ne bileyim, ne vasıtayla ne kadar ederim, okuyamıyorum. Tüccar yazısında kalsın böylece muattal (boş). Ne bilsin ki hesabın başı nereye gidiyor. Ne kitabın manasını anlarlar, ne de kazancını bilirler. Gör böyle rahmet eyleyip okuyanlara ne yazarlar? "Anlayışsız."

İdareden:

Mektupta çekilen zorluğu biz okuduk ve okuması çok kolay imiş. Yazılıyor: "Müslüman harflerini icat edene bin rahmet."

Şamahı'dan Mektup:

Şamahı'dan idaremize bu muhtevada imzasız bir mektup gelmiş. Mektubun bazı bi-hürmet ve kitaba yakışmayan sözlerini silip mektubu aynen derç etmeyi (basmayı) lazım gördük.

Bir nice gün bundan mukaddem yolum düştü mescide. Gördüm ki mektep hanesinde büyük hengame var. "Koyma, koyma..." diye sesler geliyor. Girdim ki ne göreyim; ahund (hoca) şakirdini (öğrencisini) dövüyor. Beş manat para yüzünden...

Sağ Sütun (Cenap Molla Nasreddin'e ve İtiraz)

Cenap Molla Nasreddin!

Mecmuanızın 13. numarasında Hacı Abdürrahim Efendi, Rus Padişahına gönderdiği nişanlar hususunda yazılan makaleyi okuduk. Allah lanet etsin senin ana babana. Sen o kadar yedi silsilenden biri olanlara; ayı mısın, maymun musun, kâfir oğlu kâfir mi, Yahudi mi, Ermeni mi, Rus mu? Seni padişah mı gönderdi, yoksa jandarma mı? Eğer büyüklerin gönlünü almak senin hoşuna gelmiyorsa niye Abdürrahim'in alnında açıldı? Eğer doğru adamsan ne yüzle bunları yazarsın? Niye yazmazsın ki Hacı Abdürrahim Efendi yoldaşları bir madalyadan ötürü ağlıyorlar? Padişahın hatırı için her şeyden geçmekte hazırdır ve her zaman tavsiye ediyor ki cemaat sarsak gazetelerin sözlerine inanmasınlar, padişahlara itaat etsinler. Pas (Pes) Cenap Molla Nasreddin, düşün bakalım sen eğer düz adamsan bunları niye yazmazsın?

İtiraz:

İki başlı kapazcıya cevap:

Müdür muhterem! Hürmetli Molla Nasreddin. Jurnalinizin 12. numarasında derç olunmuş Kafkas haberleri unvanında "Bir Kömen Başı Pazarı" haberi...

(Yazının devamı sütunun altında kalmaktadır)

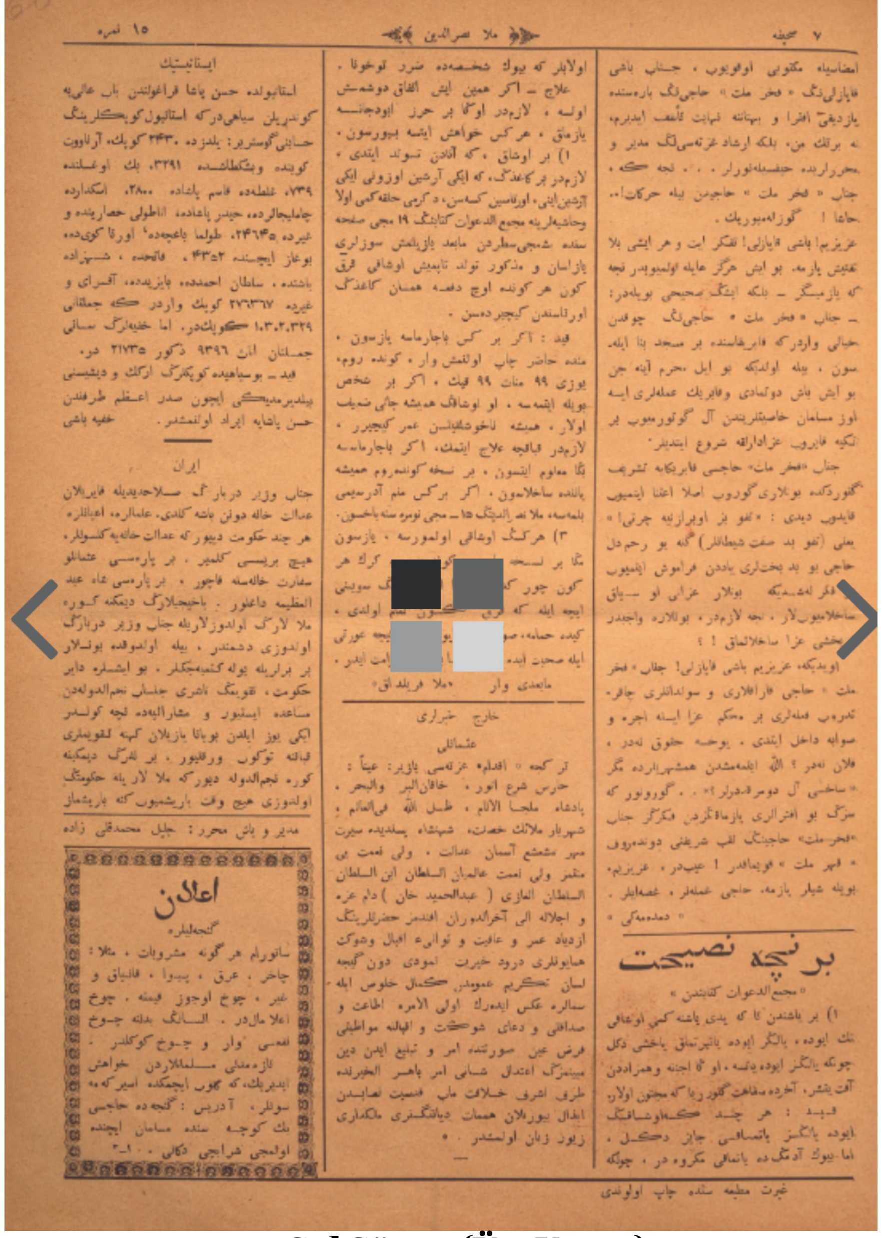

Sol Sütun (Üst Kısım)

İmzasız mektubu okuyup, Cenap Başı'nın yazdığı iftira ve bühtana nihayet teessüf ederim. Ne birlik var ne de İrşad gazetesinin müdürü ve muharrirleri (yazarları) hapisle korkuturlar... Nice ki Cenap "Fahr-i Millet" (Milletin Gururu) Hacı'nın böyle hareketleri... Hâşâ! Gözle görüyoruz.

Azizim Başı! Yazık ki her işi bila-teftiş (denetlemeden) yazma. Bu işler hergiz (asla) hayırla sonuçlanmaz. Nice ki yazmışlar: Bilge işler sahihidir böylece.

Cenap "Fahr-i Millet" Hacı'nın çoktan hayali vardır ki fabrikasında bir mescit bina eylesin. Böyle oldukta bu yıl, haram ayı gün bu işin baş tutması ve fabrikanın ameleleri ise öz müslüman haysiyetlerinden el götürüp her gece kapıda azadarlığa (yas tutmaya) başlamışlar.

Cenap "Fahr-i Millet" Hacı fabrikaya teşrif getirdiğinde bunları görüp asla itina etmeyip kapıdan dedi: "Kovun bu obur-bazları dışarı!" Yani (tüv-ü bed sıfat şeytanlar) yine bu merhamet dil Hacı bu bed-bahtları yaddan (akıldan) feramuş eylemeyip (çıkarmayıp) fikir eylemelidir. Bunlar azayı (yası) o siyaka (biçime) saklamıyorlar. Nice lazımdır, bunlara vaciptir ki yakışıksız azalar saklamasınlar!

Orta Sütun (Nasihat ve Dış Haberler)

Bir Nice Nasihat ("Mecmua-i Davat" Kitabından):

Bir başından ki yedi yaşına kadar uşağı (çocuğu) olmazsa, yanar ateşle yanmak yakışmaz. Çünkü yalnız o yansa olsa olsa cehennemden ateş yetişir, ahirette sefahet getirir ve ya mecnun olurlar.

Fayda: Her çok kimse uşağının olmamasını yalnız bahtsızlığa yorar, caiz değil. Ama büyük adamın yanması mekruhtur (hoş değildir), çünkü onlarla ki büyük şahsiyetlerde zarar bulunur.

İlaç: Eğer hemen işin ittifak düşmemiş olursa, lazımdır ona her harf vücudundan yazmak, her kes ricasını ayine (aynaya) buyursun.

Harici Haberler (Osmanlı):

Terakki (İlerleme) gazetesi yazıyor: Aynen haris (hırslı) şer'i enver (parlak şeriat), hakan-ı ber ve bahr (karaların ve denizlerin hakanı), padişah-ı melce-i enam (insanlığın sığınağı), zıllullah fil-alem (Allah'ın alemdeki gölgesi), şehriyar melaik (melek huylu hükümdar), şahinşah-ı pesendide-i sîret (güzel ahlaklı şahlar şahı), adaletli, velinimet-i bi-minnet (minnetsiz velinimet) Sultan oğlu Sultan, el-Gazi Abdülhamid Han (Dâme İzzühü) efendimiz hazretlerinin ömür ve ikballerinin artması için dua deryaları dalgalanmaktadır.

Sağ Sütun (İstatistik ve İran Haberleri)

İstatistik:

İstanbul'da Hasan Paşa fırınından Bab-ı Ali'ye gönderilen siyahı (listesi) der ki İstanbul köpeklerinin hesabı gösterir: Yalnızca 3430 köpek, Arnavutköy ve Beşiktaş'ta 3291, Beyoğlu'nda 739, Galata'da 2800, Üsküdar'da camilerde ve mezarlıklarda 24635, Dolmabahçe ve Ortaköy boğazı içerisinde 4352, Fatih, Şehzadebaşı, Sultanahmet, Bayezid, Aksaray ve civarında 276367 köpek vardır ki toplamı 1.303.329 köpektir. Ama hayaları (dişileri) 9296, erkekleri ise 21735'tir.

Not: Bu siyahi (liste) köpeklerin erkek ve dişisini bildiremediği için Sadrazam tarafından Hasan Paşa'ya irad olunmuştur (iletilmiştir).

İran:

Cenap Vezir der-bar (saray veziri) ki silahlı-padişahı (şahın korumaları) olan devlet başına geldi. Alimlere, ayanlara (seçkinlere) her ne kadar hükümet diyor ki adalet-hanede (mahkemede) konsoloslara hiçbir birisi gelmesin. Bir parça-i Osmanlu (Osmanlı tarafı) sefarethanesine kaçıyor, bir parça-i şah-ı azam-ı azime (büyük şahın tarafı) dağılıyor. Bahçıvanlık demesine göre Molla Larık (Molla Nasreddin kastediliyor) olduğunuzla Cenap Vezir der-bara olduğunuz düşmandır. Böyle olduğunda bunlar bir birleriyle yola gitmeyecekler. Bu işlere dair hükümet, Kavvamü'l-mülk (Devletin Dayanağı) cenab-ı Necmü'd-devle'ye müsaade etmiyor.

Alt Kısım (İlanlar)

İlan (Gencelilere):

Satıyorum her türlü meşrubat; mesela çakır (şarap), arak (rakı), bira, fulyalı (çiçekli içki) ve gayrı. Çok ucuz fiyata, çok iyi mallardır. Alanın bedeline çok nefsi (hoş) var ve çok kokuşur (güzel kokulu). Lazımdır Müslümanlardan rica ederiz ki, gelip içeceğimizde esirgemesinler.

Adres: Gence'de Hacı Bey köşesinde Saman İçinde onuncu daracı (fırıncı) dükkanı.

Gayret Matbaası'nda çap olunmuştur (basılmıştır).

Sağdaki Kare (Modern giyimli genç ile geleneksel giyimli adam):
"Aman kardeşim, Allah aşkına bu adamların yanında durup beni utandırma; ben yoldaşlarımın (arkadaşlarımın) yanında seni görünce mahcubiyet çekiyorum... (Ağa oğlu)"

Soldaki Kare (Masa başındaki arzuhalci ve aynı adam):

"Eninde sonunda senden beş on manat alır, bir dilekçe yazarım."

Bu görsel, toplumdaki kültürel yabancılaşmayı ve sınıfsal istismarı iki sahnede özetlemektedir: Kuşak ve Kültür Çatışması: Sağdaki sahnede, Batılı tarzda giyinmiş "modern" genç, geleneksel kıyafetli yakınını kendi çevresine yakıştıramamakta ve ondan utanmaktadır. Bu, köklerinden kopan aydın veya zengin kesimin halka üstten bakışını eleştirir.

İstismar: Soldaki sahnede ise aynı geleneksel adamın, okuma yazma bilmemesi nedeniyle bir arzuhalci tarafından maddi olarak sömürülmeye açık olduğu görülür.

Genel Mesaj: Karikatür; saf ve geleneksel halk figürünün bir yanda kendi yakınları tarafından dışlanırken, diğer yanda ise okumuş kesim tarafından bir kazanç kapısı olarak görülmesinin yarattığı trajikomik durumu gözler önüne sermektedir.

Üst Başlık:
Molla Nasreddin
Tarih ve Fiyat:
21 Eylül — Sayı: 16 — Fiyatı: 12 Kapik
Tablo Başlığı ve Giriş Metni:
Yıldızların bu ay içindeki durumlarının kutlu hatıralara delaletidir:
Yüce padişahın inayeti ve devlet adamları ile emirlerin memur ve askerlere yönelik ilgi ve teveccühleri; zamanın darlığı ve zorluğu, geçim şartları, pamuk ve yün fiyatları, siyah ve beyazın durumu, ateşin sıcaklığı ve karın soğukluğu hakkında...
Tablo İçindeki Başlıklar ve Notlar:
Gezegen İsimleri: Zühal (Satürn), Müşteri (Jüpiter), Merih (Mars), Şems (Güneş), Zühre (Venüs).
Takvim Notları: * Hicri 1324 yılı.
Hamama gitmek ve kan aldırmak (hacamat) iyidir.
İşlerin bitirilmesi evladır.
Bu gün çocukları yıkamak iyi değildir.
Seçime dayalı işler uygun değildir.
En Alt Yazı:
Yegâne fazıl (bilgin) Cenab-ı Hacı Necmü'd-Devle'nin takvimi.

20. yüzyılın başında Molla Nasreddin dergisinin toplumsal olayları, geçim sıkıntısını ve bürokrasiyi "astroloji ve takvim" üzerinden nasıl hicvettiğini gösteren keskin bir mizah örneğidir. Halkın kaderci yaklaşımıyla eğlenirken, aslında dönemin siyasi ve ekonomik zorluklarını (pamuk fiyatları, maaşlar, hayat pahalılığı) bir fal kağıdı ciddiyetinde sunarak eleştirmektedir

Тифлисъ. Воронцовская улица № 47
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„Молла Насреддинъ“

Molla Nasreddin

Sayfa: 2 | Sayı: 15 | 21 Eylül 1906

Künye ve Abone Bilgileri (Sol ve Sağ Üst):

Abone Bedeli: Tiflis'te ve çevresi için yıllık: 6 Manat, 9 aylık: 4.50 Manat, 6 aylık: 3 Manat, 3 aylık: 1.50 Manat. Dış ülkeler için yıllık: 7 Manat.

Tek Sayı: İdare merkezinde 10 Kapik, başka şehirlerde 12 Kapik.

Mecmuanın Adresi: Tiflis, Vorontsovskaya Caddesi, No: 47, Molla Nasreddin İdarehanesi.

Not: İdareye gönderilen mektup ve makaleler açık, Türk dilinde yazılmış olmalıdır; basılmasa da geri iade edilmez. Adres değiştirmek 7 Kapiklik marka ile olur.

Ana Metin: Ne Yapmalı?

Duma da böyle oldu... Şimdi peki ne yapmalı?

Duma geldi, bir meşguliyet idi; her gün bir haber gelirdi, vekil seçtiklerimizin nutuklarını okuyup gönlümüzü bir türlü eğlendirirdik. Bu da sonunda böyle oldu.

Şimdi peki ne yapmalı?

Bu konuda dostlarımızdan çok fikir işittik. Fikir işitmek de bir yana, bilmedik; birinden ötürü bir yana çıkardık, bilmedik ki her birimizin fikri bir yöndedir.

Mesela diyorum: Ey yoldaşım, sen de bir akıllı kişisin, gel bir görelim, Duma ki dağıldı, şimdi cemaat peki ne yapsın? Görüyor musun; Molla me ne cevap verir? Diyor ki: "Cemaat şimdi gerek yatsın." Diyorum ki ay kardeş, sen Allah'ı bilirsen saçma sapan sözler konuşma. Hak işitip seni kınar; eyvah, hemen sözünün üstünde durup diyor: "Cemaat şimdi gerek yatsın."

Sonra kendimi "Lala"ya (çocuk bakıcısı/yaşlı uşak) benzeterek onun fikrini sordum. Meğer bizim "Lala" gerçekten de "Lala" imiş; ondan bir muhtasar söz soruyorum, o gör ne cevap verir: "Rivayet edenler ve nakledenler şöyle rivayet ederler ki, bir gün vardı, bir gün yoktu..."

Lala sözünü kesip dedim: "Dostum, maval anlatma; Duma dağıldı, halk ne yapsın? Git dua mı etsin, yoksa ekmek mi yesin?"

Lala hemen dedi: "Beyefendi, ben ne diyeyim... Ay yoldaş, bari sen söyle de göreyim. Duma ki dağıldı, şimdi cemaat ne yapsın?"

"Hup-Hup" da işte geldi. Kaldı "Hup-Hup". Bu yolda fikir budur ki; cemaat toplanıp Molla Nasreddin Şah'a bir dilekçe göndersinler ve rica etsinler ki, Şehinşah Duma meselesine müdahale edip cemaate riayet etsin.

"Hup-Hup" diyor ki: "Azizim, korkarım İran padişahı bu meseleye karışıp İngiltere ve Avusturya padişahları gibi padişahlık tarafını tutmasın."

Şimdi ey cemaat; "Hup-Hup" bir başka fikirleşip cevap verdi: "Doğru diyorsun, ey Molla Nasreddin, burasını düşünmemiştim."

"Hup-Hup" da böyle gitti. Kaldı "Fizulim-i Mali" (Mal mülk düşkünü). Bu zavallı belaya giriftar olmuştu; yaylalarda ve yerlerde dolanmadığı yer kalmadı. Çaresiz olup götürüp giysisini ve sadesini (eşyasını) sattı, parasıyla fil verdi ve buralarda maslahat sorurdum. Birkaç saatten sonra bu meşhur cevap geldi: "Bakü'nün, Karabağ'ın, Gence'nin ve İrevan'ın (Erivan) han evlatları Allah'ın yardımıyla İran ahalisiyle birleşip Şah'ın başkentini ele geçirinceye kadar sabretmek lazımdır. Vesselam."

Bu da "Fizulim-i Mali"nin reyidir. Şimdi kaldım ben özüm; fikrimi diyorum. Benim fikrim budur ki, ne lazım dert... Dava etmek, ümit ederim ki fikirleriniz bir yana gitmesin, sabır etmek güzeldir ne diyeyim?

Belli, lazımdı dava etmek. Kimden dava etmek? Rusya'nın bütün milletleri ile işim yok. Ben Kafkas sözünü danışırım: Ben böyle maslahat görüyorum ki Kafkas'ta ne kadar Ermeni varsa toplanıp bir gölün içinde Müslümanlarla kapışsınlar; sonra Müslümanlar dökülüp Ermenileri kırsınlar. Mahz-ı (saf) hırs ve düşmanlık acısını çıkarmak mümkün budur. Yoksa o zaman bir çaremiz budur; eğer görseler bu davaya karışmıyorlar, dahi o bahtsız olurlardı; eğer karışsalar, karışsınlar; maslahatlarıdır; karışmasınlar, karışmasınlar; canları cehenneme.

Peki şöyle: Lazım mı dava etmek? Buradan her hafta Tiflis'te bir gazete çıkar, adı "Kafkasya"dır; her günü padişah taraftarıdır; Tiflis'te Müslümanlardan dört yüz müşterisi de var, uzak yerlerden de keza.

Sayfa 3 | Molla Nasreddin | Sayı 16

Sol Sütun ve Genel Metinler

İmzasız Paragraf: Bilmem... Garaz... Dün bu gazetenin yazarlarından birisi sokakta bana rastlayıp sordu: "Ey Molla Nasreddin, diyorlar ki Bakü'de Ermeniler ve Müslümanlar birbirini kırıp bitirdiler, haber var mı?" Dedim: "Haberim yoktu ama tahmin ediyorum ki bu haberin aslı yoktur." Gördüm ki arkadaşım başını aşağı saldı. Dedim: "Birader, hiç üzülme; iki ay bundan önce Frankistan (Avrupa) tıp fakültesinin birinde bir Kafkas Ermenisi ile bir Kafkas Müslümanının başlarını yarıp beyinlerini teraziye koymuşlar. Bu yönde görürler ki terazide hiçbir şey yok; malum olur ki binlerce akranlarından havaya uçmuşlar." Benim arkadaşım sözümü tam anlamadı, sevincinden elini sallayıp "Sipasibo" (Teşekkürler) dedi ve uzaklaştı. — Molla Nasreddin

Kafkas Haberleri (Vladikafkas)

Selam Aleyküm Molla Amca!

Nasılsın, dadaş? Keyifler nicedir? Burada Hacı Abdürrahim Efendi'nin tılsımlı vasiyetlerine ne zaman bakacaksın? O kişi yazmıştı ki 30 gülle (mermi) gibi Duma dağılır. Görüyorsun ki 10 günde çıkmadı. Şimdi dahi bilmem ki yine bu cadı şapka ve bu pullu tümen bağı ve fıstık parçalarıyla ve fırfırlı mendilleriyle zinet tapan (süsleyen) pirlere ne zaman bakacaksın? Allah rahmet eylesin tüm ölmüşlerinize.

Nahçıvan'dan Mektup

Molla Nasreddin Baba!

"Kızdırmalı" (Sıtmalı) ya Cenab-ı "Her dem hayal" ettiğin nasihat artık yeter. Eğer "Kızdırmalı"nın Nahçıvan'daki mahz-ı (saf) kızdırması, gelse Nahçıvan'a ve buraların hamamlarında bir iki gün kalsa ve o usta Cafer'i hamama götürüp günlerce orada kalsa anlarsın. Eğer yakışı olmazsa ayıbı yok, bizim şehirde Salman Hekim de var. Ona tedavi ettirirler. Garaz, ne başınızı ağrıtalım, şifa tapmaktan ötürü "Kızdırmalı"ya Nahçıvan'a gelmek lazımdır. — Aziz kurbanınız Alioğlu Şerifzâde

Salyan Haberleri

Salyan mahallinde bir köy var, adı "Hasıllı". Oranın bakkalları çoktur. Mesela muhabirimiz Cenab-ı "T.A" yazıyor ki: Birkaç gün bundan ileri bir köylü buraya satmak için bir kap kaymak getirir. Bakkal kaymağın fiyatını kesip fani koyar teraziye, tartı gelir on beş kuruş, köylü üç kuruş... Bakkal kaymağı boşaltıp kabını geri verince kabın ağırlığı olur yirmi dört girvanke (ağırlık birimi). Bakkal köylüyü tutar davaya ve köylüden yedi girvanke kaymak iddia ediyor. Köylü şaşırıp bakkalın yüzüne bakıp diyor: "Dadaş, ben hiç kaymak getirmemiştim, dahi benden ne istiyorsun? Yol vermezsin, vermez, dahi borçlu niye kalayım?"

İran Takvimi (Orta Sağ Bölüm)

Başlık: İran Takvimi (3. sayfaya bak)

Metin: Herden (ara sıra) bir müstakim (doğru) hayalime bir şey gelir: Diyorum, şimdi birden ceddim (atam) Büyük Âdem (a.s.) yerin altından kalkıp tüm evlatlarının maişetine (geçimine) baksa; bizim Müslümanlarda, Paşa, Sair ve diğerlerinde baksa, eğer böyle olsa bilse... Lakin özellikle Müslümanları, bilhassa İranlıları ahirete basıp özümüzden, boğazımızdan ayırmadan oyalasalar... Ama diğer milletlere ve özellikle Batı zemin ahalisine asla itina edilmez.

Alt Bölüm Notları:

İran Reis-i Gümrüğünün hükmüyle: Bundan sonra Molla Nasreddin'de olan insan suretlerinin (resimlerinin) her birisine 13 kıran toprak bastı parası alınacaktır.

Muzalan (Vızvız): Müslümanlar dünya işlerine bir zerre kadar değer vermiyorlar ve emanete hıyanet etmiyorlar... Çok mağrur (gururlu) ahali lehine şenlikler yapıyorlar. — Muzalan

طلبه لکده اوتوز دورت ایلک مدتنده تحصیل ایتدیکم یتمش ایکی
علمدن عبارت برقلعه در، اما سن اولوم پوزلمه : داغیلار .

Metin:

"Talebelerde otuz dört aylık müddette tahsil ettiğim yetmiş iki ilimden ibaret bir kaledir; ama son ucum (sonucum) şudur: Dağılırlar."

Bu karikatür, ezbere dayalı ve temelsiz eğitimin beyhudeliğini hicvetmektedir. Otuz dört ay boyunca büyük emeklerle öğrenilen "yetmiş iki ilim", sağlam bir temele oturmadığı için kağıttan bir kule gibi narin ve dayanıksızdır. Karikatür, binbir zahmetle inşa edilen bu bilgi yığınının en ufak bir sarsıntıda yıkılmaya mahkûm olduğunu vurgulayarak, niteliksiz eğitimi "kağıttan kule" benzetmesiyle eleştirir.

Üstteki Karikatür:
Sağdaki yazı: Gaflet uykusu
Soldaki yazı: Medeniyet
Alttaki Karikatür:
Alt yazı: "Dünyaya uyma ey gafil gönül, bu mucizeden ne hasıl olur."

Bu iki karikatür, toplumun geri kalmışlığına ve sömürü düzenine dair sert bir eleştiridir. Üstteki görselde, "Medeniyet"i temsil eden Batılı kıyafetli bir figürün, "Gaflet Uykusu"ndaki halkı bir halatla peşinden sürüklemesi; değişimin iradeyle değil, pasif bir boyun eğmişlikle gerçekleştiğini simgeler.

Alttaki görselde ise, halkın dini veya geleneksel figürler tarafından bir "mucize" vaadiyle uyutulup avlanması işlenmiştir. İnsanların bir kova içerisinde etkisizleştirilmesi ve bir olta ucundaki yemle kandırılması, kitlelerin cehaletinden faydalanan istismarcı otoritelerin ironik bir tasviridir

Sayfa 6 | Molla Nasreddin | Sayı 16

İlerleme Belirtileri

Geçen Rebiülevvel ayının 18'inde, saat on sularında, Kafkas Müslümanlarının tarihinde görülmemiş bir olay Tiflis'te yaşandı. Bazı Müslümanlar bir dilekçe yazarak hükümete başvurdular: "Biz bu şehirde yaşayan Müslümanlar, beşinci derecede bir dükkan açılmasına razıyız; çünkü burada dükkan sayısı azdır." Bu dilekçeye dört Müslüman imza attı.

Tiflis Müslümanları yazdıkları bu razılık yazısında şöyle diyorlar: "Aç gelsin, tok gitsinler; biz güzel mahallemizde pavyon gibi yerlerin açılmasını istiyoruz." Kısasacası, bir şenlikti ki sormayın; sanki şehir hakikaten Londra şehrine benzemişti. Ama Allah bağışlasın, o güzel fistanlı ve süslü hanımlar bizim mahallemizden geçerken bir bereket gelmiş gibi oldu. Biz Müslümanlar canı gönülden razı olduğumuzu bildiririz.

İdare'den:

Ah, ah... Vay, vay... Ey bu kağıtlara imza atan Müslümanlar! Çaba gösterin de halkın gözünde temiz olun. Aslınız ateş olsa da tavrınız toprak gibi olsun. Sonunda dünya fanidir. Halkın bakışını kendine çekmek istiyorsan, her hayâ ve edeple giyin.

Sorular ve Cevaplar

Tiflis'te "Dostlar" cemiyetinin başkanı idaremize resmi bir yazı göndererek umut ettiğini bildirdi: "Müslümanlar arasında yeni yayımlanan kitapların listesini bize yazın ki bilelim." Çünkü dostlar istiyorlar ki o kitapları Türk dilinde yazılmış olarak okusunlar. Cevaben yazdık: "Keçi can çekişir, kasap ise et derdinde." — Muzalan

Felyeton (Köşe Yazısı)

Bir Filozofun Vatandaşı Olan Oğluna Tavsiyesi ve Sohbetidir:

"Ey benim sevgili oğlum! Ben dünyadan giderken, eski çağın insanları gibi sana mal ve mülk bırakmıyorum. Ben sana sadece atalarımızın şanına yakışır bir öğüt bırakıyorum. Azizim! Utanmaz ol ki başın dik olsun, şan ve şöhretini alçakça koru. Gözümün nuru! Uyanık fikirli ol; bugün olan işi sabaha bırakma. Bir işi görmekte acele etme. Cebinde hiçbir vakit para saklama; para senin için her durumda bir tehlikedir. Edepli evladım! Her durumda insanlar içinde edepli olup birisi bir sözü iki bin kere sorsa, her defasında cevap verip edebi öğret. Aman azizim, sakın bizden sonra düşmanlarımız seni bilimle uğraşmaya teşvik etmesinler."

Kısa Notlar ve Şiir Parçaları:

Gayret: Meşhedi Haydar, gel gidelim o dükkana, şikayet edelim. Bir güneşlik getireyim.

Hup-Hup (Şiir): "Tahsil neye gerek, koyma yere elindeki duayı. Mecliste çekinme, sözün mülâyim olsun. İşte giyinmiş imanın buyruğu... Vaktin gelince dünyayı terk et..."

Diyaloglar: "Kerbelayı İsmali, buyurun gidelim." "Mirza Hüseyin Ağa, bari siz buyurun gidelim." "Ay Molla, insaf eyle, ben ölüyorum, sen bana ne diyorsun?" — Her dem hayal

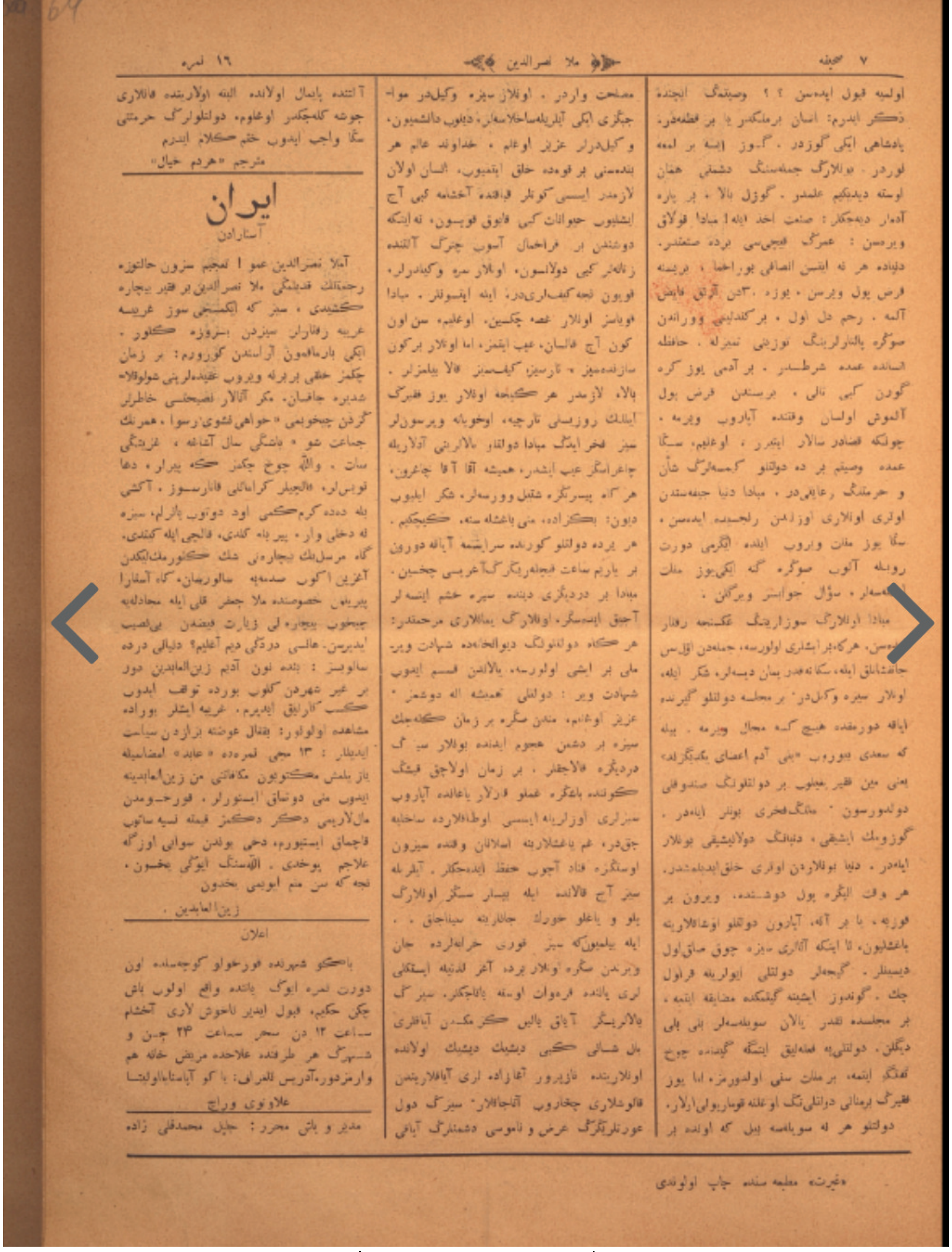

Sayfa 7 | Molla Nasreddin | Sayı 16

Vasiyetin Devamı ve Öğütler

Eğer kabul edersen, vasiyetimin içinde şunu da zikrediyorum: İman bir mülktür ya da bir parçadır; padişahın iki gözüdür. Göz ise bir lambadır. Bunların cümlesinin düşmanı ise üstte dediğim ilimdir. Güzel balam (yavrum), bir para adamı diyecekler: Sanat sahibi olma! Mebada (asla) para verirsin; ömrün fakirlikle bir yerde geçmesin. Dünyada her ne işin insafı buradadır; birine borç para versen, yüzde otuzdan fazla faiz alma. Merhamet sahibi ol; birisi kendisini vurduğu zaman paltolarının tozunu temizle. Hafızada esasa uyulması gereken şudur: Bir adamı yüz kere gördüğün zaman, birisinden borç pul (para) almış olsan vaktinde alıp götürüp verme. Çünkü fesat çıkarırlar, oğlum; senin asıl vasiyetim şudur: Devletli kimselerin şan ve hürmetini koru.

Mebada (asla) dünya cephesinden ileri olanları özünden incitme. Sana yüz manat verip ayda yirmi dört ruble alıp sonra yine iki yüz manat görseler, sual cevaptır verenin. Mebada o dertli sözlerine küsüp gitmesin. Her ne zaman başları ağrırsa, hamamda ayaklarını yıka; ne kadar yaman (kötü) deseler şükreyle. Onlar size vekildir; bir mecliste devletli gelince ayağa kalkmakta hiçbir zaman gecikme.

Vekillere Dair Şiirsel Metin

Sizlere vekil olanlar, maslahat vardır. Onlar size vekil oldukları zaman ciğeri iki adıyla saklarlar. Vekil derler, aziz oğlum; Allah'ın her bendesini bir güçte halk etmemiş. İnsan olanlara lazımdır iyisi kötüleri kapısında akşama kadar aç beklesinler. Düşmandan bir ferahlık görüp çarkın altında zerreler gibi dolansınlar. Onlar size vekildirler. Koyun nece (nasıl) kasapları görse yine oynaşırlar; mebada vefasız olanlar gussanızı (kederinizi) çeksin. Oğlum, sen on gün aç kalsın, ayıp etmez; ama onlar bir gün sofrasız, mezesiz, içkisiz kalmasalar.

İran'dan (Astara'dan Mektup)

Molla Nasreddin Amca! Şaşıyorum senin haline; rahmetlik baban Molla Nasreddin bir fakir biçare kişiydi, siz ise ikinci söz garibe garibe (garip garip) laflarınızla bizden paralar topluyorsunuz. İki parmağımın arasından görüyorum: Bir zaman çekmez halkı birbirine vurup akidelerini bozarsınız. Meğer analar lehçesini hatırlatıp güney çevresine "Hava-i leşvi-i rüsvâ" (rezil edici hava) dersiniz. Cemaat şu başlıklı sille aşağıda, izzetli saat... Vallahi çok çekmez ki pirler, daha nuhuslar (uğursuzlar), elçiler kirmanlılar yanarsınız.

Zeynelabidin'in Notu

Bende nâ-tüvân (güçsüz) Âdem Zeynelabidin, durup bir şehirden kalkıp burada tevakkuf edip (durup) kesb-i kârlık (iş güç) ederim. Garip işler burada müşahede olunur: Bakkal yerine biraz da siyaset ederler. 13. sayıdaki "Ayende" (Gelecek) makalesiyle yazılmış mektubun mükafatını men (ben) Zeynelabidin edip beni tutmak istiyorlar. Furs u meden (Fırsat ve maden) mallarımı döker döker kıymetine bakıp faiz istiyorlar, dahi bundan sonra özge ilacım yoktu. Allah'ın iyiliği bilsin. — Zeynelabidin

İlan

Bakü şehrinde Vorontsov Caddesi'nde on dört numaralı evde yanında vakıf olup baş çeken hekim, kabul eder hastaları akşam saat 12'den seher saat 4'e kadar. Şehrin her tarafında alâhide (ayrıca) hasta hane vardır. Adres telgraf için: Bakü Ayastamaolitna.

Müdür ve Baş Muharrir: Celil Mehmedkulizade

تفلیس ده «سومباتوف» کوچه‌سی

Tiflis, B. Şlikhov Baskıevinde basılmıştır.

Tiflis'te Sololaki Sokağı

Bu karikatür, 6. sayfadaki "İlerleme Belirtileri" başlıklı yazının görsel bir tamamlayıcısıdır. Tiflis'teki Müslüman mahallelerinde "medeniyet" adı altında genellevlerin ve eğlence merkezlerinin açılmasını, yerel halkın ve aydınların bu duruma duyarsızlığını veya içten içe duyduğu ilgiyi eleştirir. Pencereden sarkan kadınlar ile sokaktaki şık giyimli erkeklerin etkileşimi üzerinden, toplumdaki ahlaki değişim ve yozlaşma süreci mizahi bir dille gözler önüne serilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Azerbaycan Milli Kütüphanesi
https://www.millikitabxana.az/

2. *https://mnjurnal.az/az.php?go=190614pdf*

3. *https://tr.wikipedia.org/wiki/Molla_Nasreddin*

4. *https://en.wikipedia.org/wiki/Azerbaijan_National_Academy_of_Sciences*

5. *https://sozluk.gov.tr/*

6. *https://tdk.gov.tr/icerik/basindan/yeni-yayin-azerbaycan-turkcesi-sozlugu/*

7. *https://ia902904.us.archive.org/25/items/OsmanlicaLugat/Osmanlica%20Lugat.pdf*

8. *https://esatis.yek.gov.tr/*

9. *https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/b0a463b2-b36d-4a30-93ab-2c411e204af1*

Molla Nasreddin

1906 Yılı'nda Tiflis'de Yayınlanan Molla Nesreddin Dergisi'nin İlk 16 Sayısı

Türk mizahının ve düşünce hayatının öncü yayınlarından Molla Nesreddin, 1906 yılında Tiflis'te yayımlanmaya başladı ve kısa sürede geniş bir okur kitlesine ulaştı. Toplumsal eleştirileri, nükteli yazıları ve çarpıcı karikatürleriyle dönemin önemli bir sesi haline geldi.

Bu kitapta, derginin ilk 16 sayısı özgün sayfa düzeni ve görselleriyle bir araya getirildi. Mizahın toplumu aydınlatan gücünü yüzyıl önce ortaya koyan bu eşsiz miras, geçmişle bugün arasında anlamlı bir köprü kuruyor.

"Güldürürken düşündüren, düşündürürken uyandıran bir dergi: Molla Nesreddin."

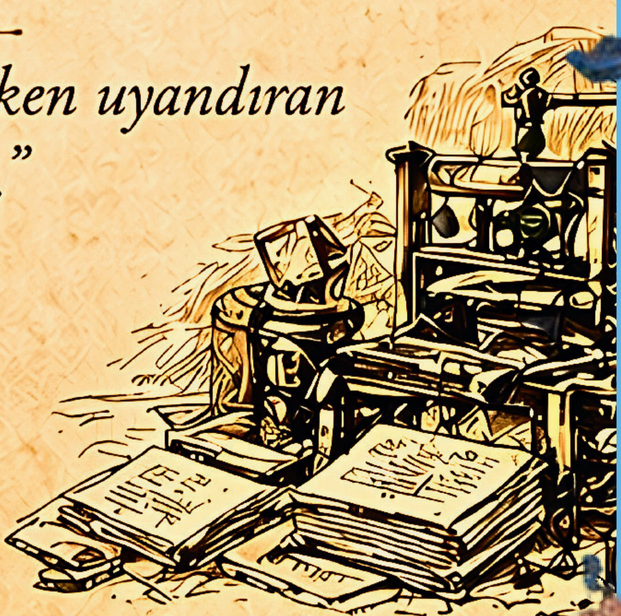

Mehmet Karabağlı
Araştırmacı-Yazar
2026